

ଜଣେ ବୁଦ୍ଧରାକ୍ଷର ଆତ୍ମକାହାଣୀ

ଦୀପ୍ତିରଞ୍ଜନ ପଟ୍ଟନାୟକ

ଜଣେ ବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସର ଆତ୍ମକାହାଣୀ

ଭଦ୍ର ରଞ୍ଜନ ପଟ୍ଟନାୟକ

କଣେ ବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସର ଅତ୍ମକାହାଣୀ—ଲେଖକ ଡିପ୍ତିରଞ୍ଜନ ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରକାଶକ : ସହଦେବ ପ୍ରଧାନ, ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍‌ସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ବିନୋଦବିହାରୀ, କଟକ-୭୫୩୦୦୨, ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ : ୧୯୯୫ ପ୍ରଚ୍ଛଦ ଶିଳ୍ପୀ : ଅସିତ ମୁଖାର୍ଜୀ ୧, ମୁଦ୍ରଣ : ନନ୍ଦକିଶୋର ପ୍ରେସ୍, ଡୋଗରପଡ଼ା, କଟକ-୨ ।

Jane Bramharakhyasara Atmakahani—Author : Diptiranjan Pattnaik, Publisher : Sahadev Pradhan, Friends' Publishers, Binodbehari, Cuttack-753002, Orissa (India), Cover Design Asit Mukherjee, Printer : Nandakishore Press, Dogarpara, Cuttack-2.

First Edition : 1995

Price Rs. 30

ISBN 81-7401-128-5

ଉତ୍ସର୍ଗ

ବିଦ୍ୟା ପାଠକ ଶାସ୍ତ୍ର ଗୌରମ ସେଣାକୁ ଅନୁବେଧ,
ଏ ସଙ୍କଳନର ଉତ୍ସର୍ଗକୁ ମୋ ହାତରେ ଖଣି ଧରେଇଥିବା
ମୋ ବୋଉ ଓ ମୋ ଗଳ୍ପର ପ୍ରଥମ ପାଠକ ସ୍ୱର୍ଗତଃ ବାପାଙ୍କ
ସହ ବାଣୀ ନିଅନ୍ତୁ ।

ଦୀପ୍ତିରଞ୍ଜନ

କୃତଜ୍ଞତା ସ୍ୱୀକାର...

କଲେଜରେ ପଢ଼ି ବାବେଲେ କିଛି କିଛି କବିତା, ଗପ ଓ ନାଟକ ଲେଖିଥିଲି । ସ୍ୱର୍ଗତଃ ବାପା ସେଗୁଡ଼ିକ ପଢ଼ି ଅତି ନିମ୍ନମାନର ହେଇଛି ବୋଲି କହିଲେ । ତା' ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କହିଥିଲେ ଆଦୁରୀ ପଢ଼ାପଢ଼ି କର । ଆଦୁରୀ ଲେଖ । ଧୀରେ ଧୀରେ ଲେଖା ମାଜିବ ହେଇଯିବ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଅନେକ ଦିନ ଧରି ଲେଖା ଛାଡ଼ିଦେଲି । ପରେ ଇଂରାଜୀ ଚଳୁ ଓ ସମାଲୋଚନା କେତୋଟି ଇଂଲଣ୍ଡ ଓ ଆମେରିକାର ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ସ୍ୱଳାମଧ୍ୟମ ଗାଳ୍ପିକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସମତପ୍ତ ବେହେରା, ସମ୍ପାଦକ ଓ କବି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର ରଂଜନ ମହାନ୍ତି ଓ ଗାଳ୍ପିକ ବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୌରହରି ଦାସଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରେରଣା ପାଇ ପୁଣି ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ଲେଖାରେ ହାତଦେଲି । ପ୍ରଥମ ଗଳ୍ପ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ଝଙ୍କାର (ଜୁନ୍, ୧୯୯୧) ପୃଷ୍ଠାରେ । ସେହିଦିନଠାରୁ ପ୍ରଥମ ମାଧ୍ୟମରେ ଯେଉଁ ପାଠକସ୍ୱ ପ୍ରତିପା ସ୍ୱା ଅନୁଭବ କରି ତାହା ମୋତେ ଆଦୁରୀ ଆଦୁରୀ ଗଳ୍ପ ଗଢ଼ିବାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କଲା ।

ମୋର ମନେଦୃଢ଼, ଅନେକ କର୍ମ ପଛରେ ଗୋଟିଏ ସମସ୍ତର ଇଚ୍ଛା-କ୍ଳେ ମିଳିତରୂପରେ ଜାମ କରୁଥାଏ କିନ୍ତୁ ଘଟଣାକ୍ରମେ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ସେ କର୍ମର କର୍ତ୍ତା ବୋଲି ଅଭିପ୍ରାୟ ହୁଏ । ହୁଏତ ଗଳ୍ପ ଲେଖିବା, ଏପରିକି ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ସେଇଭଳି ଏକ କର୍ମ । ପ୍ରଥମତଃ, ଗାଳ୍ପିକ ଗଳ୍ପ ଲେଖିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଗୁଣ ବ୍ୟବହାର କରିବ, ତାହା ସିଏ ଚୌଣସି ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗୁଣଗୋଷ୍ଠୀ ପାଖରୁ ଆହରଣ କରିବ । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ଗଳ୍ପର ଘଟଣାବଳୀ, ଚରିତ୍ର ଏମାନେ ହେଉ ପୁରାତନ ହେବେ ଗାଳ୍ପିକର ସମୁଦାୟ ସହ ଡାଏଲଗରୁ । ତା' ଛଡ଼ା, ତା'ର ବକ୍ତବ୍ୟ ଯେହେତୁ ସତ୍ୟ ଉଦ୍‌ଘାଟନ ଦିଗରେ ପ୍ରେରଣା ଦେବ, ତେଣୁ ତାହା ସତ୍ୟ ଆ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ନହେଉ ହେବ ସମୟ-ବ୍ୟକ୍ତି-ପରିସରର ଅଞ୍ଚଳ, ଟ୍ରାନ୍ସେନ୍ଡେଣ୍ଟାଲ୍ । ସତ୍ୟୋପରି ନିଜକୁ ବ୍ୟକ୍ତି କରେଇବାପାଇଁ ସିଏ ତା ସମ୍ମୁଖରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଗଳ୍ପ କଥନ ପରିମ୍ପରକୁ ଆପଣେଇନେବ । ସେ ପରିମ୍ପରାକ୍ରମେ ପ୍ରାୟ paradigmଟିକୁ ନିଜ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରତିଭା ଓ ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ମାଧ୍ୟମରେ ଯତ୍ନକଷ୍ଟ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିପାରେ କିନ୍ତୁ ସ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ତାହାକୁ ତ୍ୟାଗ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ସାହିତ୍ୟ-ସମାଲୋଚନାର ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ Harold Bloom (The Anxiety of Influence) ଓ Roland Barthes (The Death

of the Author) ପ୍ରଭୃତି ସମାଲୋଚକଗଣ, ସାହିତ୍ୟ ରଚନା ପଞ୍ଜର
 ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଗଣଙ୍କୁ ଭୂମିକାକୁ ଗୌଣତର ଭାବ ଚିପଣ କରିବାରେ ସହି ପୁ
 ଦାପୁର ପ୍ରକଣ କରିଛନ୍ତି । ପାଠକ ଆଗେଇଯାଇ ଦେବେକଣ ସମାଜବାଜ୍ଞମ
 ଗାରି କରିଛନ୍ତି ଯେ, ଯଦି ଜାରୁର ସୈନିକମାନେ ଉପ୍ରୋଧଭୂମିକୁ ସତରେ
 ଗୁଳି କରିଥାନ୍ତେ ବା ନାବୋକୋଭ୍ ଦେଶ ଛାଡ଼ି ନପାରି ନିର୍ଯ୍ୟାତ
 ହେଇଥାନ୍ତେ, ତଥାପି ବି ସାମାଜିକ ଆବଶ୍ୟକତାର ପ୍ରବଚନାରେ
Crime and Punishment ଓ **Lolita** ଭଳି ମହାକାବ୍ୟମାନ ନିର୍ମିତ
 ଶ୍ରବଣେ ରଚିତ ହୋଇଥାନ୍ତା । ସମାଜ ବିବର୍ତ୍ତନର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ
 ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ, ଯେଉଁଠି ଦୂତରର ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଚଳଣି ସାମାଜିକ ପରମ୍ପରା
 ଥିଲା, ସେଇଠି ସାହିତ୍ୟର ଭୂଦେଶ୍ୟ ଓ ମାଲିକାନା ଦ୍ଵିପଦ ଅଧିକ
 ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଥିଲା । କାହାଣୀ ଓ ଗୀତ, ଲେକକାହାଣୀ ଓ ଲେକଗୀତ
 ଥିଲା । ସାହିତ୍ୟ କେବଳ ମନନ ନହୋଇ ଏକ ପ୍ରଦର୍ଶନ (Performance)
 ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ଗପ ଓ ଗୀତର ପ୍ରସ୍ତୁତି ଥିଲା ଗଣ । ଶ୍ରେଣ୍ଡା ଛା । କଥକ ଓ
 ଗାୟକମାନେ ପରମ୍ପରାରେ ସାହିତ୍ୟକୁ ପରିବେଷଣ କରିପାରୁଥିଲେ ।
 ଜଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ରସାସ୍ବାଦନ ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅଂଶଗ୍ରହଣର
 ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା ।

ଠିକ୍ କେଉଁ କେଉଁ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବାକୁ ସାହିତ୍ୟ ଓ
 ସର୍ବନାମକ ଉଦ୍ୟମ ଧୀରେ ଧୀରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମ୍ପର୍କର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପାଇଲା,
 ତାହା ଆଲୋଚନା କରିବାର ପରିସର ଏଠି ନାହିଁ । ତେବେ Print
 technology ର ବିକାଶ, ଶିଳ୍ପ ବିପ୍ଳବ ଓ ପୁଞ୍ଜିବାଦ, ସାହିତ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ
 ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପୁଞ୍ଜି ହିସାବରେ ବ୍ୟବହାର କରିପାରିବାର କୌଶଳ
 ମଣିଷକୁ ଶିଖାଇ ପାରିଥିଲା । ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ମନୋବୁଦ୍ଧି ହିଁ ବ୍ୟକ୍ତି-ପ୍ରଧାନତାର
 ନିଜାସମ୍ବଳ ବଗରୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକତର ପୁଷ୍ଟି କଲା । ସାରା ଶତାବ୍ଦୀରେ
 ଏକ ପ୍ରକାର ପଡ଼ିପୁର ଇତିହାସ Alvin Kernan ତାଙ୍କ ନିବନ୍ଧରେ
 ପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକ **The Death of Literature**ରେ ଲିପିବଦ୍ଧ
 କରିଛନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ସାହିତ୍ୟକୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ-ପୁଞ୍ଜି ହିସାବରେ ବିବେଚନା
 କରୁଥିବା ମନୋବୁଦ୍ଧି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ପ୍ରତିପ୍ରତିବାଦ ବୌଦ୍ଧିକ ପ୍ରୟାସ
 ଦାନା ବାନ୍ଧିଲଣି ।

(୧)

ସର୍ବନାମ୍ନେ ପ୍ରତିପାଦେ ବ୍ୟକ୍ତି-ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ବ୍ୟବସ୍ଥିତି ଅସ୍ଥିତିର
କରିବା ଏ ମୁଖ୍ୟକାର୍ଯ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏହାର ଗୁରୁତ୍ବ ତ ନିଶ୍ଚୟ
ରହିଛି । ତେବେ ଲେଖକଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିର ଫୋକ୍ସର ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ତ-କଳ୍ପନା
(ଲେଖକଙ୍କ 'The unacknowledged legislators of the world')
କୁ demystify କରିବା ମୋର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଇତିହାସିକ ମୋର
ଚଳୁଚ୍ଚଳର ରଚନା ପ୍ରତିପାଦେ ।

ଏ ପ୍ରକଳ୍ପରେ ସ୍ଥାପିତ ଚଳୁଚ୍ଚଳ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ତେବେ ମୁଁ ଜାଣି ।
ତେବେ ଚଳୁଚ୍ଚଳ ମୁଁ କଥାବସ୍ତୁ ମୋତେ ମୋ ବୋଉ ବୋଉ । ମୋର
ଜଣେ ପିତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦେବେନ୍ଦ୍ରନାଥ ମହାପାତ୍ର ବେଳେବେଳେ ଚଳୁଚ୍ଚଳ
ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରୁଛନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକୁ କଳାତ୍ମକ ଭାବରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାର
ଦାୟିତ୍ବ ମୁଁ ନେଇଛି । ଚଳୁଚ୍ଚଳ ଲେଖା ହେଉଥିବା ଫଳ
ସମାଲୋଚନା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ, କବି ଶ୍ରୀ ଜୟନ୍ତ ମହାପାତ୍ର,
କବି ଶ୍ରୀ ରଘୁନାଥ ସାହୁ, ଅଧ୍ୟାପକ ଡକ୍ଟର ବିନୟକୁମାର ନନ୍ଦ,
ଶ୍ରୀ ଘଟକ ସାମନ୍ତସ୍ୱୟ, ଅନୁଜ-ପ୍ରତିମ ଶ୍ରୀ ଅକ୍ଷୟ କଣ୍ଡାଳ, ବେ-
ଶ୍ରୀ ପୁରମଣି ଖମାସ, ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଦାସ ଅଧିକାରୀ, ଶ୍ରୀ ଶିଶୁବନ୍ଧୁ ଜେନା,
ଶ୍ରୀ କିଶୋରକୁମାର ରାୟ, ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶକୁମାର ପରିଡ଼ା, ଶ୍ରୀ ସମ୍ବତ୍ସରକୁମାର
ପଟ୍ଟନାୟକ, ଶ୍ରୀ ବିନୟ ଦୋଡ଼ା, ଶ୍ରୀ ପ୍ରଭାତ ପଟ୍ଟନାୟକ ପ୍ରମୁଖ ବିଭିନ୍ନ
ସମୟରେ ଚଳୁଚ୍ଚଳର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସଂଶୋଧନ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି
ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସଂକଳ୍ପସୂତ୍ର କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । 'ବିକାଶ'ର
ମୋଦକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଉତ୍କଳ ମହାବୀର, 'ଦିଆ'ର ସମ୍ପାଦକା ଶ୍ରୀମତୀ
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, 'ନିଶାନ୍ତ'ର ସମ୍ପାଦକ ଡକ୍ଟର ସତ୍ୟଜିତ ଜେନା ଓ
ଡକ୍ଟର ଗୁରୁଚରଣ ବେହେରା, 'ଆଲୋଚନା'ର ସମ୍ପାଦକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦାଶ
ବେନେଟ୍ଟ ଓ 'ସଂମନ୍ତ'ର ସମ୍ପାଦକ ଡକ୍ଟର ଗୌରୀଚରଣ ଦାଶ
ସେମାନଙ୍କ ପରି କାରେ ମୋର ଚଳୁଚ୍ଚଳ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ପ୍ରାକ୍ତିତ କରି
ଅନୁଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ।

ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶନ ଅବସରରେ ମୁଁ ସୁନାମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶକ
ଶ୍ରୀ ସହଦେବ ପ୍ରଧାନ, ଶ୍ରୀ ପୃଥ୍ବୀଶ୍ଵର, ରଞ୍ଜିତ ଶ୍ରୀ (ନାଟ୍ୟକାର
ରଞ୍ଜିତ ପଟ୍ଟନାୟକ) ଓ ଗ୍ରନ୍ଥ ଶିଳ୍ପକୁ ସବୁତଳ ସୁରଣ କରୁଛି ।

ଦୀପ୍ତିରଞ୍ଜନ ପଟ୍ଟନାୟକ

କରୁଣାକବାସ, ମହାରାସ୍ତ୍ରୀ ସାହୁ,

କଟକ-୭୫୩୦୦୧

ଅନୁକ୍ରମ

୧ । ଶ୍ରୀରାଧା ଗମାଲୋ ଜବନରେ ଗୋଟିଏ ବାଡ଼ି ଗୋଟିଏ ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ତା' ପରଦନ ସକାଳ	୧
୨ । ଆତ୍ମିକ	୧୨
୩ । ଜଗନ୍ନାଥ	୨୧
୪ । ସେହିଦିନ ସୋରେନ୍‌ର ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟ	୩୦
୫ । ମୋ ବୋଉର ଶ୍ୱଦେଶି ସ୍ୱପ୍ନ	୪୧
୬ । ବିପ୍ଳବର ସନ୍ତାନରେ	୫୨
୭ । ମୁଷା	୬୧
୮ । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର କେତୋଟି ନିର୍ଗୀତ	୮୦
୯ । ଜଣେ ବ୍ରହ୍ମବିଷୟର ଆତ୍ମକାହାଣୀ	୮୯

ଶ୍ରୀରଥୀ ଗମାଙ୍ଗୋ କାବିନରେ ଗୋଟିଏ ଗୁଡ଼ି ଗୋଟିଏ ସୁପ୍ତ ଓ ତା' ପରଦିନ ସକାଳ

ତା' ପରଦିନ ସକାଳ :

ସବୁ ସୁପ୍ତ ରଳ ସେଇଟି ମଧ୍ୟ ସରି ନଥାଏ, ତା'ର ନିଦ
ଭାଙ୍ଗିଗଲା । କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ ଭଲପାଇବା କା କ'ଣ ଥିଲା ? ପୋପି ପ୍ରକଟା
ଝୁରୁ ଗୋରୁର ଧଉଁସ୍ ଧଉଁସ୍ ହେଉଥାଏ । ସାଇକେଲ୍ ଟମ୍ ଟମ୍ ନିଶ୍ୱାସର
ଦେବାହୁଥାଏ । ଭ୍ରାମନ୍ ଚନ୍ଦ୍ର ଥିବା ଧଳା ହାତୁଡ଼େଣ୍ଟ୍ ଶ୍ରେଣି
ଝାଲରେ କି କ'ଣ ଭିଜି ଯାଇଥାଏ । ଚଟାଣ ସାଙ୍ଗରେ ଅଠା ଭଳି
ଲୁଗିଯାଇଥାଏ ଦେହଟି । ପ୍ରକୃତ ଶୋଷର ଚଢ଼ି ଶୁଖିଯାଇଥାଏ ଆଉ
କିଛି ପେଟ ଭିତରକୁ ଓଟାଇ ହେଇଯାଉଥାଏ । ମୁଣ୍ଡଟି ଛତା ଦେହର
ଅନ୍ୟ କିଛି ଅଙ୍ଗପ୍ରାଙ୍ଗ ଭଲଭାବରେ ଅନୁଭବ କରି ହେଉନଥାଏ । ଅତି
ମୁଣ୍ଡଟା କି ଝୁରୁ ବୁଲୁଥାଏ । ଟେବୁଲ୍ ଫ୍ୟାନ୍‌ଟି ବନ୍ଦ ହେଇଯାଇଥାଏ ।
ତର ବୋଧେ ଅନେକକେନ୍ଦ୍ର ପଡ଼ିଲାଣି । ପ୍ରକୃତ ଗରମ ଲାଗୁଥାଏ
ଚଟାଣଟା । ହଷ୍ଟେଲ୍ ଆରମ୍ଭରୁ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ହୋ ହୋ ହେ
ଶୁଣାଯାଉଥାଏ । ଦୁଆରଟା ବୋଧେ ଗୁଡ଼ାଗୁଡ଼ା ଖୋଲୁ ଥିଲା କି କଅଣ ।

ଶ୍ରୀରଥୀ ସେଇମିତି ଶୋଇରହି ହାତ ବଢେଇଲା । ନା,
ନରରେ ବି ପାଣି ନାହିଁ । ଅଗତ୍ୟ ସେ ଜଠିଲା । ମୁଣ୍ଡତଳେ ଥିବା
ଖବରକାଗଜଟିକୁ ଶୁଣିଲା—ପାଟିରୁ ଲଳ ବୋହୁ ନେସି ହେଇଯାଇଛି ।
ଝାପୁଡ଼ା ଦେଖାଯାଉଛି ଭିତରର ପଟୋଟି ଆଉ ତା' ଚଳକୁ ଧାଡ଼ିଏ
ଲେଖା । “ମୁହଁର କରଳ ଚନ୍ଦ୍ର (ପଟୋ ନି.ସ୍ତ.)” । ୍ରକା ହେଲ ବଞ୍ଚିଛି
ବୁଢ଼ାଟି, ଆଉ ତା' ପାଖରେ ୫-୬ ବର୍ଷର ଝିଅଟି, ଦେହରେ ଜାମା

ନାହିଁ । ବୁକୁରାକୁର ପାଇଥାଏ କୁଡ଼ାଟି । ଛଳ ହକୁଡ଼ାତ ଚଳକୁ
 ସେମନ୍ତି ଯାଇଥିବା ଗାଲ । ଲୁଲିବା ଦିଲଟାର ବାଳ ବି ପାରିପାଇଛି ।
 ତା' ବା'ର ପଟେ ନ ? ଶୁଣିରଥୀ ଗୁଡ଼ାର ନଏ ଯେମିତି ହଠାତ୍
 ବାକୁଡ଼ଟାଏ ପିଟିଦେଲା । ସେତେବେଳକୁ ଧିରେ ଧିରେ ଧର୍ତ୍ତପତ୍ନୀ
 ହେଉଥିବା ଗୁଡ଼ଟା ପୁଣି ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଧର୍ତ୍ତପତ୍ନୀ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା ।
 କାତେର ପଟଟାଟି ତା' ବା'ର...ଏଇ ଚିନ୍ତାଟିକୁ ସେ ଯେତେ
 ଦୂରଇବାକୁ ଚାହୁଁଲା, ସେ ଚିନ୍ତାଟା ଅତୁର ସେତେ ଜୋରରେ ମାଡ଼ି-
 ବସିଲା; ତା' ମାତେ ସାଙ୍ଗେ ଗୁଡ଼ ଉଡ଼ରେ ଶାବଳ ପାହାର ବଢ଼ି ବଢ଼ି
 ବୁଲିଲା । ମୁଣ୍ଡବାଦରୁ ତାତପ୍ରାୟର ସିଙ୍ଗିଧର ସେ ଛୁଆଡ଼ି ଦେଲା ।
 ନା, ନିମନ୍ତେ ସତକୁ ସତ ପଟଟା ଲଦୁର ତା' ବା' ଯେମିତି ଟୋପାଏ
 ପାଣି ମାରିବାକୁ ତାତ ବଡ଼େଇଲି ଅଉ ତା'ର ସାମ୍ନାରେ ବସି ଶୁଣିରଥୀ
 ବୋତଲ ଉପରେ ବୋତଲ ଚଞ୍ଚୁ ପିଇପାଉଛି । ଆଖିଗୁଡ଼ାକ ତା'ର
 ଜଳବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି, ଅଉ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ସୂର୍ଯ୍ୟକରଣ ସଙ୍ଗେ ମକୁ ଚଳିଥା
 ପୁଣି ଝାପ୍ପା ହେଇଆସୁଛି, ସୁଗୁର ଦୃଶ୍ୟ ରାଜ ।

ନିମନ୍ତେ ଏକ ଧୂଳିକାଉତୋପ ଶିଖର ଭଳି ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ
 ମାଉପାଉଥିଲା ତା' ଶିରପ୍ରସିଦ୍ଧରେ । ସାବଜା ହେଇଯାଉଥିଲା ତା' ଦେହ
 ଅଉ ତା' ଶୁଣିପଟର ପୃଥିବୀ ଶା ପାଖ ଜଙ୍ଗଲ ଭଳି । ବାନ୍ତି ଭଳି
 କୁହାକୁ କୁହା ଜୋଡ଼ ଅସି ଜମା ହେଇଯାଉଥିଲା ତା' ଚର୍ଚ୍ଚି ପାଖରେ
 ଏବଂ ନୋହସବୁ ଏତେ ଜୋରରେ ଚର୍ଚ୍ଚିଟାକୁ ଠେଲି ଧରୁଥିଲେ ଯେ
 ପ୍ରବଳ ଚଷ୍ମା ହେଉଥିଲା ଓ ନିଶ୍ଚୟେ ରୁନି ହେଇଯାଉଥିଲା ।

ମୋ ବା' । ତମତାଏ କୋଡ଼ । ବା'ର ଶିରକ ଦାତ । ତା'ର
 ଶୁଣିଲା ଗାଲ, ଓଠ । ତା' ହକୁଡ଼ାତ । ତା'ର ଧୂଆଁ ପତ ପତ ତମ ଆଉ
 ଖୁଣ୍ ଖୁଣ୍ କାଣ । ପୁଣି ତମତାଏ କୋଡ଼ । ମୋତେ ବୁଝନ୍ତୁ ପଟା ।
 ଦେପ୍ରା ପେଣ୍ଟ ଖଣ୍ଡକରେ ବୋରାମ ନାହିଁ । ଚର୍ଚ୍ଚି ପଡ଼ିଥାଏ । ଅତୁର
 କୋଡ଼ ।

ବା' ତା'ର ଶା ମୁଗିଆ । ଜୁଆନ୍ ବେଳେ କୁମ୍ଭାର ଲମ୍ବିକାର
 ଗୁରୁ ଭଲ ଜାଣିଗର ଥିଲା । ଶ୍ରେଷ୍ଠ-ନେତାଏ ଅଭିନେ ଚାକଣ

ଘରେ ଛୁଡ଼ି । କୁକୁଡ଼ା ମୋଡ଼ାହୁଏ । ହାଣ୍ଡିଆ, ଚିବେଣୀ ମଦ ଆସେ ।
 ବା' ଯାହାକୁ ମନ ତାକୁ ଶ୍ଵେତ ଚରଢ଼ଦେବାର ଜବାବ୍ ହୁଏ । ତା'ର
 କଥାରେ ଗାଁଟାପାକ ଗୋଟାଏ ଜାଗାକୁ ଚିଅନ୍ତି । ଏବେ ଆଉ ମାଠିଆ,
 ପଇସାରଖା ଘଡ଼, ଅଟିକା, ପୁସ୍ତକାଳର ଗୁହ୍ୟ ନାହିଁ । ମାଟି ବି ମିଳୁନ
 ଭଲ । ଗୋଟାଏ ପଟେ ଭେଲଭଲନବାଲ ଆବୋରିଚନ୍ଦ୍ର, ଆରପଟେ
 ବରଫ ପାଣି । ପୁଣି ଯେତେଥର ଶ୍ଵେତ୍ ଦେଲେ ବି ବସ୍ତା ନାହିଁ ।
 କ'ଣେକି ବିଲ ଭିତରେ, ଜୋର ଭିତରେ ପଣି ହାଟକୁ ଆସିବାକୁ ଆଉ
 ନୁଁ ନାହିଁ ତା'ର । ପୁଅ ଅଣ୍ଡାରେ, ଅଣ୍ଡାରେ ସେ ଜାଣିଛି । ମେଟ୍ରିନ୍
 ପାସ୍ କଲେବନ ବା' ତା' ଡେଶାକୁ ଧରି ଗାଁଟା ପାର ବୁଲେଇଥିଲା ।
 ଆଖିରୁ ତା'ର ଲୁହ ବୋହୁଯାଇଥିଲା । "ଲେକେ ବି ତମାତମା
 ଆଖିରେ ଗୁହୁଥିଲେ ତାକୁ । ଗାଆର ପ୍ରଥମ ମେଟ୍ରିନ୍ ପାସ୍ ସିଏ । କ'ଣ
 ମନହଲ କେଜାଣି, ସେ ବି ବା' ସାଜରେ ତାହା ପକେଇଥିଲା ସେବନ ।
 ପୁରୁଣା ଲୁହ ମନେପଡ଼ିବା ଣି ପୁଣି ଦମକାଏ କୋହ ଶୁଣିରଥୀର
 ଉଠିଆସିଲା ନାହିଁ ପାଖରୁ । ସେଇ ଲୁହ ତଳେ ଝାପୁଆ ଦେଇ
 ଦେଖାଯାଉଥିଲା ଗାପାଖ ଜୋର । ସୋରିଷ ଶେତର ହଳଦିଆ ଫୁଲ ।
 ନାଲିଆସିଆ ଟାଙ୍ଗର ମୁଣ୍ଡିଆ ଆଉ ତା'ପଛକୁ ପଛ ଶ୍ଵେତବଡ଼ ଧବୁଜ
 ପରବତ କାନ୍ତିମ ।

ସେଇ ସେ ଶୁଣିରଥୀ ଶୁଳିଆସିଥିଲା ଗାଁରୁ ଦୁରକୁ, ଆଉ
 ପାଇବୁଦନା ପୁରୁପଞ୍ଜି, ଜହ୍ନଞ୍ଜି, ମୁଣ୍ଡିଆଞ୍ଜି ଦୁରକୁ । ତାଳପକା
 ପେଣ୍ଡ, ମସିଆ ଖୋଡ଼ିସା ତା' ସାଜସାଥୀକ ସାଜରେ ଆଉ ମିଶି
 ହୁଏନା । ଜୋରର ଝେ କେମିତି ବେଶାସ୍ ଲଗେ । କାହୁଣି ଲେସି
 ଦେଇଯାଏ ଜୋତାରେ । ପେଣ୍ଡରେ ଗୁରୁଣିଆ ଲଗିଯାଏ । ହାଣ୍ଡିଆ
 ଗର ହୁଏ । ମାଜଣା ଓ ନାତକୁ କେମିତି ଗୋଟାଏ ଲଜ ଲଗେ ତାକୁ—
 ସେ ଏକ ଅଭିଜାତ ଦୁରଭିଜାପରେ ଆଉ ମାତଲ୍ କଲେଇପାରେନା ।
 ଜହ୍ନବଡ଼ରେ ଧାଉଡ଼ାକ ଅଣ୍ଡାରେ ହାତ ଗୁଡ଼େଇ ନାତିନାତି
 ଧାଉଡ଼ିମାନକ ଗାଁତର ଜବାବ ଦେଇପାରେନା । କେବେ କେମିତି
 ଗାଁକୁ ଗଲେ, ବସେ ଯାଇ ପାଖ ଚତ୍ରର ପାଦରୁକ ପାଖେ । ମାତ୍ରି
 ଅର୍ଗାନ୍‌ଟେ ଫୁଲେ ଏକା ଏକା, ବାଉଁଶକୁଦା ସେପଟେ । ତଥାପି କେତେ

ଚବ ଚରନ୍ତ ତା' ପେଇଁ ତା' ବାପ ଘର, ଶିଳ୍ପେକ । ସେମାନଙ୍କ ମୁକୁ
ସ୍ତ୍ରପ୍ରଥର ପାରଥି ଶୁଣିରଥୀ । ମଣିଷ ତ ଆଉ ମୁହଁ ଅଶାର
ପ୍ରଜାବଟିଏ ।

ଆଜି ପୁଣି ହଠାତ୍ ମନେପଡ଼ିଲା ଝିଙ୍କାଘର ଘର । ବର୍ଷାର
ଟୁପ୍‌ଟାପ, ପବନର ଚାଣୁବ, ପୁଣି ଦମତାଏ କେବେ ଆଉ ପରସ୍ତେ ପୁଟ
ଧୋଇଦେଲା ଶୁଣିରଥୀର ସୁକୁମାର ସୁନ୍ଦର ମୁହଁରୁ । ସକାଳଟାରୁ
କାହିଁକି ସେ ଏମିତି ଅସହାୟ ହେଇଯାଇଛି ଯେ ?

ଏବେ ତା'ର ମନେପଡ଼ିଲା—ଅତିନାଶ କଳ୍ପଥିଲା, ପ୍ରଭୁ ଖାଇ
ଯାହା ଚିନ୍ତାକରେ ସେଇକଥା ବାରମ୍ବାର ମନକୁ ଆସିବ । ହିଁସି ସାଙ୍ଗରେ
ସେ ଯେଉଁ ହେବେଇନ୍ ତାଳ ଖାଇଥିଲା ସେଇଥିପାଇଁ ଅରୁଚି ଚିନ୍ତା ସବୁ
ସମ୍ବନ୍ଧର ଭେଦଭଳି ଅଜାତ ହେଇପଡ଼ିଥିଲା ବାରମ୍ବାର ।

ନା, ଆଜି ମୁହଁ । ଶୁଣିରଥୀ ବାଲୁକ ପାଖକୁ ଗଲା । ପିଲୁଘର
ନୋଟା ଭିତରେ ଅଧନୋଟାଏ ଖଣ୍ଡେ ପାଣି । ଗିଲ୍‌ସ ଅଣିବାକୁ ଆଉ
କିଛି ନଥିଲା । ସେଇମିତି ନୋଟାକୁ ଟେକିଦେଲା ମୁହଁରେ । ପାଣି କିଛି
ଇଡିଲେ ଦେହ ଉପରକୁ । ଅଣ୍ଟାପାଣି ପଡ଼ିବାରୁ ଦେହଟା ତ ଆଗମ
ଲୁଗିଲ ଟିକେ । ପାଣି ପିଇ ଘରଣ୍ଡାସ ନେଲା ଶୁଣିରଥୀ । ସେଇଠି ଯାଇ
ସେ ଜାଣିଲା ବଚକଟିଆ ଗଜଟାଏ ବାହାରୁଛି କଉପଟୁ । ତରୁଣୀଟାଏ
ମରପତୁଛି କୋଉଠି । ଆଉ ନା, ହରିଶ୍ଚର ବାନ୍ତି ଗର ଇଏ । ବାହାରକୁ
ପାନ୍ଥ ପାନ୍ଥ ତା'ର ଗୋଡ଼ ଖସିଯାଇଥିଲା ଆଉ ସେଇ ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ସେ
ଅଜାତି ହୋଇପଡ଼ିଥିଲା । ତା'ର ବାନ୍ତି ସାଙ୍ଗେ ତାଳ ଦେଇ ଏମାନେ
ରୁମ୍ ଭିତରୁ ଫୋଟିସୁମ୍ୟାନମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତାହତ କଲେଇ ଚିହ୍ନର କରୁଆନ୍ତି,
“ଡବଲ ଅପ ! ଡବଲ ଅପ !” ହରିଶ୍ଚ ବଚର ନିଶା ଶ୍ରେଳରେ କ'ଣ
ଗୋଟାଏ ବଡ଼ କାମ କରୁଛି ଭାବି, ବାନ୍ତି କରୁକରୁ, ପ୍ରବଣ ଶବ୍ଦରେ
ହସିପଳକଇଥିଲା । ତା'ର ପ୍ରଳାପ ଶୁଣି ଟି. ଆର. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ହଠାତ୍‌ଲ୍‌ଲ୍‌
ଅଧିକାଂଶ କବାଟ ଧଡ଼ ଧାଡ଼ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଆଜି ରୁମ୍‌ମାନଙ୍କରୁ
ଲୁଲଟୁ ଲିଭିଯାଇଥିଲା ।

ପୂର୍ବଦିନ ରାତି :

ସେଇଠୁ ଯାଇ ଅନ୍ଧନାଶ ବାହାରକୁ ଡ୍ରାଏ । ପ୍ରଥମେ ଶୁଣିରଥୀ ଭଣ୍ଡାଯାଇଥିଲା । ଅନ୍ଧନାଶ ତା'ର ପାହାଡ଼ି ପଥର ପରି କଳା ମରୁମରୁ କ୍ଳେ ମାଂସପେଣୀ ଉପରେ ହାତପାଦୁକା ଆଉଁଶି ଆଉଁଶି ଛୁକୁଲେଇଥିଲା, “କଲେନ୍ ହାର୍ଡେଡ୍ ।” ସବୁଥର ଭଲ ରେଭେକାର କରିଉଠିଲା ତା' ଗୌରୁଷ ! କ'ଣ ପେନି ସିଏ ତା' ଗୌରୁଷକୁ ଜାହାଜ୍ କରିବା ପାଇଁ ଖୋଜି ବୁଲୁଥାଏ ? ଯେ କୌଣସି ଆହ୍ଲାନ୍ରେ ଆହୁତ ଅଭିମାନ ତା'ର ହୁକାର କରିଉଠେ । ଯେ କୌଣସି କାମ କରିବାକୁ ଆରେଇଯାଏ ଶୁଣିରଥୀ । ଏଇ ବେପରୁଆ ସାହସରେ ଅନ୍ଧନାଶ ଆଦିବାସୀ ପକ୍ଷୀ କୁନ୍ଦାର ଲମ୍ପିକାର ମୁହଁକବା ପିଲା ଶୁଣିରଥୀ ଧୀରେ ଧୀରେ ମସ୍ତାନ୍ ଶୁଣିରଥୀ ଦାବା ହେଇଯାଇଥିଲା । ତା' ପାଇଁ ଏ ପଟ୍ଟ ପରିବର୍ତ୍ତନ କେତେ ସହଜ ଥିଲା ଶୁଣିରଥୀ ସେ ନିଜେ କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଇଯାଇଥିଲା । ହେଇ, ସେଦିନ ମନେଅଛି, ନୂଆ ନୂଆ ବସ୍ ଚଢ଼ି କଲେଜ ଆସିଲାବେଳେ ଧୋବପାଉଜିଆ ବାବୁମାନେ ତା'ର ଦୁଇଟି ବସୁଥିଲେ—କେମିତି ପୁରୁକୁଟିଆ ରକଟାଏ ବାହାରିଥିଲା ତା' ଦେହରୁ କି କ'ଣ ନାକ ଟେକୁଥିଲେ । ଅତି ସନ୍ତୁଷ୍ଟତାରେ ଜାକିଲୁକି ହେଇ ବସୁଥିଲା ଶୁଣିରଥୀ । କଲେଜ ପଢ଼ିବାର ସେଇ କଥା ମନଟା ତା'ର ଲଜକୁଳା ଲତା ଭଳି ଜାକିଲୁକି ହେଇ ଯାଉଥିଲା । ତା' ଦେହକୁ ଶୁଷ୍କ ଥିଲା ନିଜେ । କଳା ମରୁମରୁ ଗୋଧୁ ପରି ଚନ୍ଦ୍ରା ଉପରେ ଚନ୍ଦ୍ର ନାଲି ନାଲି ରୂପ, ମୁହଁରେ ମୋଟା ଓଠ ଓ ଆଗେଇ ପଡ଼ିଥିବା ହରୁହାଡ଼ ଚଢ଼ି । ମୁଣ୍ଡରେ ମେଞ୍ଚାଏ କୁଣ୍ଡୁକୁଣ୍ଡୁଆ ବାଳ । ବାବୁମାନଙ୍କ ଦେହ କେତେ ପାଲିସ । ବାସ୍ନା କି ବାହାଟୁଆଏ ତାଙ୍କ ଦାମିକା ପେନ୍ସ ସାହିଁରୁ ।

କଲେଜରେ କି ସେଇ ଏକା କଥା । ପ୍ରଜାପତି ଭଳି ସଜେଇ ହେଇ ଭଜିକରିଲା ପୁଅ ସିଅ । କ୍ଲାସ୍ ଘରେ ବଜୁଲିକଥା, ପ୍ୟାନ୍ । ଗାଡ଼, ମଟର-ସାଇକେଲ୍ ଆଉ ସାଇକେଲ୍ ଧରି କେତେ ପିଲା । କ୍ଲାସ୍ ସରିଲାପରି ଉପଡ଼ିଗ ହେଇ ଶୁଣିରଥୀ କଲେଜର ଶେଷମୁଣ୍ଡରେ ଥିବା ଅପେକ୍ଷାକୃତ ନିର୍ଜନ ଟି. ଆର୍. ଡି. ଡି. ହଷ୍ଟେଲ୍ ଭିତରେ ବସିଛ ପରି ଲାଗିଯାଏ ।

ଏଇ ଅବନୀଶ ତାକୁ ତା' ଖୋଳପାରୁ କାଟିଥିଲା । ଭୃତ୍ୟେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପୁଅ ଅବନୀଶ, ଛାତ୍ରନେତା, ଧନୀ କାରୁ ଉପରେ ଉଆ.ଇ.ପି. ନାଲିବସ୍ତ୍ର ଲଗେଇ କଲେଜ୍ ଆସେ । ଶୁଣିଥିବା ପାଖକୁ କଲେଜ୍ ଇଲେକ୍ଟ୍ରନ ପାଇଁ ଆସିଥିଲା ପଶ୍ଚିମ । ସେଇ ସ୍ଥାନ ବାବୁସାୟା ପିଲା, ଯେ କି ତାକୁ କୁଣ୍ଡେଇ ପକେଇଥିଲା ପ୍ରଥମ ଦେଖାରେ । କୃତଜ୍ଞତାରେ ଜଡ଼ସତ୍ତ୍ୱ ହେଇଯାଇଥିଲା ସିଏ । ତା'ର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସମସ୍ତ ଇଚ୍ଛା ଓ ଆବେଗକୁ ସମର୍ପି ଦେଇଥିଲା । ତା'ର ବୋଲରେ ତା' ସ୍କଲରୁସିଂ ଟଙ୍କାରେ ଜାତି ଜାତି ପୋଷାକ ବନେଇଲା, ମାଉଥ୍ ଅର୍ଗାନ୍ ବନେଇଲା; ଆଥ୍ଲେଟିକ୍ସରେ ପ୍ରାଇଜ୍ ଆଣିଲା, ତା'ର ଅପରିମିତ ବାହୁବଳରେ ଅବନୀଶର ସମସ୍ତ ରାଜନୀତିକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶସ୍ତ୍ରକୁ ଟ୍ରାନ୍ସିଜିଲ୍ ଓ ସେଇ ଅବନୀଶର ପ୍ରସ୍ତବରେ ସୁଲଭ୍ କରନନ୍ତୁ ରଖାପାରିଲା । ତା' ସ୍କଲରୁସିଂ ଟଙ୍କାରେ ହିଁସିଂ, ଗଞ୍ଜେଇ କଣି ଗ୍ରହଣାସାର ପିଲାକୁ ଖସାଇଲା । ଛିଡ଼ାଫୁଲଲ କଲେଜ୍ ବାରଣ୍ଡାରେ ଚଲିବେଳେ ‘ଜର୍ଜ’ ଛପାବରେ ଚଣାହେଲ ଓ ନିରାହ ନେଣ୍ଡାଟିଏରୁ ସେ ସିଂହଭୂଆ ହେଇ ଯାଉଥିଲା ଧୀରେ ଧୀରେ । କନ୍ତୁ ନ୍ୟାୟ-ଅନ୍ୟାୟ ସବୁ କଥାରେ ଅବନୀଶ ପ୍ରତି ହିଁ ସେ ଅନୁରକ୍ତ ରହୁଥିଲା ସବୁବେଳେ ।

ସେଇ ଅବନୀଶ ଆଜି ତାକୁ ‘ଡିକେନ୍-ହାଟ୍‌ଡି’ କହୁଛି । ହିଁସିଂ ଗ୍ରାସ୍‌ରେ ଦୁଇବୁଢ଼ା ହେବେଇନ୍ ତାଳିଲବେଳେ ଅବନୀଶ କହୁଥିଲା—“ବୁଡ଼ କଷ୍ଟ୍‌ଲିଅର ଦାନ୍ ଡାଏମଣ୍ଡ୍, ପୁ ସି । ବୁଝିଲ ଶୁଭ, ଠିପିଏ ମାଲ୍ ପାଇଁ ଶଳା ସେ ଛିପିପାକୁ କାରୁରେ ସୁଖି କୋଣାର୍କ ବୁଲେଇ ବୁଲେଇ ଥେୟା । ଖାଲ ନଜାଳାମୁଣି ଯୋଉଠି ଦେଖିଲା ପଟା ଉଠେଇଲା । କେତେ ତେଲ ମାଲିସ୍ କଲପରେ ଟିକିଏ ଦେଲା । ଆଉ ତମେ ମନାକରୁଛ ଶୁଣିବନ ।”

ପୌରୁଷ ତା'ର ଚିହ୍ନି ଉଠିଲା । ଗ୍ରାସ୍ ଉଠେଇ ପିଇବାକୁ ବସିଛି, ଅବନୀଶ କହିଲା, “ହଁ ହଁ ସବୁର କର । ଦେର ଇନ୍ ଏ ମେଅଡ୍ ଇନ୍ ଏଭିରି ମ୍ୟାଡ୍‌ନେସ୍ । ମଜା ଲେନା ହେଁ ତୋ ଧୀରେ ଧୀରେ ପିଓ ।”

ତା'ପରେ ଏକ ସନ୍ତୋଷର ସ୍ଵରରେ ଅନ୍ଧନାଶ କହିଲେଲି,
ମୋଷ୍ଟ ଟାଇମ୍ ଆରଡ୍ସ୍ । ପୁରା ମେଡୁଲରେ ଶୋଇରହି ଆମେ
ତାକୁ ଅନେଇଥିଲୁ । ହୁଏତା କି ଜୋନ୍ସ ତା' ନାଆଁଟି ନହୁଆଏ,
“ନଷ୍ଟ୍ ଲୁନ୍ ଆଟ୍ ଦ ଷ୍ଟାର୍ ଆଣ୍ଡ୍ ଡନଃସ୍ଟେଟ୍ ।” ଶବ୍ଦ କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ
ପରେ ତାରାଟା ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ବଡ଼ ହେଲା । ତାର
ଆଖି ମୋ ଭିତରେ ଚଷ୍ଟାନ୍ତ ବମିବାରେ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଶବ୍ଦ ସତକୁ ସତ
ତାରାଟି ଆଡେ ଶବ୍ଦ ମିଡ୍ରେ ଯିବାକୁ ଲାଗିଲି । ଗୋଟାଏ ସୂର୍ଯ୍ୟ,
ତା'ପରେ ସତେ ପେମିତି ଶବ୍ଦଟା ସୂର୍ଯ୍ୟର ଆଲୁଅ ଆଉ ଭିତର ମୋ
ଦେହର ଭିତରୁ । ସେଇଠି ଗୋଟାଏ ଏକ୍ସପ୍ଲୋସିଭ୍ କ୍ଲାଉମାନ୍ସ ।
ଇକ୍ସପ୍ଲୋସିଭ୍ ଆଉଟ୍ରିଟ୍ ଅର୍ଗାନିଜ୍ମ ।”

ଟିକିଏ ଡମ୍ ନେଇ ଅନ୍ଧନାଶ । ସମସ୍ତେ ସରମନ ଶୁଣିଲେ ଭଲ
ଭାବେ ଦେଇ ଅନ୍ଧନାଶର ମୁହଁକୁ ଅନେଇଥା'ନ୍ତି । କି ଏକ କିଛି
ଉତ୍ତେଜନାରେ ଶୁଣିରଥୀ କପାଳରେ ସେହି ଶବ୍ଦଟି ବନ୍ଦ ବନ୍ଦ କରାଉଛି
ଏଣୁ ଅର ମୁଣ୍ଡପରି ।

“ହାଟ୍ ସ୍ପର୍ଷ୍ଟ୍ ଦ ମୋଷ୍ଟ୍ ଇଣ୍ଟେରସ୍ଟିଂ ଟୁ ପୁ, ହେଁ ? ଦେଖ, ଗ୍ରହ
ନେତା ପରେ ଅନ୍ତରାଳ ଏକଦମ ବ୍ୟାପକ ଭଳି ବଦଳା ହେଇଯିବ ।
ଯାହା ଥରେ ଭବିଷ୍ୟେ ସେଇ ଶ୍ରେଣ୍ଟ୍ ଅର୍ଥ ମାଲୁଟ୍ ଇଣ୍ଟେରସ୍ଟିଂ । ପୁ ମୋ
ବୋଉ ନେତେଡ୍ ଯୋଗୀଜ । ସେମାନେ ଇଣ୍ଟେରସ୍ଟିଂ ଦେ ଥିଙ୍ଗ୍
ଏକାଉଟ୍ ଗଡ୍ । ଇଭେନ୍ ଆଲ୍‌ଥର୍ ଡିଭିସନ୍ ଆଣ୍ଡ୍ ସାଇକେଡେଲିକ୍
ଏକ୍ସପ୍ରେସିଭନ୍ସ ।”

ତା' ପରେ କଣ ଆଉଟି ଧୀର କରି ଅନ୍ଧନାଶ କହିଲା, “ତମେ
ତା' ଦେଲେ ସୁନନ୍ଦା କଥା ମନେପଡ଼ାଅ ।” ତମର ଉଠିଲା ଶୁଣିରଥୀ
ରମାବୋ । ବଉଟା କୁଇନ୍ ସୁନନ୍ଦା ଲାଗିବ । କିଏ ଏକାକିରେ ଥରେ
ହେଲେ ଚନ୍ଦ୍ରା କରି ନଥିବ ସୁନନ୍ଦା କଥା ? ଅନେକ ସ୍ଵପ୍ନର ନାୟିକା
ସୁନନ୍ଦା । ଜଳନ୍ତା ଅଙ୍ଗାର ଭଳି ଲୁଗାରେ ତା' ଦିଆ ନଥିବା ଭିତ୍ତ
ସାବିତ୍ରୀ । ଦୁଇଟି ଅନେକ ଥର ନେଇ ଦେଖିବି ସିଏ । ଓଡ଼ିଆଠି
ଭଳି ତା' ମନରେ ବନ୍ଦ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଶାଳି ହତାଶାର ଧୂଆଁ ବାହାରିଛି;

ନିଆଁ କିନ୍ତୁ କେବେ ଲାଗିପାରିନି । ସୁନନ୍ଦାକୁ ଦେଖିଲେ କେମିତି ଭଲକ
ମଦମ ଭଳି ଦେଇଯାଏ ତା'ର ହାତଗୋଡ଼, ଚାନ୍ଦିକରୁ ତା'ର ଇମନ
ଆଉ ଆଧିପତ୍ୟ ସତ୍ତ୍ୱେ । ଅନେକବେଳେ ଶୁବେ, କେବେ ନିବେଳାରେ
ସୁନନ୍ଦା ସବୁ ଦଳସ୍ଥ ହୋଇ ଦୃଶ୍ୟ ନା ? କିନ୍ତୁ ଏଇ ବୟା ଶୁଦ୍ଧବିଶିଷ୍ଟ
ସେ ନିଜକୁ ନିଜେ ଧୂଳିର ନରେ, ଶୁଣି ହୋଇଯାଏ ନିଜ ପାଖରେ ।
ବାପନା' ଓ ଏ ଚରଣର ପୃଷ୍ଠକୁ ଅଭିଶପ୍ତ ଦେବା ପାଇଁ ତା'ର ଲଜ୍ଜା
ହୁଏ ଖାଲି । ତା'ର ନିଜର ଜଳା ତମ ଉପରେ ସେଇ ଜାଲି ନାଲି
ଛୁମ୍ବ ଆଉ ଚରଣ ଦୃଶ୍ୟହୀନ ପାଇଁ ତା'ର ଶୋର ଅସ୍ତେ ।

କିନ୍ତୁ ଅନ୍ଧାର କେମିତି ନାଶିଲା ପ୍ରାୟତଃ ତା'ର ମନର ଅନ୍ଧମାନ ?
ଏହି ମୂର୍ଖତାରେ ସତରେ ସୁନନ୍ଦାର ସ୍ମୃତି ହିଁ ତା' ପାଇଁ ସବୁଠାରୁ
ହେବ । ଝିଲି, ଫୁଲ, ମୋତି ସତରେ ଦେଖି ସଦୃଶ, ସେ ପାଇଁ ନିଶ୍ଚୟ,
ରୁଦ୍ଧାବସ୍ଥା । ଆଉ ସୁନନ୍ଦା, କେତେ ଅସହଜ, କି ନୃକଳ ?

ସ୍ୱପ୍ନ :

ଧୀରେ ଧୀରେ ସୁନନ୍ଦାର ପ୍ରତିରୂପଟି ଶୁଣିଲା ଅନ୍ଧାର
ପ୍ରସ୍ତର ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । କେଉଁ କିଛି ସତରେ ସୁନନ୍ଦାକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା
କରିପାରିଥାନ୍ତା ! ତା'ର ଶୁଣି ପାଇଁ ସତରେ କୋଉଠୁ ଉପମାଟିଏ ଖୋଜି
ଅଣିବାକୁ ଦେଇଥାନ୍ତା ? କେତେ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା ତା'
ଅଖି, ତା' ବନ୍ଧ, ତା ନିଜର ବର୍ଣ୍ଣନା ପାଇଁ ! ଆରେ, ଏ କ'ଣ ?
ଏ ସେ ସୁନନ୍ଦାର ନରୁ ରୂପ ! ଶୁଣିଲା ପେଟେବେଳକୁ ତନ୍ତ୍ରପୋଷ-
ଟାଏରେ ଶୋଇ ରହିଥାଏ ଏକ ମଧ୍ୟସ୍ୱରୀୟ ବାଦ୍ୟାଦି ଉଲ । ଅରବ୍ୟ
ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନାୟିକା ଭଳି ସୁନନ୍ଦା ତା' ଉନ୍ମୁକ୍ତ ବ୍ୟୋଜନକୁ ଦୋଳାୟିତ
କରି କ'ଣ ତାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିଲା ! କ'ଣ ସତରେ ସିଏ କହୁଥିଲା ?
ଯେତେ ଏକାଗ୍ର ହେଇ ଶୁଣିଲେ ତାକୁ ଠିକ୍ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ନଥିଲା ।
ଅନ୍ତର ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ବେ ଉପରେ ଦିନ ପାଉଥିଲା ସୁନନ୍ଦାର ଶବ୍ଦ ।
କାହାର ସେ ଧ୍ୱନି ସବୁ ? ତାକୁ ସେତେବେଳକୁ ସେଇ ରହିଥିଲେ ଅନ୍ତର
କେତେଜଣ ବିକଣ୍ଡା ନାଶ । ଆରେ, ତା'ର ସହପାଠୀମାନେ ତ
ସମସ୍ତେ ! ସେଇ ସୁନନ୍ଦା ଶୁଣିଲା ଝିଅମାନେ—ସେଇ ସୁମନ୍ତ, ଘଣା,

ଆଶାମାତ । କିନ୍ତୁ ଏମାନଙ୍କୁ ସେ ନବ୍ବ ଅବସ୍ଥାରେ ଦେଖିବ ବୋଲି କେବେ କଳ୍ପନା କି କରିପାରି ନଥିଲା । କେମିତି ଏକ ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ଜଡ଼ ପାଲଟି ଯାଉଥିଲା । ମନ ଦେଉଥିଲା ସେ ଯେମିତି ଆଖିକୁଜ ଦିଅନ୍ତା ଏବଂ ସ୍ବପ୍ନ । ସମସ୍ତ ଦେହ ମୁକୁଳେଇ ନିଅନ୍ତା ନିଜକୁ । କ’ଣ ପାଇଁ ଅତି ସେ ଗୋପ୍ୟ ଦେଇପଡ଼ୁଥିଲା ଏଇ ଶର-ଶିରସିତ ଦୃଶ୍ୟ ପାଖକୁ ?

ସେଇ ଚକ୍ରପୋଷ ଉପରେ ନଦରେ ଶୋଇଯିବା ପାଇଁ ତା’ର ଭାବି ଲଜ୍ଜା ଦେଉଥିଲା, ଅଥଚ କି ଏକ ଗୁମ୍ଫାକୁ ଶବ୍ଦରେ ସେ ଆଦୌ ଶୋଇପାରୁ ନଥିଲା । ହଠାତ୍ ସେ ଚମକିପଡ଼ିଲା । ଆଗେ, ଏ ଯେ ମାଦଳର ହେ ! ଏଠି ମାଦଳର ଶବ୍ଦ କେଉଁଠି ଆସିଲା ? ସେଇ ମାଦଳର ଶବ୍ଦ ସାଙ୍ଗରେ ତାଳ ଦେଇ କିଏ ଯେପରି ତା’ ଛାତି ଭିତରେ ଛାଟୁଡ଼ି ଯିବୁଥିଲା । ସେଥିରେ ତା’ର ହୃଦୟ ଦେବାକୁ ଆଗନ୍ତୁ କରିଥିଲା ଏବଂ କେମିତି ଏକ ଅଜଣା ଭୟ ସଞ୍ଚି ଯାଉଥିଲା ତା’ର ପ୍ରକଟି ଲୋକମୁଖରେ । ଏଥର ସେମାନେ ତାକୁ ଡାକିଥିବା ଉଠାଇବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ— କଲେଜର ସେଇ ଉଲ୍ଲାସ ମହୋଠିନୀମାନେ । ସେମାନଙ୍କ ଆମନ୍ତ୍ରଣରେ ତା’ର ସେଇ ଭୟ ଯେମିତି ହଜାଇ ଫୁଟି ବାହାରିଲା । ତାକୁ ଲାଗୁଥିଲା ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ସତେ ଯେମିତି ଏଇ ମନ ଗୁମ୍ଫାଟି ତାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲା, ଯଦିଓ ସେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଝିପାରୁ ନଥିଲା ସେଇ ସୁନ୍ଦର ଚନ୍ଦ୍ରଶାମାନଙ୍କର ଆମନ୍ତ୍ରଣର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ’ଣ ହେଇପାରେ । କଳପିତାଙ୍କୁ ଯାଉଥିବା ବୋହୈଏ ପରି ସେ ପଡ଼ିରହିଲା ସେଇ ଚକ୍ରପୋଷଟି ଉପରେ । କିନ୍ତୁ ଅବଲୋକିତସେ ସେଇ କୁହାଣୀକାମଳ ସ୍ଥିତିମାନେ ତା’ ଭଲ ଜଣେ ସୁଗଠିତ ସୁରୁଷକୁ ଉଠାଇ ନେଉଥିଲେ କେଉଁ ଏକ ଅନ୍ଧାରୀ ଗନ୍ତବ୍ୟ ଛାଡ଼ିଲେ । ସେ ଛାଡ଼ାଇ କଲା ସବୁ ଜୋରୁ ଖଟେଇ । କିନ୍ତୁ ଏ କ’ଣ ! ଅନ୍ଧାରୀ ଶବ୍ଦ ବାହାରି ନଥିଲା ତା’ ମୁହଁରୁ । କଣ୍ଠନଳୀ କିଏ ଯେପରି ଚିପି ଧରିଥିଲା । ସେ ସେଇମିତି ପାଟି ପାକୁ ପାକୁ କରୁଥିଲା ଅର୍ଦ୍ଧମୃତ ମାତ୍ର ଭଳି ଏବଂ ଆଗେଇ ଯାଉଥିଲା ସେଇ ଚନ୍ଦ୍ରଶାମାନଙ୍କ ସହ ।

ଏଥର ସିଏ ଠିକ୍ ଚିହ୍ନି ପାରିଲା । ସେମାନେ ତାକୁ ସେଇ ପାହାଡ଼ ଗୁମ୍ଫା ଦେଇ ଯେଉଁଠାକୁ ନେଉଥିଲେ, ସେଇଟା ଥିଲା ତା’ ନିଜ ଗାଁ । ସମ୍ପର୍କ ଗତିରେ ଘୁରିବୁରି ସେମାନେ ଗାଁର ପଞ୍ଚାୟତ ପଥରଆଡ଼କୁ

ମୁହଁଇଥିଲେ । ସେଇତେଣୁ ଶୁଭୁଥିଲା ମାତଲର ଶେ । ସୋରଷଦଳ ସଫା
 ଦେଇ ତଥାରି ଦେଇଥିଲା ଗୋଟେ ବଡ଼ ପତ୍ର । ଆଉ ସେଇ ପତ୍ର
 ଭାଗରେ ଅନେକ ଲୋକ ଜମା ହୋଇଥିଲେ । ସବୁ ଚିତ୍କା ଚିତ୍କା ମୁହଁ ।
 ସେମାନେ ତା'ର ଗାଆଁର ଜମା ଅଣ୍ଟାପାଖ ଗାଆଁର । କନ୍ତୁ ଠିକ୍ କରି
 କାରି ହେଉନଥାଏ କେଉଁ ମୁହଁଟି କାହାର । ସେମାନେ ମଝିରେ ଚା'ପୁଟ
 ପକାଇ ପୋଷା ପୁଡ଼ିଦେଇଥା'ନ୍ତି । ସେଇ ବସ୍ତାକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରାବରେ
 ଗଣିଥା'ନ୍ତି ତଳେ ବଜା'ପାଶ ସୈନ୍ୟ । ସୈନ୍ୟଜନାନେ ତ ସେଇ
 ଗାଆଁର ଲୋକ—ପିନ୍ଧିଥା'ନ୍ତି ଜଗଲଗା ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପୋଷାକ । ତାଙ୍କର
 ଚମା ଚମା ପଦକାଦେବକୁ ସେଇ ଲକ୍ଷର ନାଲି ଓଜନଦାର ପୋଷାକ ଓ
 ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପଦକ ବଡ଼ ବେଶାପ ଲଗୁଥାଏ । ବଜାଙ୍କ ସୈନ୍ୟସାମଲଙ୍କର
 ପୋଷାକ ପିନ୍ଧିଥିବା ସେଇ ଗରିବ ସୁବଳ ଲୋକେ ବଡ଼ ଦରସ ଦେଖା-
 ପାଉଥା'ନ୍ତି ଗଣିରଥୀକୁ ।

କାହାକୁ ଶେଷ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ ସେମାନେ ?
 ଆରେ, ସେ ତ ନିଜେ ସେଇ ଅତି-ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଅତିଥି ! ତାକୁ ଦେଖିବାମାତ୍ରେ
 ସମସ୍ତେ ଆତ୍ମିକ ଜାତୁଆର ହେଇଗଲେ । ତାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଧସେଇ
 ଆସୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଆଡ଼େଇବା ପାଇଁ 'ଚଟାରୁ', 'ଚଟାରୁ' ଚିତ୍କାର
 କରି ଡାକୁଆଟାଏ ଦୌଡ଼ିଥାଏ । ଗଣିରଥୀ ନିରଞ୍ଜି ଦେଖିଲା । ନା, ତା'
 ପାଖରେ ଥିବା ଉଭୟ ନାଗମାନଙ୍କୁ ନୁହେଁ, ସତରେ ତାକୁଇ ଦେଖିବା
 ପାଇଁ ଅତି ଆଗ୍ରହର ଅନେଇଥିଲେ ସେଇ ଶାବାଲ୍ୟ । କନ୍ତୁ ତାକୁ ତ
 ସେମାନେ ଅନେକଦିନ ଧରି ଦେଖିଆସୁଛନ୍ତି । କ'ଣ ପାଇଁ ତେବେ ଆଜି
 ଏମିତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଗ୍ରହ ? ସେଇକଥା ରାବଲ ମାତ୍ରେ ତା'ର ଦୃଢ଼ତା,
 ରସ ପୁଣି ବଡ଼ କାକୁ ଲଗିଲା । ତା'ର ସାଙ୍ଗେ ତାଳଦେଇ ସେଇ
 ଭରକ୍ରବର ମାତଲର ଶେ । ପେମିତି ଆଉଟିକେ ପରେ ପୁଣି ଆରମ୍ଭ
 ହେଇଯିବ ।

ଭରରେ ସେ ସଜାଣୁନ ହେଇପାରିଥା'ନ୍ତା କି କ'ଣ, ହଠାତ୍
 ସେ ଦେଖିଲା ପଞ୍ଚୁଆତି ପଥର ଉପରେ ବସିବ ଏକ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସିଂହାସନରେ
 ବସିଛି ତା' ବା' । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ଟିକିଏ । କା'କୁ ତା'ର ଦେଇ
 ରହିଥିଲେ ଏତଳ ଲୋକ; ବଜାଙ୍କୁ ପାପମୟୀ ଦେଖି ରହିଥିବା ଭଳି ।

ବା' ତା'ର ରଜା ଦେଇଛୁ ତା'ହେଲେ । ହିଁ ମୁକୁଟ ପିନ୍ଧନ୍ତୁ । ଚିତ୍ରବିଶେଷ
ପୋଷାତ ପିନ୍ଧନ୍ତୁ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆଲୁଅରେ ଝିନମିନ କରୁଥିବା ତା' ଗୋଟାକ
ଚକ୍ର ଶଶିପାଞ୍ଜର ତା'ର ଲୋକତ ଚର୍ମ, ଅସ୍ଥିସାର ହାତରୋଡ଼ । ମୁକୁଟର
ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ଉଚ୍ଚରୁ ଚଥାପି ନିଶାପଡ଼ୁଛି ତା'ର ପାଦର ଆଖିବାଳ,
କୁରୁକା । ଶିଶୁକ ବେତଟି କୁକୁଡ଼ାର ବେକରୁଳି ଚଡ଼ ଅରହାୟ ଗବରେ
ଢେଲୁଛି ଓଜନଦାର ମୁକୁଟର ଭରରେ । ତା' ଜଳ ଆଉ ସ୍ବାସ୍ୟକୁ
ଉପହାସ କଲୁକି ଏ ଚିତ୍ର ପରିବେଶରେ ତା' ବା'କୁ କିଏ ନେଇ
ବସେଇଛି ? ତା' ତା'ର କିନ୍ତୁ ପାକୁଆ ପାଟିରେ ମୁହଁକି ମୁହଁକି ହସୁଥିବା
ସେତେବେଳକୁ ।

ରାଆଁ ଦଶାସ୍ତ୍ର ସେତେବେଳକୁ ବଡ଼ପାଟିରେ ଲ'ଣ ବୋଲୁଥାଏ ।
ପୁଜା, ମାଜଣା ଚାଲୁଛି ତା'ହେଲେ । ବା' ତାକୁ ଦେଖିଲ ପରେ ଉଠି
ଠିଆହେଲେ । ହବ ତା'ର ସରନଥାଏ (ବା' ତା'ର ମରଯାଇଛିକ ?) ।
ହାତରେ ଧରିଥାଏ ଆଉଗୋଟେ ଛୋଟ ମୁକୁଟ । ସେଇଟାକୁ ସେ
ପିନ୍ଧାଇଦେଇ ଗସିରଥୀ ମୁଣ୍ଡରେ । ଆଉ ଠିକ୍ ସେତେବେଳକୁ ଦଶାସ୍ତ୍ର
ତା' ଉପରେ କି ଚିତ୍ର ବାସ୍ତବ ପାଣି ଭାଳିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେ
ତେଜରେ ତା' ଦହ ଜଳୁଥାଏ । ପାଣି ପଡ଼ିଲୁଛି ଟିକିଏ ଲାଲ ଲାଗିଲା ।
କିନ୍ତୁ ଶେଷ ମଲ୍ଲମାର୍ଦ୍ଦି ସେ ପାଣିରେ । ସେ ଲାଲ ଲାଗେଇ ପାଣି ପିଇବାକୁ
ଚେଷ୍ଟା କଲା । କିନ୍ତୁ ନା, ପାଟିରେ ଜମା ପାଣି ବାଜୁନଥାଏ, ତା'ର
ଦେହ ସଫୁର୍ଣ୍ଣ ଓଦା ହେଇଗଲେ କି ।

ଯେତେକ ଯେତେକ ଶେଷ ତା'ର ବଢ଼ୁଥାଏ, ତା'ର ରସ ମଧ୍ୟ
ସେତେକ ବଢ଼ିଯାଉଥାଏ । କିନ୍ତୁ ସେ ଏତେ ଡଢ଼ୁଛି କାହିଁକି ? ତା'ରୁଳି
ବେତରୁଆ ପିଲା କୌଣସି କାରଣରେ କି ଏତେ ଭରସା କ'ଣ ସ୍ବାଗତକ ?
ନା, ସେ ତାହାରିକୁ ଡରେନା, ଏପରିକି ମୁଖକୁ ମଧ୍ୟ । ଏ ଭଲ ନିହାତି
ଅକାରଣ । ଅଧିକ ନିଶାନ୍ତ୍ର ହେବା ଯୋଗୁ ଏତେ ସୁନ୍ଦର ପରିବେଶରେ
ମଧ୍ୟ ଏତେ ଲୋକ ଥାଇ ବି, ତାକୁ କେମିତି କେମିତି ରସ ଲାଗୁଛି ।
ପିଲାଦିନେ ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖିଲାବେଳେ ଏଇମିତି ରସ ଲାଗେ ତାକୁ ଯେ, ସେ
ଚିରୁଚିରୁଇ ମା'କୁ ଜାଗୁଡ଼ିଏରେ । ସେ ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖୁଛି କି ଆଉ ???

ସେପାଇଁ ପଦ ପଦେ ତଥାସ୍ତୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଦେହକୁ ନେଇ ନାହିଁ ଝିଅଟା ।
 ସେମିତି ଖାମସିଆଳୁ ଦେଇ ରହିଲା । ପିଲା ଜନ୍ମ କଲପରେ ତ ଝିଅଟା
 ଦାୟିରା ବଢ଼ିଲା ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ନହେଲେ ତ ବାହାର ଲୋକଙ୍କ
 ଅଗର ମୁଣ୍ଡର ଓଡ଼ଣା ଦେଇ ପିବାଅପିବା କରିବା, କେନ୍ଦ୍ର ଅତିଥି
 ଅଭ୍ୟାଗର ଅପିଲେ ଦାୟିରା ନେଇ ସେମାନଙ୍କର ବର୍ତ୍ତା କରିବା ତା’
 ଦେଇ ଦେଲାନାହିଁ । କାନେ କାନେ ଶିଖେଇଲେ । ଗୋଡ଼େ ଗୋଡ଼େ
 ଜଗିଲେ ତ ଦେଲାନାହିଁ । ଆଉ କ’ଣ ଶାଶୁମୁଣିଆ ନାହିଁ କରୁଥାନ୍ତେ ?
 ବେଳ ବଦଳୁଛି । ଭଲ ବୋହୂ ଦେବାକୁ ଯେମିତି ସାଧନା କରିବାକୁ
 ପଡ଼ିଥିଲା, ସେମିତି ଭଲ ଶାଶୁ ହେବାକୁ ଚପସ୍ୟା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି
 ସୁତପାକୁ ।

ପିଲାଟି ଜାତଉଠି କାଳେ କଲର ନଦ ଶ୍ରୀଦେବ ସେଠାରେ
 ତିଳଶାସ୍ତ୍ର ଉଠେଇ ଆଣିଲେ । କୋଳକୁ ଆଇଲପଣି ପିଲାଟି ସାମଜ ସାଙ୍ଗେ
 ରୁପ୍ତ ଦେଇଗଲା । କୁକୁକୁ ଦେଇ ମୁହଁକୁ ତାଙ୍କର ଅନେଇ ରହିଲା ।
 ତିଳଶ ବର୍ଷ ତଳେ ଅନମେଷ ଠିକ୍ ଏମିତି ଅନେଇ ରହିଥିଲା ତାଙ୍କ
 ମୁହଁକୁ । ତିଳଶ ବର୍ଷ ତଳର ସେଇ ଅନମେଷ ଏବେ ବାହାଦେଇ ଘର-
 ସଂସାର ଚଳଣି । ପିଲାର ବାପା ଦେଲାଣି । ସମସ୍ତ କ’ଣ ଆଉ କରି
 ରହିଛି । ଅତ୍ୟନ୍ତ ତା’ର ଗତିପଥରେ ଖାଲି ସୁଖର ଦାର ସବୁ ଯାହା
 ଗୁଡ଼ିଯାଇଛି ।

ତିଳଶ ବର୍ଷ ତଳେ ଠିକ୍ ଏମିତି ସିନ୍ଦୂର ପାଟିବାବେଳକୁ ସେ
 ଶାଶୁଙ୍କ ମୁହଁରେ ଦେଖିଥିଲେ ଧାରେ ହସ । ଜାଣିଲେ ପୁଅଟିଏ ଦେଇଛି ।
 ଭଗବାନ ତାଙ୍କୁ ଭକ୍ଷା କରିଦେଲା । ନହେଲେ ଶାଶୁଙ୍କ ଅଭ୍ୟାସର
 ଉଲ୍ଲୁଗୁଣା ସୀମା ନହୋଇଥାନ୍ତା । ପୁଅରୁ ଝିଅ ଦୁଇଟି ଦେଲାବେଳେ ଶାଶୁ
 ସେଠୁ ମୁହଁକୁଲେଇ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ । ଏପରିକି ଏକୋଇଶ ବନଯାତ
 ରହି ବନ୍ଦୁ ବଧୂ ଯେ ଭକ୍ଷା କରିବାର କଥା, ତା’ ତ କଲେନାହିଁ ।
 ଏକଦମ୍ ଚାଲିଗଲେ ଝିଅଦେଇକୁ । ସୁତପା ଜାଣିପାରୁ ନଥିଲେ କେମିତି
 ଆଉ ସେ ପୁଅ ଜନ୍ମ କରିପାରିଥାନ୍ତେ । ଭଗବାନଙ୍କୁ କେତେ ନେତ୍ରର
 ଦେଇଛନ୍ତି । ଉପାସଗୁଡ଼ି କରିଛନ୍ତି । ପୁଅଟିଏ ସତକୁ ସତ ତାଙ୍କର

ଆହୁକ

ଜନ ଅଗତତଥା ହୋଇ ଶୋଇଛି । ଦେହଟି ନେତ୍ରାଏ ମଲ୍ଲକା
ଲୁଗା ଭଳି ଅଧାତ ହୋଇ ପେଟୁ । ଗୋଟି ଚକଚକ ତା'ର ପିଲକଥା
ମଝିଟିରୁ ରକ୍ତର ନିଗିଡ଼ ନେମିତ ପାଣିକଥା ବସୁଛି । ଓଠଟି କଳା ପେ-
ପାଇଛି । ଗୁପ୍ତିର ଝଲକ ଭଳି ଟିକେ ହସ ରକ୍ତଟି ଉଠି ମିଳକଇ
ପାଇଛି ତା' ଓଠ ସନ୍ତର । ଅଳସ ବାଦସବୁ ମାନବସର ନଗ ଶବ୍ଦଟ
ବରୁଥିବା ରେଖା ଭଳି ପଡ଼ିରହିଛି । ସିନ୍ଦୂର ଟିପାଟି ଉକୁର ପଡ଼ିଥିବା
ଶାଓରକ ଲେପି ଦୋଇପାଇଛି ଉପାଦ ଉପରେ । ଅବେକ ନପସର
ତଥାସ ଦୋଇଛି ଜନର ନଦ । ପିଲଟି ରୁଲୁସିରୁଲୁ ହୋଇ ଶୁଦ୍ଧି ।
ହୁଏ ହୁଏ ହୋଇ ତା'ର ଗୋଟାଏ ଶବ୍ଦ ଚାଲୁଛି । ମଣା କାମୁଡ଼ିଛି କି ତା'ର
ଚରୁତରକ ବାଦଉଠୁଛି ନଝିଲେ ନଝିର । ତଥାପି ଗୁମ୍ଫା ଜନର
ନଦ ।

କେତେ କେଆରୁଲସ୍ ଅଜିବାଲିବା ପିଲା ! ନଦରୁ ଉଠଇ
ଉଠଇ ଅଟକିଗଲେ ସୁତପା । ଶୋଇଥାଉ କରୁଣ । ବାଜିଯାଉ ଶୋଇ-
ମାରିନଥିବ । ଜନଦଣ୍ଡା ଅନ୍ତରର ପିଡ଼ିଙ୍ଗ୍ ଦଉଥିବ ପୁଣି ବହୁଣାରେ
ନଦାଇଲେ କୁଆଟା ବାଦଉଠୁଛି । ଏକଦମ୍ କୋନସର ହେଇପାଇଛି ।
କେତେ ବା ବସୁବ ପିଲାଟାର । ପ୍ରଥମ ପୋଖରୀ ହୋଇଛି । କି ବା
ଅରୁଣ୍ଡତା ହେଇଥିବ । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶାଶୁରର ବୋଲି ଶୁନି କଣପାରୁନି ।
ବାପରରେ ଯେମିତି ଝିଅମାନେ ଅଳ-ଅଳକି କରନ୍ତି ସେମିତି ଶାଶୁ
ପାଖରେ ଚାଲୁଛି । ଶାଳମନ୍ଦ ଦେଲେ ଛକ ଜମାନ୍ତି କାହିଁ । ଯେଉଁ ଓଲଟ
ବେଳାଟିରେ ସେମିତି ରହିଛି । ସୁତପା ପ୍ରଥମ ପ୍ରଥମ ରୁଗୁଥିଲ ।
ଅଟକି ଥିଲେ । କେହି ସେମିତି ବୋହୂରୁ ତାଙ୍କର ପଦେ ନ କହନ୍ତି

ଦେବଦାସ ନଥିଲେ ତ ଶାଶୁକୁ ଝୁପି କରିବାକୁ, ତାଙ୍କ ଅତ୍ୟାଶୁରରୁ
 ବଞ୍ଚିବାକୁ କେତେ ସ୍ଵାର୍ଥନା କରିଛନ୍ତି । ଶେଷରେ ଭଗବାନ ଶୁଣିଲେ ।
 ତାଙ୍କର ବକାଫ, ମାବୁଲ, ବୋହୂପଣିଆ ସ୍ଵାର୍ଥକ ହେଲା ଶାଶୁଙ୍କର
 ଏଇ ତେନାଏ ହସରେ । ସେ ଶାଶୁକୁ କେବେ ହସିବାର ଦେଖି ନଥିଲେ ।
 ଏବେ ସୁନ୍ଦର ବେହେରା, ଘଷ କଳାବାଳ, ପାଉଁଲ ଗାଞ୍ଜଶରଣ ପିଆଶୁଲ ।
 ସଜେଇ ହେଲୁପଣ ବ'ପାଡ଼ ଦାନ । ଚିକ୍‌କିକ୍ କନୁଥିବା ସୁନାରେ ଛାଇ
 ହେଇଥିବା ଦେହ । କେନ୍ଦ୍ର କହୁଥାଉବନ ବୋହୂଘରକୁ ଆଣିଛନ୍ତି ବୋଲି ।
 ହେଲେ ମୁହଁରୁ ଅନେଇଦେଲେ ଲେକର ଛେକ ହେଉଥିଲେ ମଣିପିବ ।
 ପାନକଦା ମୁହଁରେ ସତରୁ ସତ ସୁଗ ସୁଗର ଅଗାନ୍ଧ ଓ ଶୋର ଯେମିତି
 ଭରି ହେଇ ରହିଥାଏ । ଆଗକୁ ବୁଲିଗଲେ ହିଁ ନିଜକୁ ବୋଧୀ ଲଗିବ ।
 କଥା କଥାକେ ଛୁପିଯିବେ ଯେ, ଦୁଇଦିନ ଧରି ଖାଡ଼ା ଉପାସ । ଯେତେ
 ନେହେରୁ ହେଲେ ତ ଶୁଣିବେନ । ଭୁଲ କିଛି ଥାଉ ନଥାଉ ସୁନ୍ଦରା ଗୋଡ଼-
 ଚଳେ ଓକିରି ହେଇ ତାଠୁଠିଠ ଧରି ଗୁଆଇବେ । ବାପା ତାଙ୍କର କାନେ
 ତୋଉ ଗଡ଼ଜାତ ଦୁନାର ମନ୍ଦ୍ରୀ ଥିଲେ । ବେବର୍ତ୍ତୀଙ୍କ ଝୁଅ ବୋଲି ମନରେ
 ବହୁତ ରବ । ମୋ ବାପାଙ୍କର ସକାଳୁ କଂସାକବାଟ ଟିଟିକା କେଳକୁ
 ଶ୍ରୀର ଦଣ୍ଡ, ଶ୍ରୀର ମାତ୍ର ଥିଆ ହେଇ ରହିଥିବ । ନହେଲେ ଗୁଆଅ,
 ବୁଲଇ, ପୋଇଲୀକ ପିଠିରୁ ପୁଲ ଉକୁରିଯିବ ବୁଲୁନାଡ଼ରେ । ଘରେ
 ସାତଟା ଅଗଣା, ସେ ଘର ଝିଅ ମୁଁ । ମୋ ଶୁଭ ଏବେ ରେଭା
 ହୋଇଥିଲା ଯେ, ଗରମ ଛତରେ ଘଡ଼ଏ ଦିଅ ଥୋଇ ଯେତକ ଚଉଳ
 ଉଠିଲ ପଡ଼େ ଯେତକ ଖାଇ କାନିଚକ ପୋପାଡ଼ିବ । ନିଜ ଦୟାନ୍ତ
 ଯେମିତି ଏ ଘରକୁ ସେ ବୋହୂ ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି । କଥା କଥାକେ
 ଶଶୁରଙ୍କ ଉପରେ ପାଟିପଡ଼ନ୍ତି ଶୋଧରେ । ବାପବରର ଶାନ୍ଦ୍ୟାମ କଥା
 ଶୁଣିଲେ କାହାକୁ ଉଲ୍ଲୁଗୁଣା ଦେଉଥାନ୍ତି ତେନାଣି ।

ଶଶୁର ନିର୍ଦ୍ଦୟା ଲୋକ । କଥା ଦେହକୁ ନଅନ୍ତିନ । ଶଶୁର ଯେ
 ମାଗିଣିଆ ଘରର ପିଲା ସେକଥା ନୁହେଁ । ବଡ଼ ଶୀର ସରବରଦାର ।
 ଦିନ ଥିଲ ଅନଳ ବେଳକୁ ଅମାରଘରକୁ ଧାନ ବୋହେଇ ଗାଡ଼,
 କୋଣେ ବାଟଧାଏ ଧାଡ଼ି ଲଗିଥାଏ । ଶଶୁରଙ୍କ ଭଉଣୀ ବାହାବେକେ,
 ବରଯାଣି ଓ ଶାସାବ ଏକୋଇଶ ଦିନଯାଏ ଶିଆ ଲଗିଥିଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣଘର

ସବୁ ସତ୍ତା ନେଇଥିଲେ ଏତୋଇଶ ଦିନଯାକ । ବରପାଣି ଆସିବା
 ବାଟରେ ଯେତେକ କଞ୍ଚ ଜଗନ୍ନାଥ ଗୁଡ଼ାରେ ଥିଲା ସବୁଯାକରେ ନବୀନ
 ପ୍ରାଣର ପଶା କରାହୋଇଥିଲା । ଜମିତାଣୀ ଉଠିବେ ଦେବା ଦିନ
 କମିତ ନିବିଡ଼ିତ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି ସବୁଥିରେ । କଣ୍ଡିଲର ଡବୁ ଡୋର
 ଛୁଡ଼ିଯିବା ପରଠାରୁ ନିଜ ଉପରୁ ମଧ୍ୟ ସବୁ ଅଧିକାର ହରାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ।
 ଶାଶୁଙ୍କ କଥାରେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ସବୁନିହି । ମାଟିମେଦ ଭଳି ଜାଗାଟାଏରେ
 ବସିଥାନ୍ତି । ଶାଉଁଳାବେଳେ ଥିବାକରି ଗୋଟିଏପକ୍ଷରୁ ଶୁଣିଆସନ୍ତି ପୁଣି
 ଖାଇଦେଇ ବହୁଶା ଉପରକୁ ଚାଲିଯା'ନ୍ତି । ସକାଳ ସଞ୍ଜରେ ଦ'ଓଳି
 ହାତରେ ଧରିଥିବା ମାଳାଟି ଗଡ଼ାନ୍ତି ପଟ୍ଟରେପାକେ । ଆଉ କ'ଣ ବା
 କରିବେ ? ଜମିତାଣୀ ତ ଯାଇଛି ! ବାକି ଯାହା ହାତମୁଠାରେ ଥିଲା,
 ସହରର ଥିବା ବଡ଼ ଗୁଳିକି କରୁଥିବା ବଡ଼ଗୁଳିମାନେ ଆସି ଗୁରୁବାଣି
 ନେଇଗଲେ । ବଡ଼ଗୁଳି ସହରରେ କୋଠା ତୋଳିଲେ । ଶ୍ରେଣୀ ବିତର
 ନିର୍ଦ୍ଦୟା ଲେଉଟ । କାହାରିକୁ ନା କହନ୍ତି ! ଗୁଳିକିବାଦି ନକରି
 ସରକାରୀକାର ଯେ ଦାୟିତ୍ୱ ବୁଝିଥିଲେ, ସେପାଇଁ ଚାଲି
 ଗୋଟାଏ ଅଧିକ ଶ୍ରମ ରହିବା ଉଚିତ, ସେକଥା ଶାଶୁ ଯେତେ ବୁଝିଲେ
 କହି ପରେଥିଲା ତ, ଗୁଳିମାନଙ୍କ ମୁହଁଉପରେ ସେ ଆଉ କହିପାରିଲେ
 ନାହିଁ । ଶାଶୁ ଆଉ କ'ଣ ଦେଖିଥିଲେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କଳିକଳିକ
 କରି ଗୁରୁ ଆଣିଥାନ୍ତି ? ପୁଣି ଚଳେବା ଆସିବାବଳକୁ ଦେଇକଥା ।
 ପରସ୍ପରାହିଁ ଉପସ୍ପରାହିଁ ବରଷକୁ ଚିଣିତ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦଉଥିବା ପୋଲିଙ୍ଗ
 ଡୋଟାଟା ଦାନ କରିଦେଲେ । କି ଭୁ-ଦାନ ଯଜ୍ଞ ନା ନିଆଁଗୁଳି ଯଜ୍ଞ !
 ବୁଝିବୁ ଗଲା ସବୁଗଲା । ମାନମହତ କିଛି ରହିଲାନି । ସ୍ୱାଧୀନ ହେଇଛନ୍ତି
 ଶିଳେ । ଶାଶୁ ମନକୁ ମନ ଚିତ୍ତଉଠନ୍ତି । “ସେ ନିଜଠା ବଢ଼ିଆ ଶିଳା
 ଶ୍ରେଣୀ । ତାର ଯୋଗୁ ଏସବୁ । କେତେ ଭଲ ଥିଲା ସେ ଯୁଗ । ବାଦବକ୍ତ
 ଏକାଠି ପାଣି ପିଉଥିଲେ । ଏବେ ନଦୀ ନାହିଁ କି ପବା ନାହିଁ ।
 ଯେ ଯା ହାତକୁ ଚଢ଼ିବ ପା । କହୁଛନ୍ତି କ'ଣ ନା ସମସ୍ତେ ସମାନ ।
 ପାଟ ଆଙ୍ଗୁଳି କ'ଣ ସମାନ ହେଲାଣି !” ହେଲାଣି !”

ଶାଶୁଙ୍କ ନିମ୍ନ ସୋପର ଶିଳାର ହେଉ ଶ୍ରେଣୀ ଧୀରେ ଧୀରେ
 ଓହ୍ଲାଇ ଯାଇଥାନ୍ତି ସୁଧାରନ୍ତି । ସେଇ ଶିଳାବଳୟ ପୁରୁଣା ଶାମୁଣିଆଳି

ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥା ଯୋଗୁଁ ହାତରେ ଥିବା ବାକିର କମି ଧାରେ ଧାରେ
 ବଦା ଶୁଣିଥାଏ ଶାଶୁଙ୍କ କଥାର । ତୁଳସୀ ଲେଖି ଯିବାବେଳେ ।
 ଗର୍ବ ତ ବୁଝି ଶୁଣିବ ତୁଳସୀ । ମଠର ଚୋରାବେଳେ । କନ୍ଦୁ ବଦା
 ବୁଝିବ ଶାଶୁ । ଯିଏ ଅପି ଯେତେ ଦେଖେ ମାରିବ, କମି ବଦା
 ପଛେ ଦେଖେବେ । ବାପ ବାବୁର ବୁଝିବ ଗଡ଼ଜାତର ଗୁରୁ ଦେବକୁ
 ଶୁଭ ପଠେଥିଲେ ପ୍ରଜାପାଦର । କମିଦାଶ ଶୁଣିଲେ କି ସେ
 ବାପର ହିଅ । କିଏ ତାକୁ ବଳପିବ ।

ସମ୍ପର୍କିବାଡ଼ି ସ୍ତ୍ରୀକୁ ନିଃଶେଷ ଦେଇଅପିବା ବେଳକୁ ସେ ପାଇ
 ଗାନ୍ଧୀ ନେଇଅପିଲେ ଶାଶୁ ଶୁଣିବେ । ଶୁଭରତ୍ନା ମିଶି ଘର ତଳେ ।
 କା' ଉପରେ ପୁଣି ଶାଶୁ ଶୁଣିବ । ଶାଶୁ କମିବେଳେ ମଧ୍ୟ ବଦା କହେବ ।
 ସେ' କି ବାପାଙ୍କ ଭଳି କଥାୟା । ବାପ ମା' ସାହା କରନ୍ତୁ ପ୍ରାପ୍ତ
 ମୁଣ୍ଡର ମୁଣ୍ଡରୁବେ । ଏବେ କମିବାଡ଼ି ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖିବେ ବୋଲି
 ସୁତପା କହେବେ କି ଘର ଗୋଟାଏ କବାଟ, ବାପମା' ତ ଅଛନ୍ତି କ'ଣ
 କହିବ ? ପାଠ ପଢ଼ି ଲାଗିଲେ ବାପମା' ପଢ଼ିଥାନ୍ତି ଦେଖିଲେ ସେଥିରୁ
 ଚନ୍ଦ୍ରା ଗାନ୍ଧୀ । ଶୁଭମିଶ୍ର ଶୁଭରତ୍ନା କର ଶୁଭରତ୍ନାକୁ ମରୁ ଅଣି
 ସବୁର ପଡ଼େଲେ । ବାହା ଦେଲେ । ବାପମା'କୁ ଦେଖିଲେ
 ନିଜ ପିଲାମାନଙ୍କ ଦାସିରୁ ନବାକୁ କହିଲେ । ସେଇ ଯାହା ପାନ୍ତି-
 ଶୁଭମାନେ ମଣିଷ ହେବାକୁ ବାପମା'କୁ ସବୁର ଧରିଅପିଲେ । ମହିଅ
 ଶୁଭର ପ୍ରାପ୍ତ ଦେଖିଲେ, ଏଥର ବାପା କମି ବର୍ତ୍ତମାନେ ପାରିବ
 ବୋଲି ନୋଟିସ୍ ଦେଇ ଦେଖିଥାନ୍ତି ବେରଦାଗରରେ । ତା'ପରି
 ଚୋରା ପଣିର ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ । କମିବାଡ଼ିର ଦାସିରୁ ନିଜେ ନେଇ ଏମାନଙ୍କୁ
 ଦେଇ ଧରି ଅପିଲେ ।

ଶାଶୁଙ୍କର ଅଛନ୍ତି ସେ ସ୍ତ୍ରୀମାନ ସେଇସବୁର ଥିବା ତା' ଶୁଭର ।
 ଗାନ୍ଧୀ, ବଦାବାବୁ ହେ, ସ୍ତ୍ରୀମାନ ପ୍ରାପ୍ତ, ସ୍ତ୍ରୀମାନ ହେ, ସ୍ତ୍ରୀମାନ କମି
 ହେବେ କରନେଥିବା ଦେଖିଲେନାନଙ୍କ ହେ ଦେଖିବେ ନିଜେ ଯୋଗ
 ପୁଣିଥୁବ ଦେଇ ଶୁଭର ଶାଶୁଙ୍କ ମନରେ ତା'ର ଶିବାର ଦେଲେ
 ସୁତପା । ଯାହାଅମୁଁ ଶୁଭରଅମୁଁ । କଲେ ତତେ କମିବାବୁ

କହିବର ବରକୁ ଆଣିଥିଲି ତ'ଣ ଅପୁର ଚରିତାଣୀ ? ବା'ଦେଲ
ଦନଠାରୁ ଯେ ପୁରପାଳ ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର ଚାଲିଥିଲା, ସହର ଆସିବା
ପରେ ପୁଣି କି'ଣୁଣ ହୋଇ ଚାଲିଲା । କାମ କରିଯାଉନା ବେଳକୁ
ଖାଇବାପାଇଁ ରନ୍ଧାହେଉ ନଥାଏ । ଶୁକରେ ଲୁହ ଓ ଲୁହ ଗୋଳି
ହେଉମାରନ୍ତି ପୁରପା । କୋଉଦିନ ଯେ ତାଙ୍କ ଦୁଃଖର ଅନ୍ତ ହେବ
ଚିନ୍ତା କରୁଥାନ୍ତି । ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ କିନ୍ତୁ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବସେଇଥାନ୍ତି ଶାଣ୍ଟି ।
ପାହାନ୍ତା ପ୍ରହରରେ କାଳେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ ପ୍ରଥମ ପୁଅ । ବଡ଼ ବଡ଼
ଜ୍ୟୋତିଷ ସଭା ବନାଇସ୍ରେ ନେଇ କୋଣ୍ଡା ତଥାଉ ତରୋଇଥିଲେ ଆଉ
କହିଥିଲେ ପୁଅ ବଡ଼ହେଲେ ବିରାଟ ମଣିଷଟାଏ ହବ । ଶାଣ୍ଟି ସେଇନଥାକୁ
ଜଗାମାଳି କରିଥାନ୍ତି ।

ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ବି ବିଶ୍ବାସ କରୁନାହାନ୍ତି ଜ୍ୟୋତିଷମାନଙ୍କ
କଥା । ଲମ୍ବା ଗୋର ଚକ୍ରପଦ୍ ଚେହେରା । ପୁରସ୍ତ ଗୁଡ଼ ଓ କପାଳ ।
ଠିକ୍ ସେଇ ଜମିଦାରୀ ଖୁଲ । ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟରେ ଆନନ୍ଦ ମୁଗ୍ଧକେନ୍ଦ୍ର ଓଠ
କଟି ତେନାଏ ହସ, ଭାଷା ଭାଷା ଆସି । ଗୁଣ ଗୁଣ ଗୁଣ ଥିଲେ
କୁଆଡ଼େ । ଏବେ ବି ସବୁଜାମ ପାର ଗୁଣା ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଥିଲେ ଭଳି
ପଡ଼ି ବସନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଅଧାରୁ ପଡ଼ା ଗୁଡ଼ହେଲେ । ଜମିଦାରୀ ଉଦ୍ଧେଦ
ହେଲେ ବାପା ଯେତେବେଳେ ଘର ଦାସୀକୁ ବୁଝିବାରେ ଅସମର୍ଥ
ହେଲେ, ନିଜେ ଗୁଡ଼ ଚାଲିଯିବ କର ଗୁଡ଼ଗୁଣୀକ ଦାସୀକୁ
ନେଇଗଲେ । ସ୍ବାମୀ ବେତନ, ବିରାଟ ପରିବାର ଓ ସହାର ଦାସୀକୁରେ
ଏତେବଡ଼ ମଣିଷଟାର ସବୁ ସମ୍ଭାବନା ଧୀରେ ଧୀରେ ମଣିଆସିଲା ।
ଆଖିରେ ବାପାଙ୍କ ଭଳି ସେଇ ଉଦାର୍ଯ୍ୟ ଗୁଣ ସହମି ଆସିଲା । ମନ
ତ ଅନେକ ଦିନ ଆଗରୁ ମରିଯାଉଥିଲା । ଏଥର ମତକୁ ସଠ
ପକ୍ଷାଦାର ସେବାରେ ଆହାନ୍ତ ହୋଇ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ିଯିବେ । ସେ ସେ
ତକାପାତ୍ର ସମସ୍ତେ କାନ୍ଦୁଥିଲେ ସେଦିନ । ବେଳକ ପୁରପା କାନ୍ଦୁଥିଲେ ।
କାନ୍ଦିବାକୁ ତାଙ୍କର ଚର କାର୍ଯ୍ୟ ? ଶାଣ୍ଟି-ଶାଣ୍ଟିରକ ସେବା, ପୁଣି ସ୍ବାମୀଙ୍କର
ଗୁଡ଼ମୁଦ ମରୁ ବିଛଣାରେ । ସେଇ ଶୋଇଲାବେଳେ ଯାହା ଶୁଦ୍ଧି
ହୁଅନ୍ତି । ମନେ ମନେ ସହାରର ଲୋକଙ୍କ କଥା ଗୁଣନ୍ତି । ଲୋକଟା ଭଲ
ଥିଲାବେଳେ ସମସ୍ତେ ତନା ସହାୟତାରେ ଶୁଣିକରି ଖାଇଲେ । ଏବେ

ବେମାର ପ୍ରତିଭାକୁ ଆସି ତାହୁଁ ପ୍ରତି, ଦେଖେଇ ଦରକାର । ବାପାମା',
 ଭାଇଭଉଣୀ ଯେଉଁମାନେ ସାନ୍ତାଳ ବାଣୀ ଶୁଣିଲେ ଶୁଣିଗଲେ କେହି
 ଆପଣା ଚେପଟୁ ସେବା କରିବା ବା ସାହାଯ୍ୟ କରିବାର ନାଁ ରହି
 ପାରିଲେନା । ସରକାର ପେନ୍‌ପେନ୍ ଦେଇଦେଲା । କିନ୍ତୁ କାହାର ପ୍ରତି
 ମନରେ ଟିକିଏ ଦେଖିଲେ ଶୋର ନାହିଁ ସ୍ବାକାର । ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତିଲେ ବି ଖଟିଲେ
 ଖଟିଲେ କଥା କହନ୍ତି । ବାପାଙ୍କ ଭଳି ସକାଳେ ସଞ୍ଜେ ମାଳା ଗଢ଼ାନ୍ତି ।
 ନଦୀରେ ହାତରେ ବହୁଟାଏ ଧରି ଅନେଇଆନ୍ତି । ଦେହ ବଳି ଯୋଗୁ
 ବହୁଭକ୍ତିଆନ୍ତି ବୋଧହୁଏ । ଆଉ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଖୁସିହୁଅନ୍ତି ।
 ପାଖକୁ ଡାକ ମୁଣ୍ଡର ହାତ ବୁଲନ୍ତି । ପିଲାଟା ବାପ ପାଖକୁ ଆସିଲେ
 କେମିତି ନିରବରେ ବସି ରୁହେ । ଦୁଃଖରେ ମୁହଁକୁ କଲକଲ ଶୁଖି ।
 କେମିତି ଶୀଘ୍ର ଖସିଆସେ ସେ । ଶୁଳିଆସିବା ପରେ ସ୍ବାମୀ ସୁତପାକୁ
 ବୁଲନ୍ତି ଏଇ ପୁଅଟି କିଏ ଦେଲେ ତମର ସବୁ ଦୁଃଖ ପିତ । ଦେଖିବ,
 ଜ୍ୟୋତିଷମାନେ ସ୍ବାର ଜାତକ ଦେଖି କହୁଛନ୍ତି ଯେ ବଡ଼ ଦେଲେ ନିଶ୍ଚୟ
 ଜଣେ ବଡ଼ ମଣିଷ ହେବ । ସୁତପା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସ୍ବାମୀଙ୍କ ମୁହଁରେ ହାତ
 ଦେଇପଡ଼ନ୍ତି । ସେତେବେଳକୁ ଗର୍ବରେ ସ୍ବାମୀଙ୍କର ଗୁଡ଼ ଫୁଲି ଯାଇଥାଏ ।
 ନିଶ୍ଚୟ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ବାହାରିଥାଏ । ମୁହଁ ଲାଲ୍ ପଡ଼ିଯାଇଥାଏ ।

ଅବଶ୍ୟ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଯେଉଁଠି ଯିବା ବାପ ଗର୍ବ କରିଥାନ୍ତା ।
 ପିଲାଟା ଗୁରୁଦେବଙ୍କ କୁହରେ ଫାଶୁ । ପିଲାଟି ଦମନ୍ତ ସ୍ବାଲୁସିପ୍ ପାଇଛି ।
 ଅନ୍ୟ ପିଲାଙ୍କ ଭଳି ଖେଳକୁହରେ ନ ମାତ ଘରେ ରୁପୁସୁପ୍ ବସି ପଡ଼ୁଥାଏ ।
 ମା'କୁ କାମରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ଅକାଳେସକାଳେ ବାପର ସେବା
 କରେ । କେହି ତାକୁ କିଛି ଶିଖାଇନା । ତେଣୁ ଯେମିତି ଆଗରୁ ଶିଖି
 ଆସିଛି ପିଲାଟା । ଠାକୁର ଆଗରେ ଘଟଣ ବସି ପ୍ରାର୍ଥନା କରେ ।
 ଉପର ନନ୍ଦିଲେ ବି, ସେହି ଅନିମେଷ ହିଁ ସୁତପାଙ୍କ ଜୀବନର ଏକମାତ୍ର
 ଉଦ୍ଧାର, ତାକୁର ଦେଖି ସେ ସବୁ ଦୁଃଖ ଭୁଲିଯା'ନ୍ତି । ଆଗାମୀ ଜୀବନ ପାଇଁ
 ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖନ୍ତି । କି ସ୍ବପ୍ନ ବା ଦେଖିହେବ ଜଣେ ପକ୍ଷୀବାଦଗ୍ରସ୍ତ ସ୍ବାମୀକୁ
 ନେଇ ? ଦେଖୁ ସୁତପା ଅନିମେଷ ପାଇଁ ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖନ୍ତି । ତା'ର ସଂସାରର
 ଉତ୍ତମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କାମନା କରନ୍ତି । ତା ସଂସାରରେ ଯେମିତି କିଛି ଅଶୁଭ
 ନପଶ୍ଚି ସେ ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରନ୍ତି । ଅନିମେଷ ସତକୁ ସତକୁ ପଦ ଜଣେ

କଡ଼ ମଣିଷ ଦୃଢ଼, ତାଙ୍କ ଜୀବନର ସବୁ ଉଦ୍ୟମ ବ୍ୟର୍ଥ ହେଲ ନାହିଁ
ବୋଲି ଅଳ୍ପକ୍ଷେ ସେ ଭାବପାଶବେ ତ !

ଅଳମେଷ ହ ଚନ୍ଦ୍ରଚଳା ଚଣି ବଢ଼ି ଚାଲିଲା । ବାପର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ
ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା । ପାଠ ପଢ଼ି ସାରି ଚାଲିଲା । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପଦବୀରେ
ରହିଲା । ସମସ୍ତାମୁଖ୍ୟର ସୁରକ୍ଷା ତଳକୁ ବୋହୁକରି ଆଣିଲା ।
ସେମାନେ ସାଜବୋଜା ଆଣନ୍ତି ଦୁଇରେ । ସୁରକ୍ଷାକୁ ଡାକୁଥିଲେ । ସୁରକ୍ଷା
ସ୍ବାମୀ ତଅଣୁଥିବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଘରଣୀକୁ ଓ ତାଙ୍କର ଦୁଇକୁ ଜାଗୁଥିବା
ସେଇଠି ପଡ଼ିଗଲେ । ଶାଶୁ ଶଶୁର ମରବା ପରେ ସେ ଏବେ ସପୂର୍ଣ୍ଣ
ଏକାକୀ । ନିରାଶରେ ମାଳା ଗଡ଼ାନ୍ତି । ମନହେଲେ କ'ଣ ଟିକେ
ପୁଟେଇ ଗଣ୍ଡାଏ ଡୋକଦିଅନ୍ତି ଭୋକ ମାରିବାକୁ । ସାଲପଡ଼ିଗାରେ କା'ର
ଜର ବାଧୁକା ହେଲେ ସେବା କରିବାକୁ ବାହାରିଯାଆନ୍ତି ।

ଏବେ ଅଳମେଷ ଆଉ ଆଗରୁର ଘରକୁ ଘୋଡ଼ି ଆସେନା ।
ଦୂରେଇ ଦୂରେଇ ରହେ । ବେଳେବେଳେ ଭଲମନ୍ଦ କଥା ପଚାରି
ଶୁଣି ଲେଖେ । ପାଉଥିବା ଦରମା ତାଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ସେ କଡ଼
ସହରର ଅନ୍ଧାର ।

ଅଳମେଷ ବୋଧହୁଏ ଚାଲିଗଲା ଝିଅ ଖୋଜୁଥିଲା । ତେଣୁ ଜଣକ
ବେଜଗାରରେ ତଳପାରୁ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ଦୁଃଖ । କେତେ ଅଳପ ପଇସାରେ
ସେ ଘର ତଳଉଥିଲେ ସେବଆ ଶୁଦ୍ଧ ସେ ଅଶୁଦ୍ଧ ଦୁଅନ୍ତି । ବୋହୁକୁ
ଘରକରଣା ଟିକେ ଶିଖାଇଦେଇ ଆସନ୍ତେ ବୋଲି ଶୁଦ୍ଧ ବେଳେ-
ବେଳେ । କିନ୍ତୁ କ'ଣ ଶୁଦ୍ଧ ଭୁଲିହେଇ ରହିଯାନ୍ତି । କେତେଦିନ ଆଉ
ସେ ଦାସିରୁ ନଉଥିବେ ? ସେ ମଲାପରେ ସେମାନେ ତ ଫେରେ ନିଜେ
ଚଳିବେ ।

ପରକୁ ସତ ଅଳମେଷ ଆଉ କେଣି ମା'ର ସାହାଯ୍ୟ ଖୋଜେନା ।
ଶୁଣି ଲେଖା ହ କମି ଆସିଲାଣି । ବର୍ଷେ ଉ' ମାସରେ ଦେଖାହେଲେ
କେମିତି ସେଇ ଉଦାସିଆ ଶୁଦ୍ଧ । ସୁରକ୍ଷାଙ୍କ ଛୁଡ଼ରେ କିଏ ଦେମିତି
ପଥରଟାଏ ଲଦିଦିଏ । କ'ଣ ଯେ ପିଲାଟାର ହୃଦୟ ସୁରକ୍ଷାକୁ କହୁ

କଳହଳ । ପିଲାଟି ହବୁ ସେମିତି । କିନ୍ତୁ ଏ ଯେଉଁ ଅସନ୍ନୋଷ ଶବ୍ଦ ସେ
 ସେମିତି କିଛି ନୁଆ ନୁଆ । ନିଜ ବୁକର, ନିଜ ସ୍ବାର ନେଇ ସେମିତି
 ସିଏ ଜମା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଇପାରୁନା । ଜ୍ୟୋତିଷମାନଙ୍କୁ ତା'ର ଜାତକ ଦେଇ
 ଦେଖାନ୍ତି ସୁରପା । ନିଜକୁ ଅଶ୍ବାସନା ଦିଅନ୍ତି । ପୁଣି ତଳର କ'ଣ
 ପିଲାପିଲା ଦେଖି ନଥିଲା । କେତେ ଭାବୁର, ପୂଜା ଆଗଧନା କଲପରେ
 ବୁଝିଟିଏ ହେଇଛି ! ଯେଇ ଯେ, ଡେଇରାଣୀ ଜାମ ସରିବା ପରେ
 ସେମାନଙ୍କୁ ଘରର ଗୁଡି ଦେଇ ସାଇଥିଲା, ଆଉ ଆସିଲା । ପରର ଦିନ
 ବେଳ ଗଲାଣି । ପିଲାଟିକୁ ଟିକ ଦେଖିବାକୁ ଆସୁନା । ଏଥର ଆସିଲେ
 ସୁରପା ପରୁରାବ, ପୁଅ ପାଇଁ ତ ଟିକେ ନନା ଦେଇ ତା'ର !

ବୋଉ, ବୋଉ ! ଭାବୁର ଭାବରେ ସମ୍ବୁର ଫେରିପାଇଲେ
 ସୁରପା । ଅନ୍ଧମେଷର ସ୍ବର ତ ଲାଏ । ତମକପଡ଼ିଲେ ସୁରପା ! ମନେ-
 ମନେ ତା'ର କଥା ଭବୁ ଭବୁ ଆସି ପଡ଼ୁଥିଲା । ସେମିତି ନାତିକୁ
 ଧରିଛନ୍ତି, ତରତର ହୋଇ ବୁଲିଗଲେ କଦାଟି ଖୋଲିବାକୁ । ବାପପୁଅ
 ରେଟାନ୍ତୁଟି ହୁଅନ୍ତୁ । ପିଲା ପ୍ରତି ସ୍ନେହ କ'ଣ ବୁଝିଲେ ପାଇ ଅନ୍ଧମେଷ
 ତାଙ୍କ ଦୁଃଖ ସତରେ ଜାଣିପାରନ୍ତୁ । କଦାଟି ଖୋଲି ଅନେକ ଦିନ ପରେ
 ଅନ୍ଧମେଷ ପିଲାଦିନର ମୁହଁଟା ଦେଖି ପାରନ୍ତୁ । ଖୁସି ଲହଡ଼ି ଖେଳୁଛି
 ଅନ୍ଧମେଷର ମୁହଁରେ । ପୁଅର ପେଟ ପାଟର ମୁହଁକୁ ଲଗାଇ
 ଅନ୍ଧମେଷ କହିଥିଲା, “ବୁଝିଲୁ ବୋଉ, ମୋର ଜଣେ ବଡ଼ ଜ୍ୟୋତିଷ
 ପାତ୍ର ଅଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଥିଲି । ସେ ପିଲାର ଜାତକ
 ତିଆରିକରି ଦେଖିଲେ ପୁଅ ବଡ଼ ହେଲେ ଜଣେ ବଡ଼ ମଣିଷ ହେବ ।”

ଅନ୍ଧମେଷ ମୁହଁରେ ଟିକିଏ ହସ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସୁକ ହୋଇ
 ରହିଥିବା ସୁରପା ଆଜି ତା' କଥାରେ ବାଧା ଦେଲେ ନାହିଁ । ତା'ର
 ଖୁସି ସେମିତି ସୁରପାଙ୍କୁ ଅନ୍ଧମେଷ ତର ଅନ୍ଧମେଷୀ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଦେହରେ ତ
 ଲେପି ହୋଇ ସାଇଥିଲା । ନିଜର ହଠାତ୍ ଉଠିପଡ଼ି ତଳ ମା' ପୁଅଙ୍କୁ
 ଦେଖୁଥିଲା । ପିଲାଟା ଅବଶ୍ୟକ ଶବ୍ଦରେ ହାତଗୋଡ଼ ଗୁଡି
 ବୁଲୁଥିଲା ।

ଜଗନ୍ନାଥା

ପଞ୍ଚମସ୍କନ୍ଦକୁ କିଛି ଦରଦାସ ଔଷଧପତ୍ର ଆଣିବାକୁ ପ୍ରକାଶ
ଯେତେବେଳେ ଶୁଲଗଣେ, ବନ୍ଧୁ ଟିକିଏ ଶାନ୍ତିର ନୀରାସ ମାଲିକ ।
ବିନୟାସ ଦୁଃଖିନେଇ ଘରେ ବସିଥିଲେ । ପାଣି ଟିକିଏ ଆଣିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ
ଉଠିବାକୁ ଦଉନଥିଲେ । ଶୁକରପିଲଟି କିତର ଦୌଡ଼ ଦୌଡ଼ ହାଲିଆ ।
କେତେ ଦରଦାସ ବୁଝେଇନ ଚ, ତେଣୁ କଥା କଥାରେ ପିଲଟି ଉପରେ
ଗାରି ଉଠୁଥାନ୍ତୁ । ତା'ର କଷ୍ଟ ଅପେକ୍ଷା ଏ ପାଣିକୁଣ୍ଡ, ଅଶାନ୍ତ ଅଧିକ
ବିଗଳିତର ମନେ ହେଉଥାଏ ବିନା । ସେ ଯେତେ ବୁଝେଇଥାଏ ଯେ,
ତା'ର ବିଚାରରେ ଏମିତି ପଡ଼ିରହିବା ଆଦୌ ଦରଦାସ ନାହିଁ, ପ୍ରକାଶ
ଶୁଣିବାକୁ ନାଗର । ତେଜ ଟିକେ ଦୁଃଖ ନଗୁଛି ବୋଲି ସେ ବେଗିଣୀ-
ମାନଙ୍କ ଭଳି ପଡ଼ିରହିବ ଆଉ ପ୍ରକାଶ ଦର ଦାସିର ବୁଝିବେ, ଏଇଟା
ତାକୁ ଜମା ରୁଲି ନଥାଏ । ଦୁଃସ୍ବ ଲୋକ ଚ, ତେଣୁ ଘଟଣାଟି
କିନ୍ତୁ କିମାକାର ମନେ ହେଉଥିବ ତାଙ୍କୁ । ତଥାପି ବି ଏ ପ୍ରକାର
ଅପଥ୍ୟ ଆଦର୍ଶ ବିନା ରୁଲି ନଥାଏ ।

ସ୍ବାମୀ ହସାବରେ ପ୍ରକାଶ ଅବଶ୍ୟ ବହୁତ ରୁଲି । ଏତେ ଅଧିକ
ବିକଳ ଯେ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଆଗରେ ବିନା ବେଳେବେଳେ ଗାରି ଅପଂସ୍ତ
ହୁଏ । ଆଗରୁ କୁଆଡ଼େ ସେମିତି ନଥିଲେ । ଏଇ ବାତାବର ପରେ ସ୍ବାକୁ
ଶୁଣି ଚାରିବାକୁ ବୋଧହୁଏ ଏମିତି ନମ୍ର ହେଇଯାଇଛନ୍ତି । ଯତ ହେବାକୁ
ଗଲେ ବିନା ବାକିର ଆଗରେ ନିଷ୍ଠୁର ହେଇଯାଇଛନ୍ତି । ବିନା ରୁଲି ହିଅ
ଯେ, ତାଙ୍କ ଭଳି ଜଣେ ଚଳିଆ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ କର୍ମୀରୁ ରୁଲିପାଇବ ଓ
କ୍ଷେତ୍ରର ବାତାବର, ଏଇଟା ସେ ବୋଧହୁଏ କଳ୍ପନା କରିପାରିନଥିଲେ ।
ସେ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ, ବିବାହ ଓ ସ୍ତେନ ବଜାରର ଗତାଗୁଗତକ ମୁଲ୍ୟରୁ

ଅନୁସାରେ ତନୁ ନିଜର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ଶିକ୍ଷା ଓ ଆଭିଜ୍ଞତା ଯୋଗୁ ଅନୁତପ
ଜଣେ ଥିଲେ ଏ-ଏସ୍. ଅପ୍ପିସରକୁ ଭଲପାଇବା କିମ୍ବା ବିବାହ କରିବା
ଅଧିକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ହେଇଥାନ୍ତା । ତେଣୁ ତା'ର ଲୋକେ ଯେତେବେଳେ
ସେଇକଥା ତନୁକୁ ସ୍ମରଣ କଲେ, ତନୁ ଏକଦମ୍ ସ୍ବଗିମାଣୀ ଲାଲ୍ ।
କ୍ଲେରଠୋଡ଼ ଜଣେଇ ଦେଇଥିଲା, ସେ କାହାକୁ ପ୍ରେମ କରିବ ବା
କାହାଦେବ ସେଥିନେଇ ସାମାଜିକ ଜ୍ୟାମିତି ବା ସିନ୍ଦୋରମିତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ
ହୁସାବନକାଣ ପାଇଁ ସେ ଅପେକ୍ଷା କରିପାରିବ ନାହିଁ । ତା' ଛଡ଼ା
କାହାଦେବଟା ତା ପାଇଁ ଗୋଷ୍ଠିହାଟ ନୁହେଁ ଯେ, ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟ
ଚଢ଼ାଇପାରୁଥିବା ବେପାରୀ ତା' ମାଲିକ ହେବ । ବିନିମ୍ବ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି
ଆକର୍ଷଣ ଅନେକାଂଶରେ ଯେ ଗଜାନୁଗତକ ସାମାଜିକ ଶୃଙ୍ଖଳା
ବିରୁଦ୍ଧରେ ଥିଁ ତା'ର ପ୍ରତିବାଦ, ଏଭଳି ଅତି ସଚେତନତାଟିଏ ତଥାପି ତ
ପ୍ରକାଶକୁ ସବୁବେଳେ ଘାରି ରହୁଥିଲା । କି ଏକ ନ୍ୟୁନତାବଦ୍ଧ ହୋଇ ସେ
ତନୁର ଗତିତ, ଅନୁଗତ ସବୁ କଥାରେ ହିଁ ରହିଥିଲେ । ନିଜର ସ୍ବାଧୀନ
ମତ ଦେଇ ପାରୁନଥିଲେ ।

ତନୁ ତରିସର ଏଇ ବିଗତି ପ୍ରତି ତା'ର ପରିବାର ଲୋକମାନେ
ମଧ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ମତେତନ ଥିଲେ । ସେଇଥିପାଇଁ ତା'ର ସ୍ବାଧୀନତାରେ
ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା ପାଇଁ ହଠାତ୍ କେନ୍ଦ୍ର ସାହସ କରୁନଥିଲେ । ସେ ଯେ
ଅଧମ୍ବର ଶ୍ରବଣେ କିନ୍ତୁଖାର ଥିଲା, କେବଳ ସେତେ ନୁହେଁ, ନିଜ କିନ୍ତୁ
ଉଣୁ ଓ ଗ୍ରାହ୍ୟ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିବାପାଇଁ ତା'ର ସୁକ୍ଷ୍ମର ଅଭାବ
ନଥିଲା । କେବଳ ପ୍ରେମ ଓ ବିବାହ ନୁହେଁ, ପିଲାଟିଦିନରୁ ସେ କେଉଁଟା
ଖାଇବ, ପିନ୍ଧବ, କ'ଣ ପଢ଼ିବ, ସବୁଥିରେ ତନୁ ଏକ ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ନ ଗୁଣି ପ୍ରକାଶ
କରୁଥିଲା । ସେଥିରୁ କେନ୍ଦ୍ର ସାମାନ୍ୟ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କଲେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ରାଗ ଓ
ଅଭିମାନରେ କେବଳ ନିଜକୁ କଷ୍ଟ ଦେଉନଥିଲା, ପରିବାରର ସବୁଲୋକ
ମଧ୍ୟ ଅତିକ୍ଷ୍ମ ଦେଉଥିଲେ । ସବା ସାନ ଓ ବାପମା'ଙ୍କ ଏକମାତ୍ର ଝିଅ
ହୁସାବରେ ସମସ୍ତକରି ଅପଥା ସ୍ବେଦ, ଆଦର ଯୋଗୁ ତା'ର ଏଭଳି
କିନ୍ତୁଖୋରୁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ହେଇଥିଲା ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଜାଣୁଥିଲେ । କୋଉ କିଛି
ବେଳେବେଳେ କହିଦେଉଥିଲେ, 'ତନୁ ଶାଶୁଘରେ କ'ଣ କରିବ କେଜାଣି ?
ତା'ର ସ୍ବାମୀ ତ ଏଭଳି ନାହିଁ, ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀ ଏଭଳି ।'

ସତକୁ ସତ ଶାଶୁଘର ଗାଁରେ ଚଳିବାକୁ ବଡ଼ ଅସୁବିଧା ହେଉଥିଲା ବନର । ଏକସେ ବାହାହେଇ ଆସିବାବେଳକୁ ବଡ଼ଗୁଡ଼ିକ କାନେ କାନେ ଚୋରାଇ ଦେଇଥିଲେ, ‘ବନ, ଏବେ ଚମର ଉଡ଼ିବା କପୁସ, ଛବନକୁ ଏନ୍‌ଜୟ କର । ପିଲାକୁଆ କଥା ଏବେ ମୋଟେ ଶୁଣିବନି । ଯାହା ମଉଜ ତରୁବା କଥା ଏଇ ସମୟତକ । ପିଲାଟିଏ ହେଲେ କ’ଣ ଆଉ ଏବେ ପ୍ରତିମ୍ ପାଇବ ? ହଁ, ଆଉ ଗୋଟି କଥା, ଭଲ ବୋହୂର ପ୍ରଣୟା ପାଇବ ବୋଲି ଗାଁଟାରେ ପଡ଼ି ରହିବନି । ମୋ କଥା ନ ଶୁଣିଲେ ଆମର ଭଲ ଅବସ୍ଥା ହବ । ପସ୍ତେଇ ହଉଥିବ ସେ ।’ ପୁଣି ବାହାଘର ପସ୍ତାହେ ନ ଯାଉଣୁ ବୋଲି ପୁରୁଣା ମରହଟ୍ଟା ଶିଆଲରେ ଶାଣ୍ଟ, ଶ୍ଵେର ନାତିନାତୁଣୀ ଡେକେଇବେ ବୋଲି ଘୁଣ୍ଟି ରହିଲେଣି । ବନ ଯାହା ବା ପରିସ୍ଥିତି ସହ ଖାସ୍ ଖୁଆଇ ଚଳିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାନ୍ତା, ସେମାନଙ୍କର ସ୍ଵାମୀ ସ୍ତ୍ରୀର ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଵାଧୀନତାରେ ପରିବାର ଲୋକ ପ୍ରସବ ବସ୍ତ୍ରର ଚରିବାଟା ତାକୁ ଖୁବ୍ ଅସୁସ୍ଥିକର ମନେହେଲା । ମାସେ ନ ପୁରୁଣୁ ପ୍ରକାଶେ ଚାଲି ଲାଗିବାକୁ ପିତାପାଇଁ ସେ ଜନ୍ମଧରି ବସିଲା । ବୋହୂ ବଡ଼ଘରର ଝିଅ, ଏଣେ ପୁଅ ନିଜେ ଠିକ୍ କରିଛି ବୋଲି କେହି ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରତିବାଦ କଲେନି । କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ଆହତ ହେଇଥିଲେ ସମସ୍ତେ । ପ୍ରକାଶ ବ କମ୍ ଆହତହେଇ ନଥିଲେ । ତଥାପି ତା’ର ଜନ୍ମକୁ ଏକରକମ ମୁଣ୍ଡପାତି ପଡ଼ି ନେଇଥିଲେ ! ସେ ଜାଣୁଥିଲେ ବନ ଭଳି ଝିଅ ନିଜର ପ୍ରେମପାଇଁ ଯେତେବେଳେ ବ୍ୟାଗ ସ୍ଵୀକାର କରିପାରେ, ନିଜର ଜନ୍ମ ପାଇଁ ଯେତେବେଳେ ନିରାଶ ହେଇପାରେ ।

ନିଜ ଚରିତ୍ରର ଦୁର୍ଦ୍ଦଳତା ବିଷୟରେ ବନ ସେ ଜାଣିନଥିଲା ତା’ ମୁହେଁ । ଆଜି ଭଳି ଅନେକ ନିଃସ୍ଵଳା ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଏ ବିଷୟରେ ସେ ଯେତେବେଳେ ସଚେତନ ହଉଥିଲା, ସେ ଜାଣୁଥିଲା ପିଲାଦିନେ ତା’ ଜେଜେମା’ର ଅତିଶୟ ପ୍ରସବ ଯୋଗୁ ତା’ର ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନେକାଂଶରେ ଜେଜେମା’ର ବ୍ୟକ୍ତିର ଭଲ ହେଇଯାଇଥିଲା । ବନ ପିଲାଟି ଦିନରୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି ତା’ ଜେଜେମା’ ଥିଲା ଏକଦମ ନିଆରା । ଅନ୍ୟ ଜେଜେମା’ମାନଙ୍କ ଭଳି ଗେରାବରି ମୁଣ୍ଡର ଚଢ଼େଇବା ଭଳି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ସେ ନଥିଲା । କେହି ଭାଇଭଉଣୀ ଜେଜେମା’କୁ ଅନ୍ଧାପରିହାସ କରିବା ବନର ଜମା ମନେ ନାହିଁ ।

‘କଲେ, ଜେଜେମା’ ବୋଲି କ’ଣ ବୁଝା ହେଉଗଲା ଯେ, ମୋତେ ଅଟ୍ଟା କରବ ? ମୋତେ ସେ ଅଟ୍ଟା ପରିହାସ ଭଲ ଲାଗେନା ? ଏମିତି ଅନେକଥର ସ୍ୱପ୍ନଚୋକ୍ତି କରୁଥାଏ ସେ । ସେ ଯେ ନାତି ନାତୁଣୀମାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଉନଥିଲା ସେକଥା ନୁହେଁ; କିନ୍ତୁ ତା ତେହେବରେ ଥିବା ବେମିତି ଏକ ସ୍ୱପ୍ନର ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ, ଯାହା ଦେଖିଲେ ବରଂ ସନ୍ତାନ ଦେଇହେବ, ରେଷ୍ଟା ହେଇ ହବନି । ଗପ କହୁ, ଗୀତ ଗାଇ ପିଲାଙ୍କ ମନନେବା ଅପେକ୍ଷା ତା’ର ଅଧିକାଂଶ ସମୟ କଟୁଥିଲା ବାଲ ପୂଜାଉପାସ ଓ ବ୍ରତରେ । ସେହିପରି ଚଳି ପିଲାବଦେ ସବୁ ସରମାନଙ୍କରେ ଝିଅ ଅପେକ୍ଷା ପୁଅମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ଆଦର ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରୁପାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତା’ ଜେଜେମା’ର ଭିତ୍ତିରେ ଥିଲା ଯେ, ସେ ବରଂ ନାତୁଣୀମାନଙ୍କୁ ବେଶୀ ଭଲ ପାଉଥିଲା । ନାତୁଣୀମାନଙ୍କୁ ରେଷ୍ଟାରେ ସେ ଡାକୁଥିଲା ‘ପୁନାମାଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ମୀ’ ଅଥଚ ନାତିମାନଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅବହେଳାରେ ଡାକୁଥିଲା ‘ତାଠମୁଣ୍ଡା’ ।

କିଛି ପାଇଁ ଜେଜେମା ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଆଉ ଏକ ଆକର୍ଷଣୀୟ ଦିଗଥିଲା, ଯେ କୌଣସି କଥା ସଫଳରେ କିଣ୍ଟାସ କରୁନଥିଲା । ଏପରିକି ଲଙ୍କା ଅମ୍ବୁଷ୍ଟା ଚନ୍ଦ୍ରପୁଷ୍କର ଅବତରଣ କରୁବା କଥା ଯେତେବେଳେ ସମସ୍ତ କଣ୍ଠ ଜାଣିଲା ଓ ଶ୍ରେୟ କଲା, ଜେଜେମା’ ଅନେକବେଳାପାଇଁ ଅବିଶ୍ୱାସର ଏକ ଭବନ ହସ ହସିଲା ଆଉ କହିଲା, ‘ବୁଝିଲୁ ଟୋଙ୍ଗ, କୋଉ ଟାପୁ, କୋଉ ପବନ ଉପରେ ଯାଇ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଥିବେ । ଏମାନେ ଜନ୍ମପର ଦେବତା, ତାଙ୍କ ଉପରେ ପାଦତଥାଇ ଗୁଲିପାରିବେ, ଏ ମେଞ୍ଚିତମାନଙ୍କର ଏଡ଼େ ବହନ !’

ବିଭିନ୍ନର ଚପାକଥିତ ଜୟଯାତ୍ରା ହେଉ ବା ବନ୍ଧୁରେ ଲେଖା ଧାଧାରଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷାର ନିୟମ ହେଉ, ତା’ ନିଜସ୍ୱ ମତ ସହ ଖାସ୍ ନ ଖାଇଲେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆଦୌ ଚର୍ଚ୍ଚାରକୁ ନଉ ନଥିଲା । ଝିଅମାନଙ୍କୁ କହୁଥିଲା, ‘ଆଲେ ପାନ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଖାଜନ ? ଟୋଙ୍ଗଗୁଡ଼ା ହସିଦେଲେ ତମ ଦାନ୍ତସବୁ ମନ୍ଦମଣିତ ହାତ ଭଳି ଦୁଶୁଛି, ଶାଣ୍ଟ ସରଇ କାରିବେନି ?’ ଅନବରତ ପାନ ବୋକଇ ପାରୁଥିବା ଜେଜେମା’ର ଘର୍ଷ ପାଠ୍ୟ ବର୍ଷର ବ’ଧାଡ଼ି ସୁନ୍ଦର ଦାନ ଦେଖିଲେ କିଏ ସତରେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା କହୁ ଓ

ବାପମା'ଙ୍କ ଅବତରଣ ଚକ୍ରାନ୍ତ ବରମ୍ଭା ଯେ, ତା'ର ଶାନ୍ତିର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ନଷ୍ଟ
ହେଇଯାଏ !

କେଜେମା' ଚକ୍ରାନ୍ତର ଏକ ଭଲ ମତପୋଷଣ କରାବାର ହେଉଛି
ଓ ଆପଣା ମତରୁ ସାମାନ୍ୟତମ ନ ଚାହୁଁବା ଭଳି ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ ହେବାକୁ
ହେଉଥିଲେ । ନିଜର ଦେହ ଆସିବା ଶରୀର ଦ୍ୱାରା ନଥିବା ବୋଲି କି
କଥା, ଅଧୁନାକ ଚକ୍ରାନ୍ତର ଓ ତା'ର ଶାନ୍ତିର ପ୍ରତି ତା'ର ରହିଥାଏ
ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଅବସ୍ଥା । ଏହା କାହାର ଦେହ ଶରୀର ହେଲେ
ବୁଝିବାକୁ ହେଉଥିଲା ତେଣୁମାନେ ତବ, ନିଜେ ଠାକୁରପଣେ ଗୋଟି
ଉପବାସରେ ଅଧିକା ପଡ଼ିବ, ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବ ପ୍ରକୃତ ତା'ର ଶାନ୍ତିରାଜା,
ଶିଷ୍ୟ କଥା ଶୁଣିଲେ ତା'ର ନାହିଁ ତବ । ଏପରିକି ଚାନ୍ଦିନୀ ଡେଲିରର
ସମୟରେ କ'ଣ ସବୁ ଅସୁବିଧା ଥାଏ ତୋଲି ତା'ର ମାନେ ହସି ଟାଲରେ
ଆଉ ମିଶନ ନବାକୁ କହୁଥା'ନ୍ତି । କେଜେମା' କହୁ ନାହିଁ ଚକ୍ରାନ୍ତର,
'ଭଲରେ ଭଲ, ହାଟୁଆ ବାଟୁଆ ଭଲ ଭଲ ବୋହୂକୁ ମୋର ପଣ ପଣ
ମିଶିପକ ଅଗର ନିଜା ମୁକୁନା କରେଇ ? ସେନା ଦେଇପାରିବନି ।
ବୋହୂ ପଛ ପୋଷେଇରେ ମନ୍ତ୍ର, ଯନ୍ତ୍ର ଲଗେଇ ପିଲାଙ୍କୁ ମୁଁ କରେଇ
ପାରିବନି । ତା'ର ଶାନ୍ତିରାଜା ଲଜ୍ଜା ପ୍ରାୟତଃ ବୋଉ ବାଉକୁ ଚକ୍ରାନ୍ତ ଯେ
ପାରିବ । ମୁଁ ପର ପଣ ଦୁଆ ଜନମ କରିଛି ! ବୋଉ ତା'ର ଶାନ୍ତିରାଜା
ଥିଲା ନା ତବ ଥିଲା ? ଭଲ ତା'ର ଶାନ୍ତିରାଜା ହେଲା ଯେ, ମଣିଷ କ'ଣ
କରିପାରୁଛି ତ ଦେଖିବାକୁ ପାରିଛି ? ପଡ଼େ ପଣ ପିଲା । କେତେ
ମଉର ପାରିଥିଲେ ପିଲାପେଟ ଅଧିକା ପଡ଼ିବାକୁ, ଏବେ ତା'ର ଶାନ୍ତିରାଜା
ବାହାରିଲେ ପିଲା ଶାନ୍ତି ବାକୁ ।'

କିନ୍ତୁ ଅନେକ ବଡ଼ ହେଲାପରେ ଯାଇ ଜାଣିଲେ ପିଲା ଜନ୍ମ
ସମୟରେ ଯା'ଲୋକ ମରଗଲ ଚକ୍ରାନ୍ତ ପାଲଟି ଯା'ନ୍ତି । ଚକ୍ରାନ୍ତ-
ଗୁଡ଼ାକ କୁଆଡ଼େ ବାଟୁଆର ନିଜେ ଆନନ୍ଦେ ବଢ଼ିଥା'ନ୍ତି । ଚକ୍ରାନ୍ତ
ପାଖରେ ରହି ପିଲା ସେବାୟତ । ଆଉ ଅଳ୍ପ ମଧୁର ସ୍ୱର ଯେ ଗାଉଥାନ୍ତି
ଭଲ ଭଲ ନାନାବାଦ୍ୟ ଗୀତ । ଗୀତର ସ୍ୱର ଓ କଥା ଯେ ଆଲୁଅ ଯେ

ଯଦି ପାଖକୁ ଗଲ ଆଉ ତା' ଆଖିରେ ଆଖି ମିଶେଇଛ, ତା'ହେଲେ ତ
କଥା ଶେଷ । ଖୁବ୍ ତା'ର ଶରୀରକୁ ଅବଶ୍ୟ ସେମିତି ଚିତ୍ତଶୁଣୀ ଦେଇନଥିଲା
କିନ୍ତୁ ଚିତ୍ତଶୁଣୀଟିଏ ଦେଖିବାକୁ ଏକ ରସ ଓ ସେନାପ୍ରମିଶ୍ରିତ ଆକାଂକ୍ଷା
ତଳ ମନରେ ପିଲଟି ବେଳକୁ ଘଟୁଥିଲା । ସଞ୍ଜ ହେଲାଣି ରସ
ଲଗିବା ମନ୍ତ୍ରେ ବ ଜେଜେମା'କୁ ପଚାରିଥିଲା,

‘ମା, ଆଜି ଚିତ୍ତଶୁଣୀ ଦେଖିବାକୁ ପିବା ?’

ଜେଜେମା' କହୁଥିଲା, ‘ହଁ, ସତ ଅଧକୁ ସବୁ ବାହାରିବେ ।
ତାଆଣୀ, ଚିତ୍ତଶୁଣୀ, ପୁଷ୍କୁଡ଼, ଭୂତ କେତେ କଅଣ । କାଲି ପରା ବାମନ
ମିଶ୍ର ମଣାଣିପଦା ପଟେ ଆସୁଥିଲେ, ଦେଖିଲାବେଳକୁ ମାଲପିଟେ ଧଳା
ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧି ବସି ପିଲକୁ ଦେଖୁଛି ଆଉ ଗାତ ଗାଉଛି । ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ସିଏ
ସେମିତି ଅନେଇ ଦେଇଛି, ମିଶ୍ର ତ ପୁର ପୋଷଣପାଣି ! ଚାୟାଣୀ ଜପି
ଜପି ସବେ ଆସି ବାଜଇ । କଦଳୀଗଛ କାଟିଲା ପରି ବେହୋସ୍ ହେଇ
ପଡ଼ିଲା । ତା'ପରେ ସେମିତି ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ହେଇଛନ୍ତି, ଉକ୍ତାଣୀ ଯେ,
ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଦେଖିଲା । ବାବନ ଗୁଣିଆ ଆସି ଝାଡ଼ିଲା ପରେ ପାଇ ରଖା
ହେଲା ।’

ତଳ ପରାରେ, ‘ଜେଜେମା’, ମୁଁ ବ ଡରବ ?’

ଜେଜେମା' କୁହେ, ‘ନାହିଁ ଲେ, ମୁଁ ପରା ସାଙ୍ଗରେ ଥିବି ।’

ଆଜି ପିଲଟନର ଅତୀତ୍ରିପ୍ଟ ଅଭିସାର କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲେ
ଯେତେକ ମଜାଲରେ ବିଳକୁ ସେତେକ ଅଭିମାନ ବ ହୁଏ ଜେଜେମା'
ଜପରେ । କେତେଗୁଡ଼ାଏ ପୁରୁଣାକାଳୀୟ କଥା, ଅଳ୍ପବୟସ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ
ରସ ଆସରା କର ଜେଜେମା' ତାକୁ ସେ ଗୋଟାଏ ସ୍ୱପ୍ନିକ ଦୁନିଆକୁ
ନେଇଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ କେଳେକେଲେ ସର ବ ଲାଗେ । ମନକୁ ମନ
ଅଶ୍ରୁସମା ଦିଏ ପାଠଶାଳା ପଢ଼ି ନଥିବା ଏକ ଅହଂକାରୀ, କହୁଣ୍ଡାରେ,
ଗ୍ରାମ୍ୟ ଶ୍ରମିକ ତାକୁ ଆଉ କେମିତି ପ୍ରଭବତ କରୁଥିଲା ! କେଣି
ସୁରକ୍ଷିତ ତଳେ ଯେତେକେଲେ ଜେଜେମା' ମରୁଗଲା, ତା'ର ସ୍ୱପ୍ନକୁ
ମନପ୍ରକାଶ କରି ଯେତେକ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲା, ଗୋଟିଏ ଅବସ୍ଥାସ୍ଥୁ

ବରନନ୍ଦ ମୁକ୍ତି ପାଇପାରିଛି ବୋଲି ସେତକ ଅଶ୍ବସ୍ତ୍ର ବି ଦେଇଥିଲା । ସେ ଜାଣୁଥିଲା ତା'ର ଶତ ତେଣୁ ଗୋଟି ଜେଜେମା'ର ଜୀବନ ଥିବା ଯାକେ ସେ ତା'ର ପ୍ରଶ୍ନବନ୍ତ ମୁକୁଳ ସ୍ବାଧୀନ ଭାବରେ ବସ୍ତ୍ରପାରିନଥାନ୍ତା । ଅଧୁନାତନା ଓ ଚତୁର୍ଥଲଗ୍ନ ସମସ୍ତ ଆଶ୍ବର ବ୍ୟବହାର ବହୁତଦିନ ପରୁବେଳେ ପ୍ରବଳ କରନ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରି ଆସିଥିବା ଜେଜେମା' ନିଜର ପ୍ରିୟତମା ନାତୁଣୀର ଧ୍ୟେନ-ବିବାଦକୁ ସମର୍ଥନ କରିପାରିଥାନ୍ତା ତ ? କିନ୍ତୁ ପିଲାଟିଏ ଦେଖିବ ବୋଲି ତା'ର ସମସ୍ତ ପୋଷିତ ଆଶାର ବିଶ୍ୱାସକରଣ କରି ଅଜି ସେ ଗର୍ଭପାତ କରାଇ ପାରିଥାନ୍ତା କି ? ଆଜି ଜେଜେମା' ଯଦି ତା'ର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ବିଶ୍ୱେସ କରିଥାନ୍ତା, ତା'ର ଅପରଜେୟ ଧୀ-ଶ୍ରେ ବହୁତରେ ଠିଆହୋଇ ପାରିବାକୁ ଶକ୍ତି କ'ଣ ବରରେ ସାହସ କରିପାରନ୍ତା ?

ତାହାର ଗୁପ୍ତା ହସରେ କିନ୍ତୁ ତମକ ପଡ଼ିଲା । ପବନରେ ଲବପ୍ରତା ଦେଉଥିବା କୋରସ ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡେ ଭିତରୁ ତାହାର ଆସିଥିଲା ଗୋଟି ବରଟ ଲମ୍ବ ହାତ । ଅସ୍ଥିସାର ପାଦୁକା ଭିତରେ ଧୃତ୍ ଧୃତ୍ ତମ । ଶିର ଥରୁ ବାରିହେଇ ପଡ଼ୁଛି । ଦେହର ଅବସ୍ଥାବ ବୋଇଲେ କିଛି ନାହିଁ । ମୁହଁଟି ଯେମିତି ଶୂନ୍ୟରେ ଝୁଲୁଛି । ତା'ର ଭିତରେ ଜଳଜଳ ଦେଉଛି କୋଟରରେ ଦୁଇଟି ଆଖି । ପାନପିକରେ ଲାଲ ପଡ଼ିଯାଇଛି ପାଟିଟି । ଲାଲ ଭିତରୁ ତଥାପି ଉକୁଟି ଆସୁଛି ତେନାଏ ହସ । କଳତା ଗୋଡ଼ ଭଳି ପତଳା ଆଙ୍ଗୁଳିଗୁଡ଼ିକ ଲମ୍ବିଆସି କିନ୍ତୁ ବାଳକୁ ସାରିଲବାରେ ଲାଗିଥା'ନ୍ତି ।

‘ଅଲେ ଡରୁଛି କି ?’

ତାହାର ପରିଚିତ କଣ୍ଠସ୍ୱର ଶୁଣାଯାଉଛି ତା' ଡାନପାଖେ । ସତକୁ ସତ କିନ୍ତୁ ଜମାରୁ ଉଠି ଲାଗୁ ନଥାଏ । ନିଜର ସାହସ ପାଇଁ ସେ ନିଜେ ବି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦେଇଯାଉଥାଏ ମନେ ମନେ । ‘ଅଲେ, ମୁଁ ତୋ’ରୁ ଦୁଇଇ ପାଇନି, ମରିଯାଉଲେ ବି ତୋ’ର ପାଖେ ପାଖେ ଅଛି । ତୁ ଚିରିଗୁଣୀ ଦେଖିବୁ କହୁଥିଲୁ ପର ? ଦେଇ ଦେଖ, ତୋ ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଏଥର ଅନା ।’

ଏଥର ଶନ ଜେଜେମା'ଙ୍କୁ ଠିକ୍ ଚିହ୍ନି ପାରିଲା । ସେ ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଅନନ୍ତ ଅନନ୍ତ ଅନୁରବ କଲ ସେଇ ଶିଶୁର ଅଥଚ ଅଭିମୁଖ ଶକ୍ତିମୟ ନ ହୋଇ ଦୁଇଟି ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ଶବ୍ଦଗାରୁ ତାକୁ ଟେକିନେଲେ ବାଣିଆଡ଼କୁ । ବାଣି ଭିତରର ସେଇ ମନ୍ତ୍ରବଦ୍ଧ ପିନ୍ଧିଲ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ ସେ ଏଥର ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବେଇ ବସିଛି । ଆରେ, ଏ କ'ଣ ? ତା' ଦେହରେ ବି ସେଇମିତି ପଟା ଧଳାଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡ ଅଛି ହାତ ପାଆନ୍ତାରେ ଗୋଟିଏ ଭଙ୍ଗା କାଠିକରେ କିଛି ରଖି କାଠକାଳିଲା । ତା' କୋଳରେ ବି ସେମିତି ପିନ୍ଧିଟିଏ ରହି ରହି କାନ୍ଦିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ଅଥଚ କିଏ ସେମିତି ଚାପି ଧରିଛି ତା' ଚଣି ଯେ, କେମିତି ଗି ଗି ଲେଟାଏ ବାହାରୁଛି । ପିନ୍ଧିଟିର ଅବସ୍ଥା କିନ୍ତୁ ନିହାତି ଅଭିମୁଖ । ଶରୀର ଉଡ଼ିଯାଇଛି ପାଳେ । ଗୋଟିଏ ମାସ ଆଖି; ଅତି ସସଜ୍ଜା ବି କପାଳ ଉପରେ । ତାନ ନାହିଁ । ଗୋଡ଼ ହାତ ଜାଗାରେ କେବଳ ରକ୍ତାକ୍ତ ମାଂସର ପିଣ୍ଡିଲା । ତଥାପି ବି ତା'ର ଛତ୍ର ଶରରେ ଝେଳି ଆଖିରେ ବହୁବାର ସମସ୍ତ ଆଶା, ଶବ୍ଦନର ସମସ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଓଠରେ ତା'ର ଯୁଗ ଯୁଗର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ଦେଖ ଦେଖ ଏକ ଦୁର୍ଦ୍ଦି, ଅନେକ ଏହିଭଳି ଅର୍ଦ୍ଧ-ଚିତ୍ତ ଶିଖିଲ କାନ୍ଦଣା ଓ କୋଳାହଳର ମୁଖରତ ଗୋଇଞ୍ଜିଲ ବାଣିପକର ପରିବେଶ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଦେହରୁ ନିଗିଡ଼ି ଆସୁଥିଲା ଜନ୍ମବଳର ତାଳା ରକ୍ତ । ବିଭିନ୍ନ କାହାଣୀର ଅବସ୍ଥା ସମସ୍ତ, ବହୁବାର ଏକ ପ୍ରକଳ ଆଶୁହା ବାଣିପକର ପଡ଼ିଥିଲା ସେମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଶବ୍ଦ ଶବ୍ଦ ଆଖିଗୁଡ଼ିକରୁ । ସେଇ ଆଖିମାନଙ୍କ ଭିତରେ ରହିଥିଲା ଶୋର, ଅଶ୍ରୁ ଓ ଅତ୍ୟୁତ । ବିନି ଶୁଣିପକେ ସେମାନେ ବେଶିଯାଇ ଏକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଗୋଟିକ ନୂଆ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଥିଲେ । ଧୀରେ ଧୀରେ ସେମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଅଧିକ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେଉଥିଲେ । ସେତକବେଳକୁ ବିନି ଅନୁରବ କଲ ସେମିତି ତା' ପ୍ରତି ଉପରର ଫୁଲ ଦୁଇଟି ପ୍ରାୟ ଯୋଜନ ଯୋଜନ ଧରି ଲମ୍ବି ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେଥିରେ ଥିବା ଜାଣି ଲୋପର ଅସଂଖ୍ୟ ଚରରେ ମୁହଁଲଗାଇ ସେଇ ରକ୍ତପୁଜିବାର ଶିଶୁଗୁଡ଼ିକ ଦୁଧ ଖୋଟିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଥିଲେ ।

ଜେଜେମା' ସେମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିଲ ଦେଲପରି କହୁଥାଏ, 'ବିନିଲେ, ଏଗୁଡ଼ିକ ଅଧାରୁତ । ଗର୍ଭପାତ ଯୋଗୁଁ ମରିଗଲେ ଏମାନେ ଏମିତି

ହେଇଯା'ନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମନରେ ଆସ ମା'ଠୁ ଯିବ ଶାସକାର ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ।
ଆଜ୍ଞା ସେ ଇଚ୍ଛାପୁରଣ ହେଉ ନପାରିବାର ସେମାନେ ବାସପ୍ରକାର
ଅନୁକ୍ରମ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି । ଦେବକ ମଡ଼କ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶଣୀ ସବୁ ପରି ଏଇମାନଙ୍କ
କାଣ୍ଡ ।'

‘ଦୁହିଲ ଭଜ, ଆଜି ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶଣୀରୁ ମଣିଷ ଅନୁବେଶ
ରକ୍ଷା ପାଇଗଲା ।’ ପ୍ରକାଶ ଏଇ ଭିତରକୁ ଆସୁ ଆସୁ ବଡ଼ପାଟିରେ
କହି ଉଠିଲେ । କେତେ ମିନିଟ୍ ପାଇଁ ବୋଧହୁଏ ଛୁଇଁନଦର ସ୍ବପ୍ନ
ଦେଖୁଥିବା ଭଜ ସମ୍ଭିତ୍ ପାଇ ବଛଣୀରେ ଉଠିବସିଲା ।

‘ଆହା ହା, ଉଠନା । ସେ କିଛି ନୁହେଁ । ମେଡ଼ସିନ୍ ନେଇ ତରତର
ହୋଇ ଫେରୁଛି, ଶେଷାଏ ହଠାତ୍ ମାଡ଼ଆସିଲା ଗୋଟିଏ ଉପରକୁ । ହେଉ
ମାରିଲି, କିନ୍ତୁ ସ୍ବଚ୍ଛରୁ ସ୍ବିତ୍ କରାଯାଇ ଚେଗଲା । ଅସ୍ବର୍ଥ୍ୟର କଥା ଔଷଧ
ଶିଶିରୁତକ ଶାସନ କି ଦେହରେ ଧୂମିତ କିଛି ଶ୍ବେତ ଲଗିଲା ।’
ସେତେବେଳକୁ ଏକ ଭଲ ମୃତ୍ୟୁର ଶିକାରୀ ଭଜ ତଥାପି ବି ମୁକ୍ତ
ହେଇପାରି ନଥାଏ ।

ଗ୍ରେହିଦାସ ସୋରେନ୍‌ର ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟ

ସେଦିନ ଯେତେବେଳେ ତା’ର ଅଣି ଶବ୍ଦରାଗର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମ୍ପାଦ ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲା, ଗ୍ରେହିଦାସ ସୋରେନ୍‌ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ହସିପଡ଼େଇଥିଲା ମନକୁ ମନ । ସମ୍ପାଦଟି ଥିଲା ଏହୁପରି, ସୁଲଭ ହାତରେ ଧରିବା କଷ୍ଟପାଇଥିବା ଜଣେ ହରିଜନ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ଓଳିଲ, ଫ୍ରେମ କୋର୍ଟରେ ପରୀକ୍ଷା ଟଙ୍କାର ଏକ ଶତପୁରଣ ମାମଲ ଦାୟର କରିଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ସମ୍ପାଦର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟରେ ସେ ହସି ନଥିଲା । ଅଗଲରେ ତା’ର ମନ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା ଧଳ କଥା । ବିଚାର ପାଠପଢ଼ା ମଣ୍ଡିରୁ ଛେନ ଫ୍ରେମ ଇଲା ବା’ ହେଇପଡ଼ିଥିଲା । ଅଧିକ ନିଜର ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପିଲାଙ୍କୁ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ନା ଥିଲା ତା’ର ଅର୍ଥିକ ସମ୍ବଳ ନା ତା’ର ଦାର୍ଯ୍ୟବଳାପ ପାଇଁ ସେ ଭୟ ବା ସମାଜରୁ ପାଉଥିଲା ନୈତିକ ସମର୍ଥନ । ତେବେ ତେମିତି ଦେଖାହେଲେ ତା’ କଥାର ଥିଲା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ, “ସାର ସୋରେନ୍‌, ତମର ତ’ଣ ଚିନ୍ତା ? ପାଶ୍ କରୁ କରୁ ତମ ପିଢ଼ିରେ ତ ଶୁନିଛି ଗୋଡ଼େଇବ । ଯେତେବେଳେ କ୍ରମେ ସରକାରୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଆମେ ସବୁ ହଜିଗା । ମୋର କାଷ୍ଟ୍ରୋନ୍‌ ହନିମସ୍‌ରେ ତ ଯଦି କେହି ଗୋଟାଏ ସରକାରୀ ଶୁନିଛି ହିଅନ୍ତା; ତେବେ ମୁଁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମୁଝ ଛେଦନ କରିବାକୁ ରଜି ହୋଇଥା’ନ୍ତି ।”

ଧଳ କଥା ଶୁଣିବ ଚରକ୍ତ ଓ ଡରା ଉଭୟ ଆସେ ମନରେ । ଆଜିକା ସମ୍ପାଦଟି ପଡ଼ିବା ପରେ ତେଣୁ ଏକ ଅନୁର ଉପସ୍ଥାପନା ତା’ ମନରେ ହଠାତ୍‌ ଚେଳିଉଠିଥିଲା । ସେ ଅନୁରକ ଦଶଥିଲା ସଂସାର ଅନେକ ଭଲ ଭଲ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସମ୍ବଳିତ ମଣିଷରେ ପରିପୁର୍ଣ୍ଣ । ଅଧିକ ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ସେମାନଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପୂରଣ କରୁଥିବା ସମୟରେ ଅବୁନକ ଲକ୍ଷ୍ୟର ଠିକ୍

ବିପଦର ପଳ ପଡ଼ୁଥିଲା କଳିକାଳ ଯୋଗୁଁ । ଦଶଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପ୍ରତିବଦଳରେ
 ମୁଖ ହେଉନ ପାଇଁ ଆଗରୁର ହୋଇ ଅନ୍ଧା କରୁଥିବା ଲୋକମାନେ
 ଥିଲେ ତ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଡ଼େଇ ଦେଇ ଉଣ୍ଡର ଏମିତି ଲୋକକୁ ସେ ଗ୍ରାମ୍ୟ
 ଦିଖୁଥିଲେ, ପାହାର ଦୃଢ଼ ସେ ଆବଶ୍ୟକତା ଜମାସ୍ଥ ନଥିଲା । ଯେମିତି
 ଧଳକୁ ଶିଖାନ୍ତ କରାଯାଉ ବା ଭଲ ଶୁକରଟିଏ ପାଇ ମଧ୍ୟ ସୋରେନ୍‌କୁ
 ସବୁ କିଛି ମନେହେଉଥିଲା ପ୍ରମା, ଅନ୍ତଃସାର ଶୂନ୍ୟ । ଅପିସ୍‌ର ଚୁକ୍ତ
 କୋଠରୀ, ଶୁନରୁ ନିଆଁ ମିଶିକତା, ସହଜର୍ମୀ-ସହଜର୍ମୀମାନଙ୍କର
 ପର୍ଯ୍ୟାପକତା ଗତାବୁତର ବ୍ୟବହାର, ମାସ ଶେଷକୁ ଦରମା ପାଇଁ
 ଅପେକ୍ଷା, ଫଲ୍‌ସ ମେଡ଼ିସିନ୍ ଚଲି, ହାତଗୁଞ୍ଜା, ମାଗଣା ଶୁ' ଜଳଶିଆ
 ସବୁକିଛି ଅତି ଅଦରକାରୀ ମନେହେଉଥିଲା ତାକୁ । କିଛି ଗୋଟାଏ ନବ
 ଉନ୍ନାତନର ଅପେକ୍ଷାରେ ସେ ରହୁଥିଲା, ଅଥଚ ସେହି ପ୍ରଶାସିତ ମୁହୂର୍ତ୍ତ
 ଆଗା ଆସୁ ନଥିଲା । ଅନେକ ସମୟ ଧରି ଇରୋକାରେ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ
 ବା ଅଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ଜଙ୍ଗଲର ସବୁଜମାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ବା ବସାଘର ପଛପଟେ
 ଘୋଟ ଏକ ନଈଧାର ଆଡ଼େ ଚାହିଁ ସେ ଉନ୍ନାତନର ପ୍ରତିସ୍ପାଦ
 ଉତ୍ପନ୍ନ କରା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏକ ଘରୁ ବାହା-
 ବୋଧ ଗ୍ରାସ କରିଯାଇଥିଲା ତା'ର ଅସ୍ତିତ୍ବ । ତାକୁ ଦୂରେଇବାକୁ ସେ
 ବେଳେବେଳେ ଦରମାର ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଅର୍ଥ ମାଲ୍ ପିଇ ଉଡ଼େଇ ଦିଅଥିଲା ।
 ମସ୍ତାହେ ଭିତରେ ତ ବେଳେ ବେଳେ ଉପାସ ରହୁଥିଲା ଦିନ ଦିନ ଧରି ।
 ସୋ' ପରେ ସୋ' ଏକୃଷ୍ଟିଆ ଉଡ଼ି ଫଲ୍‌ରେ ସିନେମା ଦେଖୁଥିଲା ତ
 ଦିନେ ଦିନେ ଠିକ୍ ଆଜି ଭଲ, ଅପିସ୍‌ରେ କାହାକୁ ନଜଣାଇ ବସାଘର
 ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଶୋଇ ରହୁଥିଲା । ତା'ର ଗ୍ରାମ୍ୟ ଭଲ ଅପିସ୍‌ର ସମସ୍ତ କର୍ତ୍ତା
 ଥିଲେ ଏକାଧାରରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟପରାୟ ମୁଖ ବା ଉପାଳୁ, କାପୁରୁଷ । କେହି
 ସୋରେନ୍‌ର ଦୈବିକ କ୍ରେତାମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଯୋଗୁଁ କିଛି କରୁଥିଲା ତ ଆଉ କେହି
 ତା'ର ରାଜନୈତିକ ପ୍ରସ୍ତାବ ସମ୍ପର୍କରେ ଉତ୍ତାପବର ପାଇଯାଇଥିଲା ।
 ତେଣୁ ତା' ବିଚାରରେ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନବାକୁ କାହାର ସାହସ
 ନଥିଲା ।

ସୋରେନ୍‌ ଅଗତ୍ୟା ଶବ୍ଦର କାଗଜରୁ ମୁହଁକାଢ଼ି ହାତବନ୍ଧାକୁ
 ଅନେଇଲା । ଅନେକବଳୁ ଅପିସ୍‌ ଟାଇମ୍‌ ଗତଗଲାଣି । ଖଟ ଉଡ଼େ
 ଉଠିବିବାବେଳକୁ ପେଟକଡ଼ରେ ବହୁଟିଏ ଚାପି ହେଇପଡ଼ିଲା । ପ୍ରାନ୍ତ

ପ୍ୟାନଲ୍‌ଙ୍କ ଦ' ରୋଗତ ଅପ୍ ଦ ଅର୍ଥ । କଲେଜ ଜୀବନର ସହପାଠୀ
 ଅଭିଶପ୍ତ ତାକୁ ଉପହାର ଦେଇଥିଲା ଦେଇଛି । ବହୁତ ଚଷମାବନ୍ତ ତା'ର
 ଜମା ବୋଧଗମ୍ୟ ହୋଇନଥିଲା । ଅଭିଶପ୍ତ ବେଳେବେଳେ ତାକୁ ବସି
 ସେଥିରୁ ବୁଝାଇଦେଏ ଔଷଧବଣିକତା ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ୟାନଲ୍‌ଙ୍କ ଅର୍ଥବର୍ଣ୍ଣା—
 ତୋତେ ଦିଏ ମୁଁ ଉପନିବେଶିତା ହସିଯାଇଥିଲେ ବି ମଣିଷ ମନରେ
 ତା'ର ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅର୍ଥର କେମିତି କେତେ ବିକାରପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ ପରିପ୍ରକାଶ
 ଲାଭ କରୁଛି । ସୋରେନ୍‌କୁ ଠିକ୍ ଗ୍ରାବରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିପାରେନି ଅଭିଶପ୍ତର
 କଥାଗୁଡ଼ା । ଶୋ ଗୁଣ୍ଡିକାଜ ! କି କି ନୁହଁନିଆ ଶୋ ଆସି କହୁଥିବ
 ସବୁବେଳେ । କିନ୍ତୁ ବହୁତେ ଧାତବ ସୋରେନ୍ ମନକୁ ଖୁବ୍ ପାଇଥିଲା
 ସେତେବେଳେ—“A native wants to sleep with the white
 man's wife”—ଧାତବି ମନେପଡ଼ିଯିବା ଶକ୍ତି ଦ୍ଵିତୀୟପର ପାଇଁ
 ସେତେକ ମନେ ମନ ହସିଲା ବେଶ୍‌ଆସ ସୋରେନ୍ । ଏଥିରୁ ନିଜର
 ପେଣ୍ଟ୍‌ପାର୍ଟି ପିନ୍ଧି ସେ ରାତ୍ରା ଉପରକୁ ବାହାରିଆସିଲା ।

ସନ୍ତାନର ଅସମ୍ଭବ ରକ୍ତ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହବାକୁ ବସିଛି, ତା'ର
 ମନେପଡ଼ିଲା ଆଜି ଗୁରୁବାର, ହାଟ । ତା'ଛଡ଼ା ହାଟର ଅନନ୍ତଦୂରରେ
 ଠିକ୍ ତା'ର ବସାବର ପାଖକୁ କୋଡ଼ିଏ ଗାଡ଼ି ଦୂରରେ ଗ୍ରେଟ୍ ମେକାଟିଏ
 ଯୋଗୁଁ ରକ୍ତର ପ୍ରାଣର ଅଧିକ ଜଣାପଡ଼ୁଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ସେ ଗ୍ରାସିଥିଲା,
 ସାପୁଆ କେକା କି ମାଜୁଡ଼ନାତ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସେ ଜାଣିଲା ଔଷଧ ଚର୍ଚ୍ଚା
 କରୁଛି ଲୋକଟାଏ । ତାକୁ ଶବ୍ଦ ଶବ୍ଦ ଲୋକ ଦେଇ ଠିଆହେଇଛନ୍ତି ।
 ନାଲି ଧ୍ଵାମା ମଟରଯାଇନିକଲଟିଏ ମଝିରେ ଠିଆ କରେଇଛି ଲୋକଟି ।
 ତାକୁ ଡେରି ହେଉ ରହିଛି ଜଳା ବାଦ୍‌ସଟେ । ଅଧ୍ୟାୟେକା ତାଦ୍‌ସର
 ଆଁ ବାଟଦେଇ ଦେଖାଯାଉଛି କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଛୋଟ ବଡ଼ ବୋତଲ ।
 ଦୁଇଟି ବୋତଲ ହାତରେ ଧରି, ଝରୁର ପ୍ରକାଶ ସେତେବେଳକୁ
 ନଥିଲେ ବି ଜର୍ବର ଅନ୍ତରାୟଟାଏ ଆଖିରେ ଲାଗେଇ, ଲୋକଟି ଅନର୍ଗଳ
 ବରଦା ଦେଇ ଶୁଣିଛି । ଲୋକଟାର ବାହୁର ଅଙ୍ଗୁରୀ, ସମ୍ବେଦନ
 ଜନମଣ୍ଡଳୀ ଉପରେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ହସ, ଶୁଭା ଗୁଞ୍ଜରଣ ସବୁ ଫୁଲ୍‌ବାରି-
 ହେଇପଡ଼ୁଥାଏ । ତା'ର ବିଜ୍ଞାନ—ଅନୁକୂଳ ସ୍ଵର । କଣ୍ଠକୁ ଟିକିଏ
 କୁଣ୍ଡି ମ ଗ୍ରାବରେ ଦାସର କର ସେ କହୁଛୁଣିଥାଏ :

“ନଅନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା, ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କାରେ ଆପଣ ପାରିବନ୍ତି
ଗୋଟାଏ ବୋତଲ—ବୁଡ଼ା ଖାଇଲେ ଜବାନ୍ ହବ, ଟୋକା ଖାଇଲେ
ହଜାରି ପୁଡ଼ବ ।”

ତା’ପରେ ଗଡ଼ରେ ସବଳ ପୁରୁଷେ ଯେଉଁ ରସରସିଆ କାନ୍ଥନକ
ଗପକଲୁ ସେ ଦେଲା, ତା’ ସୋରେନ୍‌କୁ ଅଶାଳୀନ ମନେହେଲେ କି
ଲୋକଟାର ସେଲ୍‌ସମ୍ପାଦନାକୁ ସେ ମନେ ମନେ ପ୍ରଶଂସା ନ କରି
ଇଡ଼ିପାରିଲାନି । ସତକୁ ସତ ଦଶ ମିନିଟ୍ ଭିତରେ ସମସ୍ତ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କିଆ
ବୋତଲ ସେ ଚନ୍ଦ୍ରୀ କରି ସାରିଥିଲା । ଏଥର ସେ ଦଶଟଙ୍କିଆ ବଡ଼ ବୋତଲ
ଚନ୍ଦ୍ରୀ କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଥିଲା ପୁରୁଣା ଆଗ୍ରହ ଓ ଉତ୍ସାହରେ ।
ପାଞ୍ଚଟଙ୍କିଆ ବୋତଲ କଣି ସାରିଥିବା କେତେ ଜଣ ଲୋକ ରହନ ଗ୍ରାମି
ଅଳ୍ପ ଦୂରତାରେ ଚାହିଁବାକୁ ଲାଗିଥିଲେ । ଆଜି ସେମାନଙ୍କ ଜାଗାକୁ
ଅଧିକାର କରିବା ପାଇଁ ପୁଣି ଥୋକେ ନୂଆଲୋକ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।
ସେହିଭଳି ଅପସ୍ତମାଣ ଏକ ଯୁବକକୁ ଦେଖି ସେଦିନ ସୋରେନ୍ କୁହୁସୁ
ଥର ପାଇଁ ହସିଦେଇଥିଲା । ଯୁବକଟି ଉପରକୁ ଡେରିବାକୁ ପିନ୍ଧିଥିଲା
ଫ୍ଲେଟ୍‌ସ୍ ପେଣ୍ଟ୍‌ସ୍, ଅଣିରେ ଖଳ ଚନ୍ଦ୍ରମା, ହାତରେ ଦଣ୍ଡା, ଅଣ୍ଟାରେ
ଗୋଟିଏ ପୁରୁଲରେ ବରା ହେଇଥାଏ ଗୋଟାଏ ଖଅନ୍ତା କୁକୁଡ଼ା ।
ସୁଗଠିତ ମାଂସପେଣ୍ଡା । କନ୍ଥ ହାତରେ ଧରିଥିବା ଔଷଧ ବୋତଲଟି
ଯୋଗୁଁ ସୋରେନ୍‌ର ହସ ଦେଖି କିତର ଲାଗିଲା ହେଇଗଲା । କିନ୍ତୁ
ଗୋଟାଏ ଗହ୍ୱିତ କାମ କରିପକେଇ ଧରପଡ଼ିଥିବାର ନ୍ୟୁନତା ଓ ଚକ୍ଷୁକତା
ଯୋଗୁଁ ସୋରେନ୍ କିତର ମୁହଁମାନ ହେଇପଡ଼ିଥାଏ । ପରିବେଶକୁ ସହଜ
କରିଦେବା ପାଇଁ ସୋରେନ୍ ତା’ ସାଙ୍ଗେ ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ଆପଣା
ଘଷାରେ ପକେଇଲା :

“କେହି ସନ୍ ? କେମି ଏମି ଅସେବାଇ ?” (କ’ଣ ଏ
ଔଷଧଟା ? କାମ ଦେଉଛି ?) କହିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ତା’ ହାତରୁ
ଶିଶିଟା ଆଣି ଲୋକକୁଟା ଉପରେ ନଜର ପକାଇଲା । ଓଡ଼ିଆରେ
ଲେଖାଅଛି, “ପୌରୁଷ ଶକ୍ତିବର୍ଦ୍ଧକ, ଯୁନାଲ ଔଷଧାଳୟ ।” ଭିତରେ
ଫିକା ବାଇଗଣୀ ଭିତର କିଛି ପତଳା ଚଉକ ପଦାର୍ଥ । ଯୁବକଟି ଏଥର
ଟିକେ ସହଜ ହେଇଯାଇ କହିଲା :

“ହେଁ ରୁଁ ? ନଈଏରୁ କିଏ । ହୃଦୟ ନେନେ ଆସୁ ।”
(କେଜଣି ? ମୁଁ ତ ହେଉ ଆଣିଲି । ସେ ଲୋକଟା ତ କହୁଛି ।)

ସୋରେନ୍ ପୁଣି ପଚାରିଲେ, “କେନେକ୍ ସବୁ କେମି ବାରି ଆମା ?”
(ସବୁ କିଛି ଲଭ ନହୁଏ ?)

“ଏଁ ଲୁଲୁ ! ମଣେ ଟାକା ଗର୍ଭ ଆକାମା । କୁନେ ହୃଦୟ
ଏକ, ସବୁ ନୋକା ଠକାମି କାତେ ରୁନ୍ ବାମା ଏଣିଂ ବାତେୟା”
(ଦେଖାଯିବ, ଏତେ ଲୋକ ତ ପୁଣି ନଈତଳି, ଠକିଲେ, ଅଭି ଅସି
କିନ୍ତି କିପାରିବ କି ?)

ରୁଲୁ ରୁଲୁ ସେମାନେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଇଥିଲେ ପଞ୍ଜାବ ଡାକାକଡ଼
ଭାବୁଡ଼ି ପାର୍ଲରରେ । କିଛି କିଛି ଚିନ୍ତାଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ହୁଏ ଅପହେର
ଅଶ୍ରୁଳ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଦର୍ଶନ । ସାଙ୍ଗରେ ଥିବା ସୁବଳଟି ଆନ୍ତେ ଆନ୍ତେ ସାହସ
ପାଇ ସୋରେନ୍‌କୁ ପଚାରିଲେ—

“ଲୋକଟା ସିନେମା ଦେଖିଛୁ ?”

“ହାଁ, ଗମେ ଦେଖିନ କି ?”

“ନା, ଚିନ୍ତା ନଥିଲେ ଛୁଡ଼ିବନି ।”

“ଦେଖିବ ?” ଯେମିତି ଏକ ପ୍ରଶ୍ନର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ ଥିଲେ ସୁବଳଟି ।
ପରମ ଉତ୍ସାହରେ କହୁଥିଲେ, “ହଁ, ଚମର କ’ଣ ଚିନ୍ତାଅଛି ?”
ସୋରେନ୍ ତା’ ପ୍ରଶ୍ନର ସିଧା ଉତ୍ତର ନଦେଇ ପାର୍ଲର ଆଡ଼େ ମୁଣ୍ଟାଇଲେ ।
ଅନେକ ଅଳସ ଅପହେର ରୁଲୁ ଛୁଇଁଶୀର ଏକ ଗୁମୁଟି ଭରେ ଥିବା
ବନ୍ଦରଇଛି । ପହୁଲୁ ପହୁଲୁ ସୁଲୁସୁଲୁ ଭରି ଭରି ବସିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା ।
ଏକ ମାଲିକ ନିୟୁମିଡ଼ ରୁଦା ଦେବା ପଳରେ ବେଶି କିଛି ହରକତ
ନାହିଁ । ତେବେ, ସୋରେନ୍‌କୁ ଏକ ନଗ୍ନତାପ ସାମୟିକ ଉତ୍ତେଜନା ବାଦ୍
ହୁଏ ଏକ ସାଂସାତକ ଅବସାଦ । ଯୌନ ସମ୍ପର୍କରୁ ମଣିଷ ଆଉ କେମିତି
ସେ ରୁଷ୍ଟି ପାଇବ, ସେକଥା ସେ ରାଜପାରେନା । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟାୟବଶେଃ
ପୁଣି ଠେଲିଦେଇଆସେ, ସେଇ ଗୁମୁଟି ଭରକୁ—ଡାବାରେ ଶଅର କମ୍ପା
ରୁମ୍ ପିଇ ଯୋ’ ସରବାବକଳକୁ ମଦନଶାରେ ସ୍ତ୍ରୀନ୍ଦ୍ରର କ’ଣ ଦେଖେ,
ତା’ର କେତୋଟି ଅସ୍ତ୍ର ଅମେଜ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ମନେ ନଥାଏ ।

ଭୃତ୍ତର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପରଦାଟି ଉପରେ ଗୋଟିଏ ଆନେଶକାନ୍
ଚଳଇି ସି । ହାତ୍‌କୋର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତି । ଗୋଟିଏ ନଗ୍ରା ଯୁବକ ଓ
ଦୁଇଜଣ କନ୍ୟାୟୁ ଯୁବକଙ୍କ ବକାବରତ୍ତ ରହଇି ସ୍ତ୍ରୀ । ପାଖ
ପିଟ୍‌ମାନଙ୍କରୁ ଶୁଣା ଶବ୍ଦଶ୍ରୀୟ ଶୁଭ୍ର । ଅପରତର ଯୁବକ ସଙ୍ଗିତର
ଅଭିଜ୍ଞାତ ପ୍ରାୟ ବାରି ହେଇପଡୁଛି । ପୁଣି ଅନ୍ୟ ସୋରେନ୍‌ର ମନେ-
ପଡ଼ଇ, ଫ୍ୟାନକ୍‌କ କହିର ସେଇ ପ୍ରିୟ ଧାତଟି !

“The native wants to sleep with the white
man's wife.”

ହଠାତ୍‌ ଲଭନ୍‌ ଫେଲ୍‌ ଯୋଗୁଁ ନିକଟସ୍ଥ ଝୁରକାଗୁଡ଼ିକ
ଖୋଲୁଗଲ୍‌ ପବନ ଯାତାୟାତ କରିବାପାଇଁ । ପ୍ରାୟ-ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତର ସ୍ୱଳ୍ପା-
ଲେକରେ ଦର୍ଶକମଣ୍ଡଳୀ ପରସ୍ପରଠାରୁ ମୁହଁ ଲୁଚାଇବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ।
ସୋରେନ୍‌ ଏଥର ହସିଲ୍‌ ତରୁଥ ଅର ପାଇଁ ଓ ହଠାତ୍‌ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ପାଦ
ପକେଇ ବାହାରିଗଲ୍‌ ଗୁମୁଟି ଭିତରୁ ।

ବାହାରକୁ ଆସି ନିର୍ମଳ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁଲ । ଅଣ୍ଟା ପବନ
ବାଜିବାକୁ ଟିକେ ଭଲ ଲାଗିଲ । ସବୁଥର ଏହି ଭଳି ସିନେମା ଦେଖିଲେ
ତା’ ମୁହଁ ଓ କାନମୁଣ୍ଡା ଗରମ ହେଇଯାଏ । ଗୋଟାଏ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଉଁ ଉଁ
ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଯାଏ । କେମିତି ଏକ ଅଗ୍ରବ୍ୟବସାୟ ଯୋଗୁଁ ନିଜ ଉପରେ ଦୟା
ଆସେ । ଅଥଚ ସବୁଥର ଭଳି ସେ ଚାହିଁ ଯାଏ ସେଇ ଭିତର ପାର୍ଲରକୁ ।
ତା’ପରେ ସେ ଗୁମୁଟିରୁ ବାହାରି ଚାଲିଯାଏ ଗୋଟାଏ ଲମ୍ବା ପଥଯାତ୍ରାରେ ।
ସହରର ଏପଟ ମୁଣ୍ଡରୁ ଜନଗହଳ ବଳାର ଭିତର ଦେଇ ସହରର
ସେପଟ ମୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ସହରର ସେପଟ କୋଣର ଅଭିଜ୍ଞାତ ବସ୍ତି
ଅତିକ୍ରମ କରି, ସେ ଯାଇ ବସେ ଅଦୂରସ୍ଥ ମୁଣ୍ଡିଆ ଉପରେ । ଖୋଲ-
ଆକାଶରେ ଗୋଟି ଗୋଟି ହେଇ ଫୁଟିଉଠୁଥିବା ତାରା, ଶାଳଗଛର
ଫିଲୁଏଟ୍‌, କଦବା କେମିତି ପଥ ପ୍ରାଙ୍ଗଣର ତେନାଏ ଜଳ—ମା’ର
ସ୍ନେହ ଭଳି ଜାତାର ପବନ ଅନୁଭବ କରିଯାରିବା ପରେ ଯାଇ ତା’ର
ସମ୍ପର୍କ ଫେରିଆସେ । ସବୁକିଛି ଠିକ୍‌ଠାକ୍‌ ଅଛି, କେଉଁଠି କିଛି ବଢ଼ିଛି
ଯାଇଛି, ଏଇଭଳି ପ୍ରତ୍ୟୟୁଟିଏ ମନକୁ ଆସେ ।

ସୋରେନ୍ ସବୁଥର ଭଲ ଆଜି ସେଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମୁଣ୍ଡିଆଟି ଆଡ଼େ ମୁହଁକରି, ଦେଖିଲା ଏକ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଦୃଶ୍ୟ । ପିତୃସ୍ତ୍ରୀ ସଶିବା ପରେ ଦେଖିଠି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଅଣ୍ଡାଣାଣିଆ ଧୂଳିସ୍ତ୍ରୀ ଆଗମ୍ଭ ଦେଇଛି, ସେଇଠି କିଏକ ବନ୍ଧୁ ଆସୁଛି ଅଠର ଉଠାଣଇଣ ବର୍ଷର ଝିଅଟି । ହାତରେ ତେନ୍ । ଟିକିଏ ଆଗରେ ଆଗରେ ଶୁଣୁଛି ଗୋଟାଏ ଲାଞ୍ଜ ଡାକ । ବହନିଆ ଧଳା ଗୁମାସ୍ତକ ଓଡ଼କପତ୍ର କୁକୁରଟିର ଆଖିକୁ ବ ଡାକି- ପକେଇଛି । ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ପ୍ରାୟାଶକାର ଓ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟତାକୁ ଆଦୌ ଭୁଲିପ ନକରି ଝିଅଟି କୁକୁରର ତେ ସହ ତାଳ ମିଳେଇ ପ୍ରାୟ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଆସୁଛି । କୁକୁରଟି ଅନେକ ସମୟରେ ଝିଅଟିର ଡେଇଁ ଶିପ କରାବାକୁ ବାଧା କରୁଛି । ସେଇ ଶୀତ ଆନନ୍ଦରେ କି ବାଣଦେଇ ପଡୁଛି ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟବତୀ ଝିଅଟିର ଗନ୍ତ ଗୋବନ ଓ ଗୋବନୀ । ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତର ଉଦୟକ ଗାତନାକ ମିଳିସ୍ବାର୍ତ୍ତ ଓ ଧଳା ପୋର୍ଟବ୍ ଜୋତାରେ ପୁଟିଉଠୁଛି ଅଭିଜାତ୍ୟର ଅବକାର । କୁକୁରଟି ସୋରେନ୍‌କୁ ଦେଖି ଯେମିତି ଭୁଲବାକୁ ଆଗମ୍ଭ କରୁଛି, ତେନ୍ ପିଲାଟିଏକୁ ମା' ସ୍ନେହମିଶ୍ରା ଧମକରେ ଆକଟ କରୁଛି ଝିଅଟି କୁଣ୍ଡିତ କଣ୍ଠରେ ସ୍ବର ମେଲିଛି, “ନୋ ନୋ, ପପି ନୋ ।”

ଏଡ଼ିକି ଟିକେ ସାମାନ୍ୟ କୁକୁରଟା ବ ମୁନବର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନମାଜବା ଭଙ୍ଗୀରେ ମାଡ଼ିଆସୁଛି ନିକଟର ଆସୁଥିବା ସୋରେନ୍ ଆଡ଼କୁ । ସୋରେନ୍ ଗସ୍ତାକଡ଼କୁ ପଞ୍ଚୁଆସି କାଟି ଗୁଡ଼ିଦେବାକୁ ବସିଛି, କି ଏକ ଅଭିଜ୍ଞ ନିଶାରେ ତା' ମୁଣ୍ଡ ସୁରଗଲା ଭଳି ଲାଗିଲା । କୁକୁର-ଗୁଡ଼ାକୁ କେବେ ତ ପିଏ ଡାକରା, କିନ୍ତୁ ଏବେ ତା'ର ହଠାତ୍ ଏ କ'ଣ ହେଲା ? ମନେ ହେଲା, ସମତ ଯେମିତି ଅଣ୍ଟାଠାରୁ ତଳକୁ ତା' ଗୋଡ଼-ବଞ୍ଚିଟି ମହମ ଭଳି ଚରକ ପିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଧୀରେ ଧୀରେ ଏହି ଚରକପିବା ପ୍ରତି ପ୍ରାଣି ବ୍ୟାପି ଯାଉଛି ତା'ର ସମସ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ । ମେନ୍ଦୁଡ଼ାଡ଼ି ଭାଙ୍ଗିପଡୁଛି ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହେଇ । ହେଇ ତ, ତା'ର ସମସ୍ତ ସନ୍ତ ବଳପୁ ହେଇଯାଉଛି ମେଞ୍ଚାଏ ଉଅର ଭଳି । ତା' ଗୁରୁପଟେ ଖାଲି ପ୍ରସ୍ତ ପ୍ରସ୍ତ ସୁକୋମଳ ରୁଧୀର କଣିକା । ଏମିତି ଏକ ନରମ ସ୍ବପ୍ନକୁ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ସ୍ବାବର କିଏ ଗୋଟାଏ ପତକପତ ବର ଶୁଳୁଛି । କୁକୁର ଓ ମଣିଷକଣ୍ଠର ମିଶାମିଶି ଏକ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଗହ୍ବର ଯେଉଁଠି ଶୁଣାଯାଉଛି

ଦୂରରୁ, ଅନଳ ଦୂରରୁ । ଧୀରେ ଧୀରେ କୋଳାହଳଟି ନିକଟେଇ ଆସୁଛି ଏବଂ ଶେଷର ଡ଼ାକ୍ ଏକ ପ୍ରବଳ ବସ୍ତାରଣ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ହୋଇଛି ତା' ମୁଣ୍ଡସ୍ତର । ସେହି ପ୍ରବଳ ଝର ପ୍ରସବରେ ତା'ର ଚେତନାଟି ଧୀରେ ଧୀରେ ଲେପ ପାଇଯାଇଛି । କେଉଁ ଏକ ଅଦୃଶ୍ୟ ଶକ୍ତି ତାକୁ ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ତୋଳି ଧରିଛି । ସେ ଶୀଘ୍ର ଶବ୍ଦରେ ଅନୁଭବ କରିପାରୁଛି, ଯେମିତି ସିଏ ଏକ ଉଡ଼ନ୍ତା ରଥ ଆଗେଡ଼ଣ କରି ଉଡ଼ି-ରୁଲୁଛି । କିନ୍ତୁ ସମୟ ପରେ ଖୋଲିଯାଉଛି ସ୍ୱର୍ଗର କବାଟ । ଦେବଦୂତମାନେ ଧାଡ଼ିହେଇ ଠିଆ ହେଇଛନ୍ତି । ପଶ୍ଚିମାନେ ନାନା ପ୍ରକାର ନୃତ୍ୟକରି ତାକୁ ଆମୋଦିତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଶବ୍ଦରେ ଦେବଦୂତମାନଙ୍କର ଚେହେରା ସିନେମାରେ ଦେଖିଥିବା ନଗ୍ନୋଭଳି ହେଇଛି, ଆଉ ପଶ୍ଚିମାନଙ୍କର ଚେହେରା ସେଇ କଳେସୀୟ ରମଣୀମାନଙ୍କ ଭଳି । ନିଜର ଅନୁର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଚଢ଼ିବ ବେଗରେ ଚମକିତ ଓ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଇ ମରହୁଦାସ୍ ସୋରେନ୍ । ସ୍ୱର୍ଗ ତା'ହେଲେ ଏକ ଅନନ୍ତ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ରବିବିଦ୍ୟା ! ! !

(୨)

ତେଜା ଫେରିବା ବେଳକୁ ସେହିଦିନ ନିଜକୁ ସୁଲିସ୍ ହାଜର ଭାବରେ ଆବିଷ୍କାର କଲା । ମୁଣ୍ଡର ପଟିଟିଏ ବନ୍ଧା ହୋଇଥାଏ, ଅଥଚ କିଛି କଷ୍ଟ ହେଉ ନଥାଏ ତାକୁ । ଖାଲି ଧସ୍‌ଧସ୍ ହେଇ କିଏ ଗୋଟାଏ ତା' ମୁଣ୍ଡସ୍ତର ଭିତର ଶୁଲିବାର ଅନୁଭୂତି ହେଉଥାଏ । ଦେହରେ ତିନି ବୃତ୍ତଟି ମଣା ବସି ତା' ରକ୍ତ ଶୋଣି ଶୋଣି ଟିକ ରକ୍ତ ପ୍ରଳିପାଳିଥାନ୍ତି । ଆଉ କେତୋଟି ଜାଗାରେ ମଦା ମଦା ହେଇ ଫଳିଯାଇଥାଏ । ଗୋଇଁ ଚାରିପଟେ ଚାରି ପାଖଟା ଗୁଡ଼ି ଅଥଚ ସୁଶାନ୍ତ ଦାନ୍ତର ଦାଗ ପାଖରୁ ଅଳ୍ପ ରକ୍ତ ଝରି ଶୁଖିଯାଇଥାଏ । ବହୁଦିନ ଧରି ଆବେଶିତା ଆଉ ଧ୍ୟାନ ହେଇ ନଥିବା ପର୍କୁଲ୍ ଲଗାଟାଣ ଭଳି ପରୁ ମୁହର ଗନ୍ଧ ବାହାରୁଥାଏ ତା' ଚାରିପଟେ । କେହି ଜଣେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଜରୁରେ ପାଣି ଧରି ଆସି ତା' ମୁହଁ ପାଖରେ ପୁଟି ଦେଇ ସେ ଚରଚର ହେଇ ଉଠିପଡ଼ିଲା । ତାକୁ ଉଠିବାର ଦେଖି କନେଷ୍ଟବଳଟି ବଡ଼ବାବୁକୁ ଜଣେଇଦିନ ବାହାରିଲା ।

ତା'ର ଅପହୃତମାନ ଯାଯାପଥକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ସୋରେନ୍ ଦେଖିଲା,
 ବଡ଼ବାବୁ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଗୋଡ଼ଟା ଲଦି ତେପାଲୁର ଡୁକଳର
 ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଦୁଇପଟେ କ'ଣ କନେଷ୍ଟବଳ ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଚପୁଡ଼ିଛି ।
 ଅଧା ସରିଥିବା ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ରମ୍ ବୋତଲ ଖୋଲି ଦେଇ
 ଥିଆନ୍ଦେଇଛି । ଗୁରୁପଟେ ବେତୋଟି ଛୁଟି ଗୁରୁ । ଯେମିତି ଏ ଖବର
 ବଡ଼ବାବୁ ଗାଲିଛନ୍ତି, ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଉଠି ଖାଣି ପେଣ୍ଟ ଟାଏରର
 ବୋତାମ ଦଉ ଦଉ ହାଜରୁ ଆଡ଼େ ଭଲ ଭଲ ଆଗେଇ ଆସିଲେ ।
 ସୋରେନ୍ ଉପରେ ଯେମିତି ନଜର ପଡ଼ିଛି, ଚାଲିଲ ଗୁଡ଼ାଏ ଅଶ୍ରୁବ୍ୟ
 ଗାଲି ।

“ତୁଇରେ ଶକା, ଏଡ଼େ ରସିକ ହେଉଛୁ, ତୋ'ର ଏପେ ବଡ଼ପ,
 ଏସ୍.ପି.କ ସିଅ ଉପରେ ହାତ ପକେଇବୁ ? ଆଜି ଶକାକୁ ଅଣପୁରୁଷିଆ
 କରି ଗୁଡ଼ିବ । ଶକାକୁ ଧରି ଧରଣ କରିଦଅ, ଯେମିତି ଜୀବନସାର ସିଅକ
 ଛାଇ ଦେଖିଲେ ଡରିବ ।”

ସତକୁ ସତ ଗୁରୁଟା କନେଷ୍ଟବଳ ଲାଗିପଡ଼ି ସୋରେନ୍‌କୁ ଲଙ୍ଘନା
 କରିପକେଇଲେ । ସେତେବେଳେ ତାକୁ ଧରଣ କରିବାକୁ ବସିଛନ୍ତି,
 ସେହିଦାସ୍ ଦେହରୁ ଖସିପଡ଼ିଲା ଗୋଟାଏ ରବର ତାହା କୃତ୍ରିମ ଲିଙ୍ଗ
 ଓ ଅଣ୍ଡକୋଷ । ବଡ଼ବାବୁ ଓ କନେଷ୍ଟବଳମାନଙ୍କ ଆଖି ସାମ୍ନାରେ
 ସେହିଦାସ୍ ଯେମିତି ଲଙ୍ଘନା ହେଇ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । ତା'ର ସମସ୍ତ
 ଉପାସ୍ ଅସ୍ପଦଟି ପାଣିରଖା ସିମେଣ୍ଟ କୁଣ୍ଡର କାନ୍ଥ ଭଳି ପାଲଟି
 ଦେଖାପାଉଥାଏ । ଏକ ତରୁମ ପରାକ୍ରମବୋଧରେ ଗୁରୁ ପଡ଼ିଲ
 ବଡ଼ବାବୁ । ସବୁଦର୍ଶୀମାନେ ବି କ'ନ୍ଦର୍ବ୍ୟବମୁତ ହେଇ ଠିଆହୋଇଥାନ୍ତି
 ପରବର୍ତ୍ତୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅପେକ୍ଷାରେ । ସେମାନଙ୍କ ହତଭାସ୍ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି
 ସେହିଦାସ୍ ପଶିମ ଥର ପାଇଁ ସେଦନ ହସିଥିଲା ।

ମଣିଷର ଶାସନ, ଶୃଙ୍ଖଳା, ମାତ, ନିୟମ, ନୈତିକତା ଆଦିର
 ସୀମା ମରହଟ୍ଟକୁ ଅବହେଳାରେ ଅତିନିମ କରିପାରିଥିବା ଏକ ଅନୁବୋଧାସ
 ସମ୍ବଳିତ ସ୍ଵରରେ ସୋରେନ୍ ବଡ଼ବାବୁଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କହିଛୁଲିଲା,
 “ମହାଶୟ, ବୋଧହୁଏ ଆପଣ ଲୋକକଥାର ସେହି ମାଙ୍କଡ଼ ଓ କୁମ୍ଭୀର
 ପ୍ରସଙ୍ଗ ସମ୍ପର୍କରେ ଅବଗତ ହୋଇଥିବ । ତତ୍ତ୍ଵର ମାଙ୍କଡ଼ଟି ସିନା ଜୀବନ

ବଞ୍ଚେଇବାକୁ ଯାଇ ଦୃଢ଼ତାକୁ ଚଢ଼ି କୋରୁଡ଼ରେ ଗୁଡ଼ିଆସିବା ବୋଲି
 କହିଥିଲେ, ମୁଁ କିନ୍ତୁ ସତକୁ ସତ ମୋର ଗୌରବକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନରେ
 ରଖିଛି । କାରଣ, ମୋର ଜୀବନ ଯେମିତି ମୂଲ୍ୟହୀନ, ମୋର ଗୌରବ
 ସେମିତି ମୂଲ୍ୟବାନ । ଆଜି ଆପଣ ମୋତେ ଏଠି ଦାନବ ଭିତରେ
 ମାରୁଦେଲେ ବି ମୋର ଆତ୍ମା କୌଣସି ଅନୁଶୋଚନା ରହିବ ନାହିଁ ।
 କାରଣ ମୋର ଅନ୍ତରର ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକତା ଗୌରବ ଚରକାଳ ଗ୍ରହଣ
 ହେଇ ରହିଥିବ ଓ ତା'ର କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପନ କରି ଶୂନ୍ୟତା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟରେ,
 ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ।”

ସଫଳତା ଏପରି ଏକ ପରି କାହାଣୀର ମୋଡ଼ ଯୋଗୁ ଖାଇଥିବା
 ସମସ୍ତ ଲମ୍ବ ନିଶା ଉତୁରିଯାଇଥିଲା ବଡ଼ବାବୁଙ୍କ ମନରୁ । ତା'ର
 ସ୍ଥାନ ନେଇଥିଲା ଏକ ଉନ୍ନତ ପଦ୍ମନୟନାବୋଧ ଓ ଚକ୍ରନ୍ତ ଶୋଧ ।
 ସୋରେନ୍‌ର ଶୂନ୍ୟତା ତାକୁ ଆହୁରି ଉତ୍ତେଜିତ କରିଦେଲା ।

“ହଇବେ, ମୋତେ କାହାଣୀ ଶୁଣାଉଛୁ ? ମୋତେ ସେ ବୋକା
 କୁନୀର କରି ପାଇଛୁ ? ସତ କହ, କୋଉଠି ରହିଛୁ ? ସତ କହ,
 ସତ କହ ।”

କହିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ନିଜର ଗୁଲ୍ ବାଡ଼ିରେ ଖୁବ୍ କୋରୁଡ଼ର
 ଥାନ ଅଥାନ ନ ଭୁଲି ପିଟିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ବଡ଼ବାବୁ । ଉତ୍ତର
 କୋହକୁ ନିବୀଡ଼ିତ କରି ଅନୁନାସିତ କଣ୍ଠର ସୋରେନ୍‌ କହିଲା,
 “ତମ୍ଭେ ଆଜି, ସବୁ କହୁଛୁ ।”

ଝିବ ଏ ଦମ୍ ନେଇ କହିଲା, “ଆଜି ମୋ ସ୍ଥାନରୁ
 ଗୌରବକୁ ଯାଇ ଶୋକନ୍ତ ସ୍ଥାନା ମଝିର ସାଇଡେଲ୍ ପାଖରେ
 ଶକ୍ତିବର୍ଦ୍ଧକ ଔଷଧ ବଢ଼ି ଚଳୁଥିବା ସେଲ୍‌ସମାନ ପାଖେ, ଗୁମୁଟି ଦିଗେ
 ସନ୍ତର୍ପଣର ଅଶ୍ରୁକ ସିନେମା ଦେଖାଉଥିବା ଭିଡ଼ି ମାଲିକ ପାଖରେ,
 ଭାଇରେନ୍‌ର ଅପ୍ ଆମେରିକାନ୍ କଲ୍‌ଚର ପାଖରେ, ଆଦିବାସୀ
 ଉଲ୍‌ସୁନ ପାଇଁ ସତର ସତେଷ୍ଟ ରାଜ୍ୟର ରାଜନୀତିଜ୍ଞମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଓ
 ସବୋପରି ସୁନ୍ଦେ ପ୍ରଦେଶ ପାଇଁ ଦାଗ କରୁଥିବା ଭଲ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କ
 ପାଖରେ ।”

ଗୋଟାଏ ନିଶ୍ଚୟରେ ଏକକ ଚକ୍ର ବେଢ଼ିଦାସ୍ ଟିକିଏ ଦମ୍
ନେଇ । ଉପରକୁ ଅନାନ୍ତେ ଠିକ୍ ଜାଳର ପାଟକ ଉପରେ ମର
ହୋଇଥିବା ଆଶୁ ଆ କାଳଗୋପାଳକ ଉଲ୍ଲୁ ପଟୋଟିଏ । ପଟୋର
ମୁହଁରେ ଶିଶୁମୁଖର ହସ । ବେଢ଼ିଦାସ୍ ଆଖିରେ ଘେଇଟା ପଡ଼ିଯିବାପରି
ସେ ଯେତେ ଶେଷରେ ପାଇଁ ଦୃଷ୍ଟି ଓ କଣ୍ଠରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ପୂର୍ଣ୍ଣତା
ପୁଟେଇ କହିଲା :

“ସବା ଶେଷରେ ମୋ ପୌରୁଷ ଖୋଜନ୍ତୁ ଏଇ ପଟୋରେ ।”

ଏଥର ପଟୋଟି ଅତେ ବଡ଼ବାରୁ ଓ କନକସ୍ଥବଳମାନେ
ଅନେଇଲେ । ସୋଲେ ସିନେମାରେ ଚକରୁ ସିଂର ଅନୁଚରମାନଙ୍କ ଭଳି
ସେମାନେ ବି ଧୀରେ ଧୀରେ ଗୋପାଳ ପଟୋର ହସ ଓ ବେଢ଼ିଦାସ୍
ହସ ସହ ତାଙ୍କ ମିଳେଇ ହସିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ପ୍ରଥମେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ,
ତା’ପରେ ଶୁବ୍ ମୁକ୍ତକଣ୍ଠରେ, ଉଚ୍ଚସ୍ବରରେ । ସେଇ ହସ୍ତ ହସ୍ତ
କେତେବେଳେ ସେମାନେ ଉଲ୍ଲୁ ହୋଇପଡ଼ିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ନିଜେ ବି
ଜାଣିପାରିନଥାନ୍ତି । ବେଢ଼ିଦାସ୍ ଆଖି ଆଗରେ ଖସିପଡ଼ିଛି ସେମାନଙ୍କର
ରବର ତଥାପି କୃଷି ମ ଲଙ୍କା, ଗଛରୁ ଶୁଷିଲ ବକ୍ସଳ ବଢ଼ିଯିବା ପରି ।

ମୋ ବୋଉର ଗୁରୋଟି ସ୍ବପ୍ନ

“ପଢ଼ିଂ ରଜପ୍ରମ ଇତି ଗୁଣାଃ ପ୍ରକୃତ ସମ୍ଭବଃ
ନବଧୃତ୍ୟ ମହାବାହୋ ଦେବେ ଦେଶ୍ବନ ମନ୍ୟସୁନ୍ ।”

(ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭଗବତ୍ ଗୀତା, ଗୁରୋସ୍ତୁତି ଚତୁର୍ଥ ଯୋଗ, ପଞ୍ଚମ ଶ୍ଳୋକ)

ପ୍ରାୟତଃ ସ୍ବପ୍ନ ସମ୍ପର୍କିତ ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାଳୟମାନଙ୍କର ଚର୍ଚ୍ଚା ହେବାର ବହୁ ପୂର୍ବ ଘଟଣା ଲାଏ । ସେତେବେଳକୁ ସ୍ବପ୍ନଗୁଡ଼ିକର କଥାପି ବା ଭବିଷ୍ୟତ ଜାଣିପାରିବାର ଧର୍ମପ୍ରାପ୍ତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ରହିଥିଲା । ନିତାନ୍ତ ଦୁଃସ୍ବପ୍ନଗୁଡ଼ିକ ଦିଶିଥିଲେ ବି ରହିଥାଏ ଏକ ପ୍ରକାର ମନୋରାଜ୍ୟ । କାରଣ, ଶିଶୁରକୁ ଶୁଦ୍ଧିଦେଲେ କେବଳ ସ୍ବପ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଏ ।

ବୋଲାଇବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା । ତେଣୁ ଭଲହେଉ ବା ମନ୍ଦହେଉ, ସ୍ବପ୍ନଗୁଡ଼ିକ ଯେ ଭଗବାନଙ୍କର ଅପସ୍ତୁ ବାଣୀ ଏଥିରେ ଖୁବ୍ କମ୍ ଲୋକଙ୍କର ଗମ୍ୟ ରହିଥିଲା । ତେଣୁ ଗାଆଁରେ ଯେ ନେତ୍ର ପାପ ଦୂର ଦେଖିବା କାହିଁକି, ପ୍ରାୟତଃ ଖୁବ୍ । ସେ ଲୋକ ଅତି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉ ଶିବପୂଜା ଓ ବାଳଭୋଗ ନିଶ୍ଚୟ କରୁଥିଲା । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ଟିକିଏ ଅବଲୋକିତ ହେଲେ ତାଙ୍କର ସର୍ପ-ଅନୁଚରମାନଙ୍କୁ ସ୍ବପ୍ନରେ ଦର୍ଶନ ଦେବାପାଇଁ ପଠେଇ ଦେଉଥିଲେ । ବାଟ ମଙ୍ଗଳା ସମ୍ପେଦିଲେ କଂସେଇ ମନ ଖୁବ୍ । ଠାକୁରାଣୀ ମାତେ ଆମିଷାଣୀ । ଆଉ ସ୍ବପ୍ନରେ ଦେଖାଦେଲା ମାତେକ ଅଧିକା ଶେଳିଂସ ବନ୍ଦି ହବାର ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ରହିଥିଲା । ଦୁର୍ଗାବଳୀ ବ୍ୟାଧିର ମନ୍ତ୍ର କରବା ପାଇଁ ଅଥବା ଜ୍ୟୋତିଷେ ଅମଙ୍ଗଳସୂଚକ ଭବିଷ୍ୟତବାଣୀ କଲେ ସେଥିରୁ ସାହୁ ପାଇବା ପାଇଁ, ସେ ପରିସ୍ଥିତିର ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିରୂପଣ କରି ସ୍ବପ୍ନ ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ୁ ନଥିଲା । ଇଷ୍ଟ ଦେବତାଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଆଗରେ ସ୍ବପ୍ନାଦେଶ ପାଇଁ ଅଧିକା ପଡ଼ିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ମୋଟ

ଉପରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ସ୍ୱପ୍ନର ଚରଚର ଜୀବନ ସହ ସମ୍ପର୍କ ଥିଲା ବେଶ୍
 ସ୍ପଷ୍ଟ । ଆଉ ସ୍ୱପ୍ନ ବସ୍ତୁରେ କେହି ଲକ୍ଷ୍ୟାତ୍ମକ ନଥିଲେ । ଜଣେ କେହି
 ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ଗାଆଁ ସାରା ଲୋକ ଜାଣୁଥିଲେ । ଏପରିକି
 ମନ୍ଦିର ଚେତୁରୀ ତୋଳାଦଳ, ବାହାଦର ଅମ୍ବୁକ ଜାଗାରେ ହେଲେ ଭଲ
 ହବ ନା ନାହିଁ, ତାଳିର ମିଳବ ନା ନାହିଁ, ପସଲ ଭଲ ହେବ କି ନା,
 କି ଶୁଷ୍କ କଲେ ଭଲ ହେବ, ମନ୍ଦିରରୁ ପଥର ଖସିବାର ଭାରଣ କ'ଣ,
 ଏବଂ ସମ୍ପର୍କରେ ଜଣାଇବା ପାଇଁ ଗାଆଁ ମାନଙ୍କରେ ରହିଥିଲେ ଜଣେ
 ଜଣେ ପ୍ରଫେସନାଲ ସ୍ୱପ୍ନଦେଖାଳ ।

ସ୍ୱପ୍ନ ଆଜି ତା'ର ପୂର୍ବ ସମ୍ମାନ ଦିଅନ୍ତି । ତଥାପି ଏବେ
 କେତେଜଣ ଅଜ୍ଞାନ, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ପାଇଁ, ଚିନ୍ତାଧ୍ୟାତ୍ମିକତାମାନଙ୍କରେ
 ଧୂସ୍ରତା ନେଇ ଯେତେ ଘୋରବଟା ହେଲେ ବି ସ୍ୱପ୍ନ ସମ୍ପର୍କରେ ମତବାଦ
 ଅନୁଚିତ ରହିଛି । ତା'ର ନଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୋଉର ମନୋବୁଦ୍ଧି ସେହିଭଳି
 ନୂତନ ଜୀବନ ସଫଳତାରୁ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଇ ରହିଥିଲା । କେବଳ ସେତିକି
 ନୁହେଁ, ସ୍ୱପ୍ନଗୁଡ଼ିକ ତା' ପାଇଁ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ପଡ଼ୁଥିଲା । ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକ
 ଘଟିବାର ଅନେକ ପୂର୍ବରୁ ସେ ସେଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଆମକୁ ଯେ ସୂଚେଇ
 ଦେଉଥିଲା ତା' ନୁହେଁ, ଅନେକ ସମୟରେ ପ୍ରତିକାରର ବ୍ୟବସ୍ଥା
 କରୁଥିଲା । ବୋଉର ମନୁ ଯୁଦ୍ଧ ବିଷୟରେ ଲେଖି ବସିଲେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼
 ଛନ୍ଦ ହେବ । ଯେଉଁ ଲୁଗେଟି ସ୍ୱପ୍ନ ତା' ଖବରକୁ ଓ ତା'ର ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ
 ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା, ସେଗୁଡ଼ିକ ଜାଣିଗଲେ ଆମେ ତା'ର
 ସ୍ୱପ୍ନଦେଖା ସମ୍ପର୍କରେ ମୋଟାମୋଟି ଧାରଣା କରିପାରିବା । ଆଜିର
 ପଶ୍ଚାତ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଦେଇ ଦେଖିଲେ ସେଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତରେ ସ୍ୱପ୍ନ ଥିଲା ନା ଦୃଶ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ
 ଜାଣିବା ମୁଷ୍ଟି । ସେଇ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱପ୍ନଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ତରେ ତା'ର
 ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର ସଙ୍କେତ ଥିଲା । ତେଣୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଯୋଗୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର ଝଟ
 ବୋହୁଥିଲା, ନା ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଯୋଗୁ ସ୍ୱପ୍ନର ତା'ର ସୂଚନା ମିଳୁଥିଲା,
 କହିବା କଷ୍ଟକର ।

ଏକଥା ଜଣାପଡ଼େକ ଯେ ବୋଉର ଜୀବନ ଥିଲା ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟରେ
 ଭରପୁର । ଘନଘନ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟରୁ କେବେ ବି ମୁକ୍ତି
 ପାଇପାରି ନଥିଲା । ଯଦିଓ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସେ କହୁବା ଲାଗୁ

ଦୁର୍ଗାନ୍ୟନ୍ତ୍ର ରାଜା ନରପାରିତ, ସେ ନିଜକୁ କେବେହେଲେ ବି ସାଣ
 କରପ ଶି ନାହିଁ । ଅନେକ ସମୟରେ ଦୁର୍ଗାନ୍ୟକୁ ସାମ୍ନା କଲୁକି ନୈତିକ
 ନାହସ ଯାହା ସେ ପଞ୍ଚସ୍ଥ କରପାରୁଥିଲା ତାହା ଥିଲା ଦୁର୍ଗାନ୍ୟ ସହିବାଇ
 ଅନେକ ପୂର୍ବରୁ । କର୍ତ୍ତମାନ ଚିନ୍ତାକଲେ ଜଣାପଡ଼େ, ଯେମିତି ସେ
 ଦୁର୍ଗାନ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଅସଲରେ ବୋଉର ଯୌତୁକ୍ୟ ହିଁ ଥିଲା । ସାଧାରଣ
 ମଣିଷ କ'ଣ ସତରେ ଜାଣିପାରିବ ତା' ପାଇଁ ଦେଖିବା ଦୁର୍ଗାନ୍ୟ ବା
 ଯୌତୁକ୍ୟ ? ଆପାତତଃ ଦୁର୍ଗାନ୍ୟ ବୋଲି ମନେ ହେଉଥିବା ସତରାଟି ସେ
 ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ବା ଏକ ଉତ୍ତରାଦି ନାମସରେ ଯୌତୁକ୍ୟ ବୋଲି
 ପ୍ରଜ୍ଞାସ୍ୱୀକାର ନ ହେବ ସେ କଥା କିଏ କହିବ ? ଦୁର୍ଗାନ୍ୟ ଯେମିତି ଅଭି
 ଜାହା ଜୀବନରେ ନ ଆସେ ? କିନ୍ତୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଯଦ୍ୟୁରୁ ସେମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ
 ଆଗରୁ ଜାଣିପାରି ବୋଉ ରାୟକର ତପସ ମୁହଁରେ ବି ଦେଖିଥିଲା
 ଅଧ୍ୟାଧାରଣ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ଶାନ୍ତି । ଏଇ ନୈତିକ ସାହସ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ
 ଶାନ୍ତିର ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ବୋଉ ତା' ଜୀବନର ସବୁ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ଓ ଦୁର୍ଗାନ୍ୟଙ୍କ
 ଫଳ କୃତଜ୍ଞ ରହିଆସିଥିଲା ।

ଏ ଶିକ୍ଷା ତା'ର ଜୀବନ ସାରା ଚାଲୁଥିଲା । ଏତାଦିନକେ ତା'ର
 ଶିକ୍ଷା ଯେ ହୋଇଯାଇଥିଲା, ସେ କଥା ନୁହେଁ । ତା'ର ପିଲାବେଳେ
 ପ୍ରଥମେ ସେ ଯେତେବେଳେ ରାୟକର ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନମାନ ଚାହିଁଥିଲା ସେ କମ୍
 ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହେଉ ନଥିଲା । ଉଚ୍ଚରେ ତେଣୁ ସିଏ ବୋଉକୁ କୁଣ୍ଡେଇ
 ଶୋଉଥିଲା । ତଦବା କେମିତି ଯଦି ଉଚ୍ଚରେ ପରିସ୍ରା କରାଯାଉ
 ଉଠୁଥିଲା, ବାପାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନିଶ୍ଚୟ ଉଠୁଥିଲା । ତାଙ୍କର ହାତଧରି,
 ଆଖି ବୁଜି ବୁଜି କାମସାରି ଧୂଣି ଫେରିଆସୁଥିଲା ବୋଉ ଜୋଳକୁ ।
 ଏପରିକି ଦିନବେଳେ ସ୍କୁଲଗ୍ରାମରେ ପୁଅପିଲା ଓ ଚିତ୍ତୁଥିବା ଗାନ୍ଧୀମାନଙ୍କୁ
 ଏମିତି ଡରୁଥିଲା ଯେ ସାନରଜଣୀର ପଣକୋଳି ଧରି ଜାଳିଦେଇ
 ଚାଲୁଥିଲା । ଲଜକୁଳୀ, ଡରେଇ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଅପବାଦ ଦେଉଥିଲେ ।
 ସେହି ସମୟରେ ରାୟକର ଓ ତତପ ସାପସ୍ତ୍ରୀ ଯଦୁ ଦେଖିବାପରେ ସେ
 ଥିରମ୍ଭ କରିଥିଲା ଶିବପୂଜା । ସେତେବେଳକୁ ତା'ର ବୟସ ବା ବେଳେ ?
 କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ ତା' ଗୁରୁଦେବ କହିଲେ ଯେ ଶିବପୂଜା ତଲେ
 ସ୍ୱପ୍ନରେ ଆଉ ଯାପଇସୁ ରହିବ ନାହିଁ, ରାୟକୁ ଦେଇ ବା ତା' ଅନ୍ତରର

ହେଉଣାରୁ ଦେଉ ସେ ଏମିତି କଷ୍ଟର ସହ ପୁନା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା ଯେ କହଲେ ନ ସରେ । ସୋମବାର ଦିନସାରା ଗାଡ଼ାଉପାସ ରହି ପୁନାଘରେ ବସିଥିବ । ପାଣି ଟିକିଏ ଚୁଲିବନି କି ଛେପ ଡୋକବନି । ଆଖିରୁ ବୋହୋଉଥିବ ଧାର ଧାର ଲୁହ । ୧୦୮ ତାଳ ପାଣି ଲଦକ ଉପରେ ଡାକପାରିବା ପରେ ୧୦୮ ବେଲପତ୍ର ଚଢ଼ାଇବ । ନିଜେ ଶାଓ ଚିଆରି କରି ଶେଗ ଦବ । ଆଉ ଦେଇ ଘେରୁ ଟିକିଏ ବଡ଼ରେ ପିଇ ଶୋଇବ । ଏମିତି ପୁନାକ'ନା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା ଯେ ପୁନାଘରୁ ଏଥର କ'ଣ ମହମହ ହେଇ ବାସ୍ନା ବାହାରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ଶେଷକୁ ମାଳ ମାଳ ସାପ ଆସି ତା' ଶେଗ ଗାଉଥିବାର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖେକଣ ଦେଖିଲେ । କିନ୍ତୁ କୋଉ ସେଥିରେ ଆଉ ଡରଲାନି ।

ଠିକ୍ ଏଇ ସମୟରେ ସେ ଦେଖିଲା ତା' ଖବନର ପ୍ରଥମ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱପ୍ନ । ସେତେବେଳେ ସେଇଟି ଗୋଟିଏ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ବୋଲି ମନେ ହେଇଥିବ ତାକୁ । କାରଣ କଦୁର ପରେ ତ ସେଇଟା ବର୍ଣ୍ଣନା କଲାବେଳକୁ ତା' ଆଖି ରମ୍ଭ ଓ ଲୁହରେ ଜଡ଼ସତ୍ତ ବୋଇଯାଉଥାଏ ଆଉ ଦେହର ଲେମ ଟାକୁରି ଉଠୁଥାଏ । ସେ କୁଆଡ଼େ ବସିଛି ଗୋଟାଏ ଚୁଆ କଡ଼ରେ । ପାଖରେ ଥିବା ଅଶୋକ ଗଛରେ ଲାଲ-କଢି ଭାରି ହେଇଯାଇଛି । ଦେହରେ ତା'ର ଦେବକ ଖଣ୍ଡେ ଧଳା ଶାଢ଼ି, ଆଉ ମୁହଁ ନଥାବା ଦୁଇଜଣ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ତା' ହାତର କାତରକୁ ନବରତନ ଗୁଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ନିକଟସ୍ଥ ପଥର ଉପରେ । ଆଉ ସବୁଠାରୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ କିଛିଏ ଦେଲା, ସେ ଯେଉଁ ବେଲଗଛରୁ ଶିବଙ୍କ ପାଇଁ ପତ୍ର ବୋଳେ, ସେଇ ଗଛଟି ଯାଇ ଠିଆ ହେଇଛି ଦୁରବର୍ତ୍ତୀ ସେଇ ଗାଆଁର ଚୁଆ କଡ଼ରେ ଅଶୋକ ଗଛକୁ ଲାଗି । ଗଛରେ ଆଉଁଟି ପତ୍ର ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଫଳରେ ଭାରି ହୋଇଯାଇଛି । ସେ କାନ୍ଦପାରୁନି ଅଥଚ ତା' ବୈଧବ୍ୟକୁ ସ୍ୱରରେ ଦେଲାନି ବାଦୁଆଣିଏ ଅଦୁରନ୍ତ ଶୁଣାଯାଉଛି । ସେ ନିଜ ହାତ କି'ଣାକୁ ସେଇ ମୁହଁଘନ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ହାତରୁ ଏଡ଼େ ଜୋରରେ ଛୁଆଡ଼ି ଆଣିଥିଲା ଯେ, ହାତଟା ବାଜିଲା ଯାଇ ତା' ବୋଉ ନାକରେ । ନିଦ ଗୁଣିବାବେଳକୁ ଆଉ ତା'ର ନାକ ଆଉଁଟିରୁ ଓ ପରୁରୁଛି, “କଲେ, ସପନ ଦେଲେ କି ?”

ବୋଉ ସେଦିନ କିନ୍ତୁ ସ୍ୱପ୍ନ କଥା କାହାକୁ କହିଲେ । କାହାକୁ ବା କହୁକ ? ଶୁଣିଲେ କିଏ ବା ନ ହୁଏ ଏ ଅଭିଭାବ ସ୍ୱପ୍ନ କଥା ଶୁଣି । ଯେଣି ଝିଅର ବାହାଘର ମୁନରୁ ଠିକ୍ ହେଇଲେ, ସେ ସେ ଦିଅବା କିଭାବ ସ୍ୱପ୍ନ ଆଜିଠି ଦେଖିବ, ସେ କଥା କିଏ ବା କାହିଁକି ଶୁଣାଏ କରନ୍ତା ! ବୋଉ କିନ୍ତୁ ତା' ନିଜର ଭବିଷ୍ୟତ ସମ୍ପର୍କରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇପାରିଥିଲା । ଏଥର ସେ ଶିବଙ୍କ ପାଖରେ ଏତେ ସମୟ କଟାଇଲେ ଯେ ସମସ୍ତେ ଡରିଗଲେ । ତା'ର ଗୁଲ୍, କଥାବାଣୀ ଓ ତଳଘର ବଡ଼ ବେଖାସ୍ ମନେହେଲା । ଏପରିକି ସ୍କୁଲରେ ପାଠ ପଢ଼ିବା ବି ସେ ଏଥର ଛାଡ଼ିଦେଲା । ସମସ୍ତେ ଭାବିଲେ ଭୁତ ଧରିଛି ବା ମୁଣ୍ଡ ଖରାପ । ମାନସିକ ନାହିଁ, ପାଚିଲା ନାହିଁ, ଏତେ ସମୟ କାହିଁ କିଏ ଠାକୁର ଘରେ ବସିବ ? କିଏ କହିଲା ଶୁଣିଆ ଭାତ, କିଏ କହିଲା ହୋମିଓପାଥି ଔଷଧ ଯିଅ, କିଏ କହିଲା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ତ ଆଉ କିଏ କହିଲା ବାହା ଭରସା ଅଛି ଠିକ୍ ହେଇଯିବ । ପାହାକୁ ତର ବୋଉ ଏତେ ପୂଜାଆରାଧନା କରିଥିଲା ଯେଉଁ କଥାଟି ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଲା ।

ସାଧାରଣ ଚିକିତ୍ସାଯୋଗ୍ୟା ବୟସ ଅପେକ୍ଷା ଆହୁରି କିନ୍ତୁ ବୟସରେ ବି ବୋଉର ବାହାଘର ଖୋଜା ଚାଲିଲା । ବୋଉର ଏକାକିତ୍ୱ ସେ କାହାହେବନି । କେତେ ଗୁଣ୍ଡାହେଲେ ସାଜସାଥୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା-ଚିକିତ୍ସା ସମ୍ପର୍କରେ ଅନେକ ମନମତାଣିଆ କାହାଣୀ ଶୁଣାଇ ଦିଆଗଲା । ଗୁଣ୍ଡା-ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଗୁଣଗ୍ରାମର ବୁଣ୍ଡ ବୁଣ୍ଡ ପ୍ରଶଂସା କରାଗଲା । ଶେଷରେ ଅଜା ବି କୁଆଡ଼େ ଗୀତାରୁ ଭଗବାନଙ୍କ ମୁଖ୍ୟସ୍ୱର ବାଣୀ ଶୁଣେଇ କହିଲେ :

“ସଦୟ, ନିଜେ ଭଗବାନ ଅର୍ଜୁନକୁ ଦେମିତି କର୍ମ କରିବାପାଇଁ ଉପଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି । ଯୁଦ୍ଧ କରିଯାଅ, ପଳ ବଳେବଳେ ଅସିବ । ସ୍ୱୀକୃତିପର ଧର୍ମ ହେଲା ଚିକିତ୍ସା କରିବା । ତେଣୁ ନିଜ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନଦେଇ ଭଗବାନ ଅନନ୍ତଶକ୍ତି ହେବେନି ? ତୁ ପରା ନିଜେ ଏତେ ପୂଜାଅର୍ଚ୍ଚନା କରୁଛୁ ? ଭଗବାନଙ୍କୁ ନ ମାନି ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ସତେ ସମୟ ବସିଲେ କ'ଣ ହେବ ?”

ସବୁ ଫେଲ୍ ମାଇଲା ପରେ ଶେଷକୁ ଗୁରୁଦେବ ଡକାହେଲେ ଆସିଲେ । ସ୍ୱଗତବଶ ଚତୁର୍ବସ୍ତ ଉଦ୍‌ଘାଟନା ଗୁରୁଦେବ ବୋଉକୁ କିନ୍ତୁ ସମୟ ଦେଖିଲା ପରେ ଖାଲି କହିଲେ, “ମୁଁ ଅଛି ।”

ସେ ବଥାନ୍ତୁ ବୋଉ କି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପାଇଲୁ କେଜାଣି, ତା' ଚେରୁ
କୌଣସି କଥାରେ ଅଉ ପାଟି ଫିଟେଇନି । ତା'ର ପ୍ରଜାଅର୍ଦ୍ଧନା ପରୁ
ହେଉଛି କେ । ମାଟି ନେତ ଭଲ ଯାହା ବସିଥିବ ତୁମ୍ଭର । ଆକାଶକୁ
ବେଳେବେଳେ ଅନନ୍ତଥିବ । ଘର୍ବଶ୍ୱାସ ପରେ ଘର୍ବଶ୍ୱାସ ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ।
ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ କ'ଣ ଗନ୍ତ ଖାଇଦେଇ ଉଠିଯିବ । ଏତେ
କରୁବାରିବ, ସାଙ୍ଗସାଥୀ କାହାକୁ ଦେଖିଲେ ଟିକେ ହସିଲନି କି କଥା
କହିଲନି । ଏତେବଡ଼ ଉତ୍ସବରେ, ଅନ୍ଧା ପରିହାସ ଭିତରେ କି
ମୂର୍ଦ୍ଧାରଖିଏ ଭଲ ପାଉଥାଏ, ଅପୁଥାଏ । କାହାଘର ଦିନ ମଧ୍ୟ କୌଣସି
ନିଜନ୍ତରେ ଉତ୍ସାହ ଦେଖାଇନି କି ପ୍ରତିବାଦ କରନି । ଏପରିକି ତା' ପାଇଁ
ତଥାସ୍ତ ହେଇଥିବା ଗଦାଶା ଶାନ୍ତି ଆସନ୍ତ ଆଡ଼ ଆଖିରେ କି ଶୁଖିଲନି ।
ନିଜର ଶ୍ୱାସପାତକୁ ଦେଖିବାପାଇଁ ତା' ମନରେ ଟିକିଏ କି ଆଗ୍ରହ ନଥିଲା ।
ଏପରିକି ଝିଅକଥା ସମୟରେ କିଏ କେତେ କାହୁଁଲେ; କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର
କଥା ବୋଉ ଅଖିରୁ ଟୋପେଇ ଲୁହ କି ଝରିନି । ଶ୍ୱେତପଦ ଗାଆଁରେ ପଡ଼ି
ଯାହା ଜୋରରେ ତମକି ପଡ଼ିଥିଲା । ଆଉ ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରତିବାକୁ ପାଇଥିବା
ପାନମାମୁକୁ ଧରି କିଛି ସମୟ ପାଇଁ କାନ୍ଦିଥିଲା । କାରଣ ଶ୍ୱେତକ ଘର
ବାରିରେ ସେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥିଲା ଠିକ୍ ସେଇ ମାଟିକାନ୍ତ ଦେଇ ତୁଆ,
ପୁର ଇଝି ଅଣେଇ ଗଛ ଓ ପହେନ, ଫଳ ଇଝି କାକୁସୁ ବେଲଗଛଟିଏ ।

ବୋଉର ଏ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅବସ୍ଥା କଟିଲ ପାଇ ଭଲ ଜନ୍ମଦେବା
ପରେ ଏବଂ ତା' ପରେ ପରେ ସେ ତା' ଜୀବନର ଦ୍ୱିତୀୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ
ସ୍ୱପ୍ନ/ସ୍ୱପ୍ନର ଦେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ବାଉଁଶର ଗୁରୁତ୍ୱର ସ୍ୱପ୍ନରେ
ଶୁଣାଯାଏ ଗୋଟିଏ ଜମ୍ବୀର ସ୍ୱର, “ସ୍ୱାମୀନି ତରୁ ନା ପୁଅକୁ
ଦେବୁ ?”

କିଛି ଜିଜ୍ଞାସ ଦେଇ ନପାରି ଛୁଟିପିଟି ହେଇ ଯେ ଶୁଣିଯିବାକୁ
ବସେ । କିନ୍ତୁ ଅନୁରବ କରେ ଯେ, ସେ ଗୋଟାଏ ଅନ୍ଧାରିଆ ଅମୃତ
ଦେଇ ଭିତରେ ଅଛି ଆଉ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଭିତରୁ ଭିତରୁ ଭିତରୁ ଭିତରୁ
ଶୁଣାଯାଉଛି ସେ ସ୍ୱରଟି । ତା'ର ନିଶ୍ୱାସ ରୁନି ହୋଇଯାଏ । ସେ
ମନେମନେ ଚିତ୍କାରି ଯେ, ଯାହାହେଉ ଆଉ ଟିକିଏ ପରେ ସେ ମଉପିବ ।
କିନ୍ତୁ ନିଦ ଶାନ୍ତି ପାଏ । ଗରୁର ଶୀତ ଭିତରେ କି ସିଏ ଅନୁରବ କରେ ତା'

ଦେହରେ ଉତ୍ତପ ଓ ଝାଳ । ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ଶୁଦ୍ଧିଗତେ ମଣିଷ ଆଶୁପ୍ତ ହୁଏ ।
କିନ୍ତୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଅପେକ୍ଷା ସଚେତନ ଅବସ୍ଥାରେ ବୋଉ ଆହୁରି ଅଧିକ ଜଣୁ
ପାଏ, ଶକାନ୍ତ ହୁଏ । କାରଣ, ଦେହବେଳକୁ ତା'ର ବଚମୂଳ
ଧାରଣା ହେଲଣି ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ନିଶ୍ଚୟ ସତ ହେବ ।

ସ୍ୱପ୍ନର ସତ୍ୟତା ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଯେଉଁ କଥାଟି ବୋଉକୁ
ବଞ୍ଚିଥିଲା, ସେଇଟି ହେଲା ତା'ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଥିବା
ବାସ୍ତବ । ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉତ୍ତରର ବାସ୍ତବ । ତପ୍ତନର ଏକ ବାସ୍ତବ ।
କାହାକୁ ସିଏ ବାଉଁଶ ? କି ଉତ୍ତର ଦେବ ସ୍ୱପ୍ନର ପତର ଯାଇଥିବା
ପ୍ରଶ୍ନର ? କେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ର, କେଉଁ ଦର୍ଶନ, କେଉଁ ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ
ନିଶ୍ଚୟ ଦେଇପାରିବ ନାହିଁ ପାଇଁ ପୂର୍ବରୁ ମୂଲ୍ୟ ଦେଖି ନା ମାନ୍ୟତା ?
ଗୋଟିକୁ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟଟିର ପରିଚ୍ଛନ୍ନତା ସେ ସମୟର ଶାରୀରିକ ନାହିଁ କ'ଣ
କରିପାରନ୍ତା ? ସହଜରେ ତ ଆପାତୋକ ଗ୍ରାମ୍ୟ ନାହିଁ । ବୋଉ ଏ
ପ୍ରଶ୍ନର ସତରେ କି ଉତ୍ତର ଦେଇପାରନ୍ତା !

ସତକୁ ସତ କିଛିକର୍ଷ ପରେ ସେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ବଢ଼ିଶାରେ
ବାପା ଓ ଅନ୍ୟଟିର ଶୁଭ ରେଖରେ ପଡ଼ି ଶୋଇଗଲା, ବୋଉ ଯେମିତି
ଭିତରେ ଭିତରେ ବଞ୍ଚିଥିଲା, ସେମିତି ତା'ର ଆଖି ଆଗରେ
ତା'ର ଅଜପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କଥା ତା'ରୁ ଅନ୍ୟତା କରିଦେଇଛି, ତା'ର ଦୃଢ଼ତାକୁ
କିଏ ସେମିତି ମଣ୍ଡିତ ଦୁଇପାଳ କରି ଚାଲିଦେଇଛି । ଅବ୍ୟକ୍ତ କେଶରୀ ଓ
ଲୁଗାପଟାରେ ସେ ଦଶମିନିକଟ ବାପାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଘଟ ଦଉଥାଏ ତ ଦୂରକୁ
ଭାବୁକୁ ଶାନ୍ତବା ଭଳି ଉଠିଆସି ଶୁଭ ମୁଣ୍ଡକୁ ଆଉଁସି ପକେଇଥାଏ । ସିଏ
ବାହାରଲୋକ ଦେଖନ୍ତା, ଶବ୍ଦନ୍ତା ବୋଧହୁଏ ଭର ଭିତରେ ବୋଉ ରେଖା
ଓ ଅନ୍ୟମାନେ ସ୍ୱପ୍ନ ଅଛନ୍ତି । ତଥାପି ଏଇ ମାନସିକ ଦୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଭିତରେ
ବୋଉ ତା' ଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପଦକ୍ଷେପ ଦେଖେଇଥିଲା । ମନ୍ତ୍ରାବଳୀ
ଭଳି ସେ ଉଭୟଙ୍କର ପଥ, ଡାକ୍ତରଦେଖା, ଔଷଧ କଣା ଓ ସେବା
ଏମିତି କଣିକା ଶୁଦ୍ଧରେ ବେଳେବେଳେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗେ । ଏପରିକି
ବେଳେବେଳେ ପାଣି ଛଅଦିନ ଧରି ଅନିଦ୍ରା ରହିଯିବାର ଆନେ ଦେଖିବୁ ।
ବାପା କିମ୍ବା ଶୁଭକ ବଢ଼ିଶା ଉପରେ ବସି ଟିକେ ଘୁମେଇଯିବ, ସୁଖି ଉଠି

ତା' ତାମରେ ଲଗିଯିବ । ଏବେ ସେବାଦତ୍ତ ସନ୍ତୋଷ ବାପା ଶୁଣିଗଲେ ।
 ଆଉ ବାପାଙ୍କ ଯିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଶୁଣିଗଲେ ବୋଉର ସମସ୍ତ କ୍ଳେଷ ଓ
 ତା'ର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା । ସ୍ଥଳ ସେଇମିତି ଚନ୍ଦ୍ରଶାରେ ପଡ଼ିଆ'ନ୍ତି, ବୋଉ
 ସେବା କରିବା ତ ଦୁରର କଥା, ଆଉ ଆଖିରେ ଶୁଷ୍କ ନଥାଏ କି । ଔଷଧ
 ବୋଉଦିନ ଖାଆନ୍ତି ତ ବୋଉଦିନ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଉପକରଣ ସଜସଜ୍ଜା
 ସେଗାଁ ଧୀରେ ଧୀରେ ମନକୁ ମନ ଭଲ ହେବାକୁ ଲାଗିଲେ । କିଛି-
 ଦିନପରେ ପୁଣି ପୁରୁଷବଳ ।

ତା'ପରେ ଦେବଦର୍ଶ ଧରି ବୋଉ ପ୍ରାୟ ସପ୍ତର୍ଷି ନରବ
 ହୋଇଗଲେ । ସେଇ ସମୟର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ଶୁଣିଗଲେ । ଅନେକ
 ବେଳଯାଏ ଠାକୁର ଘରେ ବସିଛନ୍ତି । ଆଖିରୁ ଖାଲି ଜଳରେ ଲୁହ
 ଗଡ଼ାଏ । କେହି ସମବେଦନା ପ୍ରକାଶ କଲେ ତୁପ୍ତଶୁଷ୍କ ଶୁଣେ । କିଛି
 ଜବାବ ଦିଏନା । ଶୁଣିଗଲେପରେ ମନକୁ ମନ ଖାଲି ଟିକେ ହସେ । ପୁଣି
 ଶୁଣିଯାଏ ତା' ଠାକୁରଘରକୁ । କିଛିଦିନ ଭିତରେ ପୁଣି ତା' ଠାକୁରଘର
 ଶୁଣିପାଖେ ପାପ ମାନ ମାନ ହେଇ ଗୁଲିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଘର ଭିତରୁ
 ବାହାରିଲା ମହ ମହ ବାସ୍ନା । ଲାଗିଲା, ବୋଉ ବୋଧହୁଏ ପିଲାଦିନର
 ତା'ର ସେଇ ନିବୋଧ ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରିଯିବ ।

ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳକୁ ସେ ଦେଖିଲା ତା' ଉପରର ଭୃଗୁ
 ଶୁଭ୍ରରୂପେ ସ୍ଥୁର । ଏ ସ୍ଥୁର ଅବସ୍ଥା ବଡ଼ ପୁରୁଣା ଗୋଟିଏ କମ୍ପ୍ୟୁଟର
 ସ୍ଥୁର । କଦାପାହାଡ଼ ଜଙ୍ଗଲୀୟ ଗୋଡ଼ଦେବା ପରେ ବୁଦ୍ଧି ଶୁଦ୍ଧି ଯାଇ
 ଲାଗିଲା ଜଣେ ମୁସଲମାନ୍ ଘରେ । ଏକଥା ଜାଣିଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣଟିଏ ସେଇ
 ମୁସଲମାନ୍‌କୁ ସେବାରେ ଯୋଗୁ କଲେ ସେଇ ବୁଦ୍ଧିକୁ ଧରି ଫେରିଆସିଲା
 ପୁଣି । ସଜାକୁ କହି ସେଇଟିକୁ ପୁଣି ଛାଡ଼ିବା କରାଇବା ପରେ ପରେ
 ତା'ର ଏକମାତ୍ର ବନ୍ୟା ହେଲା ବସବା । ବ୍ରାହ୍ମଣଟିକୁ ସବୁଦିନ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି
 ଶୁଣାଇ କହୁଥାଏ .

“ସବୁ ହେ, ତମ ଶୁଦ୍ଧିଯାଉଥିଲା । ମୁଁ ଆଣି ଆପଣା କଲୁଛି
 କାର୍ଯ୍ୟକ ମୋତେ ଯମିତି ରଖାଇଲୁ ?”

ଜଙ୍ଗଲୀୟ କୁଆଡ଼େ ସ୍ଥୁରର ଦେଖାଦେଇ କହିଲେ :

“ମୁଁ ତ ଶରକାଳ ଏମିତି ଶ୍ରାପଣାଏ ମୋ ମୋ ଅଳଙ୍କାର ନଥାଏ ।
ମୋତେ ଯିଏ ଧରିବ, ସେ ନ ଶୁଣି ଆଉ କଲରେ ଲାଗିବ କେମିତି ?”

ବୋଉ ଅବକଳ କମ୍ବଳାଟି ମୂଳରୁ ଶେଷଥାଏ ତା’ର ସ୍ୱପ୍ନରେ
ଦେଖିଲା । ସୌଭାଗ୍ୟକୁ ଏ ସ୍ୱପ୍ନଟି ଦେଖିବା ପରେ ଠାକୁରଦେବେ ଯେ
ଲୁହ ଗଡ଼ାଇବା ତା’ର କମିଗଲା । ତା’ ଜୀବନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ
ଅଧିକ ସତଳତା ଦେଖାଦେଲା । ଠାକୁରଦେବଟା ଭିତରେ ବସି ନରହି
ସେ ବେଶି ବେଶି କମିତସୁରା ଗୁଣିଲା । ତା’ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱରେ ଦେଖାଦେଲା
ଅସମ୍ଭବ ଶାନ୍ତି ଓ ଯୌର୍ଯ୍ୟ । ଏଥର ସେ ଆଦୌ କୌଣସି ଦୁଃଖରେ
କଟକଟ ହେଇପଡ଼ ନଥିଲା । ବରଂ ଅନେକଙ୍କ ଭିତର ସମୟରେ ନିଜେ
ଯାଇ ଠିଆ ହେଉଥିଲା । ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟନଶିଷ୍ଟ, ପରିବାର, ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ,
ସାଲପଡ଼ିଣୀ ବୋଉକୁ ଦେଖିଲେ ସେମାନଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦୁଃଖ ପ୍ରାୟ
ଭୁଲି ଯାଉଥିଲେ । ଛତ୍ୟାଦେ ନିଜର ଭିତର ସମୟରେ ଆଗେ ବୋଉକୁ
ଖୋଜୁଥିଲେ ।

ତା’ ମଣିବାର ବର୍ଷକ ପୂର୍ବ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା’ର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏମିତି
ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ରହିଲା । ଠିକ୍ ବର୍ଷକ ଆଗରୁ ବୋଧହୁଏ ସେ ଦେଖିଲା
ତା’ ଜୀବନର ଚତୁର୍ଥ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱପ୍ନ । ଅବଶ୍ୟ ସେ ସ୍ୱପ୍ନଟି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ
ନ ହେବ, ତା’ ଜାଣିବା ମୁହଁଲ୍ । କାରଣ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସବୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଭଳି
ଏଇ ସ୍ୱପ୍ନଟିର ବୁଝାଳ ସେ ମୋତେ କହିନା । ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ଯେ ଦେଖିଥିଲା
ଏବଂ ତା’ର ପ୍ରସ୍ତବ ଯେ ପରିବେଶ ଉପରେ ରହିଥିଲା, ସେ ବିଷୟରେ ମୁଁ
ନିଶ୍ଚୟନେହ । କାରଣ ସେ ସେଇଭଳି ସ୍ୱପ୍ନଟିଏ ଦେଖିଲେ ଯେମିତି ବ୍ୟବହାର
କରେ, ବର୍ଷକ ଆଗରୁ ଠିକ୍ ସେଇମିତି ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲା । କହିବନ
ସ୍ୱପ୍ନଟି ଦେଖିବା ପରେ ସେ ଯାଉଛି ଆସୁଛି ଠାକୁରଦେବକୁ ଯାଇ ମୁଣ୍ଡିଆ
ମାରିଦଉଥିବ, ଏଣିକି ଚେଣିକି ଅନଉଥିବ, କ’ଣ କହିବ କହିବ ବୋଲି
ହଉଥିବ, କିନ୍ତୁ କହି ପାରୁନଥିବ । ତା’ର ଯେପରି ବେତଟିଏ ବସି କାମୁଡ଼ି
ଧରିଥିବ ସ୍ୱପ୍ନକୁ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ବଟିବାର ଥିଲେ ଅନବରତ
ଘିଅପାତ ବସି ଜଳେଇବ । ସୌଭାଗ୍ୟ ହବାର ଥିଲେ ଅନେକ ସମୟ ତା’
ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପଟେ ଆଡ଼େ ଚାହିଁରହିବ । ଏକଦମ୍ ରୁମ୍ବୁର୍ବୁ ହେଇଯିବ ।
ଖାଇବାପିଇବା ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଦିନ ଦଟିଣାଟି ଦଟିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଚାଷିରୁଲେ

କିନ୍ତୁ କହିବନି, କଥା ବାଆଁ ରେଇଦବ । ଘଟଣାଟି ଘଟି ସାରିବା ପରେ
କେତେବେଳେ ମୋତେ ଏକୃଷ୍ଟିଆ ଭାବି କହିବ :

“ସୁପ୍ତରେ ପରା ମୁଁ ସେଇକଥା ଦେଖିଥିଲି ।”

ତା’ର ସ୍ବପ୍ନଦକ୍ଷା ସମ୍ପର୍କରେ ସଚେତନ ଥିବାରୁ କି ଏକ ବିପଦ
ଆଶଙ୍କାରେ ଆମେ ସପ୍ତ ହେଇଯାଇଥିଲୁ । କିନ୍ତୁ ହଠାତ୍ ମେଘମୁକ୍ତ
ଆକାଶ ଭଳି ବୋଉ ହେଇଗଲା ସହଜ, ସାବଲୀଳ । ତା’ର ସବୁ ଶେଷ,
ଏପରିକି ଶୀଠିଏ ବର୍ଷ ଧରି ତାକୁ ବନ୍ଧିତ କରୁଥିବା ଆଶୁରାଣି ବାତ ମଧ୍ୟ
ଭଲ ହେଇଗଲା ।

ସୁପ୍ତଟି ତା’ ନିଜ ଜୀବନ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବୋଲି ଅନୁମାନ
କରିବାର ଆଉ ଏକ କାରଣ ହେଉଛି, ସେଇ ବର୍ଷେ ଭିତରେ ଆମର
ପରିବାର ବା ବନ୍ଧୁବାଚକଙ୍କ ଭିତରେ ଯେମିତି କିଛି ଗୋପିତ୍ୟ ବା
ଦୁର୍ଦ୍ଦାମ୍ୟର ଘଟଣା ଘଟିନି । ତା’ଛଡ଼ା ସେଇ ବର୍ଷକଦାକ ବୋଉ
ଜୀବନରେ ପୁଣି ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଦେଇଥିଲା । ଏଥରକ ସେ
ସବୁକିଛିଠାରୁ ନିଜକୁ ଦୂରେଇ ନେଇ କେବଳ ମାଳା ଜପିବା ଆରମ୍ଭ
କରିଦେଇଥିଲା । ସେ ଯେଉଁ ପିଇସୀକୁ ତା’ ଜୀବନରେ ସବୁଠାରୁ
ଦେଖି ଭଲପାଉଥିଲା, ଠିକ୍ ତାଙ୍କର ଭଲ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ
କରିଥିଲା । ସବୁବେଳେ ସେଇ ପିଇସୀକ କଥା ସେ ଆମକୁ ଆଗରୁ
କହୁଥିଲା । ସେ ପିଇସୀ ଥିଲେ ବାଲ୍ୟବିଧବା । ବରୁଣ ବାପଘରେ ଆସି
ରହୁଥିଲେ । ଅତି ଭଲ ଶୁଣି ପାରୁଥିଲେ । ସାଗ୍ର ଜୀବନ ସେ ଦୁଇଟି କାମ
ସବୁବେଳେ କରୁଥିଲେ । ପେଟ ପୂରାଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେବେ,
ତା’ପରେ ଜପାମାଳାଟି ଧରି ବସିପଡ଼ିବେ । ମଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁବେଳେ ଦୁଇଟି
କଥା ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ବାହାରିଥିଲା :

“ଲଲଣି ? ଆସ ଖାଇବ ।” ନଚେତ୍, “ରାମ ରାମ୍, ରାମ୍
ରାମ୍ ।”

ବୋଉ ତ ବର୍ଷକ ଯାକ ଠିକ୍ ଯେମିତି ଗୋହରାଇଲା, “ଖାଅ,
ଖାଇବ”, “ହରେ ରାମ, ହରେ ରାମ” । ଆଉ ଠିକ୍ ସେଇ ପିଇସୀଙ୍କ

ଭଳି ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ସମୟରେ, ହାତରେ ମାଳି ଧରି ବସିଥିବା ବେଳେ, ତା’
ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଫଟୋ ଆଡ଼େ ଅନାଇ ଚାଲିଗଲା ଅନ୍ତମ ଯାତ୍ରାରେ ।

ଅନେକ ଥର ବୋଉକୁ ସେଇ ଚକ୍ରର୍ଥ ସ୍ମୃତିର ବୁଝିଳି ପଚାରିଛି ।
ବୋଉ ମୋ ଆଡ଼େ ଅନାଇ ଶାଲ ଟିକିଏ ହସିଦିଏ । କିଛି ଉତ୍ତର
ଦିଏନା । ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଇ ଚକ୍ରର୍ଥ ଗୁରୁଭୂଷଣ ସ୍ମୃତି ମୋ ପାଇଁ
ରହସ୍ୟମୟ ହେଇରହିଛି ।

ଦିପକତାର ସନ୍ଧାନରେ

ସକାଳୁ ଭିଠି କି ଏକ ଅରୁଣ ଶିଆଳରେ ଗୁମ୍ଫାର ବସିରହଲେ
ନରହର ବାବୁ । ସରକାରୀ ସ୍ଥଳରୁ ଅବସର ନେବା ପାଇଁ ଅତୁର ପରଲ
ବର୍ଷ ଖଣ୍ଡେ ବାଦ ରହୁଲଣି । ବୟସ ଅନୁପାତରେ ତାଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ
ପାହୁଣ୍ଡ ଯାହା, ତତ୍ ସେହେଟାଗୁ ହବାରେ ଭଣେଷ ଅସୁବିଧା ହବନ ।
ଯେ କୌଣସି ରଜନତଳ ଦଳ ଖମଡାକୁ ଆସିଲେ ବି ନରହର ଗୁରୁ ଶୀଘ୍ର
ପରତାରକ ଦଣ୍ଡାଗ୍ରଜନ ହୋଇପାରନ୍ତି । ତେଣୁ ଅଜିତାକୁ ଠିକ୍ ଗୋଟି
ତଳଇଲେ କୌଣସି କେନ୍ଦ୍ରଗାପିତ ଅଞ୍ଚଳର ଲେଫ୍ଟନାଣ୍ଟ ରେର୍ଜିର
କମ୍ପା ଗ୍ରେଟ ଏକ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦୀପିତ ବନ୍ୟର ରଜ୍ୟପାଳ ହେଇ ଦୃଢ଼ିଆ
ଅବସର ନେବା ପରେ । ଟିକିତ ଆଗରୁ ତେଣୁକଲେ ଅତି ନିକୁଡ଼ିଆରେ
ପହୁନ୍ ସର୍ବିସ୍ କମିଶନର ସଗ୍ରପତି କମ୍ପା ସର୍ବ୍ୟ ପଦଟା ଅନୁରା ତାଙ୍କ
ସ୍ତରର ତ ପଡ଼ନ୍ତା ! ତା' ନକର ସେ ହଠାତ୍ ଏ କ'ଣ ଶୁଣ ବସିଲେ ?
ସେଇ ପ୍ରଥମ ତର ସଂଗଠାକୁଳ ତରରେ କୌଣସି ଏକ ଅତୁଣ୍ୟ ଶକ୍ତି
ଉଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ଉଠିଲେ ମନେ ମନେ, “ହେ ଭବବାନ
(ଯଦି କିଏ କେହିଠି ଆଅ, ସବଶକ୍ତିମାନୁ ହେଇଆଅ ଏବଂ ମୋର କଥା
ଶୁଣିପାରୁଆଅ), ସପକତାର ସ୍ବାଦ କେମିତି ? ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ
ସପକତାରେ ମୋର ଜୀବନକୁ ଗୁଣି ମନ୍ତ କରି ପ୍ରଭୁ !”

ସତରତର ସୁଖ, ଅନନ୍ଦ, ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ, ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ସବୋପରି ସପକତା
ନିମିତ୍ତ ଅହରହ ଆକୁଳ ପ୍ରାର୍ଥନା ଶୁଣିଆସିଥିବା ଦ୍ରବୁଜଣକର ଏ ଭଲ
ପ୍ରକାର ଆବେଦନରେ କି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ହେଇଥିବ କେଜାଣି, ନରହର-
ବାବୁଙ୍କର ଜୀବନର ମୋଡ଼ କିନ୍ତୁ ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରୁ ସପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ
ବଦଳଗଲା । ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା, ଅନୁକତା ଓ ବିନୟର

ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ କଲେ ନିରାଶର ବାବୁ । ଆଗରୁ ଅଳ୍ପେ ଉ'ପର
 ପ୍ରିୟମା କନ୍ୟା ଟି. ଭ.ରେ ଅଛନ୍ତି ଏ ବା ଭବିଷ୍ୟତୀ ଦେଖିଲେ
 ପ୍ରାର୍ଥନାଟୀ ଏ ସେ ଅବାଳେ ସଦାରେ ଦୃଢ଼ତାରେ କହିଦେଇଥିବେ, “ପ୍ରଭୁ
 ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚକ୍ରପାତ୍ର କରିଦିଅ” ବା “ଦୁଃଖ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସବୁ ଦୂର କରିଦିଅ
 ଦେ ପ୍ରଭୁ ।” କିନ୍ତୁ ଆଜିର ଆନୁରାଗିତା ବା ଆକୃଷ୍ଟତା ସେଥିରେ ପ୍ରାୟ
 ନଥିଲା । ଶ୍ରୀମତୀ ଜମିନ୍ଦାର ଅଗ୍ରବ୍ୟବସାୟୀ ଏ ସେ କଲେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ
 କରାଯାଇ ପାରିବ ସେ କ'ଣ ଆଗରୁ କେବେ କଲ୍ୟାଣ କରିପାରିଥିବେ ?
 ଏଭଳି ଏକ ଅଭିନବ ଆବଶ୍ୟକତାର ଉପରାଜର ସଫଳତାର ଗୌରବ
 ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଅନ୍ଧାର ଭିତରୁ କରାଯାଇ ଗେହନ ।

ସ୍ବା' ପୂର୍ବରୁ ଅଭିଭାବ କେବେ ତାଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧିପାରିଥିବାର ମନେ
 ନାହିଁ ନରାଜର ବାବୁଙ୍କର । ଅତି ଉଚ୍ଚ ରେଭାନ୍ସ ଶୁଣିବୁ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ
 କର୍ମସ୍ଥମାନେ ବସନ୍ତ ପ୍ରାପ୍ତ କରିଥିବା ବେଳାରେ ଏକ ସମ୍ଭାଳ
 କଲେରେ ସେ ଆଜକୁ ପ୍ରାୟ ପରାକ୍ରମଣ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ
 କରିଥିଲେ ଜେନେରାଲ ପ୍ରାୟୋଗୋପମ ଭବନରେ । ଜେନେରାଲ ନାମକ
 ଏକ ବ୍ରହ୍ମିଶ କୁମାରର ପ୍ରତ୍ୟାବରଣ କର୍ମସ୍ଥ ଥିଲେ । ବାପା ତାଙ୍କର
 ଏକମାତ୍ର ପୁଅ, ତା' ପୁଣି ଚଳିଥିବା ପରେ । ଚଳିବା ବାବୁଙ୍କ—ଅର୍ଥ
 ଆଉ ପ୍ରତିପତ୍ତିର ଶ୍ରବଣ ସେବା ଏ ପ୍ରକାର ପାରିଥିଲେ, ଜେନେ, ବାପାଙ୍କ
 ପାଇଁ ଜଳି ଦି ତୋଳି ଆଣିଥାନ୍ତେ । ବାପା ନୀକୁ ଲମ୍ବୋର୍ଟ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍
 ବଳେନସ୍ କରୁଥିଲେ ସିନା, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଚଳଣି, ଚଳାପଦ୍ୟର ଆଦି
 କେବଳେ କେଣ୍ଡାପାଣିର ଧନରେ ହିଁ ସମ୍ଭବ ହେଉଥିଲା । ଏପରିକି ଜେନେ,
 ବାପାଙ୍କୁ ପାଖରୁ ଛାଡ଼ିଲେ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ସରକାରୀ ଶୁଣିଲେ ପୋର-
 ଯୋବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଲେ । ଜେନେଙ୍କର କରୁଲ ମୋଝରେ କଣ
 ସେବାୟତର ଅର୍ଥରେ ଚଳିପୁରୁଷ ବସି ଶାଲକା ସମ୍ଭବ ବୋଲି ଜେନେ
 ଜେନେ ସତରଫର କରୁଥିଲେ ।

ଅସଲରେ ଜେନେ ଥିଲେ ଶୁଭ ସ୍ବେଚ୍ଛା ମଣିଷ । କେବଳ ଜନର
 ପୁଅ ନୁହେଁ, ପୁଅର ପିଲାଦିନକୁ ମଧ୍ୟ ପାଖରୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ସେ ବେଶ୍ ବେଶ୍-
 ନଥିଲେ । ଏପରିକି ନରାଜର ବାବୁଙ୍କ ମା' ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଦାମ୍ଭିକ
 କନ୍ୟା ମହୋତ୍ସବରେ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ଓ ସମ୍ଭାଳ ପିଲାମାନଙ୍କ ଶୁଣୁରେ

ପଢ଼ାଇବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲେ, ସ୍ଵା'ର ଖୁବ୍ ବିରୋଧ କରିଥିଲେ ଜେଜେ ।
 ଶେଷକୁ ନରହରି ବାବୁଙ୍କ ଉଲ୍ଲ୍ଲାସ ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ଜଣେ ଆଙ୍ଗ୍ଲୋ-
 ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ଶିକ୍ଷୟତ୍ରୀଙ୍କୁ ନିୟୁକ୍ତ କରାଗଲା । “ମନଦେଇ ପାଠପଢ଼ିଲେ,
 ଏଇ ଆମ ସହରରେ ସ୍କୁଲ ଅନ୍ତର ରହିବ ନାହିଁ”, ବାରିମ୍ପାଲ ଏଭଳିଆ
 ଚାହୁଁଥିଲେ ଜେଜେ । ସତକୁ ସତ ତଥ୍ୟ ଓ ଧାର୍ମିକରେ ପିଲାଟିଏନରୁ
 ଶୁବ୍ ସମ୍ଭାବନାମୟ ଜଣାପଡ଼ୁଥିଲେ ନରହରି । ଶ୍ରେଣୀ ପରେ ଶ୍ରେଣୀ
 ଅବସ୍ଥାରେ ଉଠିବା ଉଚ୍ଚରେ ଥିବା ବାସିନ୍ଦ ପରୀକ୍ଷାଗୁଡ଼ିକର ଯେ ନରହରି
 ଦେବକ ପ୍ରଥମ ହେଉଥିଲେ ତା' ନୁହେଁ, ଶ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ ମିଶନ୍ ଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ
 ହେଉଥିବା ସେହି ସ୍କୁଲର ଅନୁଷ୍ଠିତ ଚଳସଭା, ଆଦୁର ଛତ୍ରପାତ୍ରତା
 ଆଦିରେ ମଧ୍ୟ ବାରିମ୍ପାଲ ପୁରସ୍କୃତ ହେଉଥିଲେ । ଜେଜେ ବି ଏମିତି
 ମଣିଷ, ନରହରିଙ୍କର ସାମାନ୍ୟତମ ସଫଳତାରେ ବି ରଜଧାନୀର କିଛି
 କିଛି ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସେଠାରେ ଆସ୍ୟାସୁନ କରୁଥିଲେ । ଜେଜେଙ୍କର
 ଦାମିନୀ ଭଉଣୀ ପାଞ୍ଚଟି କନ୍ୟା ଜୁଫର ଆବର୍ଣ୍ଣାସ୍ ଶାନ୍ତୀସାମଗ୍ରୀରେ
 ଅତିଥିମାନେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହେବାକୁ ବହୁସୁବିଧା ନରହରିଙ୍କୁ ନେଇ ଜେଜେ
 ସମସ୍ତଙ୍କ ସହ ପରିଚିତ କରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ ଆଦୁରରେ
 ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆସ୍ୟାସୁନ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା ନରହରିଙ୍କୁ । ଏବେ କିଛି ବଡ଼
 ଲୋକମାନଙ୍କର ବାଃ ବାଃ କରତାଳି ଧ୍ଵନି ନରହରିଙ୍କୁ ସଫଳତାର ଆଦୁର
 ନୁଆ ନୁଆ ପିଢ଼ି ଚଢ଼ିବାପାଇଁ ତେରୁ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଉଥିଲା ।

ପିଲାଦିନର ସେଇ କରତାଳି ଆଉ ମାତୃତ୍ଵ ହମର କ ସମ୍ମୋହନ
 କ୍ରେ ଥିଲା ଦେବାଣୀ, ସେଇଦିନରୁ ନରହରି ଆଜି ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁ-
 ନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଖାଲି ଲମ୍ବି ଯାଇଛି ଆଗକୁ ଆଗକୁ । ଦେଉଁ
 ଦେଉଁ ବିଷୟରେ ସଫଳତାର ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ଆପଣାର ଭବିଷ୍ୟତ କରିହେବ,
 ତାହାର ବର୍ଣ୍ଣାବିରଣ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ହାସଲ କରିପାରିବୁ । ତାଙ୍କର
 ବାନ୍ଧବେ ବାରିମ୍ପାଲ ବାଜୁ ଜେଜେଙ୍କର ସେହି ବାଣୀ—

“ପିତୃସ ଏ ଗୋଲ୍ । ଆଶ୍ରୁ ଗୋ ଅଲ୍ ଆଉଟ୍ ଫର ଇଟ୍ ।
 ମନେଅଛି, ଗୁରୁ ଦ୍ରୋଣ ପରୁଷଲେ, ‘ତ’ଣ ଦେଖୁଛୁ ?’ କିଏ କହିଲା ଗଛ
 ଦେଖୁଛୁ, କିଏ କହିଲା ପକ୍ଷୀଟିଏ ଦେଖୁଛୁ । ଯେତେବେଳେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ

ପଚରହେଲ, ସିଏ କହୁନା, ‘ଗୁରୁତ୍ବଦ ମୁଁ ଆସିଛି ଏ ଦେଶକୁ’ । ସେଇ ଶେଷରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବ କରବାପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ଛବେଶିତ ହେଲେ ।”

ସତକୁ ସତ ସଫଳତାର ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବ କରବା ଏଥର ନରହରିଙ୍କ ନିଶା ହେଇଗଲା । ସିଏ ଯାହା ଥରେ ହାତକୁ ନେଲେ ତାକୁ ସଫଳତାର ସହ ଶେଷ ନକରି ଛାଡ଼ିନଥିଲା । କ୍ଲାସ୍‌ରେ ପାଖୁ ହବା କଥା ତ ? ଜେଜେଙ୍କର ସୋପାରୀ କାରୁଣ୍ୟ ନେଇ ତାଙ୍କୁ ଝୁଲରେ ଛାଡ଼ିଆସିବା ଭିତରେ ସେ ଗପ୍ତାକୁ ମଧ୍ୟ ଚାହୁଁନଥିଲା । ସେଇ କାରୁ ଭିତରେ ଶୁଁ ଶୁଲିଥିଲା ତାଙ୍କର ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ଚର୍ଚ୍ଚସରୀ ଅଛି, ଦର୍ପଣ ଆଗରେ ରଖି ଦିନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଶୁଲିବ । ଟେବୁଲ୍‌କଡ଼ିରେ ନିଜର ସ୍ବର ରେକର୍ଡ଼ିଂ କରି ଶୁଣିବେ । ଭୁଲ୍ ଠିକ୍‌ଥିଲେ ସଜାଡ଼ ନେବେ । ଏପରିକି ଝୁଲ୍, କଲେଜର ଲମ୍ବା ଗ୍ରୀଷ୍ମାବଳୀର କମ୍ବା ପୂଜାହୁଟି ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ସେ ଆଗାମୀ ବର୍ଷମାନଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ଲାଗିଯାଉଥିଲା । ବାପା ମା’, ଭାଇ ଭଉଣୀ ସବୁ ମିଶି ଛୁଟିରେ କୁଆଡ଼େ ଆଉଟିଂ କରିବାକୁ ଗଲେ ବି ନରହରି ଜିହ୍ବକରି ସର ଛାଡ଼ିନଥିଲେ । ଜେଜେ ବି ଅନେକ ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କରୁଥିଲେ । ଏପରିକି ସେ ରଜଧାନୀର ସୀମା ସରହଦ କାହାରର ଦୁନିଆ (ଅବଶ୍ୟ ସିନେମାର ଶିକ୍ଷକତା) ପ୍ରଥମକରି ଦେଖିଲେ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ବାଇଣି ବର୍ଷ ହେଲ ଏବଂ ବାପାଙ୍କ ସହ ଆଇ. ଏ. ଏସ୍. ପରୀକ୍ଷାର ପାଣ୍ଡିତକାର ପଦରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ସେ ବଞ୍ଚି ଗଲେ ।

ଉପନିବେଶ ହୁଟିଯାଇଥିବାରୁ, କୌଣସି ଚୁଟିଙ୍ଗ କମ୍ପାନୀର ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରର ନରହରି ବାବୁଙ୍କର ଆଦ୍ୟ ଯୌବନ ବେଳକୁ ଏକ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ସଫଳତା ବୋଲି ଗଣା ହେଉନଥାଏ । ତତ୍କାଳୀନ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଆଇ. ଏ. ଏସ୍ ହବାଟା ସ୍ବାର୍ଥୀନୋଉର ଭାରତର ସବୁଠାରୁ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ସଫଳତା ବୋଲି ଗଣାହେଉଥାଏ । ଏଣୁ ନରହରି ସେଇଟିକୁ ଏକେବାରେ ପ୍ରଥମ ଉଦ୍ୟମରେ ହାସଲ କରିବାକୁ ଅନେକ ଦିନରୁ ନିଶ୍ଚୟ କରି ସାରି- ଥିଲେ । ଜେଜେ ବି ପ୍ରିୟତମ ନାତି ପାଇଁ ଖଞ୍ଜିଦେଲେ ଲାଭକ୍ରେତ୍ସ ଭରା ବହୁ ଓ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ କୋଷ୍ଠ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ଅତିରେ ସଫଳତାମ ହେଲେ ନରହରି । ସଫଳତାମ ହୋଇଥିବା ସ୍ବାର୍ଥୀ ତାଲିକାରେ ତାଙ୍କ ନାଁ ଏବେ

ଉତ୍ତରେ ଥିଲା ଯେ ଚାଲିଯି ଓ ଗୁରୁତ ଗ୍ରମଣ ଆଦି ପରେ ତାଙ୍କୁ ଆପଣା ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତେ ହିଁ ଶୁଦ୍ଧି ଆରମ୍ଭ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିବଲା ।

ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳରେ ତାଙ୍କ ସପ୍ତକାଳର କାହାଣୀ ବନ୍ଧୁରେ ଜେଜେଙ୍କ ପ୍ରତି ନିଜର ଦିନପତ୍ର ପଢ଼ି ବାରି ବହୁପୁରୁଷ କନ୍ୟା ପିତାମାତାଙ୍କର ଯେଉଁ ଶୁଣି ତାଙ୍କ ଘରେ ଲାଗିଥିଲା, ତାହା ତାଙ୍କ ପୌରୁଷକୁ କିନ୍ତୁ ଉତ୍ତର ଯୋଗାଇ ନଥିଲା । “ପିଲାଟାର ବସୁଧ ବା କେତେ ?” “ଶୁଦ୍ଧିରେ ନିଏନ୍ କିନ୍ତୁ ତା’ପରେ ଦେଖିବା” ଇତ୍ୟାଦି କହି ନାନା ଚାଲିଗଲା ଜେଜେ ଓ କାପା ଉଭୟେ ମିଶି ସେମାନଙ୍କୁ ଟାଳି ଦେଇଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧିରେ ଯୋଗଦେବାର ଅଳ୍ପ କିଛିଦିନ ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ହୃଦୟରେ ଆଶାନ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିବାକୁ ଜେଜେ ତାଙ୍କର ବିବାହ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର କରିଦେବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ଅନ୍ତର୍ଗତ ତାଙ୍କୁ ଶୁଦ୍ଧିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଅବଶ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ହେବାକୁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଜନାଣିକୁ ଦେଖିବା ପରେ ବିବାହ-ବନ୍ଧନ ପ୍ରତି ବହୁତ ତାଙ୍କର ଆଗରେ ଦୂର ହେଇଯାଇଥିଲା । କନ୍ୟା ଥିଲା ଅସାମାନ୍ୟ ସୁନ୍ଦର । ଆସୁଥିବା ସମ୍ପର୍କୀୟ ଉପଦେଶ ଦେଇପାରୁଥିବା ସବୁଜର ଜଣେ କୋଟିପତି ଓକିଲଙ୍କର ସେ ଥିଲା ଏକମାତ୍ର ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ନିଜ ଦୁର୍ଘଟାର ଇତି ଓ ପରଜନ୍ମକୁ ସ୍ମରଣିତ କରିବାପାଇଁ ଓକିଲ ଜଣକ ବେଶ୍ ଯତ୍ନବାନ୍ ଥିଲେ । ଜଣେ ଯୋଗୀ ଆଇ. ଏ. ଏସ୍. ପତ୍ରୀ ହେବା ପାଇଁ ଅବଶ୍ୟକ ଥିବା ସମସ୍ତ ଗୁଣାବଳୀର ବିକାଶ କରିବା ପାଇଁ ପିଲାଟି ଦିନକୁ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ବ୍ୟୋଗସ୍ତ କରିଯାଇଥିଲା । ମଝିଆଁର କନ୍ୟା ଓକିଲ ଆରମ୍ଭ କରି ଅଧିକତାଞ୍ଚଳର ପାଠପଞ୍ଜାଳୀ ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟସାଧନା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ବିଷୟରେ ପାଇଁ ଥିଲା ଥିଲା କନ୍ୟାଟି । ଏପରିକି ଇଂରାଜୀରେ ସ୍ମାରକୋତ୍ସବ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣିବା ସମୟରେ ଗୀତାରୁ ଆଦି ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର ଓ ନାଚ ଶିଖିବା ପାଇଁ ଏହାର ଶିକ୍ଷକ ନିୟୁତ ହେଉଥିଲେ ତା’ ପାଇଁ । ନରବନ୍ଧନର ମନ ଆଉ ଏକ ମାଲିକିର ସପ୍ତକାଳରେ ମସୃଣୁ ଥିବାବେଳେ ଶୁଣୁର ଏପାଦର ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଶେଷମନ୍ତ୍ର କରୁଥିବା ତାଙ୍କର ଘରକୁ ଉପସ୍ଥିତ ଓ ଶୁଣୁଥିବା ଆତ୍ମର ଗୁଣାବଳୀ କରିଦେଲେ ।

ଏବେ ପୁଣି ଓ ସଫଳତା ଭିତରେ କି ଜେଜେଙ୍କୁ ଅଟକେଇ ଦେଲୁନି । ବାବାଜି ଉତ୍ତରର ଦିନ କେଇଟା ଭିତରେ ପର ପର ଦୁଇଥର ହାର୍ଟ-ଆଟାକ୍ରେ ଜେଜେଙ୍କ ଭଳି ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତିର ମୃତ୍ୟୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଛନ୍ତି । ଭେଲେରୁ ପ୍ରଚଳିତ ଶବ୍ଦରେ ଅଣାଯାଇଥିବା ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଆଜି ଓ ଦୋଷ ଭିତରେ ସମୟର ବଡ଼ ବଡ଼ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଚେଷ୍ଟା ସତ୍ତ୍ୱେ ଅବଶିଷ୍ଟ ଏ ଦିନର । ଏଇ ଦୋଷଥିଲା ନରହରିଙ୍କ ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାର ପ୍ରୟୋଗ । କିନ୍ତୁ ସେ ପ୍ରୟୋଗ ବାପା ତାଙ୍କୁ ବେଳେ କୋଉଁଠି ? କାଳେ ନବବ୍ୟାପାର ମନ ତାଙ୍କର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହେଉଥିଲା, ଏକାଦଶୀର ପରଦିନ ହିଁ ତାଙ୍କୁ ମଧୁରଦ୍ରବ୍ୟ ପାଇଁ ଶେଳି ନିବାସକୁ ପଠାଇ ଦିଆଗଲା । ନବବ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ ଅଗାଧ ଶକ୍ତିର ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଆସିଥିବା ସେହି ଯାମାନ୍ୟ ଅବସ୍ଥାର ଓ କାଳମାର ପ୍ରୟୋଗ ଅଟେ ହରିହରଙ୍କ ନରହରି । ଅବଶ୍ୟ ଫେରିବାର ଅନେକ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନେଥିଲା ମୃତ୍ୟୁର ଅବ୍ୟବହାର ପୂର୍ବରୁ ଜେଜେଙ୍କର ସେହି ବଜ୍ରବାଣୀ, “ହାର୍ଟ ଟୁରନ୍ ଦ ଟର୍ । ଏକାବେଳେ କୁ ଶୀର୍ଷକୁ ଉଠିବୁରେ ନନ୍ତ । ଏ ମୋର ଅଶୀର୍ବାଦ ।”

ଜେଜେଙ୍କ ଅଶୀର୍ବାଦ ପାଇଁ ହେଉ ବା ତାଙ୍କର ପୌରୁଷ ଓ ଅଧ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ହେଉ, ନରହରି ସତକୁ ସତ ବାଟର ସବୁ ପଥର ଆଡ଼େ ଶୀର୍ଷକୁ ହିଁ ଚାଲିଗଲେ ଆଗେଇ ଚାଲିଥିଲେ । ଜେଜେ ଜେଜି ଟର୍ କଥା କହିଥିଲେ ତା’ର ବ୍ୟାଧି ତାଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ସେବନ ନିବାରଣ ଅପ୍ରାପ୍ତି କି ହେଉଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଦେଖାଯାଉଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅତି ଭଲ ନିଜର ସାମାଜିକ ସ୍ଥିତି, ଆଉ ପଦୋଲ୍ଲସ ସିଦ୍ଧି ହିଁ ତାଙ୍କୁ ଟର୍ ମାର୍ଗ ଭଳି ଦେଖାଯାଇଥିଲା ଏଯାବତ୍ । ତାଙ୍କର ଚାଲିବା କାଳ ଭିତରେ ପରସ୍ପର ବନ୍ଧୁତା ଅନେକ ବଜ୍ରବାଣୀର ଦଳ ଶିଖରକୁ ଅସିଥିଲା, ଯାଇଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଏକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକଟିତାରେ, ନରହରି ଏକନିଷ୍ଠ ଶବ୍ଦରେ ପାହାଚ ପରେ ପାହାଚ ଉଠି ଚାଲିଥିଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚାହିଁ କରି ନିଜ ଚାହିଁ ଦିବାର ଅଭିମୁଖେ କୌଣସି ହସ୍ତଗତ ହୋଇପାରିଥିଲା ତାଙ୍କର । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ଗୁଣ ଗୁଣ ପ୍ରାପ୍ତିକ ସଫଳତା ବି ତାଙ୍କ ଜୀବନ ମୁରୁଚିରେ ପର ଭଳି ଆସି ଖୋସି-

ମନେପଡ଼ିଲା ସ୍କୁଲ କଲେଜର ପ୍ରବନ୍ଧ-ଲେଖନ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ସେ ଅନେକଥର ପୁରସ୍କାର ପାଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସାହା ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ କେତେ ଦେଇ ନଥିଲା, ସେଇଟି ଦେଇ କବିତା-ଲେଖା । ସେ ନିଶ୍ଚୟ କଲେ ଯେ, ସେ ପ୍ରଥମେ କବି ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ । କୁହାଯାଏ, କବିତାର ପ୍ରେରଣା କିଛି ଏମିତି ସେମିତି କଥା ନୁହେଁ । ଏହା ଦେବା ଅନୁକମ୍ପା । ପ୍ରତିଭା ସାତକୁ ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରତୀତି ସାଧନା । ମାନବୀୟ ପ୍ରଭରେ କବିତା ହିଁ ବହୁନିପୁଣ୍ୟ ମହା-କଳ୍ପନାର ଗୋଟିଏ ପ୍ରକଟନ । ନିଶ୍ଚୟ ସନ୍ଧ୍ୟା ଅନ୍ତକୁ ଉତ୍ତରଣ ନିମିତ୍ତ ଏକ ଶାନ୍ତିର ଅଭ୍ୟାସ । ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଟିକିଏ ଆତ୍ମ-ନିଶ୍ଚିନ୍ତ କଲେ ନରହରି । ନାଁ, ଅସାଧାରଣ ମେଧା ସତ୍ତ୍ୱେ ହିଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ସ୍କୁଲର ଟିକିଏ ବୋଧହୁଏ ତାଙ୍କଠି ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେଇ କବିତା ସାଧନା ହିଁ ଦେବ ତାଙ୍କର ଶପକତାର ପ୍ରଥମ ଅବଲମ୍ବନ ।

ଅନେକ ଦିନ ଧରି ଆପଣାର ସୁଦୃଢ଼ ଲାଭବୃତ୍ତରେ ଶୋଷ ପାଇଥିବା ପତୁଙ୍ଗ ଇଂରାଜୀ ସ୍ମାରକୋତ୍ତର ବେଳର ମରକତୋ ତମଡ଼ା ବନ୍ଧା କବିତା ବହିସବୁ ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ଖେଳାଗଲା । ତା' ସାଙ୍ଗକୁ ଆସିଗଲା ପ୍ରାଦେଶିକ ଅନେକ କବିଙ୍କର ଅନେକ ଅନେକ କବିତା ବହି । ସେ ସମୟକୁ ପ୍ରଦେଶରେ କବିତାର ଏକ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ସ୍ୱରର ଅସୁମାରୟ ଦେଲୁଣି । କବିତା ଆଉ ଛନ୍ଦ ଓ ସାଙ୍ଗୀତିକତାର ଅଣୁପାତ୍ର ଅନୁଭବେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଚାହୁଁ ନଥାଏ । ସବୁ ପ୍ରକାର ବରଦନ୍ତ ମୁକୁଳ ଯିବାକୁ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ମୁକ୍ତିଦାମୀ ମଣିଷ-ମନର ଅସଲ ଚେତନା ଯେଉଁ କବିତା ଆଣିବ, ସେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବୋଧ, ରସବୋଧ ଓ ହୃଦୟବାଧ ଭଳି ପୁରୁଣାକାଳୀନ ନିୟମମାନ କେମିତି ମାନନ୍ତା ? ତେଣୁ ନରହରି ଆପ୍ରାଚୀର ପିଲାବେଳର ଲେଖୁଥିବା ପ୍ରବନ୍ଧ ଶୈଳୀରେ “ଆମ ଗାଁ” ଶୀର୍ଷକ-କବିତାଟିଏ ଲେଖି ପ୍ରଦେଶର ସବୁଠାରୁ ସଫାଳ ସାହିତ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ପଠାଇଦେଲେ । ସେ ଜାଣୁଥିଲେ ଅଜୀବନ ସହରରେ ରହିଥିବା ତାଙ୍କର ଚେତନାଟି ଗ୍ରାମ୍ୟ ପରିବେଶ ସମ୍ପର୍କରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାଧୁତା ଦେଖାଇ ପାରୁ ନାହିଁ । କବିତାଟି ସମ୍ପାଦକଙ୍କ ମନ୍ତବ୍ୟ ସହ ପୁଣି ତାଙ୍କର ପାଠକୁ ଫେରିଆଣିବ । ଅନ୍ତରେ ଶପକତାର ସ୍ୱାଦ ଅନୁଭବ କରିବେ ନରହରି ।

ହୋଇଯାଇଥା'ନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପିତୃଭର ପତନତାକୁ ସୁତେଇ ଦେଇ ଭଲ
 ବଜକୁମାର ବଜକୁମାରୀ ତେବେ ବଞ୍ଚିବୁ ବୁଝିଟି ସୁଖଦନ୍ୟା ଚନ୍ଦ୍ରକର
 ଜଳା ବଢ଼ିବା ଭଲ ବଢ଼ି ବୁଲିଥା'ନ୍ତି ।

ଏତେ ସବୁ ଗଣ୍ଡେ ଅସୁନକ ଏ କ'ଣ ଦେଲା ନରଦଶିକର ? ସବୁ ତ
 ସୁକୁରୁଛରେ ବୁଲୁଥିଲା ! ଟପୁଟି ତ ଆଉ ବେଶୀ ବୁଲୁ ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ
 ଏପରି ଏକ ଅପସ୍ୟବୋଧ କାହିଁକି ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରାସ କଲା ? କାହିଁକି
 ତପନତାର ସ୍ବାଦ ବୁଝିବା ଭଲ ଏକ ତରଳ ଖିଆଲୁଟେ ତାଙ୍କୁ
 ଏପରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦଶ ପକାଉଛି ? ତପନତା, ତନ୍ତ୍ରଣା, ଦୁଃଖ ସତେ କ'ଣ
 ଏତେ ମହାର୍ଦ୍ଦ ଅନୁରୂପ ? ସତତର ଚନ୍ଦ୍ରଣା ଶ୍ରେଷ୍ଠତା ବା
 ତପନତାରେ ପଲ୍ଲ ହୋଇପଡ଼ିଥିବା ଯେକୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ତାଙ୍କ ସହ
 ଭାଷ୍ୟ ବଦଳ କରିବାର ସୁଯୋଗ ଦେଲେ ସେ ତ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଭଲ
 ହେଉଥାନ୍ତା । ତାଙ୍କର ଭଲ ଭାଷ୍ୟଟିଏ ପାଇବାକୁ ତ ଅହରହ ପ୍ରାର୍ଥନା
 ମନ୍ଦିର, ମନ୍ଦିର, ଗୀର୍ଜାରେ । ଏତେ ଏତେ ଧର୍ମପ୍ରାଣ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ସାମିଲ
 ହୋଇଥିବା ନେତ୍ରମାନେ ଭଣ୍ଡର ପରିବେଶକୁ ପତନତାର ତାମନାରେ
 ଜଡ଼ିତ ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଅହରହ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରିପକାଉଛନ୍ତି ! ତେବେ
 ତାଙ୍କର ଏ ଅପସ୍ୟବୋଧ କାହିଁକି ? କ'ଣ କଲେ ସେ ପାଇବେ ସାମାନ୍ୟ
 ଟିକେ ସ୍ବାଦ ତପନତାର ?

ହଠାତ୍ ନରଦଶିକଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦର ଜାହାଜ ଭିତରେ ଦେଖାଗଲା
 ଅନ୍ଧକାରର ଦିପ୍ତିଏ ଆଶା । ନରଦଶିକ ସମ୍ଭାବନାରେ ମନ ତାଙ୍କର
 ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଉଠିଲା । ଆଇଡ଼ିଆଟି ଥିଲା ତମଜାର ! ସେ ଏପରି କିଛି
 କାମ କରିବାକୁ ପ୍ରୀତିସ୍ଥ ହେବେ, ଯେଉଁଥିରେ ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁରକ୍ତ ।
 ଯେତେ ଦେଖି କଲେ ତ ସେଥିରେ ତପନତାମ ହେବେ ହିଁ ହେବେ ।
 ତା' ଦେଲେ କେତେ ସହଜରେ ସତରେ ପ୍ରାପ୍ୟ ହେବ ସେଇ ତପନତାର
 ମହାର୍ଦ୍ଦ ଅନୁରୂପଟି ତାଙ୍କୁ ! ସେ ନିଜକୁ ନିଜ ଭରସାର ତଳେ, କରଳ
 ଏତେ ସହଜରେ ଚିନ୍ତାଟିଏ ତାଙ୍କ ମନକୁ ଆଗରୁ ଚୁଲି ନଥିଲା !
 କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରାପ୍ତି ସମ୍ପର୍କରେ ସେ ଏଥର ଶୁଦ୍ଧତାକୁ ନିଶ୍ଚିତ । ଭବ ଭବ
 ହିଁ କଲେ ସେ, ସେ ଏଥର ଲେଖାଲେଖି ଆରମ୍ଭ କରିଦେବେ ।

କହୁ ଏ କ'ଣ ? ମାସର ଶେଷ ସପ୍ତାହରେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଥିଲା
 ଦମ୍ଭାକ୍ତ ପରିକାର ଶକ୍ତି ଏ ଦମ୍ଭାମେଘାଶ୍ରୟ କପି । କବିତା ଚକ୍ରଗର
 ପ୍ରଥମ କବିତାଟି ଥିଲା ନରହରିଙ୍କର । ତା' ପଢ଼ିବ ଥିଲା ମୁଖ୍ୟ ସମ୍ପାଦକ
 ଶକ୍ତି ଏ ଦିନେ ଅନୁରୋଧ ସମ୍ବଳର ପଥ । ସମ୍ପାଦକ ମହାଦେବ ତାଙ୍କ
 କବିତାର ଭୁଲ ଭୁଲ ପ୍ରଶଂସା କରିବା ସହ ପୂଜା ଚରଣୋଷ୍ଣ ପାଇଁ ନିଶ୍ଚିତ
 ଶ୍ରବଣେ କବିତାଟି ଏ ପଠାଇବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ ଜଣାଇଥିଲେ । ଅତିମୁତ
 ହେଲେ ନରହରି । ଅନେକ ଦେଳପାଏଁ ସେ ନିଶ୍ଚିତ ହେଉପାରିଲେନି
 ଯେ, ସଫଳାଟି ସତ୍ୟ ନା ପ୍ରଭୁ । ନିହେତ ଚଳେ ତାଙ୍କ ଚକ୍ରଗର ଦିଗ୍‌ଗଜ
 ଗୁପ୍ତିତା ପାଇଁ ଆଦେଶ ପ୍ରଗ୍ରହ କରିଥିବା ଅନ୍ୟ ଏକ ପରିକାର ସମ୍ପାଦକ
 ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରି କବିତାଟି ପାଇଁ ବ୍ୟୟିକ ଜଣାଇଲେ,
 ନରହରି ସଫଳାଟିର ସତ୍ୟତାକୁ ଦୃଢ଼ସ୍ୱରମ କଲେ । ଏଥର ତାଙ୍କ
 ଚକ୍ରଗର ଦିଗ୍‌ଗଜ ପ୍ରଗ୍ରହ କରିବାକୁ ଆସୁଥିବା ପରୁ ସମ୍ପାଦକ ଚକ୍ରଗଜ
 ପ୍ରଗ୍ରହ କବିତାଟି ଏ ପାଇଁ ଉତ୍ତର ଅନୁରୋଧ ଜଣାଇଥିଲେ । ଶୁଣି ଶୁଣି
 ଗୋଟାଏ ବର୍ଷର ପ୍ରୟତ୍ନରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠବତ୍ ସମସ୍ତ ପରିକାର ଓ ଅନେକ
 ଶ୍ରେଷ୍ଠ-କବିତା ସଫଳତାମାନଙ୍କର ନରହରିଙ୍କର କବିତା ଆସୁଥିବା
 କରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଆଉ କେତେଟା ବର୍ଷରେ ବହୁ ବହୁ ସାହିତ୍ୟ-
 ଅଧ୍ୟାପକ ଓ ସମାଜସେବକମାନେ ନରହରି କବିତାର ଏକ ନୂଆ ଚରଣ
 ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିପାରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷଣା କଲେ । ଏବେ ଡେଇଁଲେ
 ତାଙ୍କ ପୁଷ୍ପା-ମାନସର ଫୁଲଗୁ ପ୍ରଘରସମାହତ ଅଦ୍ଭୁତ ସମାବୃତ୍ତି
 ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୋଲି ଭୁଜନାୟକ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଗଲା ।

ପଞ୍ଚା ସମୟର ନରହରିଙ୍କୁ ପୁଷ୍ପା ଶ୍ରବଣେ ଅଭିଷିକ୍ତ କରିବା
 ଆସିଲା ଅନେକ ପ୍ରାଦେଶିକ ଓ ଜାତୀୟ ସମ୍ମାନ । ଦେବଳ ଜଣେ ଦକ୍ଷ
 ଶାସନ ହିସାବରେ ନୂତନ, ସଫଳତା ଜଣେ ପୁରସ୍କାର ହିସାବରେ ମଧ୍ୟ
 ନରହରିଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ମୂଲ୍ୟାୟନ ହେଲା । ପରୁଠାନ୍ତ ମହାକାବ୍ୟ ହେଲା,
 ତାଙ୍କର ଶାସନ ଦକ୍ଷତା ଦେବଳ କାବ୍ୟକ ପ୍ରତିଭାକୁ ପୁଷ୍ପା କହୁଥିଲା ତା
 ନୂତନ, ନିହେତ ପର ତାଙ୍କର କାବ୍ୟ-ପ୍ରତିଭା ଯୋଗୁଁ ତାଙ୍କୁ ଧୀରେ
 ଧୀରେ ପୁରସ୍କୃତ ହେଉଥିବାବେଳେ ଆସିଲା ମିଳନଲା । ସାହିତ୍ୟ-ଜଗତକୁ
 ପ୍ରବଚନ କରିବାକୁ ଶୁଣୁଥିବା ଏକ ପୁରସ୍କାର ଓ ଘଣ୍ଟିକାପୁ କେତେକଟା

ମନ୍ତ୍ର ଓ ସନ୍ତତିତ ନେତା ତାଙ୍କୁ ସଦାସବଦା ଗୁପ୍ତି ରଖିବାକୁ
 ବୁଝୁଥିଲେ, ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ବିଦେଶ-ପାଣି ସାହାଯ୍ୟତ ତଥା ପ୍ରଶାସନିକ
 ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦଳରେ ତାଙ୍କୁ ରଖୁଥିଲେ । ଯାହା ଫଳରେ ତାଙ୍କର କଥ-ପ୍ରକ୍ରିୟା
 ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ବିଦେଶୀ ଭାଷାରେ ଅନୁଦିତ ହେବାର ଯେ ସୁଯୋଗ
 ପାଇଥିଲା କେବଳ ଦେଶର ନୁହେଁ, ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ସମ୍ପର୍କରେ ମଧ୍ୟ
 ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟୟ ଧୀରେ ଧୀରେ ବଢ଼ୁଥିଲା ।

ଅତଏବ ପ୍ରାୟ ଏକ ଚନ୍ଦ୍ର-କାହାଣୀୟ ପୁଣି ଗୋଟାଏ ନୂତନ
 ସଫଳତା ଆଳୋକଣ ରଖିଲା ନରହରିକୁ । ତା'ର ମୋହର ଆବେଶ
 କଟିବାରୁ ବେଶ୍ କିଛିଦିନ ଲାଗିଗଲା ତାଙ୍କୁ । ଆତାତତ୍ତ୍ୱ ବିପଳତାର ସ୍ୱାଦ
 ଚୁଖିବାକୁ ସେ ଯେଉଁ ପରିକଳ୍ପନାଟି କରିଥିଲେ, ସେଇଟି ଯେ ତାଙ୍କୁ ଏବେ
 ସଫଳତା ଆଣିଦେବ, ସେ କଳ୍ପନା କରିପାରିନଥିଲେ । ପୁଣି ଯେହୁ
 ନୂତନ, ଏଯାବତ୍ ଅନାବେଷ୍ଟିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ତାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦ୍ୱାରା ଜଣନକୁ
 ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲା । ସେଥିର କେତୋଟି
 ପାହାଚ ସହଜରେ ଓ ଶୀଘ୍ର ଚଢ଼ିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇପାରିଥିଲେ
 ନରହରି । କିନ୍ତୁ ପୁଣି ଯେହୁ ବିପଳତାର ମୋହ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭାରିଗଲା
 ନରହରିକୁ । ଏଥର ସେହୁ ବିପଳତା ପାଇଁ ଆଶାଟି ଥିଲା ଉତ୍ତରର ।
 ମାନସିକ ପ୍ୟାନ୍‌ସି ପ୍ରଭୃତିର ନ ରହି ସେଇ ବିପଳତାର ଆକାଂକ୍ଷାଟି
 ଏଥର ତାଙ୍କର ମାନସିକ ଓ ଶାରୀରିକ ଉଭୟ ପ୍ରଭୁକୁ ଆନ୍ଦୋଳିତ
 କରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ନରହରିକୁ ଲାଗୁଥିଲା, ଯେତେବେଳେ ଓ ବିପଳତା
 ବିନା ସେ ଯେମିତି ଧୀରେ ଧୀରେ ଗୋଟାଏ ଜଡ଼ପିଣ୍ଡରେ ପରିଣତ
 ହେଉଥିବେ ।

ତାଙ୍କର ନବତମ ବିପଳତାର ସମ୍ଭାବନାଟି କେବଳ ଯେ
 ସେମାଣ୍ଡିରୁ ଥିଲା ତା' ନୁହେଁ, ଏହା ଥିଲା ଅଧ୍ୟାଧାରଣ ସ୍ତରରେ
 ରହିଥିଲା । ତାଙ୍କାଳଙ୍କ ସାମାଜିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଅନୁଯାୟୀ ଅବୈଧ ବୋଲି
 ବିବେଚନା କରାଯାଉଥିବା କେତେଗୁଡ଼ିଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରେମରେ ଉତ୍ତର
 ମାନସିକ ଓ ଶାରୀରିକ ପ୍ରଭୃତିର ଜଡ଼ିତ ହେବାକୁ ନରହରି ନିଶ୍ଚୟ କଲେ ।
 ପିଲାଟିଦିନରୁ ତାଙ୍କର ଏକଦିଗଦର୍ଶୀ ନିଷ୍ଠାବାନ୍ ମନର “ପ୍ରେମ” ହେ

ପାଖାପାଖି ହୋଇଥିଲା ବେଳେ ବନ୍ଧୁର ପୃଷ୍ଠାରେ । “ପ୍ରେମ” ସହ ଶାଶ୍ୱତ ଅନୁରୂପ ମଧ୍ୟ ଥିଲା ସୀମିତ; ବିବାହର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଏକପ୍ରକାରର ନିରାଶା ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ପୁତ୍ରକ ଓ ଲୋକ ମୁଖରୁ ସେ ଅନୁମାନ କରୁଥିଲେ ‘ପ୍ରେମ’ କିପରି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦୀର୍ଘ ଅନୁରୂପ । ପୃଥକ ପାଠ୍ୟର ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ୯୦ ଲକ୍ଷ ବର୍ଣ୍ଣନା ଏହି ବିଷୟରେ ହିଁ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହାର ବିଭିନ୍ନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ହିଁ ମଣିଷର ଜୀବନକୁ ମନୁଷ୍ୟୋଚିତ କରିପାରୁଥିଲା । ଅଥଚ ଏହି ଅନୁରୂପରେ ଏକ ସୀମିତ ପର୍ଯ୍ୟାୟଟିଏ ସେ ଅତ୍ୟାବଧି ଉଦ୍‌ଘାଟିତ କରିପାରିଥିଲେ । ଅସୀମ ବୋଲି ମନେ କରାଯାଉଥିବା ଏହି ଅନୁରୂପର ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ପ୍ରତିଫଳନ କରାଇବା ପାଇଁ ନରାଦର ଏକ ମୁଖ୍ୟ-ଧାରଣା ପ୍ରଶ୍ନ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ନିଜ ଜୀବନରେ । ସେତେବେଳକୁ “ବିବାହ-ପୂର୍ବ” ପ୍ରେମର ସମ୍ଭାବନା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭଲ ପ୍ର ହୋଇଥିଲା ତାଙ୍କ ଜୀବନରୁ । ତେଣୁ ସେ “ବିବାହ-ବାହାର”ର ପ୍ରେମର ଅନୁରୂପ ପାଇଁ ସନ୍ତୋଷ ହେଲେ । ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ ଯେ, ଅନ୍ତତଃ ଦୁଇଟି କାରଣରୁ ଏହି ନବତମ ପ୍ରଶ୍ନଟି ହିଁ ତାଙ୍କୁ ବଫଳତାର ସେଇ ଅନ୍ତରାଳରେ, ନୈରାଶ୍ୟ-ବିନିତ ଭାବରେ ଦିନେ ନା ଦିନେ ନେଇ ପହଞ୍ଚାଇବ । ପ୍ରଥମ କାରଣଟି ଥିଲା ଏହିପରି ବିଭିନ୍ନ “ବିବାହ-ବାହାର” ପ୍ରେମ ସମ୍ପର୍କକୁ ବାହାଣୀରେ ବଫଳ ଦେବାପାଇଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରୟୋଗର ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଓ ବୟସ ମାନର ନଥିଲା । ଦ୍ୱିତୀୟରେ ଏଭଳି ବାହାଣୀମାନଙ୍କରେ ବଫଳ ହେଉଥିବା ନାୟକମାନଙ୍କ ବିବାହର ଜୀବନ ହେଉଥିଲା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ । ଶରୀ, ଅସୁସ୍ଥ ଓ ଅଶାନ୍ତିରେ ଶେଷରେ ସେମାନେ ମୃତ୍ୟୁମାନ ହୋଇପଡ଼ୁଥିଲେ । ଶିଦ୍ଧିର ହେଲେ ନରାଦର । ଏଥର ପ୍ରଶ୍ନରେ ସେ ବିଧିନିତା ପାଇବେ ହିଁ ପାଇବେ । ଯଦି ବୟସାଧିକ୍ୟ ଓ ଶାଶ୍ୱତ ଅନ୍ତରାଳ ସେ ନାୟକମାନଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରି ନପାରିବୁ ତେବେ ତ ବଫଳତା ହେବ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ଭବନା । ଆଉ ଯଦି ସେ ଗପଳ ବହୁ-ନାୟ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟି, ତେବେ ପାରିବାରିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ସ୍ୱାମୀ ଅଥବା ପିତା ହିଁ ବାବଦର ଅନ୍ତତଃ ବଫଳତାକୁ ମୁଣ୍ଡାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବେ । ଏଭଳି ଏକ ଦ୍ୱିମୁଖୀ ଅସ୍ତ୍ର ପାଠ୍ୟରେ ସେ ବଫଳତାକୁ ଅକ୍ତିଆର କରିବାପାଇଁ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ ।

ସେତେବେଳକୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଶିବାବେଳେ ତାଙ୍କ ସଫଳତାର କପୁତଂଶୁ
 ଆପଣା ଜୀବନରେ ପ୍ରତିଦିନିକ-ଦୈନିକ ଶିବାବେଳେ ପାଇବାକୁ ତାଙ୍କ
 ପାଖକୁ ଆତ୍ମପୀଡ଼ା ପ୍ରଦତ୍ତର ଅନେକ ସମ୍ଭାବନାମୟୀ, ଚନ୍ଦ୍ରଶୀଳ କବୟତୀ ।
 ସେମାନଙ୍କୁ ଛିଁ ଆପଣା ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ ପ୍ରଥମ ସାଧନ ଶିବାବେଳେ ଗ୍ରହଣ
 କରିବାକୁ ନିଶ୍ଚୟ କଲେ ନଇବର । ସେ ଗୁଣସ୍ଥଳ ଯେ, ଚନ୍ଦ୍ରଶିଳାକ୍ଷୀରଣ
 ଅସଲରେ ତାଙ୍କ ପରମ୍ପରା ଅଥବା କବିତାର ଗୁଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ
 କରିବାକୁ ତାଙ୍କର ନିବିଡ଼ତା ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଯେଉଁ ମୃତ୍ୟୁର
 ସେମାନେ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଥିବେ ଯେ, ନଇବର ନିଜେ ସେ ସବୁ ସମ୍ପର୍କରେ
 ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନଭିଜ୍ଞ ଓ ତାଙ୍କର ମଫଳତା ଯଥା ଏକ ଚରମ ବିତମ୍ବନା,
 ସେତେବେଳେ ସେମାନେ ବଳେବଳେ ତାଙ୍କୁ ଦୂରରେ ଥିବେ । କିନ୍ତୁ
 ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲ୍ ଅନୁମାନ ଥିଲା ନଇବର । ଅସଲରେ ତାଙ୍କ କବିତା-
 ନିର୍ମିତ ଶ୍ରଦ୍ଧାପୂର୍ବ ସାଧନା ବରଣ କରିବାପାଇଁ ସେମାନେ ବେଶେ ଆଗ୍ରହ
 ନଥିଲେ । ବରଂ ସେମାନଙ୍କର ବି ଏକମାତ୍ର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା ସଫଳତା,
 ଯାହାର କଟୁ ବିସ୍ମୟରେ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇ ବିଫଳତାର ସତ୍ତା ରେ ବାହାରି
 ଥିଲେ ନଇବର ଏବଂ ସେହି ଅନ୍ତଃସାରାନ୍ତରୀୟ ସଫଳତା ପାଇଁ ସେମାନେ
 ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମସ୍ତ ମୂଲ୍ୟବାନ ସଜ୍ଜା କରିବାପାଇଁ ଆଗ୍ରହ ଥିଲେ ।
 ବିଭିନ୍ନ ପୁରସ୍କାର ଓ ମନୋନୟନ କମିଟିରେ ସେତେବେଳକୁ ଆପଣାର
 ଚନ୍ଦ୍ର-ପ୍ରତିଭା ଓ ପଦ-ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆସୀନ ଦେଲେ ନଇବର ।
 ତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ଅନାଇ ରହିବା ଭଳି ଚନ୍ଦ୍ରଶିଳା କବି-ସମାଲୋଚକମାନେ
 ତାଙ୍କର କବିତା ଉପରେ ଅନେକ ଅଲୋଚନା, ପର୍ଯ୍ୟଲୋଚନା,
 ଗବେଷଣାମୂଳ ନିବନ୍ଧମାନ ଲେଖିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସହ ସମ୍ପର୍କ ହେବା-
 ପାଇଁ ଚନ୍ଦ୍ରଶୀଳ କବୟତୀମାନେ ବେଶ୍ ଗୌରବାନ୍ୱିତ ମନେକରୁଥିଲେ ।
 ଏପରିକି ସାମାନ୍ୟ ଉଦ୍ୟମରେ ଅତିରେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେତେକ
 ନଇବରଙ୍କର ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣ ଦେବାପାଇଁ ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ ଦେଲେନାହିଁ ।

ଅତଏବ ତାଙ୍କର କି ମୂର୍ଖା ଅସ୍ତର ଗୋଟିଏ ଧାର ତାଙ୍କ ଜୀବନର
 ସଫଳତାର ପରମ୍ପରାକୁ ହତ୍ୟା କରିପାରିଲା ନାହିଁ । ଶୁଦ୍ଧ ଅନୁଦାନ ମଧ୍ୟରେ
 ସେ ବହୁ ନାମ ସଂସର ଉପଲବ୍ଧ କରିପାରିଲେ । ତାଙ୍କର ବୟାସ୍କୁଟି,
 ବୈବାହିକ ପ୍ରୀତି, କାବ୍ୟପ୍ରତିଭା ଓ ପଦମର୍ଯ୍ୟାଦା ଏ ସବୁର ବରଂ

ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସପ୍ତକତା ଯୋଗାଇବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କଲା । ନିରାଶ ହୋଇନଥିଲେ ନରହରି । ତାଙ୍କ ଅସ୍ବର ଦ୍ବିତୀୟ ଧାରା ତା’ହେଲେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଜାମ କରିବ । ସେ ଅଶ୍ରୁ ଚରିଥିଲେ ତାଙ୍କର ବାପିଂଦକାପ ଯୋଗୁଁ ତାଙ୍କର ଜାତ୍ୟକ ଓ ସାମାଜିକ ଜୀବନର ହଷ୍ଟାବ୍ଦରେ କଳଙ୍କ ଲଗିବ । ସମଧର୍ମୀ ଲେଖକ, ସମାଲୋଚକ ଓ ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି ଜାଣିବାପାଇଁ ସେ ଉଲ୍ଲ୍ଲ୍ସ ହୋଇରହିଲେ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ସେତେ ଏ ଦିଗର ତାଙ୍କର “ସ୍ବାଧ୍ୟ”କୁ ନେଇ ଶିକ୍ଷାମୂଳ ଥିଲେ । ମଝିର ମଝିର ତାଙ୍କର ଅପ୍ରକଳେପ ଗୌରବର ଜୟଗାନ କରି ମୁହୂର୍ତ୍ତାନ୍ତ ସମ୍ବଳିତ ଶିପ୍ପିଶ୍ରମୀମାନ ଦେଲେ । ସେତେବେଳକୁ ଜନପ୍ରିୟ ହୋଇସାରିଥିବା “ଜୀବନ-ଚରଣ-ଭାଷିନୀ” ସମାଲୋଚନା ନାମକ ଏକ ସମାଲୋଚନାର ଧାରରେ ନରହରିଙ୍କର କାବ୍ୟ ହେଉଛି ଭୁଲ ଭୁଲ ଅନେକତା ହେଲା । ପୁସ୍ତକର ସବୁ ପୃଷ୍ଠାର ବଡ଼ମାନେ ଦେମିତି କାବ୍ୟ-ଭାଷା, ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରତିପାରେ ଏହି ବହୁନାଶ କାମିତା ଦେମିତି ଏକ ଅବହାନ ଅବ ଏବ ଏଭଳି ମିଶ୍ରିତ ରସରେ ନରହରିଙ୍କର ବଡ଼ତା ଦେମିତି ଅଧିକ ରସାତ୍ମୀ ହୋଇପାରିଛି ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଏହି ନୂତନ ଧାରାଟି ଅନେକପାତ କଲା । ସେତେକ ସମାଲୋଚକ ଏକାବେଳେକେ ମାକୁଲ୍ସ୍ ଦ୍ୟ ସେଡ୍, ପାଟ୍ଟା ପିତାସୋ ଆଦି ଉଚ୍ଚ ବାମୁଦ ଅଧିକ ଅସମ୍ଭବ ଭାବରେ ସୃଷ୍ଟି ଶୀଳ ହେଉମାନଙ୍କ ସହ ତାଙ୍କର ଜୁଜୁକାହୁଡ଼ ଅଲୋଚନା କରିବାକୁ ପଶ୍ଚାତ୍ତପତ ହେଲେ ନାହିଁ ।

ନିଜର ପରିବାର ଆଡ଼କୁ ଏଥର କାତର ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଲେ ନରହରି । ସେତେବେଳକୁ ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଏ ଦିଗଟି ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କର ଧର୍ମପୂର୍ବ ଜାଣିଥିଲେ କି ନା, ତାଙ୍କର ପ୍ରତିପାମାନଙ୍କରୁ ସେ ଜମା ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇପାରୁନଥିଲେ । ଧର୍ମପୂର୍ବ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କରୁଥିବା ପରିସରରେ ଏ ବସ୍ତୁରେ ଆଲୋଚନା ହେଉଥିବା ତ ନିହାତ ସ୍ବାଭାବିକ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ପତ୍ନୀ ଆପଣାର ମହାକାମାଳ ସ୍ବଚ୍ଛ ସ୍ବଚ୍ଛ, ବିଶେଷତାମାନଙ୍କ ଦ୍ବାରା ଦେହକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବର୍ଦ୍ଧନ ନିମିତ୍ତ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସେବା ଅନୁଷ୍ଠାନ, କେଳିଷ୍ଟେସନ୍ ଓ ଅପରିଷ୍କୃତ ବସ୍ତ୍ର ମାନଙ୍କରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ନେଇଥିବା ଶ୍ରେଣୀ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଇଂରାଜି ଶିକ୍ଷାଦାନ, ମରାଣୋଲ୍ଲ୍ସ ବୃତ୍ତ ବୃଦ୍ଧାମାନଙ୍କ

ଚେତୁଆଁ, ଆପଣା ସ୍ବାମୀମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନିର୍ଦ୍ଦୋଷତା ହୋଇଥିବା ମନ୍ତ୍ରଣା-
 ମାନଙ୍କ ତାଙ୍କୁ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଫୋରମ୍ ଆଦି ଭିତ୍ତି
 ଜନଶ୍ରଦ୍ଧାରେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ ଯାପନ୍ତ ରହିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ
 ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ଟୀକା ଟିପ୍ପଣୀ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ପତ୍ନୀ କୋଲି
 ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସେ ଚିହ୍ନଟା ନକଟସ୍ଥ ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଖୋଲିକରି ମଧ୍ୟ ରଖିବା
 ଆରମ୍ଭକଲେ । କିନ୍ତୁ ଘରେ ରହିବା ସମୟରେ ତାଙ୍କର ଶୁଦ୍ଧ ପୂଜା-
 ମାନଙ୍କୁ ଗାଳଦେବା, ଅଳସୁଆ ରାଜ୍ୟର ମୁଣ୍ଡିକରା ଗୋଟିବା, ପ୍ରଶାସକ
 ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସହ (ବରୁଣପୁଣ୍ଡ) କୁଆଁ ଖେଳିବାରେ ନିଯୋଜିତ ।
 ବୋଧହୁଏ ନରହରୀଙ୍କ ଭଲ ଜୀବନ ସମ୍ପର୍କରେ ଜାଣିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର
 ସମୟ ନଥିଲା । ତେଣୁ ବାଧ୍ୟତା ନରହରୀ ଦିନେ ଆପଣାର ଏକ
 ସ୍ତ୍ରୀକାବେଶରେ ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ସବୁକିଛି ଜଣାଇବାକୁ ପ୍ରିୟକଲେ । ସେ ଆଶା
 କରିଥିଲେ ଏସବୁ ଜାଣିବା ପରେ ତାଙ୍କ ପାରିବାରିକ ଜୀବନରେ ଯେଉଁ
 ଝଡ଼ ସୃଷ୍ଟି ହେବ ତାହା ତାଙ୍କର ଏପାକ୍ତ ଆରମ୍ଭରେ ସମ୍ଭବ କରୁଥିବା
 ସଫଳତାର ଚକଟିକୁ ଗୁଞ୍ଜି ଚୁରୁମାରୁ କରିଦେବ । ଅଥଚ ଏସବୁ ଅତି
 ଧୀରାନ୍ତର ହୋଇ ଶାନ୍ତ ମନରେ ଶୁଣିବାପରେ ଦୁଇ ଜଣେ ହାଲ
 ମାରିଯାଣି ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଠାକୁର ଘରକୁ ଗଲେ । କହୁଥିବା ଧରି ଅବ୍ୟବହାର
 ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା କୁଳସୀମାଳଟିଏ ଆଣି ନରହରୀଙ୍କୁ ହୁଆଁର ଏଭଳି କାମ
 ଆଉ ନକରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧ ହୋଇଲେ । ସେହି ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧ କରାଇବା
 ବେଳେ ନୈତିକତା ସମ୍ପର୍କରେ ଯେଉଁ ନୀତିଶାସ୍ତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥଟି ସେ ଶୁଣାଇ-
 ଥିଲେ, ତା'ର ସାରମର୍ମ ଥିଲା ଯେ, ତାଙ୍କର ପିଲାଦିନ, ଶାଶୁ ଶଶୁର,
 ଘରଦାର, ପ୍ରଶାସକ-ପତ୍ନୀ ହିସାବରେ ଦାୟିତ୍ଵ ଆଦି ନେଇ ସେ ବେଶ୍
 ପୁଣି ଅଛନ୍ତି । ଆବଶ୍ୟକତା ଠାରୁ ବେଶ୍ ଅଧିକ ଭଲ ପଡ଼ୁଥିବା ଓ ସୁନ୍ଦର
 ଦିଶୁଥିବା ପିଲାମାନେ ତାଙ୍କର ମାତୃତ୍ଵକୁ ସାଫଳମଣ୍ଡିତ କରିଯାଉଛନ୍ତି ।
 ତେଣୁ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଆଉ ଅଧିକ କିଛି ପାଇବାର ବା ଆଶା କରାବାର
 ନାହିଁ । ସେ ବି ଜାଣିଛନ୍ତି ଯେ, ଜଣେ ପ୍ରଶାସକ ଓ କବି ଜୀବନରେ ଯେଉଁ
 ବହୁ ଓ ଦାୟିତ୍ଵ ସେଥିରେ ଏଭଳି କଦବା କେମିତି ଗୋଡ଼ ଖସିଗଲେ କିଛି
 ବିଚଳିତ ହେବାର ନାହିଁ । ତା'ପରେ ଇଂରାଜୀ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ହିସାବରେ
 କବିମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ବି ତାଙ୍କର
 ଧାରଣା ଅଛି । ତେଣୁ ନିଜ ପାଇଁ ନୈତିକତାର ସୀମାରେଖା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ

କରିବା ନରହରିଙ୍କ ଦାସିତ୍ବ, ତାଙ୍କର ମୁଣ୍ଡେ । ସେ ଦେବନ ପରିବାରଟିକୁ
ଦେଖିବ ସୁନ୍ଦରରେ ତଳାଇ ନିଅନ୍ତି । ଏ ବୁଢ଼ାକାଳେ ନୂଆ ଗୋଟାଏ
ବାହାଦୁରୀ କି କ'ଣ ଭଲ ଲୋକତଃ ପରିବର୍ତ୍ତନାଟିଏ ଯେପରି ସିଏ
ନ କରନ୍ତି ।

ବିଚାରୀ ଚନ୍ଦ୍ର, ମଙ୍ଗଳ ଆଦି ଶିଶୁବା, ନିଜ ବାଳ ରମ୍ୟତାରେ
ପକାଇବା, ଆମୃତତ୍ୟା ପାଇଁ ଧନକ ଶୁଣିବାକୁ ମନେ
ମନେ ଆଶା କରିଥିବା ନରହରି ସମସ୍ୟାର ଏପରି ଏକ ଅଭାବରୁ
ଶାନ୍ତ ସମାଧାନରେ ସଫୁର୍ତ୍ତ ହୋଇ ଦୃଢ଼ଚିତ ହେଲେ । ସିଏ ଆଶା
କରୁଥିଲେ କେହି ଯେମିତି ତାଙ୍କୁ ଅଭିଶାପର ମାଗୁଥିବା ଉପାଦାନରେ
ଅଟୁ କରୁ । ତାଙ୍କୁ ଅଟୁ କରୁ ନେଇ ଡରଣାର କଣ୍ଠକଟ ସିଂହାସନ
ଉପରେ । ଶିଶୁ, ଗୁଣା, ନିନ୍ଦା, ଅପରାଧର ଗୁରୁ ମାଡ଼ରେ ଭଲ
କରୁ ତାଙ୍କ ଦେହମନ । କଳ୍ପନିତ କରୁ ତାଙ୍କ ଆତ୍ମା । ଅଧିକ ଏ କ'ଣ ?
ଶାନ୍ତ, ସିନ୍ଧୁ, ଶୀତଳ, ଭଲପାଏ ଫଳରୁ ଭଲ ନିବେଦନ ଉପଦେଶମୃଦ
ପ୍ରାପ୍ତିକର ! ଏ କି ଶାନ୍ତ ଦେହପାରିବ ତାଙ୍କର ଆତ୍ମାକୁ ? ତାଙ୍କ ନିଜର
କନ୍ୟା ମଧ୍ୟ ପିତାଙ୍କର ଏ ସ୍ଥଳର ପ୍ରତି ଆତ୍ମା ଗୁରୁତ୍ବ ଦେଇ ନଥିଲା ।
ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ବିଚାରମାନା ଦେଇ ଯେଉଁଠିକି ସେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲେ,
ତାଙ୍କର ସ୍ଥଳର ଭବିଷ୍ୟତ ତାଙ୍କ ପୁଅ ଆଖିରେ ଗୋଟାଏ ଗୋରୁର
ପ୍ରାଣକ ହୋଇ ରହିବ । ନିଜ ବାପା ସମ୍ପର୍କରେ ସାତ ପାଖରେ ତାଙ୍କ ପୁଅ
ଥରେ ଗୋଟି କରୁଥିବା ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲେ—“ଓ ଦାହ୍ ସ୍ବାର୍ତ୍ତ ଓଲଟ
ଅସ୍ତ । ମୁଁ ଶୁଣିଲି କି ସିଏ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଟାଇମ୍ ଦକ୍ଷିଣ ପେରିବାବେଳକୁ
ଗୋଟାଏ ଏଆର ହୋଷ୍ଟେଲକୁ ବୁଲୁଥିବା ପକେଇଥିଲା ! ବୁଢ଼ା ସଲଭ୍
ଅଛି ।”

ତପନରାଉ ସମୁଦାୟ ଯୋଜନାଟି ଶୁଣି ଶୁଣି ହୋଇ ଭାବି
ପାରିଥିଲା ତାଙ୍କର ସାମ୍ନାରେ । ଉଦୟରେ ସମସ୍ତ ଓ ମୁଲ୍ୟବାଧର
ବୋଧଦୃଶ୍ୟ ଆମୃତରୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଗଲାଣି, ନ ଦେଲେ ନରହରିଙ୍କ
ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରୁ ବୁଲି, ତପନରା, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ଅପମାନର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ
ତାଙ୍କପାଇଁ ତପନରା ଓ ପ୍ରଣାଥର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହୋଇଯାଉଥିଲେ ଦେଖିବ ?
ଇତିହାସ ତାଙ୍କର ଆତ୍ମପୀଡ଼ନର ଆବଶ୍ୟକତାଟି ଦେହମନକୁ ଅତିବଳ

କରି ଆମ୍ଭକୁ ଅବସାଦପ୍ରସ୍ତ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥାଏ । ସୂକ୍ଷ୍ମ, ସଫଳତା, ଘଣ୍ଟ ଓ ପାରିବାରିକ ଶାନ୍ତିର ମୂଲ୍ୟ ଏମିତି ଅଠାଳିଆ କ୍ଳେଦାଳୁ ଆଲିଙ୍ଗନ ତାଙ୍କ ଜୀବନରୁ ସମସ୍ତ ନାଟକସ୍ଥ ସମ୍ଭାବନାକୁ ଅପସାରିତ କରିଦାରିଥାଏ । କି ଦୁଃସାହସ ଅଛି ଏମିତି ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାରେ ? ସାମୁଦ୍ରିକ ଝିଡ଼ଝୁନ ଏକ ନିଅର ଉପକ୍ରମରେ ଜୀବନ-ଚକ୍ଷୁରେ ଉଦାରିବାରେ କି ମାଦକତା ଅଛି ? ସେ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଗଲେ ଯେ, ବିପଳତା ବିନା ତାଙ୍କ ଜୀବନ ଏଥର ମୂଲ୍ୟହୀନ ହେଇଯିବ । ଏକ ଭରମ ନିଷ୍ଠାରେ ସେ ପୁଣି ନୂତନ ଯୋଜନାଟିଏର ପରିକଳ୍ପନାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ ।

ପ୍ରଶାସନିକ ସେବାପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାବେଳେ ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର ତାଙ୍କର ଥିଲା ଅନ୍ୟତମ ଇଚ୍ଛାଧୀନ ବିଷୟ । ଶ୍ରେଣୀର ଦର୍ଶନ ବିଷୟରେ ଆପଣାର ପ୍ରସ୍ତୁତ ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଭାବରେ ଗୀତାଟି ମଧ୍ୟ ପଢ଼ିବାକୁ ହୋଇଥିଲା । ଅତ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କର ମନେପଡ଼ିଲା ଗୀତାର ଏକ ଶ୍ଳୋକ—

“ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ ସହସ୍ରେଷୁ କଣ୍ଠିରୁ ଯତଃ ସିଦ୍ଧୟଃ
ଯତରାମପି ସିଦ୍ଧାନଂ କଣ୍ଠିନ୍ମାଂ ବେତ୍ତି ତତ୍ତତଃ ।”

ସହସ୍ର ସହସ୍ର ଲୋକଙ୍କ ଭିତରୁ ଅଳ୍ପ କେତେକ ମୋତେ ପାଇବା-ପାଇଁ ସାଧନା କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ହାତ ଗଣତି କେଇଜଣ ମୋତେ ଚିତ୍ତରେ ପାଇବାକୁ ଶକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ଅତଏବ ସବୁଠାରୁ ଦୁଃସ୍ବର ଏହି ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ସାଧନାଟି ହିଁ ତାଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚୟ ବିପଳତାର ସ୍ବାଦ ତଖେଇବ । ତା’ ଇଚ୍ଛା ଅନେକାନ୍ତର ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପଣ୍ଡିତ, ସମାଜତତ୍ତ୍ବଜ୍ଞ ଓ ମନପ୍ରଭୁତ୍ବ ଧର୍ମ ସାଧନାଟିକୁ ଏକପ୍ରକାର ଆତ୍ମପୀଡ଼ନ-ରୂପ ବୋଲି ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଏଇ ସଂକ୍ଷେପ ଅଧ୍ୟାୟରେ ସେ କେବଳ ଯେ ବିପଳତାର ସମ୍ଭାବନା ପାଇବ ତା’ ନୁହେଁ, ମାର୍ଗରେ ଉପଲବ୍ଧ ସମସ୍ତ ପୀଡ଼ାର ଆନନ୍ଦକୁ ବ୍ୟାପ୍ତିତା ଓ ଚିନ୍ତା ଉପରେ କରାଯାଇବେ ।

ଯୋଗକୁ ଅଳ୍ପଦିନ ଭିତରେ ଆସ କୁହମେଲା । ସନ୍ତର୍ପଣରେ ନିଜପାଇଁ କେତୋଟି ଗୈରିବ୍ୟବସନ ତିଆରି କରାଇଲେ ନରହରି । ମେଲାର ଅବ୍ୟବହାର ପୂର୍ବରୁ ସନ୍ତେ ସ୍ବଚ୍ଛାୟରେ ଗୈରିବ୍ୟବସନ, ଛୁଆଣମାଳ, ଚିତାତଳକ ଆଦି ମଣ୍ଡିତ ହେଲେ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ

ଭବରେ ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ବୋଧ କାହାରିଲେ । ଭେଦଭାବକୁ
ଛାଡ଼ିବାକୁ ଯାଇଥିବା ଚଣ୍ଡାଳ ଭାଇଙ୍କର କମାର, ବୁଦ୍ଧଦେବ
ବାଟ ମଝିରୁ ଆପଣାବ ସାରଥିକୁ ଫେରାଇ ଦେଇଥିବା ଭଲ ବାଟ ମଝିରୁ
ଫେରାଇଦେଇ ଓ ତାଙ୍କର ନିରୁଦୟ ଯାତ୍ରାର ଇତିହାସ ବସୟରେ
କାହାରିକୁ ନ ଦେଖିବାପାଇଁ ଚାହିଁ କରିବଲେ ।

କୁମ୍ଭମେଳାରେ ପହଞ୍ଚି ସେ ଯଥାଶୀଘ୍ର ସାଧୁ ସଲ୍ଲୀଖୀନାନଙ୍କ ଡାକି
ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ତବ୍ଧ ଅସ୍ତ୍ରପ୍ରବଳର ନିଜର ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ମେଢ଼ାର
ଭୃଷ୍ଟ ପଦରେ ଶୁଣି ଧ୍ୟାନ ସ୍ଥଳର ସମାପନାନ୍ତେ ଫେରିବା ବେଳକୁ
କାହାରି ଶାନ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ଡାକିଲେ ତମପ୍ରାଣ ନରୁଦିନ । କିଏ
ଚା'ନ୍ତିଲେ ତାକୁ ଚିହ୍ନି ପଡ଼େଇଲ ! ତାକୁ ଡାକି ଦେଇଥିବା ଗୈରବ
ବେଦଧାରୀ, ଧର୍ମସ୍ତ୍ରୀ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ନିରାଶରେ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ନା, ଚିହ୍ନିବା
ନୁହେଁ କେଉଁମାନଙ୍କୁ ।

“ବାବା, ଚିହ୍ନି ପାରିଲାନି ବୋଧହୁଏ ।”

“ନା ମହାରଜ ।” ଅତି ସନ୍ତର୍କଷର ସ୍ଵୀକାର କଲେ ନରଦିନ ।
ବା'ପରେ ସାଧୁଜଣେ ନିଜର ପରିଚୟ ଦେଲେ । ଭଜପାତ୍ର ଉପକଣ୍ଠରେ
ଆନନ୍ଦାତ୍ମକ ସ୍ଥଳ ପ୍ରକାଶ ଆନୁବାଦନ ପରିବେଷ୍ଟିତ ଏକ ଝୁଲୁଣୀ ଆଶ୍ରମ ।
ବହୁକର୍ଷ ଚଳେ ସେଇ ଜମିଟିକୁ ଯଦିକୋରୁ ସମ୍ପାଦି ହୋଇଥିଲେ ପଟ୍ଟାଟିଏ
ମରଦାଉଙ୍କୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ସେ ନରଦିନଙ୍କ ଦ୍ଵାରସ୍ଥ ହୋଇଥିଲେ ।
ଇଚ୍ଛାକାର୍ଯ୍ୟ ମୁଖ୍ୟ ଧର୍ମପଣ୍ଡା ହୋଇଥିବାରୁ ସେ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତେ ଥିବା
ଦେବଗୁପ୍ତ ଏ ସ୍ଥଳରେ ଫୁଟି ଦର୍ଶାଇ ଅନୁରୋଧକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ଷ୍ୟାନ
କରିଥିଲେ ନରଦିନ । କିନ୍ତୁ ଫଳ ଦେଖିବେଳେ ଜାଣିଲେ ଯେ କୋଳୀନ
ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବାବାଙ୍କର ଘୋଷାଣ୍ଡୀ, ସେ ନିଜର ନିଷ୍ପତ୍ତିର ସୁନବିଶୁଦ୍ଧ
କରିବାକୁ ଏକରାଜ୍ୟ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ।

ସେଇ ଥରେ ବ'ପର ବ୍ୟସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ଘେନିଲେଟି ହୋଇନଥିଲା ।
ନରଦିନଙ୍କ ସବୁ ବଞ୍ଚଣା ମନପଡ଼ିବା ବୁଦ୍ଧି ସେ ଆପଣାର ଏ ପରିସ୍ଥିତି
ସମ୍ପର୍କରେ ବହୁତ ଭାବରେ ସାଧୁବାବାଙ୍କୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେ । କୃପା,

ସମବେଦନା-ପୁଷ୍ପ ଦୃଷ୍ଟିରେ ନରହରିଙ୍କୁ ଅନେକବେଳ ଦେଖିବାପରେ ମହାରଜ କହିଲେ, “ବାବା, ଏ କୃତ୍ତିସାଧନା କାହିଁକି ?”

ନରହରି ଉତ୍ତରଦେଲେ ଯେ, ସପକର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଶକ୍ତି ତାଙ୍କ ବୈରାଗ୍ୟରୁ ହେବୁ । ପୁଣି ମହାରଜଙ୍କର ସେହି ଭବନମୋହନ ହୁଏ ।

“ବାବା, ଭୂମର ଆନନ୍ଦ ଓ ପରିତ୍ରୁଷ୍ଟି ପାଇଁ ହିଁ ପ୍ରଭୁ କୃପାପ (ମହାରଜଙ୍କ ଗୁରୁ) ସମସ୍ତପ୍ରକାର କୃତ୍ତିସାଧନା ବରଣ କରିପାରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ କେବଳ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଭକ୍ତି କଲେ ଭୂମର ଏ ସାଧନାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିବ ନାହିଁ ।”

“ମହାରଜ ମୋର କିନ୍ତୁ ବିପକରା ଦରକାର ।” ଜବାବ୍ ଦେଲେ ନରହରି ।

ମହାରଜ ହସିଲେ । କହିଲେ, “ପ୍ରଭୁଙ୍କ ନିକଟରେ ଭୂମର ଅନେକ ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି । ଫେରିବୁଲ ବାବା ।”

ଯେମିତି ଅଚଳିତ ଭାବରେ ବାହାର ଯାଇଥିଲେ ନରହରି ସେମିତି ମଧ୍ୟ ଫେରିଆସିଲେ । କିନ୍ତୁ ଆସିବାପରେ ମହାରଜ ଆନନ୍ଦାକ୍ଷର ବଶିଷ୍ଠ ସେବାକାଞ୍ଚ ହୋଇଗଲେ । ତାଙ୍କ ଦେଖାଦେଖି ରଜଧାନୀର ସମ୍ମୁଖ ପର୍ବତ ନାଗରିକମାନେ ମଧ୍ୟ ଆନନ୍ଦାକ୍ଷର ଶିଷ୍ୟ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଆନନ୍ଦାକ୍ଷର ସମ୍ମାନ ଓ ଖ୍ୟାତି ରଜଧାନୀର ସୀମା ସରହଦା ଟପି ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଧିକ ବ୍ୟାପକ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ତା’ ସହ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସାଧକ ହିସାବରେ ମଧ୍ୟ ନରହରିଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଅନେକାନେକ ଧର୍ମସତ୍ତା, କଳ୍ପକାଶନ ସମିତି ଆଦିରେ ନରହରିଙ୍କୁ ଧର୍ମ ସମ୍ପର୍କରେ ଅଭିଭାଷଣ ଦେବାପାଇଁ ଜାକର ଆସିଲା । ତାଙ୍କର ଏତାଦୃଶ ପଞ୍ଚ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପୁଣି ତାଙ୍କର ପଦମର୍ଯ୍ୟାଦା ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ବୃଦ୍ଧିରେ ସହାୟକ ହେଲା । ସମାଲୋଚକମାନେ ତାଙ୍କ କବିତାରୁ ଏଥର ନୂଆ ନୂଆ ଅନ୍ତରାଳ ଅନୁଭୂତର ସନ୍ଦାନ ପାଇଲେ ।

ଜଣେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ-ସାଧକ ହିସାବରେ ସ୍ୱୀକୃତି ଓ ସମ୍ମାନ ପାଇବାର ଅଳ୍ପକାଳ ଭିତରେ ହିଁ ନରହରି ଅନୁରବ କଲେ ପୁଣି ସେଇ ଚରମ ଅଗ୍ର । ଏଥରକ ବିପକରା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ବ୍ୟଗ୍ରତା ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ

ମନୁଷ୍ୟ ! ଏଥରକ ସେ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇପାରିଥିଲେ ଯେ, ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ
 ଦେଖି ଓ ବ୍ୟଗ୍ରତା ସଂଖ୍ୟା ଶେଷରେ ବିଫଳତା ତାଙ୍କର ଅପହଞ୍ଚିତ ହୋଇ
 ରହିଯାଉଛି । ସେ ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ, କେବଳ ବିଫଳତା ପାଇବାରେ
 ହିଁ ସେ ବିଫଳ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି । ଇଆଡ଼େ ବିଫଳତା ତାଙ୍କୁ ଆଦୌ
 ଚୌଶସି ଶାନ୍ତି ଦେଇପାରୁନା । ଏଭଳି ଏକ ଅସ୍ପଷ୍ଟତା ପରିସ୍ଥିତିରେ ସେ
 ଦେଖିବ କଣ ? ଜୀବନର ସବୁଯାକ ବିଫଳତାର ପୂର୍ବମୁଖ୍ୟତା କଲେ
 ନରହର । ଏକ ଅନୁଭବର ଅବସାଦରେ ସେ ଶିଫର ଉଠିଲେ । ସେ
 କିଛି କେହିଠି ଆଉ ବୁଲି କରାଦେଇ ନାହାନ୍ତି ତ ? ତାଙ୍କର ଫଳ
 ନିରୁପଣ ଆଉ ଭ୍ରମାତ୍ମକ ନୁହେଁ ତ ? ସେ ଅଥରରେ ଏଯାବତ୍ କ'ଣ
 ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା ଉଚିତ ଥିଲା, ବିଫଳତା ନା ବିଫଳତା ? ନୁଆ ଏକ
 ସନ୍ଧାନର ଯୋଜନା ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ବେଳେ ହିଁ ତାଙ୍କ ଦେହନା ଦ୍ଵାରା
 ପରାହତ ହୋଇ ନପାରିବା ଭଳି କେତେଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ତାଙ୍କୁ ସ୍ଥାୟୀ
 କରିପଡ଼େଇଲା ।

ମୁଷା

ଗୋଟାଏ କରୁର କରୁର ଘେରେ ନିଏ ଗର୍ଜିଲା ବେଳକୁ ଅନ୍ଧାର
ତଥାପି ଘୋଟିରହିଥାଏ । କାନ୍ଥ ଦଣ୍ଡାକୁ ଅନେଇଲେ ଭଜଢର । ଘଣ୍ଟାରେ
ସମୟ ୪-୪୫ । କିନ୍ତୁ ସକାଳର ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ନାହିଁ ଝରକା ସେପଟ
ଆକାଶରେ । ପରିବେଶକୁ ଘାରି ରହିଛି କେମିତି ଏକ ନିନ୍ଦ୍ରାବ୍ୟତା ।
କେଉଁଠି କିଛି ହଲ୍‌ହଲ୍ ନାହିଁ, ଅଥଚ କୁଆଡ଼ୁ ଶୁଣିଆପୁଣି ଗୋଟାଏ
ବିରକ୍ତନର ଶୁମ୍ଭାର ଶବ୍ଦ ରହି ରହି । ଚଢ଼ଣାରେ ଆଇ ଭଜଢର
ଭବିଷ୍ୟ ବୋଧହୁଏ ଏହା ସେଇ ମୁଷାଗୁଡ଼ାକର ଭବମତି । ଶୁକର ଟୋକା
ସମ୍ବ କିଛିଦିନ ପାଣ୍ଡିରୁଟିରେ ଚଷମାଳ ପକେଇଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ଗୋଟାଏ
ବୁଇଟା ମରାଥିଲେ କିନ୍ତୁ ତା'ପରେ ମେସୁଡ଼ାକ ଖୁଲକ ହେଇଗଲେ କି
କ'ଣ, ଆଉ ସେ ବସଗୋଳା ପାଣ୍ଡିରୁଟି କୁଇଲେନି । ତା'ଛଡ଼ା ଶବ୍ଦ
ଛୁଟିରେ ନାତିନାକୁଣୀ ସବୁ ଆସି ପବସ୍ତପିବାସ୍ତ ବସଗୁଡ଼ା ଆଉ ଘରେ
ଭାରିହେଲାନି । ତା'ପରେ କିଛିଦିନ ନାତି ମଣି ଯନ୍ତାରେ ପଡ଼ିଥିବା
ବରଟ ଗୋଟାଏ ଗଜ୍ରାନ୍ତ ଅର୍ଦ୍ଧମୃତ ମୁଷା ଆଣି ଟାପରେ ଜେଜେଙ୍କ
ଉପରେ ଛୁଡ଼ିଦେଲା । ସେଦିନ ଆଉ ଭଜଢରକୁ ସେତେ କିଏ ? ଭୟ
ଯୋଗୁଁ ସାମୟିକ ପାଗଲିପିସ୍ୱର ଅବସ୍ଥା କଟକଲା ପରେ, ଜୀବନରେ ନିଜ
ପିଲାଙ୍କୁ ମୁହଁ ଉଠେଇ ପଦେ ଜୋରରେ କହି ନଥିବା ଶାନ୍ତଶିଷ୍ଟ ଭଜଢର,
ମଣିକୁ ଏମିତି ପିଟି ପକେଇଲେ ଯେ ଚିତର ଛୁଟିଟା ସାରା ରୁମ୍‌ମାର ବସି
ରହିଲା । ଦିନକୁଦିନ ମୁଷା ଉପସ୍ତବ ବଢ଼ି ଖୁଲିଥିଲେ ବି ଯନ୍ତା ନେଇ
ଭାଗି ଦିଆଗଲା ଛାତ ଉପର ଆତୁଠାରେ ।

ନିଜର ସବୁଠାରୁ ପ୍ରିୟ ନାତିକୁ ଏମିତି ଅମାତୁଷ୍ଟିକ ମାଡ଼ନାରି ସାରିବା ପରେ ଶୁଦ୍ଧ ଅନୁଭାବ ଅବଶ୍ୟକ ଭାବିଥିଲେ ଭଜବର । ତାଙ୍କୁ ବୋଷା ଦୋଷୀ ଲୁଗିଥିଲା ଯେତେବେଳେ ପରେ ବଡ଼ବୋହୂ ମଣିକୁ ଶାପନ କରୁ କରୁ କହିଥିଲା, “ହୁଟିରେ ଏଥର ସବୁ ବୁଲୁବୁଲି କର । ତୋପତି ନକରି କେମିତି ସବୁ ଦୁଷ୍ଟାମି କରୁଛ, ଝୁଲି ଖୋଲୁ ତମ ମିସ୍ତୁଳୁ କହୁଛ ।”

ହୁଟି ସରିବାର ଅନେକ ଦିନ ଆଗରୁ ପିଲାଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ଜବରଦସ୍ତ ଅତ୍ୟନ୍ତନେଇ ବଡ଼ବୋହୂ ଚାଲିଯାଇଥିଲା ପୁଅର ଚାଲି ଖାଗାକୁ । ସେମାନଙ୍କୁ ଅତିନେଇ ରଖିବାକୁ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା ନୈତିକ ସାହସ ମଧ୍ୟ ହରେଇ କପିଥିଲେ ଭଜବର । କେହି ମୁହଁରେ ସେ କହିଥାନ୍ତେ, “ରେ ମଣି, ରଜ ଆଗରୁ କ’ଣ ଚାଲିଯିବ ? ଆମ୍ଭଗହଳର ଦୋଳଲୁଗିବ, ପୋଷାକ ଶୁଖା ହେଇ ମାଛ ଧରିଯିବ । କିଏ ତାଲକ ସେଗୁଡ଼ା ?”

ପିଲାଗୁଡ଼ାକ ନବରସର ହେଇ ସେଥର ବାହାରିଯିବା ବେଳକୁ ଖାଲି ମୁଣ୍ଡିଆ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ପତକଇବାକୁ ଯାହା ଚାକି ପାଖକୁ ଆସିଥିଲେ । ସାମାନ୍ୟତା ମିଳି କଣେଇ କଣେଇ ଚାହିଁ ଥାଏ । ଜେଜେଙ୍କ ବୋଉରେ ଟିକିଏ ବସିବ କପିବ ବୋଲି ଦୃଢ଼ିଆଏ, ଅଥଚ ଭାଲି ଜେଜେଙ୍କୁ ଜଟିପକେଇ ଦେଖିଥିବାରୁ ବିଚାର ସେତକ ବି କରି ପାରୁନାଥାଏ । ଗୋଟାଏ ବରକୁନର ଗୁଳିରେ ଭଜବର ନିଜକୁ ବାଉଁଶର ଅଭିଶାପ ଦେଇଥାନ୍ତି । ଆଖିର ଗୁଆରେ ନାତିକୁ ଦମକ କରୁଥାନ୍ତି ।

“ମୋତେ କ’ଣ ଖମା କରିବୁନି ମଣି ? କୁ ତ ଜାଣୁ ମୁଣ୍ଡା-ଗୁଡ଼ାକୁ ମୁଁ କେମିତି ଡାକେ । ବାପା, ବୋଉ, ଜେଜେମା, କେତେ ଥର ତଳେ ବୁଝାଇଛନ୍ତି ମୋର ଏ ଘରୁ ବସୁଥିଲେ । ସବୁ ଜାଣିଶୁଣି ପୁଣି କାହିଁକି ଏ ଦୁଷ୍ଟାମି କରୁଥିଲୁ ? କାହିଁକି ମୋ ଭିତରର ସେଇ ଖୋଥାକ ଅସୁରଟାକୁ ଉତ୍ତାପି ଆଣିଲୁ ?

ସେତେବେଳକୁ ମଣି ଅବଶ୍ୟକ ଚାକି ନିରବଚାର ଭାଷା ବୁଝିପାରିବା ଅବସ୍ଥାରେ କଥିଲା । ପିଲାମାନେ ଚାଲିଯିବାପରେ କେମିତି

ଗୋଟାଏ ଅବସାଦ ବୋହିଯାଇଥିଲା ଭଜନରକୁ । ସେ ବୁଝିପାରୁନଥିଲେ ମୁଖମାନଙ୍କ ପ୍ରତି କାହିଁକି ତାଙ୍କର ଏ ଅନ୍ତରାଳ ଉପୁ । ଅବଶ୍ୟ ତାଙ୍କ ବାପା ଦୁର୍ଗାଶଙ୍କରଙ୍କର ତ ଏମିତି ଭୟାବହ ରହିଥିଲେ ବୋଲି ସେ ବୋଧେ ଶୁଣିଥିଲେ । ପିଲାଦିନେ କୁଅରେ ମୁଖାଟାଏ ଥରେ ଭେରେ ତାଙ୍କ ଗୋରୁଟିକୁ ବନ୍ଧି ବନ୍ଧି ପଡ଼ିଲା ତହିଁ ପରଦେହ । ସେଇଦିନ ମୁଖା ପ୍ରତି ଦୁର୍ଗାଶଙ୍କରଙ୍କ ପ୍ରବଳ ଭୟ ଓ ଶୃଙ୍ଖା ରହିଯାଇଥାଏ । ବୋଉ, ଜେଜେମା ଯେତେ ତାଙ୍କୁ ବୁଝାନ୍ତି ଯେ, ମୁଖା ଦେଇ ଗଣଶଙ୍କ ବାହନ, ମୁଖା ରହିଲେ ଘରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ରହିବେ ଦୁର୍ଗାଶଙ୍କର ବୁଝିବାକୁ ନାସନ । ଘରର ଶୁଦ୍ଧତାକର ଲକ୍ଷ୍ମୀର ମୁଖାଟାଏ ନିଆଡ଼େ ନିଶାରେ ସବୁବେଳେ ଲୁଚି ରହିଥିଲେ । ଅସଲରେ ଦୁର୍ଗାଶଙ୍କର ଥିଲେ ଜଣେ ରସିକ ମଣିଷ । ଶବନଟାହାତ ସବୁଆଡ଼କୁ ଭରି ଭରି ସେ ଚଳେଇ ଚଳେଇଥିଲେ । ତତପିଲାଦିନ ଦେଇ ଶିଶୁଆରୁ କଲେ ସତ, କିନ୍ତୁ ବଂଶଧରୀଆ ଶୋଭା ଓଭରସିଅର ଓ ଶୂନ । ଆଜିକାଲିର ଦୁଇ ଦୁଇଟା ଖଜାର ମାଲିକ ପିଏ ସେତେବେଳକୁ । ପୁଣି ସେ ସମୟର ଯୋଉ ପାକାର, ଯୋଉ ପ୍ରତିପତ୍ନୀ ! ସେ ଭୁଲନାରେ ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲିଲେ କିଛି ନୁହଁ । ଚା'ଛଡ଼ା ସେଠାରେ ପଡ଼ି ପଡ଼ି ତାଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଧାରଣା ଦେଇଯାଇଥିଲା ଯେ, ଘରର ଟଙ୍କା ପାପପନ ଯୋଗୁଁ ସେ ଏମିତି ଶ୍ରେଷ୍ଠରହି । ଯେତେବେଳେ ସୁଖବରଟାଏ ଶୁଣିଲେ ତ ଦୁର୍ଗାଶଙ୍କର ଜମା ହସୁନଥିଲେ । ହସିଲେ କାଳେ ଚାଲେ କାନ୍ଦିବାକୁ ପଡ଼ିବ ! ସତେ ଯେମିତି ଶ୍ରାବ୍ୟ ଓ ରାଧାନୀ ତାଙ୍କୁ ଖାଲରେ ପକେଇ ଦଇବୁଣ କରୁବାକୁ ଜଗି ବସିଛନ୍ତି । ହସିବା ବା ଶୁଣିବାରେ ଦୁଃଖଜା ହିଲେ ସେଥିରେ ଦୁର୍ଗାଶଙ୍କ ଓଜାତ ଦେବ । ଶେଷବେଳକୁ ଏମିତି ଦେଇ ଯେ, ହିନ୍ଦ ଏ ଜଗ ଦେଲେ କି ଶର୍ତ୍ତ ଦେଲେ ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କା ମଉଜକୁ ତାନ କରୁଥିବେ । ଭଜନରଙ୍କ ବୋଉ ଶେଷକୁ ଭରଜ ଦେଇ କହିଲେ, “ଆମର ସେ ଭୟାନକ ସ୍ୱଭାବ ନାହିଁ । ତମେ ସେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପରିଆ ଖାଇବ କାହିଁକି, ଏମିତି ହଜୁନ କି ବା କାହିଁକି ?”

କଥା କଥୁଆ ବୁଝିବୁ ବୁଝିବୁ ମୁଆ ବୁଜିବ ଆଉମ୍ବ ଯେମ୍ବେ
ଚକ୍ରାକୀନ ତଳେବୁର ସାତେବ ଜଣିବ ମାରୁଅଥ ଠାକୁ ମୁଆ ତାରୁ
ଶଶ୍ୱ ଲେଟି ଆକାରର ସପ୍ତବ ଭରବାକୁ ଦୁର୍ଗାଶଙ୍କରଙ୍କୁ ଆଦେଶ

ଦେଇଥାନ୍ତି । ଦୁର୍ଗାଙ୍କର କାରୁ ଶକ୍ତିର ଆଶୁ ଆଶୁ ଘଟ ଡେଇବା
 ନ୍ୟାୟର ଆଉ ହଜାରେ ଟଙ୍କା ବି ନେଇ ଆସିଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁବନ ଉତ୍ତର
 ବଡ଼ି ପାଣିରେ ମାଛୁଆଡ଼ର ଗୁରୁକ ଓ ଲୁଗାପଟା ଗୋଡାମ ନଷ୍ଟ
 ହେଇଯାଇଥାଏ ଓ ସେ ଆପଣା ଦେଶକୁ ଚାଲି ଯାଇଥାଏ । ସେଗରେ
 ପଡ଼ିବା ଉତ୍ତର ଦୁର୍ଗାଙ୍କରକ ଏକା କିନ୍ତୁ, “ସେ ମାଛୁଆଡ଼କ ଖୋଜ ।
 ତା’ ହଜାରେ ଟଙ୍କା ଫେରାଇଲେ ଯାଇ ମୁଁ ଭଲ ହେବି ।”

ମାଛୁଆଡ଼କୁ ପୁଣି ଖୋଜିବ କିଏ ? ତା’ ଛଡ଼ା ସେ କାଳର
 ହଜାରେ ଟଙ୍କା ଏ ଦାକରେ ତା’ର ମୁଝ କେତେ ହବ ! ମିଛ କହ
 କୌଣସି ମନେ ଦୁର୍ଗାଙ୍କରକୁ ଶାନ୍ତ କରଗଲା ପିନା, କିନ୍ତୁ ସେ ଆଉ
 ଦେଶଦ୍ୟୋଗୁ ଉଠିଲେ ନାହିଁ । ବଜ୍ରାରେ ପଡ଼ିରହି ଖାଲି କହୁଥିବେ,
 “ବୁଝିବ ଟୁଙ୍ଗବୋଜ, ମୋର ପାପ ଯୋଗୁଁ ପିନାଗୁଡ଼ାକ ଭଲ ପଡ଼ିଲେ
 ନାହିଁ । ମୁଁ ସେଇ ଛେରିବି ନାହିଁ ତ କିଏ ଛେରିବ ?”

ବେଳକୁ ବେଳ ଯେତେ ଅଧିକ ଦେହ ଖରାପ ହେଲା, ମନକୁ ମନ
 କଥାବାଣୀ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ଦୁର୍ଗାଙ୍କର । ଖେଷକୁ ଭୟ ଏମିତି
 ବଢ଼ି ଗଲା ଯେ, ମୁଖା, ବୃତ୍ତ, ଶଟପଟ, ପ୍ରଜାପତିରୁ ଆରମ୍ଭ କରି
 ଅବତାର ମଣିଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭୟ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ବାପାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଓ ଭୟର ସବୁଠୁ ବଡ଼ ପ୍ରସ୍ତବ ପଡ଼ିଥିଲା ବଡ଼ଭାଇ
 ନରହରିଙ୍କ ଉପରେ । ନରହରି ପ୍ରେଟ ଗୁରୁଣ ଶକ୍ତି କରିଥିଲେ ବି ଲକ୍ଷ
 ମିଛର ଧାରୁ ଧାରୁନଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଦୃଢ଼ତାସ୍ତ୍ର ଥିଲା ଯେ, ଦୁଃଖ-
 କଷ୍ଟର ବଢ଼ିଲେ ତାଙ୍କ ପିଲାମାନେ ଭଲ ପାଠ ପଢ଼ିବେ, ମଣିଷ ଭଳି
 ମଣିଷ ହେବେ । ଭଜନର ମଧ୍ୟ ଦିନାକେତେ ଏଇ ଚିଣ୍ଡାସର ନିଗଡ଼ରେ
 ବନ୍ଦୀ ବଦଳ ରହିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ନଜର ରୋଷରୁ ଗୁରୁଣର କେତେବେଳେ
 ନେ ଏ ଚିଣ୍ଡାସ ରଖି ଗୁଲି ପାରିଥାନ୍ତେ ? ଥରକୁ ଥର ସେ ଗଜ ଲଗେଇ
 ଆସନ୍ତି । ଥରକୁ ଥର ଭିନ୍ନପେଟ୍ଟର କଣି ଓ. ଏଫ୍. ଓ. ଶ୍ରେଣୀ
 ଦିଅନ୍ତି, ଚିଜାଲନ୍ ଭୁଲ୍ ହେଲା, ଅମୃତ ହେଲା, ସମୃଦ୍ଧ ପ୍ଲାନ୍ଟର କର ।
 ଖେଷକୁ ଏମିତି ହେଲା, ଥର ଥରେ ଦରମା ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି
 ପ୍ଲାନ୍ଟର କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ଭଜନରକୁ । ନଜର-କଞ୍ଚାଲର ବଜ୍ର

ଜଣକ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାରୁ ଏ ପ୍ରକାର କପକର ମୁହୂଳ ପାରିଥିଲେ ସିଏ । ସାବା ଲମ୍ବାପା ଉପରେ ମାସିକିଆ ପାଉଣା ପଇଠ ଦେବା ପରେ ଯାଇ କାମ ସବୁ ସୁଚ୍ଛୁ ସୁଚ୍ଛୁ ଭାରି ଭଲ ଭାବେ ଚାଲିଲା । ଧୀରେ ଧୀରେ ମାସିକିଆ ପାଉଣା ବାଟଦୁଡ଼ି ଭଜିଦେଇ ଦାତ ବ ଶବ୍ଦକଣ କଲା । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ବାପାଙ୍କ ଭଳି ଭୟ ଲଗୁଥିଲା ତାଙ୍କୁ । ଏପରିକି ଥରେ ନୂଆ ସରକାର ଭଜିନିଆ ଲାଗାଇବ ବୋଲି ଶୁଣିବା ପରେ ପତ୍ନୀଙ୍କ ସମସ୍ତ ଚିନ୍ତା ସୁଦୂର ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡିରେ ଥିବା ତାଙ୍କର ଜଣେ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସରକାର ପଠେଇବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ଭଜିଦେଇ । ଧୀରେ ଧୀରେ କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ ଦେହସୁଦ୍ଧା ଦେଇଯାଇଥିଲା ତାଙ୍କର । ମନ ଭଜିର ଥିବା ଭୟ ସବୁ ଅପଣେ ପିଲାଆତ୍ମା ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷମାନ ଦେଇଥିଲା ତାଙ୍କୁ । ବାପା ଦୁର୍ଗାଶଙ୍କରଙ୍କ ଭୟଗୁଡ଼ାକ ଯେ, କେତେ ଅମୂଲ୍ୟ ଗୁଣବତ୍ତା ଦେଲେ ଦେଲେ ବଡ଼ ହସ ଲଗୁଥିଲା ତାଙ୍କୁ । ଅବଶ୍ୟ ବାପାଙ୍କ ସମୟ ଥିଲା ଅଳଗା । ଉପୁରିଆ ଏବେକା ଭଲ ସହଜ ଓ ଗରାବୁଗରା ଦେଇନଥିଲା ସେତେବେଳେ । ତଥାପି ପାପଧନ ଯେ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତର ଯିବ ଧ୍ୟା'ର କୌଣସି ସୁକ୍ତିବଳେ କାରଣ ଶୋକ ପାଇନଥିଲା ଭଜିଦେଇ । ଯୋଗୁଟା ସମାଜର ଯାଧାରଣ କଳଣି ଓ ପ୍ରୋକ୍ତର ପ୍ରଜ୍ଞାକ ସେଇଟା ଯେ ପାପ ଭଜିର କେମିତି ଗଣ ଦେଉଛି ଅବପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସେଇଆ ଗୁଣ ସିଏ ଅଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ ଦେଉଥିଲା । ତଥାପି ଉପରର ନ ମାଲିକ ବ କାଳେ କେତେ ଅନ୍ତରାତ୍ମା ଦେମାର ପଡ଼ିଯିବ କିମ୍ବା ପିଲାମାନେ ଭଲ ପାଠ ନ ପଢ଼ିବେ ଏଇ ଭୟ ମଝିରେ ମଝିରେ ଯେ ତାଙ୍କୁ ବାହୁ ନଥିଲା ସେ କଥା ଦୁର୍ଦ୍ଦି । କିନ୍ତୁ ଶେଷର ସିଏ କିନା ବାଧାରେ ଶୁଣିଛନ୍ତି ଅବସର ନେଲେ । ପିଲାମାନେ ବଡ଼ ଦେଇ ଭଲ ଶୁଣି ହାବାବେଲେ ଅନେକ ଅନେକ ଉତପ୍ରାୟାର ଶୁଣିବାର ଅବସ୍ଥାପିତ ଦେଲେ । ଉକ୍ତର ତାଙ୍କ ଗ୍ରାମ୍ୟ-ସହରର ଆଭିଜାତ୍ୟମୟ ଉପକଣ୍ଠରେ ପ୍ରାବାସୋପନ ଭବନଟିଏ ନିର୍ମାଣ କରି ମହା ଭଜାସମୟ ଜାବନଯାତନ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ବାପା ଦୁର୍ଗାଶଙ୍କରଙ୍କ କରୁନ ଭୟ ଓ ତାଙ୍କ ନିଜ ପ୍ରାୟ ଶୁଣିକାଳର ଭୟ କଥା ମନପଡ଼ିଲେ ସେ ନିଜକୁ ମଝିରେ ମଝିରେ ଉପହାସ କଲେ । ଭଗବାନଙ୍କ ଭଲ କଣେ ଉଦାରତତା ବ୍ୟକ୍ତିର ଯେ, କିଏ ଦରମା ପଇସାରୁ କେତେ ଟଙ୍କା ଅଧିକ ଭରସା ନେଇଗଲା, କି କ'ଣ ଜିନିଷପତ୍ତି ଗୋଟାଏ ଦେଇଟା ପରିବାର ମୋହରେ

କଣ ପଦେଇଲା, ମନ ମୁତାବକ ଦେଇ ଖଣ୍ଡି ତୋଳିଲା, କି ପୁନଃ ବୋଧା
କଣିଲା, ତା'ର ହୃଦୟ କଣ ସେଇ ଅନୁସାରେ ବୋଧାଏ ପଦେଇବ
ବା ତା' ପିଲାମାନଙ୍କର ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ ଥିବା ନିୟମଗୁଡ଼ା କମିଯାଇ ଦବି,
ଏ କଥା ଯେତେକ ଅଧିକୃତ ସେତେକ ବାସ୍ୟାପଦ ମନେହେଲା ତାଙ୍କୁ ।
ହସ୍ତ ଅବତାରରେ ଫେରନ୍ତର ପିଏତ ତାଙ୍କ ଶର ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ
ଲହୁଣୀ ପା' ଘରୁ ତା' ଘରୁ ଶ୍ରେଣିକଣ ଖାଇ ପାଉଁଥିଲା ! ଅନ୍ଧ
ରଜଦଣ୍ଡି ତ ଗୁରୁ ମଣିଷ । ସମସ୍ତ ଦୁର୍ବଳତା ତ ତାଙ୍କର ପ୍ରକୃତିଗତ ।
ଦେହରେ କଣ ନ ଲଗେଇ ଶୁଦ୍ଧ ଶବ୍ଦନଟା ଆପଣାର ସଖ୍ୟା ଦେଇ ପାରୁ
କମିଯାଇ ଦେଇଥିବାରୁ ଶ୍ରେଣିରୁ ମନେ ମନେ ଧନ୍ୟବାଦ ଦିଅନ୍ତି
ରଜଦଣ୍ଡି । ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମନଟା ତାଙ୍କର ଏକ
ଅବସ୍ଥାରେ ଅନନ୍ତର ପୂରି ଉଠେ । ଜାଣିଥିବା ସେମାନଙ୍କର ମନ
ଭିତରର ସବୁ ଭୟ ଦୂର ହେଇଯାଏ । ନକସା ମୁଣ୍ଡାଗୁଡ଼ାକ ପ୍ରତି
ଆଦରପୂର୍ବକ ଭୟ ଟିକକ ପାଦା ତାଙ୍କ ମନର ରଥାପି ଅତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ବାବାଦି ରହିଯାଇଥାଏ ।

ଟଂ ଟଂ ଟଂ ଟଂ ଟଂ । କାନ୍ଥପଟାରେ ପାଉଁଶ ବାଜିଲା ରଜଦଣ୍ଡି
ଏଥିରୁ ଆଶେ ଶିଳ୍ପାଙ୍ଗୁରୁ ଫେରିଆସିଲେ । ଏଭଦ ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣ-
ରକ୍ଷକ ସମୟ । ଏତଦେକକୁ ଆକାଶ ଫରତା ହେଉଥିବା କଥା ।
କିନ୍ତୁ ତଥାପି ଶୁଣିପକ ଡାକିଲେ ଅନ୍ଧାରିଆ ଦେଖାଯାଉଛି । ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରାଣ
ବେନା ଦେ ସବୁ ଶୁଣାଗଲଣି । ଏଇ ସମୟରେ ହଠାତ୍ ତମକଗଲ
ବିଜୁଳ । ରଜଦଣ୍ଡି ଜାଣିଲା ଆକାଶର ମେଘ ଘୋଷିଛି । ବିଜୁଣାରୁ
ଓଃରୁଇ ବାଲୁକାମ ଆଡ଼େ ଆସିଲା । ବହଳିଆ କଳା ମେଘ ଘୋଷି-
ଯାଉଛି ଆକାଶ ପାଶ । ମନଟା ଶରପ ହେଇଗଲା ରଜଦଣ୍ଡିଙ୍କର । ଅବସର
ନେବା ପରର ଏକାନ୍ତ ଜୀବନଯାତ୍ରାରେ ଏଇ ପ୍ରାଣଶ୍ରେଣିକଣ ଧୂଳି ତାଙ୍କର
ଏକମାତ୍ର ବିଳାସ ହେଇ ରହିଛି । ନେଣୁ ଆଉ କିଛି ହଜି ନ ହଜି ଏଇ
ପ୍ରାଣଶ୍ରେଣିକଣକୁ ପିଏ ହେଁ ମନଯାଗ ଦେଇ ସମ୍ପାଦନ କରୁଥିଲେ ।
ଅତି ବୋଧେ ବର୍ଷାଦିନୁ ଦେଇଟା ମାଡ଼ ଖାଇଯିବ ।

ହଠାତ୍ ପିଲାଦିନେ କେତେକ କହୁଥିବା କଥାଟିଏ ମନେ ପଡ଼ିଲା,
“ପଢ଼ାଳ ବୁଣିଆ, ବୁଣିଆ ବୁଝି । ସଢ଼ାଳ ମସ, ମେଘ ବୁଝି ।” ବର୍ଷା

ତେଣୁ ହେବନି ବୋଧହୁଏ । ପୁଣି ଦିଗକୁ ନିଶ୍ଚୟ କରି ଭଜିବି ।
 ସତକୁ ସତ ବାଦଲର ପାକନ୍ତୁ ଶିଶୁ ଏକ ନାଲି ଆଲେକ ରେଖା ଦେଖା-
 ଯାଉଛି । ତାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆଗରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ସେଇ ପାକଟି ପ୍ରସାରିତ
 ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଆଲେକ ବଳି ବାସାଙ୍ଗେ ତାଳଦେଇ ସତେ ଯେପରି
 ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ପ୍ରସାଦ କଟିବାରେ ଲାଗିଛି । ସେମାନଙ୍କର ମୂଳନର
 ଦେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଉନ୍ମୋଚ ହେଉଛି । ଛାକ୍ ସୁସୌଦୟର ମୁକୁ ନନ୍ଦ
 • କ୍ଷୁଦ୍ରମାନଙ୍କର ଗଳ୍ପମାନ ଆଦାଶକୁ ଓଠକରବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡ ଉପରୁ
 ସତେ ଯେମିତି ଏକ ବିରାଟ ବୋର୍ଷ ଓହ୍ଲେଇଗଲ ଭଜିଦେଇ । ନା,
 ମନରେ କିଛି ଚିନ୍ତାତଳ ନାହିଁ । ସବୁ ପ୍ରକାରର ବ୍ୟସ୍ତତା, ଉଦ୍ବେଗ
 ଧୋଇ ଦେଇପାଉଛି ମନରୁ । ଏକ ଅଭୁତପୁଣ୍ୟ ସୁଲକରେ ତାଙ୍କର
 ଅସ୍ତିତ୍ବ ଘନ ଘନ ପ୍ରମୋଦ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଦେହରୁ ଶିଫଟିତ
 ହେଲା । ନିଶ୍ଚୟ ହେଲା ଭେଦର । ସତେ ଯେମିତି ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଅତୁ
 ଅସୁଥିବା ଅଳେକରଶ୍ଚି ତାଙ୍କର ପମୁଦାୟ ଅବସ୍ଥାକୁ ଏକ ଅବଶ୍ୟୟ
 ନେତ୍ରରେ ଉଦ୍ଘାସିତ କରିଦେଲା । ତଳେ ହେଲେ ଭଜିବି । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ-
 ଦର୍ଶନର ଅନୁରୂପ ସେ, ଏତେ ଶାନ୍ତ ଆନନ୍ଦଯୁକ୍ତ ହେଇପାରେ, କାର୍ତ୍ତି ସେ
 ଏକଥା ତ କେବେ ଅନୁଭବ କରି ନଥିଲେ ! ବୋଧହୁଏ ଦେଖିଥିବା
 ଦଳକକା ବାଦଲର ଅସ୍ତରଣ ଭଜନ୍ତୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଜ୍ଜିମାରି ବାହାରି
 ଅସୁଥିବାକୁ ଏପରି ଅବଶ୍ୟୟ ହେଉଛି ତା'ର ଖୋଲା । କିନ୍ତୁ କ'ଣ
 ହେଉଛି ବୃକ୍ଷମାନଙ୍କର, ପାହାଡ଼ର, ଦଳ ନଳ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ? ସାର
 ବୃକ୍ଷକାଳ ଯାକ ତାଙ୍କର କଟିଗଲ ଗଛବୃକ୍ଷ, ପାହାଡ଼, ଝରଣା, ଶ୍ରେ-
 ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ଗହଣରେ । ଅଳ କାହିଁକି କିନ୍ତୁ ଯେମିତି ସେମାନଙ୍କୁ ସିଏ
 ନୁହେଁ ଅଳ ଆଖିରେ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ସତେ ଯେମିତି ସେମାନଙ୍କ ଦେ
 ଦେଖିବା ଅଳ ଆଖିରେ ଦେଖୁଛି । ଶାରୀର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମୁଖଦାନ୍
 ଗଳ୍ପମାନଙ୍କର ଶକ୍ତି ଦେଲେବେଳେ, ଜଙ୍ଗଲର ପଶୁମାନଙ୍କର ଗତି
 ବେଳେ, ଲଗା ହେଇଥିବା ଗଛର ଛତାବ ବେଳେ କେବେ ସେ ଏପରି
 ସଖ୍ୟ ପାଇ ନଥିଲେ । ଅଳ ସବୁଆଡ଼େ ଗୋଟାଏ ନୂତନ ଜୀବନପ୍ରବାହ
 ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି ଭଜିବି । ଏକ ଅନନ୍ତ ପ୍ରାଣପର ସତେ ଯେମିତି
 ଦେରି ରଖୁଛି ତାଙ୍କର ସମୁଦାୟ ଅସ୍ତିତ୍ବକୁ । ଏପରିକି ଆସାଦତଃ ନିର୍ଜୀବ

ମନେ ହେଉଥିବା ବହୁସମୂହ ଭିତରେ ତ ସେ ଅନୁଭବ କରିପାରିଲେ
ଏକ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ରନାଟ, ଏକ ସଙ୍ଗୀତନୟତା ।

ଦୁଇ ଗଳ୍ପରେ କାଦଳ ସବୁ ଅପସାରିତ ହେବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି ।
ସୁନଳ ଆକାଶବ୍ୟାପୀ ଶୁଭିଆଏ ଦିନ ବଦଳୁ । ଆକାଶ ଯେ ଏତେ
ସୁନ୍ଦର, ଏତେ ଜ୍ୱାଳା ହେଉଥାନ୍ତେ, ଭଲହରି ଏଇମାତ୍ର ଅନୁଭବ କଲେ ।
ଏକ ଅସମ୍ଭବ ଲଜ୍ଜା ତାଙ୍କ ମନ ଭିତରୁ ଉକୁଟି ଆସିଲା ସେତକବେଳେ ।
କାହିଁ, ଟିକେ ହୁଇଁ ଦୃଢ଼ାନ୍ତ ଆକାଶର ସେ ସୁମଳତାକୁ ? ଲାପି ଦେଇ
ଦୃଢ଼ାନ୍ତ ତାଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ଶିଳ୍ପ, ଅସ୍ତିତ୍ୱ, ତେଜ, ମହତ୍ତ୍ୱ ଓ ବ୍ୟୋମର
ପଞ୍ଚଭୂତରେ ? ପ୍ରସାରି ଦେଇ ଦୃଢ଼ାନ୍ତ ନିଜକୁ ଏଇ ମହାନ ଆକାଶ ଭଳି ?
ବୋଧହୁଏ ବାପା ତାଙ୍କର ଠିକ୍ କଥା କହୁଥିଲେ । କି ବରଫ ମୂଲ୍ ତାଙ୍କୁ
ତେଲେ ଦବାକୁ ହେଉଛି ଏ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାରେ ! ବାପାଙ୍କ କଥା ମନ-
ପଡ଼ିଥିବା ଶଶି ସେ ଅନୁଭବ କଲେ ରାତ୍ର ସତେ ଯେମିତି ତାଙ୍କ ଦୃଢ଼ାନ୍ତକୁ
ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଲା । ଗୋଟାଏ ଅସ୍ମୁକ୍ତି ଶକ୍ତିର କଣ ସେ ଭେନିପଡ଼ିଲେ ।
ତା'ପରି ସେ ଅନୁଭବ କଲେ ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଅଙ୍ଗ ଚଳେ ଲାଗୁନି । ସେଇ
ଭେନିବାର ସିଦ୍ଧା ପୋରୁଁ ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ମାଧ୍ୟାବର୍ଣ୍ଣଣ ଶ୍ରେ ଅପସାରିତ
ହେଇଗଲା । ଧୀରେ ଧୀରେ କାଳକାଳୀ ଉପରୁ ପାଦଭଳି ଆକାଶକୁ
ଉଠିବାକୁ ଲାଗିଲେ ସେ । ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ଚେଷ୍ଟା ବନା ବାଦଲ
ପାଙ୍କରେ ବହୁଥିବା ଚେନାଏ ଆକାଶ ଅନ୍ତେ ଉଡ଼ିଗଲା । ଅନେକ
ଜଳତା ଉପରକୁ ଉଠି ଆକାଶର ଯେମିତି ଏକ ହେମାନ୍ତ ଆଶ୍ରୟ ଅନୁଭବ
କଲେ ନିଜ ଶୁଭିପଟେ । ଧୀରେ ଧୀରେ ତାଙ୍କୁ ଆଶୋର ଦେହଟା
ଗୋଟାଏ ସୁମ କୋଇ ମନେହେଲା । ଭଲହରି ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ,
ସିଏ ଯେମିତି ସତେ ସତ ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ହେଇ ଲେପି ହେଇ
ପାଉଛନ୍ତି ଆକାଶର ଫଳନା ଓ ବ୍ୟାପ୍ତିରେ । ତଡ଼ିବ ବେଗରେ ଚଳେ ଉଠି
ସେ ନିଜକୁ ବଢ଼ାଉଁ ପ୍ରଶ୍ନକରି ଉଠିଲେ, ସେ ଅଗ୍ର ମଣିଷର ନାହାନ୍ତି
ତ ? ନିଜର ମୃତ୍ୟୁ ମନେକରି ନିଶ୍ଚିତ ହେବା ପାଇଁ ଆକାଶର ସେ ବରଫ
ଉଡ଼ିବାକୁ ଆପଣାର ମୃତଦେହଟି ଦେଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ଭଲହରି ।
କାହିଁ ତାଙ୍କର ମୃତଦେହ ? କାହିଁ ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ-ସହର ? କାହିଁ ତାଙ୍କ

ଘରର ପ୍ରାଚୀ, କାଲିକାଳୀ ? ପ୍ରଚଣ୍ଡ ସୂର୍ଯ୍ୟରଶ୍ମିର ଆଲୋକରେ ସେ
 ତଳକୁ ଅନଳ ଯେଉଁପାରିଲେ କେବଳ ଏକ ବିରାଟ ଗାତ । ଗାତ
 ଶୁଣିପାଟି କିନ୍ତୁ ଦୁଇତାରେ ଅନଳ ଗୁଡ଼ାଏ ଲୁହାଯନ୍ତା । ଓ ସେ
 ଯନ୍ତ୍ରାଗୁଡ଼ାକ ଦୃଢ଼ପରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲଘୁ ଗାତ ଭାବେ ପଶୁଥିବା ଅସଂଖ୍ୟ
 କୋଟି କୋଟି ମୁଣ୍ଡ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟାଦୟର କେତୋଟି ନିଶୀଥ

ଗଥାପି ଡୁମ୍ବରୀଆର ଅରଣ୍ୟେନ ଅଜ୍ଞକାରୁଜ୍ଞମ୍ବ ଦେଇନଥାଏ ।
ପବନ ବୃତ୍ତାରେ ଦେଶାପାଉଥାଏ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ କପ୍ତନଂଶ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବନଦେ
ଆଡ଼କୁ ଯେଉଁପିନ୍ଧା ପ୍ରବନ୍ଧ ଲୁଗିରହିଥାଏ ପର୍ଯ୍ୟାୟକକର କଳସବଳର
ଶ୍ରୀ ଉତ୍ତା । ରାସିପାପନ ନିମିତ୍ତ ବୃକ୍ଷଟିଏ ଉପସ୍ଥାପନ ମନେ ଦେଉନଥାଏ ନ
କ'ଣ, ତା'ର ଶାଖା ନ୍ୟାଗବର ତଳେ ପଶି ଆଉ ଗୋଟିଏ ବୃକ୍ଷ ଆଡ଼େ
ଉପସ୍ଥାପନା'ନ୍ତ ଚ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବୃକ୍ଷର ତଳେ ପଶି ଉଡ଼ୁଆସୁଥା'ନ୍ତ ପ୍ରଥମ
ବୃକ୍ଷକୁ । ଏଭଳି ପିନ୍ଧା-ଆସିବାରେ ଶେମସୁ ଦେଇଉଠିଥାଏ ସବୁକୁ
ପରାଦଶ । କେନ୍ଦ୍ର କେନ୍ଦ୍ର ଦର୍ଶନ-ପ୍ରବଣ ଗ୍ରାମବାସୀ ଗୁଡ଼ାଶ୍ରମଂସ୍ତ ଚ
କିଣିଆଇଁ ତାକୁରୁ ସଫରଣ କରି ଘଡ଼ଏ ଅନାଇ ରହୁଥାଏ
ପର୍ଯ୍ୟାୟକର ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଅବସ୍ଥା । ମେଞ୍ଚିତ ଟୋକାଟାଏର
ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ଅପର ଶୃଙ୍ଖଳାଜନବିହୀନ ଦେବାଟି ଗାଣକ ହେ
ଆକଟସୁରକ ଦୃଶରେ ଯେନ ଦେଇ ପୁଣି ଚାଲିଯାଉଥାଏ ପଥରାମାନଙ୍କ
ଦୃଷ୍ଟି ଆଡ଼ ଆଲର ନିରାପତନ ଯେ ଗୁଳାଦଳୁ, ଯେଉଁଠାରେ ସାଗରହବ
ସନ୍ଧ୍ୟାର ଭରେନେ ଟିପୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟରେ ।

ଠିକ୍ ଏଭଳି ଏକ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଘଟିଲା ଗୋଟିଏ ଅନୌକଳ
କାଣ୍ଡ । ଦିନକର ଲୁଗିପିନ୍ଧା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗବଳୟରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ
ଆସିଲା ଆଉ ଏକ ସୂର୍ଯ୍ୟ । ସେଇ ଅଗ୍ରତପୁର ସୂର୍ଯ୍ୟର ଆଲୋକ
ଗଡ଼ାଲୁଗରକ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଆଲୋକ ସମ ଦେଲେ ଦେ, ଦେଇ ଥିଲା କଳସବଳ
ନରମ, ଦେଖାନ୍ତି । ଏକ ଅନାସ୍ତାବତ ସୁଲକରେ ଶିବରାତ୍ର ଦେଇ
ପାହାଡ଼ଙ୍କ ବୃକ୍ଷରୁ, ଶ୍ରୀ ଉତ୍ତାର ଚ ପଶିଥିଲ, ନିମନ୍ତେସୁ ସ୍ବାପନ-
ମଣ୍ଡଳୀ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟାକର୍ମନବସ୍ତ୍ର ଗ୍ରାମବାସୀର । ଅନଦେଇ ମୁଣ୍ଡିଆ

ଉପରକୁ ଉଠିବ ବୋଲି ପାଇ ସମସ୍ତେ ଦେଖିବାକୁ ବସିଲେ ଏହି
 ତମତସ୍ତର ଉପର । ଧୀରେ ଧୀରେ ନଦୀର ଉପରକୁ ଉଠିବ ବୋଲି
 ପାଦାଗ୍ରହ ପିଠିର ନିମ୍ନର ଅଗ୍ରର ବ୍ୟବସାୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଆଦି-ପ୍ରା
 ଅବସ୍ଥା ଉପରକୁ ଉଠିଲେ, ଉପରର ଉପରକୁ ଉଠିବ ବୋଲି
 ଉଠିଲେ । ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଧୀରେ ଧୀରେ ଉପର ଉଠିବ ବୋଲି
 ଉଠିଲେ । ତାହା, ସେତେବେଳକୁ ପୂର୍ବ ଆଦିରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ
 ନିମ୍ନର ଅବସ୍ଥା ଉପରକୁ ଉଠିବ ବୋଲି, ଉଠିଲେ । ଅବସ୍ଥା ଉଠିବ
 ଅବସ୍ଥାନକୁ ଅନେକ ସମୟରେ ଅନେକ ନିରୋଧପ୍ରଦାନ ଦେଇଛି । ଯେତେ
 ଆଦିର ଉପର ଦେଇନଥାଏ, ତା'ର ବେଶୀ ଦୃଷ୍ଟିର ଉପର ଦେଇଥାଏ
 ମେଘମୁକ୍ତ ଆଦିରେ ଅନେକ ଗୋମାନଙ୍କର ଅନୁପ୍ରାଣ । ପ୍ରସ୍ତୁତ-
 ମଣ୍ଡଳର ପଶୁ ଚାବରଣ, ଏପରିକି ପ୍ରତିଷ୍ଠାମୟ ଧୂଳିର ମଧ୍ୟ ନୂତନ
 ପୂର୍ଣ୍ଣର ଅବସ୍ଥାରେ ଦେଖିଥାଏ ନୂତନାଦି । ଉପର ନାହିଁ
 ଲକ୍ଷ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଉପର ଆଦି ଦେଖାଯାଉଥାଏ ପ୍ରଭୃତି । ଅନୁ ସମୟରେ
 ପ୍ରମେୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କୁକୁଡ଼ାମାନେ ଦିନାନ୍ତର ଧୂଳିର ପାଇବା ଉପ
 ଅପ୍ରମେୟ ଦୃଷ୍ଟିର ଦେଖିଥାଏ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପ୍ରତି ଅବସ୍ଥା ମେଘମୁକ୍ତ
 କଳତର କଳତର... । ପ୍ରସ୍ତୁତ ଦୃଷ୍ଟିର ଉପର ଉପର ପ୍ରତି ପ୍ରତି
 ଶାନ୍ତ୍ୟନ୍ତରରେ ଉପରକୁ ଅତି ବାହାରିପଡ଼ିଥାଏ । ଅପରି
 ଗୁମ୍ଫା ବାହାରି ଶିଠାରି ଧୂଳିର ଉପରରେ ମାଧ୍ୟମରେ ଉପରକୁ
 ପ୍ରାପ୍ତକରି ନିରୋଧ ଦେଇ ପ୍ରତି ଧୂଳିର ଅପରି ଗୁମ୍ଫା ।
 ପ୍ରାପ୍ତକରି ଉପରରେ ପ୍ରାପ୍ତ ଅପରି ଉପରରେ ଉପରରେ
 ଉପରକୁ ଦେଖିଥାଏ । ଅପରିମାନେ ପ୍ରତି ଉପରକୁ ଦେଖିଥାଏ
 ପ୍ରାପ୍ତକରି ପ୍ରାପ୍ତ, ତାହା-ତାହାମାନଙ୍କ ଉପର, ମଧ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ
 ଏକ ଧନ, ଯୋଗ୍ୟ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ଉପର ବ୍ୟବସାୟ
 ମନମାନଙ୍କରେ । ନିରୋଧ ଦେଇ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଉପର ଓ ମଧ୍ୟମାନଙ୍କ
 ପ୍ରତି ଉପରର ଅପରି କର ଦେଖିଥାଏ । ପ୍ରତିମ ଅପରି ମେଘ
 ପାଇଥାଏ ପ୍ରତି କୋର ଓ ପ୍ରତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ । ପ୍ରାପ୍ତକରି
 ସମୟରେ ଉପରକୁ ପ୍ରାପ୍ତକରି ପ୍ରତି ପ୍ରତି ଦେଖିଥାଏ ।
 ଉପର ଉପର ବ୍ୟବସାୟ । ଉପରରେ ଉପରକୁ ଅପରି
 ଉପର ଦେଖିଥାଏ ଉପରରେ ଉପରରେ । ଅପରି

ଅସ୍ଥିତ ଘଟଣାକୁ ବେଢ଼ି ରହିଥାଏ ଗୋପନ ଅଭିମାନ ଭଳି ଏକ
ଅନ୍ତର୍ମୁଖିତା ।

ଏକକାନ୍ତ ଶତାବ୍ଦୀର ମଧ୍ୟଗୁଣ ବେଳକୁ ଚଞ୍ଚଳ ଓ କାରିଗରୀ
ବ୍ୟାପୀ ଦାସ ପଟ୍ଟଶ୍ରୀଭାବରେ କବଳିତ ହେଇନଥିବା ପୃଥିବୀର ଅଳ୍ପ
କେନ୍ଦ୍ରାଂଶ ଜନପଦ ଓ ଅଭାଷ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ଉକ୍ତ ଗ୍ରାମ ଭୁମୁରୀଆ ଥିଲା
ଅନ୍ୟତମ । ଚଞ୍ଚଳର ବିସ୍ତୃତ ମରୁତ୍ୟାନ ଭିତରେ ସେହି ଜନପଦ ଓ
ଅଭାଷ୍ୟଙ୍କ ମରୁତ୍ୟାନ ଭଳି ପୃଷ୍ଠିର ଅପୂର୍ଣ୍ଣତା ସୁତରାଫ ଦବାକୁ ବ୍ୟତୀତ
ରହିଥାନ୍ତି । ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଅପଣାର ଦାର୍ଶନିକତାକୁ ଅର୍ଥ-ଉଦ୍‌ଘାତନ
ଜୀବନ ବଞ୍ଚିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ନାଟକସୁତାରେ । ସେ ଅବସ୍ଥା କିନ୍ତୁ ଅତିରେ
ଅନୁଚିତ ହେଲା । କାରଣ ନବୀନ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିବାକୁ ଭୁମୁରୀଆର
ଜୀବନଯାତ୍ରାକୁ ଅସ୍ଥିତ ନାଟକରୁ ଚଳିଯିବାକୁ ଲାଗିଲା ।
ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କର ପୂରଣକ୍ଷେତ୍ର ଧୀରେ ଧୀରେ ଏପରି ହେବା
କରିଆସିଥିବା ଜାଣି ଓ ନାଟକ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପୃଷ୍ଠ ପାର୍ଥକ୍ୟକୁ
ବୁଝିରାଣ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥାଏ । ସେମାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛା
ସ୍ପଷ୍ଟପଟ ଧରିତ ହେଉଥିବା ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକ ଏବେ ଚଳିଯିବା
ହୋଇଥାନ୍ତି ଯେ, ତେଜନାଟି ଧୀରେ ଧୀରେ ହେବାକୁ ଲାଗିଥାଏ ସୁଲଭ
ଓ ଦୁଃଖରହ । ପ୍ରଥମ କେନ୍ଦ୍ରାଂଶି ସନ ଅବଶ୍ୟ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ
ଅପଣାର ମୁଖ୍ୟ ଚିତ୍ତ-ବିନୋଦନ କାର୍ଯ୍ୟ ହିସାବରେ ସେହି ଜଣାଅ
ସୂର୍ଯ୍ୟର ଗତି ପଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ସେହି ସୂର୍ଯ୍ୟର
ପ୍ରସାରରେ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ଦେଖା ଦେଇଥିବା ଘୋର ବିଶ୍ୱାସ
ବଦଳିଯିବାକୁ ଶକ୍ତିର କାରଣ ହେଇପଡ଼ିଲା । ଅଦୃଶ୍ୟ ରବିବାର
ଆବଶ୍ୟକତାରୁ ବୃହତ୍‌କାଳର ବୃହତ୍‌କାଳର ଚର୍ଚ୍ଚା ପାଠିପାଞ୍ଜିଆଏ ।
ଫଳ ସମୟପରି ଡେଇଁ ଶାନ୍ତତା ପରେ ପଶିରୁଥିବା ଭୂମିରେ ରହିବା
ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଶାନ୍ତତାକୁ ଶାନ୍ତତାମାନଙ୍କ ଶ୍ରେୟ ଶୀଘ୍ରରେ ହେବାରେ
ଲାଗିଲା । ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ଚିତ୍ତସ୍ୟାସ୍ତର ନିଦ୍ରା ପ୍ରାୟ ଅପସରି ଯାଇଥାଏ ମଣିଷ-
ମାନଙ୍କ ଆଖିରୁ । ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ବସୁଧା ପ୍ରକାଶ କରି କର
ସେତେବେଳେ କାଳ ଇଚ୍ଛାସମାପନେ ଅତି କୌଣସି ପ୍ରକାର ଆବେଗର
ବ୍ୟକ୍ତିତା କରିପାରୁ ନଥାନ୍ତି । ସବୁଠାରୁ ଦୁଃଖର ହେଉଥାଏ ନୁହେଁନୁଆ

ପୋକମାନଙ୍କର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା । ଅନ୍ତରାଳ ଯୁଗରୁ ସେ ଅଞ୍ଚଳଟି ତମକିନ୍ତ
 ଜୁଳୁଜୁଳିଆ ପୋକମାନଙ୍କର ଆଡ଼ାପୁଲି ହାବରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ହୋଇଥାଏ ।
 ହାବ୍ ମୌସୁମୀ ସମୟରେ ସନ୍ଧ୍ୟା ହେବା ଉତ୍ତର ସମସ୍ତ ଅବଶ୍ୟକରେ
 ଲାଗିଯାଏ ଏକ ମହାସେଣେ । ଅନ୍ଧକାରସମୟର ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କ
 ମନରେ ପାଣିପାଗ ସମ୍ପର୍କୀୟ ସୁନ୍ଦର ଧାରଣା ଜାଗ୍ରତ କରିବା ପାଇଁ
 ଏଇ ପୋକମାନଙ୍କର ଅବଦାନ ଥାଏ ସକାୟକ । ସେଇମାନଙ୍କ ସନ୍ଧ୍ୟା,
 ରାତି ଓ ଗ୍ରାମ ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ବୃକ୍ଷମାନଙ୍କରେ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ରଚିତ
 ବର୍ଣ୍ଣାଳୀକୁ ଦେଖି ହିଁ ଆଗାମୀ ରୁଷ୍ଟ ରୁକ୍ଷରେ ହେବାକୁ ଯାଉଥିବା ବର୍ଷାର
 ପରିମାଣ କଳନା କରାଯାଇଥାଏ । ଧୂସ ଆରମ୍ଭ କରିବାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ମିଳେ । ଅତଏବ, ଦେବତାରୁପ
 ପୂଜାପାଉଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗଛବୃକ୍ଷ, ପଶୁପକ୍ଷୀ ଓ କୀଟପତଙ୍ଗମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ
 ଜୁଳୁଜୁଳିଆ ପୋକମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନ ଥାଏ ଅତି ଉଚ୍ଚରେ । କାହିଁ କେଉଁବିନ୍ଦୁ
 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରୁକ୍ଷରେ ରହି ଉଜାଗର ରହି ଜୁଳୁଜୁଳିଆ ପୋକ ଦର୍ଶନ ଓ
 ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଇ ଆସୁଥାଏ ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ । ଜନ୍ତୁ ନିର୍ମାଣ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର
 ଆହରାଣ ପଦରେ ସେହି ଯୋଥ-ପଦ ଦିନ ହିଁ, କି ଏକ ଦିବସ ବିଭାଜି
 ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଏଯାବତ୍ ମର୍ଯ୍ୟାଦାବଦ୍ଧ ଜୁଳୁଜୁଳିଆ ପୋକଗୁଡ଼ିକ
 ରାତିର ଅଗ୍ରବ ଯୋଗୁ ମଣ୍ଡମା ହରାଇ କଳା କଳା କୀଟ ରୂପରେ ସମୁଦ୍ର
 ମୁଖକୁ ବରଣ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଗ୍ରାମର ଚଢ଼ମଣ୍ଡଳୀ ଏଥର ଅଣସୂର୍ଯ୍ୟର
 ଅପଶ୍ୟୁ ଦିବସରେ ସଜ୍ଜନ ହେଲେ । ଏକ’ଣ ମହାପ୍ରଳୟ ଆସନ୍ତୁ ?
 ଅଶୀତିପର ଗ୍ରାମମୁଖ୍ୟ କୌଣସି ଉତ୍ତର ପାଉନଥାନ୍ତି । ଦେବତାର
 ମୁଖପରେ କୋଉ ସନ୍ଧ୍ୟା ଆଉ ଚିହ୍ନି ପାରିବ ? ଅତଏବ, ପ୍ରଳୟ ସନ୍ଧ୍ୟାର
 କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ନିଶ୍ଚିତ ହେବାପାଇଁ ଗ୍ରାମମୁଖ୍ୟ, ଅପଣାର ଚଢ଼ମଣ୍ଡଳୀ
 ସହ, ଏଥର ଅଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ପାହାଡ଼ରେ କାହିଁ କେଉଁ ଯୁଗରୁ ଚପଟାଗଡ଼
 ଜଣେ ସାଧୁକୁ ଚେଟିବାକୁ ଗଲେ ।

ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ବଡ଼ କଷ୍ଟର ଗୁମ୍ଫାର ଏକ ନିଷ୍ପତ୍ତି କନ୍ଦରେ
 ଅନବରତ ଧ୍ୟାନରତ ସାଧୁବାବାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କଲେ ସିନା,
 କିନ୍ତୁ ଚତୁଷ୍ପାତ ତାଙ୍କର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶୋଧର ଶିକାର ହୋଇଥିଲେ ।
 ଅବଶ୍ୟ କାଳେ କାଳେ ଧ୍ୟାନଭଙ୍ଗ ସମୟରେ ସ୍ଵପ୍ନମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଗତ

ସୋଧରଣୀ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରର ଅନାଦିକ କରୁଣା ସମ୍ପର୍କରେ ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଠ
ଦେଉ କହୁ ଆଗରୁ ଅବହୀତ ହୋଇଥିବାରୁ ପ୍ରଶଂସାମାନେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ
ସହକାରେ ଅପେକ୍ଷା କଲେ ।

“କୁଅଡେରେ ପାପୀଷ୍ଠ ଗଣ...?” କଳକଳା ରଖଟାଏ ଦେଲେ
ସାଧୁବାବା ।

“ପ୍ରଭୁ, ଅନ୍ୟାୟୀ, ବୁଦ୍ଧଜନୀୟ ସୋଚ...” ଉତ୍ତର ଦେଲେ
ଗ୍ରାମମୁଖ୍ୟ । ତା’ପରେ ତାଙ୍କର ଉଦ୍ଗତ କୋହ ଏବେ ପ୍ରବଳ ହେଲି
ଯେ, ସଂଶୟର ଦୂର୍ବ ଦୋଷ ଏ ବର୍ଷ ପରେ ସେ ଯେତେବେଳେ
ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ପଡ଼ିଲେ, ତାହାର ନିୟତ ପ୍ରସବ ଅନୁଭୂତ ହେଉଥିବ
ତାଙ୍କର ଜରଗତ ଚକ୍ର ଓ ହୃଦାଞ୍ଚଳରେ । ସେହି କୋହର ପ୍ରସବରେ
ନାୟକର ଅତିରେ କରୁଣା ଜାଗ୍ରତ ହେଲା । କିନ୍ତୁ ସମୟ ନିଷଫଳ ହେବ
ସେ ଚିନ୍ତାକ୍ତରେ,

“ବୁଝିଲି, ବୁଝିଲି ତୁମ ଆଗମନର ଦେଉ । ହାଃ ହାଃ ହାଃ
ହାଃ...”

ଶୁଭ ଲମ୍ବା ହସଟାଏ ହସିବା ପରେ ଅଣ-ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅନ୍ଧାର
ଏକ ରହସ୍ୟମୟ ସ୍ଵରରେ କହିଲେ,

“ରେ ପାପୀଷ୍ଠ, ତୋ’ର ଚିନ୍ତା ଓ ବିଚିନ୍ତା ଦିନେ ତୋ’ର
ବିନାରେ କାରଣ ହେବ ।” ଗ୍ରାମମୁଖ୍ୟଙ୍କ କୋହ ବହୁଗୁଣିତ ହେଲା ।
ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ରାୟପାଲ କହିଉଠିଲେ,

“ମହାବଳ ?”

“ହଁ, ସୁଖି ଅବତାର ନେଇଛୁ ନେକବିଧାର ସେଇ ପଶ୍ଚାତ୍-
ଦେଶରହିତ ସତା ଓ ତା’ର ପାଳନଶା ମନ୍ତ୍ରୀ । ସେଇ ଭାବନାଶିଳି ଧ୍ଵଂସ ।
ପାଥ, ପାଥ ପାପୀଷ୍ଠଗଣ, ମୋତେ ହିଁ ଅଣିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନଷ୍ଟ-ରାୟଣୀ ।
ମୁଁ ଦେବ ଧ୍ଵଂସର ବିଶ୍ଵାସିତ । ତା’ପରେ, ତା’ପରେ ସୁଖି ନୂତନ-
ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ । ନୂତନ ସୁଖି !”

“ମହାଶୟ, ଆମର ଚର୍ଚ୍ଚା ?” ପରସ୍ପର ଦେଲା ଜଣେ ସାହସୀ
ଗ୍ରାମବାସୀ ।

“ଘାଅ, ଘାଅ, ଗୁରା, ଆସୁଛି ସେ ଗଜାର ଅନୁଚର । ସେଇ କହିବ । ପ୍ରଶ୍ନ ତାକୁଇ କହିବ, ପଳାଅ, ପଳାଅ ।”

ଏତକ କହି ମହାରଜ୍ ପୁଣି ଆଖି ବୁଜିଲେ । ଉପଶ୍ରବ ଓ ସଙ୍ଗେପରି କଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟତମ୍ଭ୍ର ଗ୍ରାମବାସୀଗଣ ଗ୍ରାମକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରୁଥିବା ବେଳେ ସେମାନଙ୍କର ମନେପଡ଼ିଥିଲା ଲୋକତଥାର ସେଇ ଅଗାଧିଆ ଗଜା ଓ ପାଳତୁଣ୍ଡା ମନ୍ତ୍ରୀ କଥା । ନିଜର ବଡ଼ମା ପାଇଁ ସେ ଗଜା ଆଦେଶ ଦେଇଥିଲା ଯେ, ଦିନ ତିନିମାସ ସମୟ ଓ ରାତି କର୍ମଚରୀର ହେବାର ବେଳ । କହିବା ବାଦୁଳି, ଏହି ଆଦେଶ ଫଳରେ ଗଜା ଅଗରେ ଧୁଂସ ମୁଣ୍ଡରେ ପଡ଼ିଥିଲା । ସାଧୁ ମହାରଜ୍ଙ୍କ ସାଙ୍ଗେତକ କଥୋପକଥନରୁ ସେହି ଧୁଂସର ପୁନରବୁଦ୍ଧି ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚନା ପାଇବାରୁ ସମ୍ଭବ ବିଷାଦ ଭାରିରଲା ଉନ୍ମୁଣ୍ଡିଆର ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କୁ ।

କିନ୍ତୁପକ୍ଷେ ପରେ ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ବିଦେଶାଗତ ଯୁବକ ସେମାନଙ୍କୁ ଭେଟିଲା, ସେ ବି ସେମାନଙ୍କୁ ସେହି ବିଷାଦଗ୍ରସ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ଦେଖିଲା । ଗ୍ରାମର କେତେ ଜଣ ଦୁଃସାହସିତ ଯୁବକ ଉକ୍ତ ବିଦେଶାଗତ ଅତିଥିଙ୍କୁ ସୁନର୍ତ୍ତଲା ପାଇଥିବା ଗଜାର ଅନୁଚର ମନେକରି ଦୁଷ୍ଟାମୀ କହିବାକୁ ପ୍ରକୃତ ହେଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତା’ ସାଙ୍ଗରେ ଥିବା କଳମଣିଷର ପ୍ରୋତ୍ସାହ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଗରେ ସେ କର୍ମରୁ ଶାନ୍ତ କଲା । ସେତେବେଳକୁ ଗୌରୀଭଳ ଦକ୍ଷିଣୀ କଳମଣିଷଟି ପଥିକ ଆସୁଥିବା ରାସ୍ତାରୁ ବିରଟ ଏକ ମାରଣୀ ଓଷ୍ଠକୁ ଅବଲୁକାକ୍ଷମେ ପିଲଟିଏ ପେଣ୍ଡୁ ଉଠାଇବାଭଳ ଟେକନେଇ ଫୋପାଡ଼ିଦେଇ ପ୍ରାୟ ଅଧଯୋଜନ ଦୂରକୁ । ସୁଗନ୍ଧ ଭସ୍ମ ଓ ହସ୍ତସ୍ପର୍ଶରେ ଚଟୁସ୍ତ୍ର ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ନିକଟତର ହେଇ ପଥିକଟି କି ଏକ ବିରଜ ଗୁଣ୍ଡାରେ କ’ଣ ପରୁରିଲା । ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଉତ୍ତୁକ ସୂଧାର ବାଳକ ଭଳି କଳମଣିଷଟି ଠିକ୍ ସେମାନଙ୍କ ଗୁଣ୍ଡାରେ ପରୁରିଲା, “ଆଉ କେମିତି ଆପଣମାନେ ଅନୁଚର କରୁଛନ୍ତି ଏହି ନୂତନ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଉପସ୍ଥିତିରେ ?”

କଳମଣିଷର ନିଶ୍ଚୟପଣିଆରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଇ ଗ୍ରାମବାସୀଟିଏ ପରୁରିଦେଲା, “କେଉଁ ଗଜା ଆପଣଙ୍କର ?”

ଏଥର ପଥିକ ସହ ତାଳମିଳେଇ କଳମଣିଷଟି କହିଲା,

“ନା, ଇ, ନା, ଆଉ ବନ୍ୟ ନାହିଁ, ଦେଶ ନାହିଁ, ପ୍ରଦେଶ ନାହିଁ । ଦେଶ ବଂଶ ଚୋରୀରେ ଥିଲା । ଏବେ ଖାଲି କମ୍ପାନୀ, କମ୍ପାନୀ ଏବଂ ବଜାର । ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଓ ଉପକ୍ଷେପକ । ମୁଁ ‘ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସୌରଜଗତ’ ନାମକ ବହୁଦେଶୀୟ କମ୍ପାନୀର ଜଣେ କର୍ମଚାରୀ । ଆମେ ଅଧିବାସୀଙ୍କ ଉପରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସୂର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରଭାବ ଅଭ୍ୟୁଦୟକର କରୁଛୁ । ଏଇ କଳମଣିଟି ମୋ କଥାର ଅଭିକାନ୍ତ କରେ ଓ ଆସନ୍ତା ବିପଦମାନଙ୍କରୁ ମୋତେ ରକ୍ଷାକରେ ।

“ଏ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବଂଶ ଗୁଣିଆଡ଼େ ବ୍ୟାପିଛି ?” ପଚାରିଲେ ଆଉ ଜଣେ ଗ୍ରାମବାସୀ ।

“ହଁ, ହଁ, ଅନେକ ଦୂର । ଆଧୁନିକ ସମାଜରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମସ୍ୟା ଆଉ ନାହିଁ ।”

“ଆଉ ଆଗଣମାନେ ଶୋଉଛନ୍ତି କେମିତି ?”

“ନନ୍ଦ ? ନନ୍ଦ, ଆଉଟ୍‌ଡେଟେଡ୍ । କେନ୍ଦ୍ର ଶୋଇବାର ଅବକାଶ ନାହିଁ । ଚାଁଛନ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ ଦରକାର । ଆଦୁରୀ, ଆଦୁରୀ ଉତ୍ପାଦନ । କାମ ଦରକାର । ଆଧୁନିକ ମଣିଷ ପଚାରିବେଳେ କର୍ମବ୍ୟସ୍ତ । ଅବଶ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ଛାଡ଼ି ଆସେ, ସେ ପାଇଁ ଅଛି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଓ ପ୍ରତିବର୍ତ୍ତକ ଔଷଧ । କିନ୍ତୁ ସେଗୁଡ଼ିକ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ମୁଁ ଉପସ୍ଥିତ ନୁହେଁ । ସେ ପାଇଁ ଆଦୁରୀ ଅନେକ ବହୁଦେଶୀୟ କମ୍ପାନୀ ଅଛନ୍ତି ।”

“କିନ୍ତୁ ଏ ବିଷୟ ? ପାତ୍ରା ଆମକୁ ଦାରିଛୁ ?”

“ଓଁ ବିଷୟ ! ବିଷୟ ଅନେକ ପୁରୁଷ ଗୋଟାଏ ନର୍ମଲ୍ ଆବେଶ । ବିଷୟ ଆଉ ଆବନରୁମାଲ୍ ଆବେଶ ନୁହେଁ ଆଧୁନିକ ମଣିଷର । ପେଣ୍ଡିଂନେସ୍ ମଣିଷ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିଜ ଭିତରେ ବନ୍ଧୁବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି, ବିଷୟ ପ୍ରାକୃତିକ ମାନସିକ ଆବେଶ ଦେଇଯାଉଛି । ବେଳେ ବେଳେ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗମୟ ପରିସ୍ଥିତିରେ ହସିବା ବା ଆନନ୍ଦଶୃଙ୍ଖଳ କରିବା ପାଇଁ ରହିଛି ଆବଶ୍ୟକତା ଔଷଧ । ଏଥର ବଞ୍ଚିବାଟାଏ ପାଟିରେ ପକାଇ ବିଦେଶୀ ଜଣକ କିଛିପରି ହସିଲେ । ମୁଁ ଉପସ୍ଥିତ ଚାକର ବିଷୟର କାଳନାଟିକା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ଆଡ଼ୁ ଆଲ କରିଥିବା ମେଘ ଭଲ ।

“ସମୟହୀନତା ?” ଚରଣରେ ପୂର୍ବଦ୍ୱାରା ଗ୍ରାମବାସୀ ।

“ହଁ, ଜାମ ଓ କିଶାମ, ଭଲ ଓ ମନ୍ଦ, ଗୁଣ ଓ ବର୍ତ୍ତୁଣ,
ଏପରିକି ଭନ ଓ ସ୍ବତ ଭଲ ବିଶେଷାନ୍ତର ଏବେ ଅର୍ଥହୀନ ହେଇପଡ଼ିଛି,
ଯାହାକୁ ବୋଧହୁଏ ଚିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଜଣେ ଚିତ୍ରକର ପରିବର୍ତ୍ତନ
କରିଥିଲେ ।”

ତା’ପରେ ନବୀନ ଜଣକ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ଆଗରେ ଚୋଳ
ଧରିଲେ ଶେଷ କାଗଜ, ଯାହା ଥିଲା ବନ୍ଧନ ଉର୍ଦ୍ଧାରେ ଚଉକ ଯାଉଥିବା
କେତେକ ଘଣ୍ଟାର ଚିତ୍ର ।

ଶିକ୍ଷାଦାତ୍ରୀ ଅଥଚ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଚକିତ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ସେ ଚିତ୍ର
ଦେଖୁଥିବା ବେଳେ କେହି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସୁବକ ହଠାତ୍ ଅଟଥିବା
ଆଡ଼କୁ ବଢ଼େଇଦେଇ ମେଥାଏ ଜୁଡ଼ିଜୁଡ଼ିଆ ପୋତକର ମୂଳ ଚାଲିଲେ ।
ଅନେକ ଯେଉଁ ଚିତ୍ରକର କରାଯାଉଥିବା ପରେ କଳାକାର ମାଧ୍ୟମରେ ସେ ପୁଣି
କହିଲେ,

“ନା, ନା, ମୁଁ ପରିବେଶର ନୁହେଁ । ମୁଁ ନୂତନ ଓ ମନଃପୂର୍ଣ୍ଣ
ବିଶାସ । ମୋର ଗବେଷଣା ସରିବାପରେ ଅତିରେ ଆସିବେ ପରିବେଶ-
ବିଦ୍ୱାନେ ।”

ନବୀନ ବିଦେଶୀଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱା ସରିଛି କି ନାହିଁ, ହଠାତ୍ ହେଲେ
ସବୁକିଛି ଓ ତା’ ପରେ ପରେ ପ୍ରବଳ ଅନ୍ଧକାର । କିନ୍ତୁ ସେ ବେଳେ
ଅନ୍ଧକାରରେ ଅନାବୃତ୍ତ ହେଇ ପଡ଼ିଥିବା ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ପ୍ରଳୟର
ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆସିବାର ମନେକରି ପଡ଼ିଉଠି ଆପଣା ଆପଣା ଗୁଡ଼କୁ ଧାଲିଲେ ।
କେଇକଣ ପରେ ଅବଶେଷେ ଅନ୍ଧକାର କଟିଯାଇ ପ୍ରାୟ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର
ସୁନ୍ଦର କରଣ ବୃକ୍ଷବିଜନନଙ୍କରେ ଝଲିଥିଲା । ପଣିକୂଳ ପୁଣି ବିନାଗନର
ସୁନ୍ଦର ଦେବାକୁ ଲାଗିଲେ । ତଥାପି ବି ଉନ୍ମୁଗିଆର ପ୍ରତି ଗ୍ରାମବାସୀ
ଆପଣା ଗୁଡ଼କୁ ବାହାରିବାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁନଥାନ୍ତି । ଯେତେବେଳେ କାହାର
ଗ୍ରାମସମ୍ପ୍ରଦାୟରେ ଉଚ୍ଚକଣ୍ଠ ଶୁଣି କାହାରକୁ ବାହାରି ଶେଷକୁ ତ ପାହାଡ଼
ଆଡ଼କୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ସାଧୁବାବା ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଦିଗରେ ଅନାଇ ଉଡ଼ାଇବା
କରି ଚାଲିଛନ୍ତି ଗାୟଣୀ,

ଜଣେ ବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସର ଆମ୍ଭକାହାଣୀ

ବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସ ହବା ଏମିତି କିଛି ସହଜ କଥା ନୁହେଁ । ଏକ୍ବର, ହବାକୁ ପଡ଼ିବ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପୁଣ୍ୟବାନ, ଯାହା ପଳରେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇପାରିବ ଜଣେ । ପୁଣି ଏତେ ପୁଣ୍ୟ, ଜ୍ଞାନର ଆଲୋକ ଆଇ ବ ଜଣେ ରକ୍ଷସପାତ୍ର ପାପ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନଟିଏ ସେମିତି ପାପ କରିବାଟା କେତେ କଷ୍ଟକର ହେଇପଡ଼ିବ ଶୁଦ୍ଧେ ତ ! ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତର ଧରି ଯେତକ ତପସ୍ୟା, ସାଧନା କରି ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନର ଯୋଗ୍ୟ ହେଇଥିବ, କେତୋଟି ମୃତ୍ୟୁର ସବୁଗୁଡ଼ିକ ପାଣି ପଟେଇ ଦବାକୁ ହବ ଜଗନ୍ନାଥ ପାପଗୁଡ଼ିକ ସାହାଯ୍ୟରେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚରିତ୍ରରେ ଅଭିଜ୍ଞତା ନେଇ କହୁଛି, ହେ ମହାରାଜାମାନେ, ଆଲୋକ ଆଡ଼ିକ ରହିଥିବା ପେଡ଼ିକ କଷ୍ଟକର ବ୍ୟାପାର, ଅବକାରର ଗଞ୍ଜରାବାକୁ ଅବତରଣ ମଧ୍ୟ ତରୋଧୁକ ଦେଖିବେ କାର୍ଯ୍ୟ । ସେଇଥିପାଇଁ ସାଧାରଣ ମଣିଷମାନେ ସଦାସର୍ବଦା ଗୋଧୁଳର ନିରପେକ୍ଷତାରେ ବସ୍ତ୍ରବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ତାକ କାକ ଏବଂ ରମଚନ୍ଦ୍ର ଓ ରବିଶମାନେ ଗୁରୁ ଯୁଗରେ ଭରଣ । ତା'ଠାରୁ ଆହୁରି ଭରଣ ଦେଲେ ମୋ ଭଳି ବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସ ଜଣେ । କାରଣ, ରମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଭଳି ବ୍ୟକ୍ତିଗୁଡ଼ିଏ ପଟେର ପରସ୍ତା ହରଣ ଭଳି ଜଗନ୍ନାଥ ପାପଟିଏ କରିବା କେତେ କଷ୍ଟକର ହେଇଥାନ୍ତା ଶୁଦ୍ଧେ ! ଭଲ ଶୁଣିଯୁଗ ଧରି ଏ ଯେଉଁ ବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସ ଅସ୍ତିତ୍ବର ନିସଙ୍ଗତା ମୁଁ ଅସ୍ବସ୍ତ କଲଣି, ତାହା ବୋଧହୁଏ ଧୀରେ ଧୀରେ ମୋର କିଛି ପାପ ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ଷ ହେଇଛି । କେତେ ଭଲ ଧରି ପ୍ରଭୁ ଶିବଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କରିବା ପରେ ମଣିଷର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୋର ଚେତନାରେ ପୁଣି ଝିପ୍ପାଣିକ ହେଇଛି ଏବଂ ମହାଦେବଙ୍କ ମାନସପୁତ୍ର ଶ୍ରୀ ବଳ୍ରାଜବାଲ୍ଲଭ ଦୟାପ୍ରାପ୍ତ ଜଣେ ଅଧମ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ଜରିଆରେ ମୁଁ ମୋର ଜୀବନର କପୁଟେଣ ଆପଣମାନଙ୍କୁ କହିବି । କୋଟିଏ ନର୍ତ୍ତକ କଷ୍ଟଠାରୁ ଆହୁରି ଜଗନ୍ନାଥ ଏଇ

ନିମ୍ନଲିଖିତ ମୁଁ ଦେଖିବି ତଥାପି ତହିଁ ଦୂରତା, ତାହା ଅପରିମାଣକୁ
 ଅନୋଦିତ କରିବି ନିଶ୍ଚୟ । ମୋର ନିଃସନ୍ଦେହ ପରାଜୟ ଶୁଣି
 ପଦ ଅପରି ନେତବ ଅଙ୍ଗୁଳି ତଳେ, ତେବେ ମୋର ଏଇ ତଥାପିକୁ
 ଆପଣମାନେ ପଦପଦ୍ମରେ ପଦ ଗୁଣ କରିବେ । ମୁଁ ଜାଣିଛି, ଆଗାମୀ
 ସୃଷ୍ଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋର ଏହି ଗୁଣଗୁଣ ଅସ୍ଥିର ବଳାୟି ରହିବ ।
 ଯଦି ତୁମାନେ ଯେତେବେଳେ ନିଜ ସୃଷ୍ଟିର ବ୍ରହ୍ମା ଦେବେ, ମୁଁ ଶାପମୁକ୍ତ
 ଦେବ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଇ ତଳସ୍ତରରେ ମୋତେ ସବୁ ଦେଖିଥିବା ଏଇ
 ପିଣ୍ଡାତୀ ପୂର୍ବର ମଧ୍ୟ ମୁକ୍ତି ପାଇବ । ଅବଶ୍ୟ ସେମାନେ ପଦ ବୃତ୍ତମୂଳ
 ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ପାଇଁ ସଦାସଦା ରକ୍ତ ତୁମାନଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ ଦେବୁ ।

ହଁ, ପ୍ରଥମେ ମୋର ଜଣେ ଶିଶୁର ଶିଶୁର କଥାଟି ଆରମ୍ଭ
 ଦେଉଛି । ଆଗରୁ କହିଲୁଣି, ଦେଖି ସମସ୍ତଙ୍କ କଥା କୁହାଯାଉଛି ସେ
 ସ୍ତର ମୁହାଁଟା ଅଳଙ୍କାର ସମସ୍ତ ଅବଶ୍ୟ ପଦସ୍ଥ ଅଳଙ୍କାର ଥିଲା ।
 ପାଞ୍ଚବନ୍ଦ୍ୟଙ୍କ ରକ୍ତ ଉଠିଥିଲେ ଶିଶୁକାଳୀଙ୍କର ଆଦର୍ଶ । ଅପରିଗ୍ରହର
 ତରଳ ଦୃଷ୍ଟିର ସେ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ପ୍ରତିସ୍ପନ୍ଦ ଦେଇ ପାରିଥିଲେ । ଗଜା
 ସୁଦର୍ଶନ ମୁକ୍ତି ପରିଗ୍ରହ ଲକ୍ଷେ ଗାୟ ଦାନ ଦରିଦ୍ରକୁ ଧର ଘୋଷଣା
 କଲେ । ସେଇକି ଦାନ ଗୁଣ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଗୋରୁଗୋରୁ ଦେବର ରକ୍ତଥାଏ
 ରୁଷି ପାଞ୍ଚବନ୍ଦ୍ୟଙ୍କର । ଦାନ ଯିଏ-ଯିଏ ଗୁଣ କରି ପାରୁନଥିଲେ
 ଅଳଙ୍କାର ରକ୍ତ । ଦାନ ସବୁ ଫୁଲୁ ଥିବା ପାପର ଓଜନ କଥା ପଦ
 ଏକାନ୍ତ ଜାଣି ପାରୁଥାନ୍ତେ ତେବେ କିମ୍ବା ପରିଶ୍ରମରେ ବା ଅସବୁ
 ଉପାୟରେ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଉପୁ କରୁଥାନ୍ତେ ଲୋକେ ।
 ତେଣୁ ରୁଷି ପାଞ୍ଚବନ୍ଦ୍ୟଙ୍କୁ ସେମାନେ ସଜାଣିଲେ ନିଆଯାଇ ଉକ୍ତ
 ଦାନ ଦିଆଗଲା । କିନ୍ତୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ଶିଷ୍ୟ ଜୀବନଯାପନ କରିବାକୁ ଦେଲେ
 ନିଜର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଅଧିକ ଧନ ପ୍ରାପ୍ତି କରିବା ଚିନ୍ତାକାଳ ସମାଜର
 ଆଦର୍ଶ ବହୁର ଥିଲା । ତେଣୁ ପାଞ୍ଚବନ୍ଦ୍ୟ ପଶୁର ଦାନ ସବୁ ଫୁଲୁ
 ପାପର ନିଜର ପ୍ରସଙ୍ଗ ବଳରେ ହଜିମ କରି ସମସ୍ତ ଗାୟକୁ ପୁଣି
 ଲକ୍ଷେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବାଣ୍ଟିଦେଲେ । ଏଭଳି ଏକ ଉଚ୍ଚ ଆଦର୍ଶକୁ
 ସାରଣୀ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ସମାଜରେ ଶିଷ୍ୟକଟିଏ ତଥା କେତେ
 ଶୁଦ୍ଧର ବ୍ୟାପାର ଦେଇଥିବ, ସ୍ବଚ୍ଛ ତ ! ଦେବର ଶାସ୍ତ୍ରବ୍ୟାପାର

ପାରାଜୟମତା ବୁଝି, ଅନ୍ୟୋପଲବ୍ଧ ଓ ଅନ୍ୟଦର୍ଶନ ବିନା ଶିକ୍ଷକ ବା ଗୁରୁ ହେବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା । କାରଣ ଯିଏ ଶିକ୍ଷକ ବା ଗୁରୁ ଥିଲେ, ସେମାନେ ପଣ ଓ ଅପଣ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାବେ ଦାନ କରିପାରୁଥିଲେ । ସେମାନେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ଥିଲେ ଓ ସେମାନଙ୍କୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିଲା ।

ଏହିଭଳି ଏକ ପରମ୍ପରାଗତ ଶିକ୍ଷକ ପରିବାରର ମୋର ଜନ୍ମ ହେଇଥିଲା । ଗୁରୁ ଅଶ୍ରମରେ ବେଦ, ଉପନିଷଦ୍ ଆଦି ସମସ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ରର ପାରାଜୟମତ ହେବାପରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ମୋର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସାଧନା । ତତ୍କାଳୀନ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ, ତପସ୍ୟା ଓ ନିଃସଙ୍ଗତା ମାଧ୍ୟମରେ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟ ଚକ୍ର ମନକୁ ଆସୁଥିଲା । ସେଇ ନିଃସଙ୍ଗତାର ସାଧନା କରିଥିବା ଯୋଗୁଁ ଏଇ ବ୍ରହ୍ମବିଷୟର ଜୀବନ ଗୌରବୀ ମତେ ବଞ୍ଚିଯାଇଛି ମୁଁ । ସମସ୍ତ ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା ଶେଷ ହେବାପରେ ମୁଁ ଅନ୍ୟ ବିଦ୍ୟାଧୀମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଗୁରୁଙ୍କଠାରୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଗଲି । କେତେଜଣ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନର ଉପସ୍ଥଳ ହେଇଥିବାରୁ ଆମମାନଙ୍କୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଉପାଧିରେ ଭୂଷିତ କରାଗଲା । ଅନ୍ୟମାନେ ନିଜ ଯୋଗ୍ୟତା ଅନୁଯାୟୀ ଶକ୍ତି, ବୈଶ୍ୟ ଓ ଶୁଦ୍ରୋଚିତ କର୍ମମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆଦେଶ ପାଇଲେ । କିନ୍ତୁ ଆମମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେବଳ ଜଣଙ୍କ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବ୍ରହ୍ମପ୍ରାଣୀମାନେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ଗୁରୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ । ମୋ ନିଜ ଭିତରେ କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳକୁ ଏତେ ବିଶ୍ୱାସ ଆସିଯାଇନାହିଁ ଯେ, ଗୁରୁଙ୍କର ଏଭଳି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମୋତେ ପ୍ରସଙ୍ଗ ବୋଲି ମନହେଲା । ତେଣୁ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମପ୍ରାଣୀମାନେ ପ୍ରବେଶ ନକରିବାକୁ ମନେ ମନେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲି । ଗୁରୁଙ୍କର ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ଅବଞ୍ଚି କରିବାର ଫଳ ମୁଁ ଏବେ ଶେଷ କରୁଛି । ବାସ୍ତବରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ବିନା ବ୍ରହ୍ମପ୍ରାଣୀମାନେ ଜୀବନଯାପନ କରିବାକୁ ଆଦେଶ ପାଇଥିବା ମୋର ସହପାଠୀ ସ୍ୱକୃତ୍ୟ ଛଡ଼ି ସାମାନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷିତା ଯୋଗୁଁ ଏଭଳି ଗୁରୁଦ୍ରୋହ ହେଇଗଲା ମୋର । ଜଣେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ସାଧକ ପକ୍ଷରେ ଏଭଳି ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଦ୍ରୋହ ଅତି ଭରଳ ହେଲେହେଁ, ମଣିଷ-ଇତିହାସରେ ଏମିତି ବେଳେ ବେଳେ ଘଟିଥାଏ । ଏପରିକି ଦେବତାମାନେ ମଧ୍ୟ ଅନାୟତ୍ତ କରି ସ୍ୱର୍ଗରୁ ହତାହତ ହେଇ ମନୁଷ୍ୟ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥା'ନ୍ତି । ତାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ଅବଞ୍ଚି କରିଥିବାରୁ ଗୁରୁ ଅବ୍ୟୟ ଶୂନ୍ୟ ହେଇନଥିଲେ ।

ତେଣୁ ସୁଦ୍ଧି ଆମ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ ଯେ, ଘର ମୁଁ ବୃତ୍ତସ୍ଥାଣ୍ଡରେ ରହି ବ୍ୟାପାର ନକଲେ, ଡେକ ମୋର ଆଶ୍ରମରେ ଗୁଣ୍ଡାମାନଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିବି ନାହିଁ । ଯେହୁ କାରଣରୁ ମୋର ଆଶ୍ରମରେ ଅନେକଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେହ ଗୁଣ୍ଡା ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଘର ମୁଁ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲି ଅନୁରବର୍ତ୍ତୀ ଆଶ୍ରମରେ ବ୍ୟାପାର କରୁଥିବା ଗୁଣ୍ଡା ସୁଦୂର ଦେଶେ ଗୁଣ୍ଡାଙ୍କୁ ଆଶ୍ରମରେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଗୁରୁକାଠାରୁ ଅନୁମତି ପାଇଲ । ଶୁଣି ତ ମୋର ଚେତନାକୁ ଅଧିକାର କରିବିଆସ, ମୋର ପାଣ୍ଡିତ୍ୟର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସେବେ-ବେଳକୁ ଏପରି ବ୍ୟାପିଥାଏ ଯେ, ଗୁଣ୍ଡାମାନଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ମୁନିଗୁଣ୍ଡା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ମୋର ବ୍ୟାପାରରେ ଯୋଗଦେବାକୁ ଅବସରପାରି ଦେଖିଥାନ୍ତି । ଅଳ୍ପା ଏପରି ହେଇଥାଏ ଯେ, ମୁଁ ଗ୍ରହଣ କରୁନଥିବା ଗୁଣ୍ଡାମାନେ ଶୁଣି ଗୁଣ୍ଡାଙ୍କ ଆଶ୍ରମକୁ ଯାଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତଥାପି ଗୁରୁକର ମୋ ଆପେକ୍ଷା ସୁଦୂର ଉପରେ ଅଧିକ ଆତ୍ମା ଯୋଗୁଁ ମୋ ଅହଂକାର ଆହୁତ ହୋଇଥାଏ । ମୁଁ ମନେକଲି, ବୋଧହୁଏ ତାଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଇବା ପାଇଁ ଗୁରୁ ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଆଶ୍ରମରେ ଗୁଣ୍ଡାମାନଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଲେ । ପାଣ୍ଡିତ୍ୟର ଅହଂକାର ଯୋଗୁଁ କି କ'ଣ, ମୁଁ ବ୍ୟାପାରରେ ଜଣେ ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା ଗୁରୁ ହେଉ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବାକୁ ଚାହୁଁଥାଏ । ତେଣୁ ଗୁରୁଙ୍କ ବିନାୟକରେ ମୁଁ ତ ଗୁଣ୍ଡା ଗ୍ରହଣ କଲି ଆଶ୍ରମରେ । ଅନେକଦିନ ମୋ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବିଷୟରେ ଅବଗତ ହେଉଥିବା ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମାନେ ଏଥର ମୋ ଆଶ୍ରମର ଯୋଗଦେବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ମୋର ଏହି ଦିନସ୍ଥର ଗୁରୁଦ୍ଵାର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସୁରୁତୁ ଅବଗତ ଥିଲା କି ନା ଜାଣେନା । କାରଣ କିଛିଦିନ ପରେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପାଇଲି ଯେ ପ୍ରାୟୋଗବେଶନ କରି ଦେହବ୍ୟାପ କରିବାକୁ ସେ ହିନାକପୁ ଗୁଣ୍ଡାପାଇ-ଲେ । ଏବେ ମୁଁ ଗୁରୁ, ବୋଧହୁଏ ପ୍ରିୟ ଶିଷ୍ୟର ଅଗତ ରହଣ୍ୟତ ତଥା ଜାଣିପାରି ସେ ପ୍ରାୟୋଗ ସେ ଦୁଃଖର ପାଇଥିଲେ । ଦୁଇ ଦୁଇଥର ସେ ଟାଣି-ଦେଇଥିବା ଲକ୍ଷ୍ମଣ-ରେଖାକୁ ମୁଁ ମୋର ଶିର୍ଷା ଓ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟର ଅହଂକାର ଯୋଗୁଁ ଅବଗତ ଥିବାର ପାଦ ଏବେ ଘେର କରୁଛି । ତଥା କ'ଣ କି, ମୋ ଆଶ୍ରମରେ ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ଯୋଗ ଦେଇଥିବା

ଲଳନାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ସୁନ୍ଦର ବୋଲି ଜଣେ ମୁନିବନ୍ଧ୍ୟା ଆଆନ୍ତି, ଯିଏ
 ଥିଲେ ତାଙ୍କ ପରି ସିଏ—ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦର । ସମସ୍ତ ସେମିତି ଅନନ୍ୟ ଓ
 ଉପମାନ୍ତର, ସେହୁଭଳି ତାଙ୍କ ଗୌରବ୍ୟକୁ କୌଣସିପ୍ରକାର ସାଦୃଶ୍ୟ
 ଦ୍ଵାରା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିହେବ ନାହିଁ । ସେ ଆଶ୍ରମର ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ହୃଦାବଦର
 ଘୋରଦେବା ପରମହର୍ଷିଙ୍କୁ ଝି ମୁଁ ଜାଣିଗଲି, କାହିଁକି ଗୁରୁ ମୋତେ
 ବ୍ରହ୍ମସ୍ଥାଣ୍ଡରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ଆଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ସ୍ଵୟତଃ
 ଆଶ୍ରମରେ ଉପସ୍ଥିତି ମୋର ନିଷ୍ଠାକୁ ଅଗ୍ନି ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ବୃତ୍ତ ଭଳି
 ଚରଳାଇଦେଲା । ଇଆତେ ମୋର ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ବେଳେ କହୁଥାଏ ଯେ
 ସୁନ୍ଦର ମୋର ପ୍ରିୟା, ଅତ୍ୟନ୍ତ ମୋର ବନ୍ଧ୍ୟା ସମାନ; ସିଆଡେ ଚଞ୍ଚଳ
 ମନ ମୋର କାମ ଶବ୍ଦର ଉତ୍ତେଜିତ ହେଇଯାଉଥାଏ । ଘୋଷିଏ ପଟ
 ମୋର ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞାନ ଓ ନିଷ୍ଠା ଚେତେର ଦଉଥାଏ ଦେହ ଅଳିକ, ତା'ର
 ଗୌରବ୍ୟ ଶରଣାସୀ । ଉପରକୁ ଦେଖାଯାଉଥିବା ଭୁବନମୋହନ
 ଗୌରବ୍ୟ କେବଳ ପତିତା ଚନ୍ଦ୍ରାବେଶ ରକ୍ତ, ପ୍ରଜ୍ଞ, ମେଦ, ମାଂସ,
 ଅସ୍ଥି ଓ ସ୍ଵରାଗ କରୁ ମୋ ଦେହର ଆକର୍ଷଣ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ସ୍ଵପନକୁ
 ଅସ୍ଥୀକାର କରୁଥାଏ । ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଓ ଶାସ୍ତ୍ରବ୍ୟବ ଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରକୃତ ଅନୁଭୂତି
 ଭିତରେ ଥିବା ପାର୍ଥକ୍ୟ ମୋତେ ଜଳଜଳ ହେଇ ଦେଖାଯାଉଥାଏ ।
 ସଫଳ ସମ୍ପର୍କରେ ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞାନ ଓ ସ୍ଵପନର ଅନୁଭୂତି ଯେ ଦୁଇଟା ଅଲଗା
 କଥା, ତାହା ଏବେ ମୋର ଦୃଢ଼ବୋଧ ହେଲା । ସେଇଦିନ ମୁଁ ଗୁପ୍ତି
 ସୁକୁନ୍ଦଳ ଜୁନନାରେ ମୋର ନ୍ୟୁନତା ଅନୁଭବ କଲି । ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋର
 ଶିର୍ଷା ଦୁଃଖଭୂତ ହେଲା । ଗୁରୁଦ୍ରୋହ କରିଥିବାରୁ ପଶ୍ଚାତ୍ତପ କଲି । ଅଧିକ
 ସୁନ୍ଦର ପ୍ରତି ଆକର୍ଷଣ ମୋର କମିଲା ନାହିଁ । ଅନେକଦିନ ବେଳେ ଓ
 ଜିନ ସହ ଆନୁସ୍ତବରେ ଲାଘୁ ହେବାପରେ ଆସିଲା ମୋ ପତନର
 ଦିନ ।

ଆଶ୍ରମର ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା ପରେ ଲବ୍ୟ ଜ୍ଞାନକୁ ନେଇ କିଛିଦିନ
 ପରିଚ୍ଛାନ୍ନକର ଜୀବନ କାଟିବାକୁ ହୁଏ । ସେହି ଭ୍ରମଣ କାଳରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ
 ଓ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ଚକ୍ରାଚାର ସମାଜ ଓ ମଣିଷମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ସମସ୍ୟା
 ସହ ପରିଚିତ ହୁଅନ୍ତି । ସେହି ଅନୁଭୂତି ଯବୁ ଝି ଜୀବନପଥରେ ପ୍ରବେଶ
 ପରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ସଦୃଶ୍ୟ ଓ ସମସ୍ୟା-ସଚେତନ କରି ରଖେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରପାଦୀ ମୁଁ ସମସ୍ତ ଗୁଣଗୁଣୀକୁ ପରିବ୍ରାଜକ ଜେନ ବଦାୟନକୁ
ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲି; କିନ୍ତୁ ଦୟାଶିଖା ସମାପ୍ତ ହେଇନାହିଁ ବୋଲି ସୁମନ୍ତକୁ
ଆଶ୍ରମରେ ରହିବା ପାଇଁ କହିଲ । ଏଭଳି ନିଷ୍ପତ୍ତି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ
କରିଥିଲା । କାରଣ ସୁମନ୍ତ ଆପଣାର ଦୟାଶିଖାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁଡ଼ରେ
ପାରିଜନ ଥିଲା । ଅନ୍ତରାତ୍ମାମାନେ ପ୍ରକୃତ୍ୟାରେ ବାହାରିଥିବା ପରେ
ସେ ଏକାନ୍ତରେ ସୁମନ୍ତକୁ ମୋର ତାମନା ବିଷୟରେ କହିଲ । ମୁରୁଣୀର
ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ନିଶ୍ଚୟ ଆଖି ଦୁଇଟି ତା'ର ଥରାଉଁଟି ଲଜ୍ଜା ଓ ଅପମାନରେ ।
ଚକ୍ର-ଲତା ଭଳି ତମସୟ ଗୁପ୍ତମୟ ତା'ର ଦେହବିଶେଷ ଯୁଗପତ୍ରି ଭୟ,
ବିସ୍ମୟରେ ଗୋଳାୟିତ ହେଲା । ମୁଁ ମନେକରି ବୋଧହୁଏ ସୁମନ୍ତ ତା'ର
ତେଜା ହସିଲ । ସେ ଭୂମିରେ ପଡ଼ିଯିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଦୁଇ ବାହୁରେ
ତାକୁ ଡୋଳି ଧରିଲି, କିନ୍ତୁ ଅଳ୍ପ ଦେଇକ୍ଷଣ ପରେ ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ
ହେଇଗଲା ଓ ଚକ୍ଷୁ ଉନ୍ମୀଳନ କରି ମୋର ଏହି ପତନ ପାଇଁ ନିଜକୁ
ଦାୟୀ କଲା । ନିଜର ଦୈବିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ନିଜର ପିତାସମ ଗୁରୁକୁ
ଯୋଗଦେଖି କରିଥିବାରୁ ସେ ଆପଣାର ପୁଣ୍ୟବଳରେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
ଦେହତ୍ୟାଗ କରି ପୁରୀସେବା କଲା । ମୋର ସଙ୍ଗନକାମୀ ଗୁଣ୍ଡ ଶିଖରର
ଭାଗରେ ପଡ଼ିରହିଲା ଦେବନ ସୁମନ୍ତର କେ ।

ସୁମନ୍ତର ପିତା ତା'ର ମୃତ୍ୟୁର ଖବର ପାଇବାକ୍ଷଣି ଯୋଗ-
ବଳରେ ଜାଣିପାରିଲେ ତା'ର କାରଣ । ତାଙ୍କର ଅଭିଶାପ ଯୋଗୁଁ
ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମୁଁ ବ୍ରହ୍ମସନ୍ତତିଏ ହେଇଗଲି । ପଶ୍ଚାତ୍ତପ କରି
ଦେବ ଶମାୟଣା କଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ କଥା ତ ଅନ୍ୟଥା ହେବାର ନୁହେଁ ।
ତଥାପି ସେ ମୋତେ ମୁକ୍ତି ପାଇବାର ଗୋଟିଏ ଉପାୟ କହିଦେଲେ ।
ଏହି ଉପାୟ ଅନୁପାଦୀ ମୁଁ ସତ୍ୟ, ସେବୟା ଓ ଦାପର ଚିନ୍ତୟନରେ
ଏକାନ୍ତରେ ଶିବ ଉପାସନା କଲି । କଳୟୁଗ ପ୍ରବେଶ ହେବାକ୍ଷଣି ମୋ
ଭାଗ୍ୟପାଥ ପୃଥିବୀର ବହୁସୁଖ ବହୁଶାନ୍ତି ସମ୍ପର୍କରେ ମୋର ଧାରଣା
ପ୍ରସ୍ତ ହେବାରୁ ଲଗିଲା । ଚଳତ ଚିନ୍ତୟନର ସୁରାଧର୍ମ ସିନା ମୋ ପ୍ରକୃତର
ପ୍ରତିରୁଦ୍ଧ ଥିଲା; କିନ୍ତୁ କଳୟୁଗ ପ୍ରବେଶ କରିବାକ୍ଷଣି ସତେ ଯେମିତି ମୋ
ଦେହରେ ନୂଆ ଶକ୍ତିର ସମ୍ଭାର ହେଲା । ମୁଁ ବଳେ ବଳେ ଜାଣିପାରିଲି
ଏହି ସୁଗତି ଅସୁର, ପିଣ୍ଡତ, ବ୍ରହ୍ମସନ୍ତତି, ଭୂତ, ସୁଷୁକୃତ, ଛାଆଣୀ

ଚିତ୍ରଶାଳୀ, ଝିପିମାନଙ୍କର ଯୁଗ ହବ । ଏଇମାନେ ଏ ଯୁଗରେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହେବ ଏବଂ ପୃଥିବୀକୁ ଶାସନ କରିବେ । ସତକୁସର ଧୀରେ ଧୀରେ ମୋର ଅଜ୍ଞତବାସ କଟିଯିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଜବାହରଲାଲ ଆପଣା କର୍ମପଥରେ ଅନେକ ଲେଖା, କାମୁକ, ଦୁଇଭାଷୀ, ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଭୂତ, ପୁଷ୍କୁଡ଼, ଡାଆଣୀ ଦେଇ ମୋର ଅନ୍ତର ଶବ୍ଦର କାକାତପାତ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ପୁଣ୍ୟବଳ ନ ଥିବାରୁ ବ୍ରହ୍ମବନ୍ଧୁ ସିନା ସେମାନେ ଦେଇପାରୁ ନଥାନ୍ତି, ତେବେ ସ୍ଥାନବଳ ଭୂତ, ପୁଷ୍କୁଡ଼ ହବାକୁ କିଏ ନମାନିବ ?

ଏଇଭଳି ଅନେକ ଅନୁର ପାଇ ମୋର ଈଶବରତା କଟିଗଲି ସିନା; କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ କାମ-ପ୍ରବୃତ୍ତି ପାଇଁ ବ୍ରହ୍ମସ୍ପଷ୍ଟ ହେଉଥିଲା, ତାହା ପୂରଣ ନ ହେଲାଯାଏ ମୋର ମୁକ୍ତି ହବ କେମିତି ? କିନ୍ତୁ ମୋ ଭଳି ବ୍ରହ୍ମସ୍ପଷ୍ଟକୁ ବରଣ କା କରିବ କିଏ ? ମୋର ଶୁଣି ଅକୃତ, ଜଗନ୍ନାଥ ରୂପ ଓ ସବୋପରି ମୋର ତେଜକୁ ଅଶଗ୍ନମାନେ ମଧ୍ୟ ଚଢ଼୍ୟ କରିବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା; କିନ୍ତୁ ସେମିତି ଜଗନ୍ନାଥ ପାପ କରିଥିବା ବ୍ରହ୍ମସ୍ପଷ୍ଟୀଟିଏ ବା ପିଣ୍ଡାଣିଟିଏ ପାଇବା ମଧ୍ୟ ସହଜ ନୁହେଁ । ନିଜ ସନ୍ତାନକୁ ପଞ୍ଜନରେ ହତ୍ୟାକରଣ ସିନା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟିଏ ପିଣ୍ଡାଣି ହୁଅନ୍ତା ! କଳିଯୁଗରେ ଆଉ ଯାହା ହେଉ ନହଉ, ବାପ ମା'ଙ୍କର ସନ୍ତାନ-ମୋହ ଥିଲା ସବୁ ଯୁଗଠାରୁ ଅଧିକ । ଅନ୍ୟ ଯୁଗରେ ଲାଜ, ଆଦର୍ଶ ଆଗରେ ବାହୁଲ୍ୟକୁ ବେଳେ ବେଳେ ଚ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ କଳିଯୁଗରେ ପିଲାଛୁଆ ଓ ପରିବାର ପ୍ରତି ମୋହ ଯୋଗୁଁ ଲୋକମାନେ ସବୁପ୍ରକାର ପାପ କରିବାକୁ ପଶ୍ଚାତ୍ତପତ ହେଉନଥିଲେ । ସେଭଳି ପରିସ୍ଥିତିରେ ନିଜ ସନ୍ତାନକୁ ହତ୍ୟା କରିଥିବା ନାଶ୍ଟିଏ ପାଇବ କୋଉ ? ଅନେକ ଖୋଜାଖୋଜି କଲପରେ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ଖଡ଼ରେ ପାଖାପାଖି ରହୁଥିବା ଦୁଇଟି ପରିବାର ଠିକଣା କଲ । ଭଉଁସ ପରିବାରର ଚଳଣି ଭଲ । ପୁରୁଣା ଯୁଗ ଭଳି ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ ନାହିଁ । ତେବେ, କଳିକାଳରେ ପେଟ ପୋତିବା ଭଳି ବିଦ୍ୟା ଆୟତ୍ତ କରିଥାନ୍ତି ଉଭୟ ପରିବାରର ଲୋକ । ଉଭୟ ପରିବାର ଭିତରେ ଭଲ ସମ୍ପର୍କ ଥିବାରୁ ମୋର କାମ ଆହୁରି ସହଜ ହେଇଗଲା । ଥିଲାଲ ଲୋକଙ୍କର ତ ଲୋଭ ଅଧିକ । ଯେତେ ଥିବ, କଲେବଳେ ଗୋଟିଏ ଚାକୁ କେମିତି

ବେଢ଼ାଇବେ, ତା'ର ଚିନ୍ତା ବାରିଥିବ ସେମାନଙ୍କୁ । ସେଇ ଆତ୍ମସନ୍ଦେହ
 ଚିନ୍ତା ମୋ ପାଇଁ ଖୁବ୍ ଅନୁରୂପ ହେଲା । ତା'ଛଡ଼ା ମଣିଷମାନଙ୍କର
 ଆଉଁଶ କେତେଟା ସତ୍ୟତା ଗୁଣ ହେଲା କଣି ଓ ଅସନ୍ତୋଷ । ଉପର
 ଦେଖାଣିଆକୁ ଦୂର ପରିବାରର ସମ୍ପର୍କ ଖୁବ୍ ଦଳିଷ୍ଠ । ହେଲେ, ଭିତରେ
 କେହି କାହାରିକ ସହିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । କଥା କ'ଣ କି, ଗୋଟିଏ
 ଅସିଦ୍ଧ ଦେହମାନଙ୍କ ଗ୍ରାମରେ ତାମ କରବାବେଳେ ସୁନ୍ଦର ବାବୁ ଓ
 ଦଳିଆମ ବାବୁ ଏକାଠି ନାଚା ଦୁଇଜଣ କଣି ପକେଇଥିଲେ । ଉଭୟଙ୍କ
 ଭିତରେ ଥିଲା ଶୀର-ନାଭି ସମ୍ପର୍କ; କିନ୍ତୁ ସ୍ବାମୀମାନେ ବନ୍ଧୁ ହେଲେ
 ବୋଲି ସ୍ବାମୀମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସେ ଭଲପଡ଼ିବ, ତା'ର ତ କିଛି ନିଶ୍ଚିତତା
 ନାହିଁ । ତା'ଛଡ଼ା ଅଧାବୟସରେ ସୁନ୍ଦରବାବୁଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ହେଇଯିବାରୁ
 ପତ୍ନୀ ସତ୍ୟଭାମା ଭିତରେ ଭିତରେ ଶକ୍ତି ପଡ଼ିଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରତ
 ଅବସ୍ଥାରେ ଦେହତ୍ୟାଗ କରିଥିବାରୁ ଖୁବ୍ ଗୁଡ଼ାଏ କ୍ଷତବୁଦ୍ଧି ସ୍ତ୍ରୀ
 ପାଇଯାଇଥିଲେ ତମ୍ଭାମୟ । ସେଇ ପରିସାରେ ଭଲଭଲ ଖଣ୍ଡେ
 ତୋଳିବା ଓ ପିଲାଙ୍କୁ ପାଠଶାଳା ପଡ଼େଇ ମଣିଷ କରବାରେ ବିଶେଷ
 ଅତ୍ୟୁତ୍ୟା ହେଇନଥିଲା ତାଙ୍କୁ; କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଅବକାର ଦୁଇଜଣ ହେଇପାଇ-
 ଥିଲା ଅନବଦନ ପାଇଁ । ସେତେବେଳେକାର ନାଗର ଅବକାରର ଉତ୍ତ
 ଥିଲା ସ୍ବାମୀ । ସ୍ବାମୀ ଯେତେବେଳେ ପଡ଼େଇ ଅଧିକାରୀ, ସେଇ ଭୁଲକାରେ
 ସ୍ବାମୀ ଅବକାର । ଅବଶ୍ୟ ସୁନ୍ଦରବାବୁଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ଓ ପାରିବାରିକ
 ଆଶ୍ରିତାତ୍ୟ ମଧ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ ନଥିଲା । ଏକା ପଡ଼େଇଥିଲେ ବି
 ଦଳିଆମବାବୁଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ସେଇକି ଆକର୍ଷଣୀୟ ନଥିଲା । ସେ ସେ ଏକ
 ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ବାମୀ ପରିବେଶରୁ ଆସିଥିଲେ, କେବଳ ସେତେକ ମୁହେଁ, ତାଙ୍କ
 ସ୍ତ୍ରୀ ଅଭିପ୍ରାୟୀ ଦେଖି ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ଅପାରୋକ୍ଷ, ମଫସଲ । ଶେଷ ଏକାଠି
 ରହଣି ଓ ସ୍ବାମୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦଳିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁତା ସତ୍ତ୍ବେ ସତ୍ୟଭାମାଦେବୀ
 ଏକରକମ୍ ଦମ୍ଭପୂର୍ବକ ମୁଣ୍ଡବ କାନ୍ଦିବ କିନ୍ତୁଥିଲେ ଦଳିଆମବାବୁଙ୍କ
 ପରିବାର ଉପରେ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟକୁ ସ୍ବାମୀଙ୍କ ଅକାଳମୃତ୍ୟୁ ସେତେକ ଅବକାର
 ତାଙ୍କଠାରୁ ହେତୁର ନେଇଥିଲା । ତାଙ୍କର ଏହି ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ ଦୁର୍ବିପାକ
 ସମୟରେ ସ୍ବାମୀର ବନ୍ଧୁଙ୍କ ପରିବାର ପ୍ରତି ସମସ୍ତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଭୁଲେଇଥିଲେ
 ଦଳିଆମବାବୁ; କିନ୍ତୁ ଏଇ ସତ୍ତ୍ବେପୂର୍ବକ ପାଇଁ ଖୁବ୍ ଗୋଟାଏ ମୁଣ୍ଡ ଦବାକୁ
 ହେଇଥିଲା ସତ୍ୟଭାମାଦେବୀ । ସ୍ବାମୀ ଥିବାବେଳେ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ଓ

ଆଇକାଟ୍ୟକୁ ପୁଞ୍ଜି କରି ସତ୍ୟଭାମା ଯେମିତି ପତ୍ତାଶିମାଙ୍କ ଉପରେ ନଜର
 ଜାହର କରି ଆସିଥିଲେ, ଠିକ୍ ସେମିତି ଅଳ୍ପପୂର୍ଣ୍ଣାଦେବୀ ଏଥର ତାଙ୍କ
 ଅସହାୟତାର ସୁଯୋଗ ନେଲେ । ଅନେକ ସମୟରେ ସନ୍ତୋଷୀମାତାଙ୍କୁ
 ସାହାଯ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିବାରୁ ସତ୍ୟଭାମା ଜର୍ଜିବାଦରେ ତାଙ୍କ
 ପୂର୍ବକର ବଡ଼େଇ ଯଜ୍ଞପାଉଥିଲେ । ଏ ପ୍ରତିପା ଲୁଗିରହିଥିବା
 ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କ ପିଲାମାନେ ନାବାଳକ ହେଇ ରହିଥିଲେ ।
 ଶ୍ରାବ୍ୟକୁ ଝିଅ ସିନ ଓ ପୁଅ ତାକୁ ଥିଲେ ବ'ଖଣ୍ଡ ଝୁର । ପତ୍ତାଶିମାଙ୍କର
 ଝୁର ଥିଲା । ଝିଅ ଦନାକେତେରେ ଡାକ୍ତରଖାଁ ହେଇ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା ।
 ଗ୍ରାମୀଣ ଅବର୍ଜନାରେ ପତ୍ୟାଭାମାଙ୍କର ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧିତ ହେଇଥିବା ଅବକାର
 ପୁଣି ଶାଶିତ ହେଇ ଆସିଲା ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ । ଆହୁରି ୧୮
 ନଜ ପାରିଲୁପଣିଆର ଦମ୍ଭ ପୁଣି ତାଙ୍କୁ ଫେରାଇ ଦେଇଗଲା ତାଙ୍କ
 ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ । ନଜକୁ କେବଳ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଜଣେ ଦୁର୍ଦ୍ଦି, ବରଂ
 ଜଣେ ଅନ୍ୟା ନାଶ ବୋଲି ଶୁଣିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପଥେଷ୍ଟ
 ଉପାଦାନ ସଜଡ଼ା ହେଇସାରିଥିଲା । ପାଖରେ ବାପମା' ଓ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ
 ଧନସମ୍ପତ୍ତି ଆଇ ବି ପତ୍ତାଶିମାଙ୍କର ପିଲାମାନେ ହେଲେ ସବୁ ବାଳୁଙ୍ଗା ।
 ପତ୍ୟାଭାମାଙ୍କର ପିଲା ବ'ଜଣ ବ୍ୟାଲୁର କରିବାରେ ସେତିକି ସେତିକି
 ସମ୍ପର୍କ ଅର୍ଜନ କରି ଶୁଳିଆ'ନ୍ତି, ସନ୍ତୋଷୀମାତାଙ୍କୁ ପୁଅ ତିନିଟା
 ସେତିକି ସେତିକି କୁଳାଙ୍ଗାର ହେବାରେ ଲାଗିଆ'ନ୍ତି । ଅନେକ ସମୟରେ
 ପତ୍ୟାଭାମା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ଆଳରେ ପତ୍ତାଶିମା ଅଳ୍ପପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ
 ପିଲାମାନଙ୍କର ଏଇ ଦୁର୍ଗତ ସମ୍ପର୍କରେ ସାନ୍ତ୍ବନା ଦେଇଆସନ୍ତି । ଭଲ
 ଛୁଟିଛୁଟି ହୁଏବେ ସିନ ଓ ତାକୁର ବଡ଼େଇ କରିବା ଅବଶ୍ୟ ତାଙ୍କର
 ଅସଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଆସ ।

“ବୁଝିଲ ବଜୁବୋଉ, ତାକୁ ଏଥର ପୁନିଭରସିଟିରେ ପ୍ରଥମ
 ହେଉଛି । କହୁଥିଲା ତାକୁ ଏଥର ଅଧ୍ୟାପକ ଭାବେ ନିଶ୍ଚୟ ମିଳିଯିବ—
 ବିଜୁ ନହେଲ ନାହିଁ, ହୁନା ମୁନା ବ'ଟାକୁ ପଠେଇ ଦଉନ ? ବାଳୁଙ୍ଗା
 ହେଇ ବୁଲୁଛନ୍ତି, ତା' ପାଖରେ ବସିଲେ ପାଠ ବ'ଅଣର ପଡ଼ିଯା'ନ୍ତେ ।
 ଆଜିକାଲି ବେଳ ଯା' ହେଲଣି, କେତେ ଭଲ ଭଲ ପିଲା ଗପ୍ତାରେ
 ବୁଲୁଛନ୍ତି ଭାବିବି ବିନା ।” କୁହନ୍ତି ସତ୍ୟଭାମା । ତାକୁର ବଡ଼େଇ ବି
 ହୁଏ, ଲୁଣି ବି ଛୁଟିଦେଇ ହୁଏ ଅଳ୍ପପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍କ କଟା ବା'ରେ ।

ଅଳପୂର୍ଣ୍ଣା ତ ସେନାର ଦାୟାଦାତା ଜନ୍ମ ନୁହନ୍ତି ।

“ହଁ ମ, ପିତାମା’, ପାଠ ନ ପଢ଼ନ୍ତି ପଛରେ ଖଣିଆମଣିଆ
ନକଲ ବଞ୍ଚିଥା’ନ୍ତି । ବାପ ଗଙ୍ଗାଦାସ ଠାରୁ ତ ଲାଗିଯାଇଛି । ବସିବା
ଖାଇବା ନକହଲ ମଣିଷର ଗଲ । ଆମ ଜାତିକୁ ଯେ ଦେଖିବୁ ।”
ଜବାବ ଦେଇ ଅଳପୂର୍ଣ୍ଣା । ଜଣେଇ ଦେଖି, ପିଲା ରାତି ପଡ଼ିଲେ କ’ଣ
ହବ ! ଦେଖୁଥା ତ ବାପାଜିଉଣି, ତୁ ତ ବଧୂବାଟୀ !

ମୁଣି ସତ୍ୟଭାମା ତଥା ଯୋଡ଼ନ୍ତି ।

“ସେମିତି ନାହିଁ କହୁଛ ମ ଜନ୍ମବାଜ ? ମରଦପିଲୁଣିଆ
ନକମା ହେଇ ବସିବେ ବାପ ଦାତାଟିଆକୁ ଅନ୍ଧା କର ? ଏଇ
ପିତା ଶୁଣିବା ହେଇ କେତେ ନାମ କରୁଛି । ସେଗାଳ ଆଖିରେ ତ ସାଥୀର
ହେବ । କୁଳଦେବୀକୁ ଆସତ ସେଇ ରାତି ହେଇଯାଉଛି । ତା’ପିତା
ଦେବୀର ବସିବେଳେ ପୁଅପିଲୁଣିଆଙ୍କ ମୁଣ୍ଡର ଗୁଡ଼ ସଦା
ହେଇଯିବନ ? ଅଭାବ ସବୁ ଖରପ ହେଇଯିବ ।”

ତଥାରେ ତଥାରେ ପିତାଙ୍କ ବେତେଇ ହୁଏ । ଅଳପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍କ
ତତ୍ପରତା କହୁଛି କୁହାଉଛନା ତ ହୁଏ । ସେତେବେଳକୁ ସାହସରେ
ଧୀରେ ଧୀରେ ଜାଣି ସାରିଥାନ୍ତି ଯେ, କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ମଦ, ଗଣ୍ଡଲ ଓ ନିଶା
ଟାକିଲେ ଖାଉଛି । ମଝିରେ ମଝିରେ ବାପମା’ଙ୍କୁ ମାରିବା ପାଇଁ ଦାତ
ଉଠାଉଛି ଲକ୍ଷ୍ୟ । ସେତଥା ତ ଆଜି ଅଳପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍କୁ ପିଆ କହୁଥିଲେ
ଜବାବ ଦେଇବନ । ହେଲେ ପାଠଶାଳା ନ ପଢ଼ି ଥିଲେ ତ ଅଳପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍କୁ
ତଥା କହୁବାର ତଥା ମାଲୁମ୍ ।

“ହଁ ମ ଲଜଶୀ, ପିଲାକୁଆ ନାହାର କିଏ ? ସବୁ ହେଲ ମାୟା ।
ପା’ ମୁଣ୍ଡକୁ ଦାତ ପାଇଲ ପାଠୁଆ କ’ଣ ଅପାଠୁଆ କ’ଣ, ଦେହାର
ପିତା ନିଜ ସୁଖା ଖୋଜି ଛାଡ଼ି । ମା’ବାପ ତଥା କିଏ ମନ ରଖୁଛି ?
କରୁ ପାଠୁଆଙ୍କର ଲୋକଲନ କମ୍ । ସେମାନେ ତ ଯେତେ ଖାପ କଲେ
ତ ସବୁ ମାପ । କି ସୁଖ ହେଲ, ହେ ରାଗବାନ୍ ।”

ଦାର୍ଶନିକତାକୁ ନିରୁଦ୍ଧାତ ଦେଖାନ୍ତି ଅଲଗୁଣୀ ଦେବୀ । ତା'ର ଭିତରେ ସତ୍ୟସ୍ୱରାଜ ଦେବରେ ନିଶ୍ଚିତ ଚଣିଯାଇଥାଏ । ସେ ଭଲଭାବରେ ଜାଣି ନେଇଥାନ୍ତି, ପିନ ତା'ର ସହପାଠୀ ନେତୃତ୍ୱ ଭଲ ପାଉଥିବା କଥାକୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କରି ଏକଥା କହୁଛନ୍ତି ଅଲଗୁଣୀ । ସେ ବି ଚିନ୍ତା ନା'ହେ ଦେଇ ସତରେ ଅନ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଖିବାକୁ ଆସିଥିବା ଝିଅର ଲଜା ଶୁଭକ୍ଷେତ୍ର କ'ଣ କରିପାରିବ ? କେତେ ସମ୍ଭାଷଣ ନିଜର ବଞ୍ଚେଇ କରିବାକୁ ବାହାରିବୁ ସିଏ, ଅଥଚ ପ୍ରତି ମଥର ଠିକଣା ଜବାବ ଦେଇ ଫେରିବେନି ଅଲଗୁଣୀ । ଫେରିବା ବେଳକୁ ଅନ୍ଧର ସନ୍ତର୍ଭରେ ତାକୁ ଆଶ୍ୱାସନା ଦବା ଭାଙ୍ଗିରେ ଅଲଗୁଣୀ କହନ୍ତି :

“ଦୁଃଖିନ ଭଉଣୀ, ପାଠ ନ ପଢ଼ିଲେ କ'ଣ ହେଲା, ଏଇ ଚକ୍ରଟାର ଏତେ ବୁଦ୍ଧି, ସେ ପର ବାଦ ପାଟିରୁ ଆହାର ଛଡ଼େଇ ଆଣିବ । ତେଣୁ ଗଣି ଦେଖିବାକୁ ଚାଲିବ ସିଏ । ଦେଖିବ, ସବୁ ପାଠ୍ୟକ ମୁହଁରେ ଚନ୍ଦ୍ରବାନ ବୋଲିଦେବ ସିଏ ।”

ସତକୁ ସତ ଏତେ ଭଲ ପାଠଶାଳା ପଢ଼ି ଡାକୁ ଅଧ୍ୟାପକ ଭୁବନ କଲା । ଏଣେ ଅନେକଗୁଡ଼ାଏ ଶୂଦ୍ରାବେଶର ଦେଇ କୋଉ ଗୋଟାଏ ବେସରକାରୀ ସ୍କୁଲରୁ ଓଇଲ୍‌ସ୍‌ଥର ଚାପୁଆଟାଏ ବଳଶ୍ୟାମବାକୁ ଯୋଗାଡ଼ କଲେ ଚକ୍ର ପାଇଁ—ପୁଣି ମନ୍ତ୍ରୀ, ନେତା ଓ ଅଫିସରଙ୍କୁ ଶୂଦ୍ରା ଦେଇ ତା' ଘେରି ସରକାରୀ ଭୁବନଟିଏ ବି ଯୋଗାଡ଼ କରିଦେଲେ । ତା'ର ବଦଳାଏ ସବୁ ଏମିତି ହେଇଯାଇଥାଏ ଯେ ସରକାରୀ ଭୁବନର ଦରମା ତା' ନିଶାପାଣିକୁ ଅଣ୍ଟା ନଥାଏ । ଏହି ସମୟରେ ତା'ର ଗୋଟାଏ ମହାଦୃଷ୍ଟି ଶେଷକୁ ବଦଳି ହେଇଗଲା । ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ତା' ଜପରେ ପୁରୁଷ ସବାଇ ହେଇଯିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପିଣ୍ଡାଚ ପଠେଇ ଦେଲିଣି । ସେ ପିଣ୍ଡାଚଟି ତାକୁ ଅନ୍ଧର ଅନ୍ଧର ନିଶାପାଣି ଓ କଥାକା ଟୋକ ଦେଖେଇ ତା' ମଗଜ ଖାଇ ଚାଲିଥାଏ । ସେ ସବୁର ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ଅର୍ଥ ବନ୍ଦାବସ୍ତର କାଟି ମଧ୍ୟ ପିଣ୍ଡାଚଟି ତାକୁ ଦେଖେଇ ଦିଅନ୍ତାଏ । ବାପମା' ତ ଜାଣି ନଥାନ୍ତି ତା' ଦେହନାକୁ ପିଣ୍ଡାଚଟିଏ ଭବନିତ କରିଛୁ ବୋଲି । ସେମାନେ ତେଣୁ ମହାଶୂନ୍ୟ । ଛତି ମାସରେ ନୂଆ ନୂଆ ଉପସ୍ଥେରର ସାମଗ୍ରୀ ଆସି ହାନର ହେଇଯାଉଥାଏ ଘର—ଆଜି ଟି. ଭ.

କାଳ ରା. ସି. ଆର., ପଥରଦାନ ଡ୍ରାସିଙ୍ଗ୍ ମେସିନ୍, ଗୁରୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ
 ଡ୍ରାଙ୍ଗମାନ, ଜନ୍ମ । ବାପା' ଘାତ ବାବୁମାର ଶ୍ରୀକାନ୍ତରେ ବୁଲି-
 ଅସୁଆ'ନ୍ତି ପାଦ ପ୍ରଭୃତି ଧର୍ମାନ୍ତର ମନ୍ତ୍ର । ବୁଦ୍ଧି ବର୍ଷରେ ଗୁଣ୍ୟମ
 ବାବୁଙ୍କ ଘରଟା ଏକ-ମହଲରୁ ତିନିମହଲ ହେଇପାରିଥାଏ । ଘରପାଖକୁ
 ଘରପାଖ ଚାଲି ଚାଲି ମଧ୍ୟ କଣ ପଶିଥାଏ । ତଳ ଗଡ଼ ପାରିଥାଏ ।
 ଏଥରକ ଅଳପୁଣ୍ୟ ବେଳା ବେଳା ଅସିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥା'ନ୍ତି
 ପଦ୍ୟସମାଜ ଘରକୁ, ନାନା ଅଳକାର, ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନଶ୍ରୀ ତ ହେଲ ।
 ଉପଦେଶ ଦିଅନ୍ତୁ :

“ବୁଦ୍ଧିର ସିଦ୍ଧିମା', ଅଳକାର ଘାତା ପ୍ରଭୃତି ନା ଦେଖିବି
 ତମେ ତଳୁଇ ଦେଖାଣି ? ଏଥର କଣ୍ଡିପନ୍ଦ୍ରା ଲରଜନ ଶୋଇଲ ଘରେ ।
 ମୁଁ ତ ବାବୁ ଦିନା ଏଥର କଣ୍ଡିପନ୍ଦ୍ରା ଶୋଇପାରିବି କିମା ଏ
 ଦେଖିଲେ । ଗୁରୁ ଗୁଲିପାଞ୍ଜିରୁ ବୋଲି ଦିନୁ ଆମର ଏଥର ବଡ଼
 ଜେନେରେଟରଟା ଲରଜନ ଦେଇଗଲା ।”

“ଆମ ଡାକ୍ତର ତ ଡାକ୍ତରୁବା ଧନ, ଆଉ କଣ୍ଡିପନ୍ଦ୍ରା,
 ଜେନେରେଟର ଆଣିବ କୋଉଠୁ ?”

ଗୋର, ଅସୁବିଧାରେ ଶର୍ତ୍ତକ ଉଠନ୍ତି ପଦ୍ୟସମା । କିନ୍ତୁ ତା'ର
 ଉପାର ବ ଦେଖେଇ ଦିଅନ୍ତି ଗୁମ ପୁଅ ତଳୁର ବଡ଼େଇ ନଜ ପୋରୁଛନ୍ତି
 ଦୁର୍ଦ୍ଦି, ବୋଲି ପଦସାଧୁ । ଗୁମ ପୁଅ ଜଣେ ଉତ୍ତମୋପାୟୀ ବୋଲ । ଆଉ
 ତୁ ଅଳପୁଣ୍ୟ, ତୁ ସେଇର ମା' । ପୁରୁଷର ହଜୁ କ'ଣ ବା, ତୋ'ର ତ
 କୁଡ଼ି ତର ଘରେ ତାହା ଦିଆ । ନ ହେଲେ କୋଉ ଓଲଟପିଟର ନଜ
 ଦରମାରେ କରିପାରିବ କୋଠା, କଣ୍ଡିପନ୍ଦ୍ରା । ହେଲେ ଅଳପୁଣ୍ୟ ବ
 କୋଉ ପ୍ରକାଶ କନ୍ତୁ ?

“ବୁଦ୍ଧିର ଉଦ୍ଧାରୀ, ସେଗୁଡ଼ା ଖାଲି କହୁବା ଦିଆ । ଡାକ୍ତର
 କହୁନା ଟିକିମନ୍ତ କହୁ । ହେଲ ଦେଖିବା ସାହିର ଯୋଗ ଗଦା ମିଛ, ସିଏ
 ପରି ଟିକିମନ୍ତ ରେ ବୁଦ୍ଧି ବୁଦ୍ଧିଟା କୋଠା କଲଣି ।” ମନେ ମନେ ପ୍ରା'
 ଉଠେଇ କହୁଥା'ନ୍ତି, ହିଁ ନ ନ ପାରିଲେ ସମସ୍ତ ଦେଖିଲୁ । ଆମେ ଆଉ
 ଜାଣିବୁ ଲେକ୍‌ଚରଗୁଡ଼ା କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି । ଟିକିମନ୍ତ ପିଲାଙ୍କ ଶେଷାଶାଢ଼ୀରେ

ମାର୍ଚ୍ଚ ବଢ଼େଇ ପଇସା ପାହାକୁ ଯେତେ । କଳକାଳରେ ଏଇ ଏକା
ବାହାରିଲା ସୁଝୁଣି ।

ସୁଣି ଜୋଡ଼ନ୍ତି, “କିନ୍ତୁ ପିନ ଏକା ପାଲେ ହିଅ ।
ତା’ କୁଁଳିକରେ ତ କ’ଣ ଖାଲ ଅଛୁଆଡ଼ି ହିଅକ ଭିତ ।” ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ
ହସଟାଏ ହସିଦେଇ ଅଲପୂର୍ଣ୍ଣା ଉଠନ୍ତି, “ପାଏଲେ ମା, ଏ ଚାଲିଗୁଡ଼ାକୁ
ତ ପାଦେ ପାଦେ ନ ବଢ଼େଇଲେ ଅନର୍ଥ କରି ବସିବେ ।”

ଅଥଳ ଆନରେ କିନ୍ତୁ ଚେକାମାରି ଦେଇଥାନ୍ତି । ସତ୍ୟଭାମା
ମନେ ମନେ ଗ୍ରହନ୍ତି, ଲୋକ ନହୁଥିବା କଥା ନା’ହେଲେ କ’ଣ ସତ ?
ପିନ କ’ଣ ପଇସା ପାଇଁ ଅବୈଧ ଚେଁ ଗୁଜୁଛି ତା’ କୁଁଳିକରେ ?
ତନ୍ମୟ କ’ଣ ଅପରାଧୀ ନାଆଁରେ ମିଛରେ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ପଇସା
ନେଇପାଉଛନ୍ତି ? ହେଇଥିବ । ନ ହେଇଥିଲେ ଏଇ ଅନୁଦାନର ଚାଲି
ଭିତରେ ସ୍ବାମୀ ସ୍ବାୀ ବ’ନଶପାକ ଏତେ ସମ୍ପତ୍ତି କରିଥାନ୍ତେ କେମିତି ?
ପିନଟା ହିଅ ନ ହେଇ ପୁଅ ହେଇଥାନ୍ତା ହେଲେ । ବାହାହେଇ ଚାଲିଗଲ
ପରେ ତ ଆଜି ମା’ ସାଙ୍ଗେ ସମ୍ପର୍କ ରଖନ୍ତି । ଖାଲି ତାମ ଆଜି ପଇସା ।
ଇଆଡ଼େ ଏ ହତଭାଗ୍ୟ ଡାକୁଟା । ଏତେ ଭଲ ପାଠପଢ଼ି ବି ଅପବାର୍ଥ
ହେଇଗଲା । ଲୋକ୍ତରରୁ ହେଇଛି । ସବୁଠୁଁ ବେଶୀ ଦରମା ପାଉଛୁ
ବୋଲି କେତେ ଗର୍ବ କରିଆସୁଥିଲେ ମନେ ମନେ ସତ୍ୟଭାମା; କିନ୍ତୁ ତାକୁ
କେତେ ପଛରେ ପକେଇଦେଇ ବିଜୁ ଭଳି ଅବାଚୀନମାନେ ଆଗେଇ
ଗଲେଣି । କେତେ ପୁରୁଷଧର ତାଙ୍କ ବାପଦେଇ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଘରର
ଆଇଜାତ୍ୟ, ସମ୍ପତ୍ତି ! କି ଯୁବ ଆସି ହେଲେଣି ସେ ନ୍ୟାୟ-ଗୋସ୍ଥାନ
ବଂଶର ଲୋକମାନେ ସହରରେ ଆସି କେତେ କେତେ ବୋଠାଘରେ
କେତେ ମଉଜରେ ରହୁଛନ୍ତି । ବୈଧବ୍ୟର ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ସେ ପିଲାମାନଙ୍କ
ଧମକିଆରେ ଭୁଲିଯିବେ ବୋଲି ଗ୍ରହଣଲେ, କିନ୍ତୁ ମୂର୍ଖ, ଚାହିଁଲି
ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟାଏ ଆସି ତାଙ୍କୁ ଘରକରଣା ଉପଦେଶ ଦେଇଯାଉଛି, ପୁଅକୁ
ଟିଉସନ୍ କରିବାକୁ ନୁହ, ଘର ପାଇଁ ଏଥରୁ ଇଣ୍ଡି ସନରୁ କଣ । ସତକୁ
ସତ ଏକ ଶତ୍ରୁ ଉଡ଼ିପରେ ଜର୍ଜରିତ ହେଇଗଲା ତାଙ୍କ ମନପ୍ରାଣ । ସେ
ମନେ ମନେ ଗୁରୁଥାନ୍ତି ବୋଧହୁଏ ଗରମ ପଡ଼ୁଛି ବେଶୀ ଏ ବର୍ଷ !

କେତବୁ ରାଜନୀତିମାନେ ତତ୍ତ୍ୱକୁ ସବୁ କାଟି ପକେଇଛନ୍ତି ବୁଦ୍ଧିହୀନ ।
 ଅତି ରାଜ୍ୟ ହୁଅନ୍ତାନ୍ତି । ମରାଯା'ନ୍ତେ କି ସବୁ ଗୋଟା ଗୋଟା ହେଉ ।
 ପ୍ରଥମେ ତନ୍ତୁ ଭଳି ଏଇ ଲୋଭ, କାଜାଳ, ଲୁହୁଆ ବୁଦ୍ଧିଶୂନ୍ୟତା
 ମରାଯାନ୍ତେ କି । ମରାଯାନ୍ତେ କି ସେମାନଙ୍କୁ ଜନ୍ମ ଦେଉଥିବା ତାଙ୍କ
 ପୁରୁଷ ମା'ବୁଢ଼ା ।

କିନ୍ତୁ ଅସଲରେ ମୁଁ ସେତେବେଳକୁ ତାଙ୍କ ଚେତନାରେ ମୋ
 ଅସ୍ଥାନ ଜମେଇ ସାରିଲି । ତାଙ୍କ ମନରେ ନୂଆ ନୂଆ ଅଗ୍ରବ ସୃଷ୍ଟି କେ
 ତାଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାକୁ ଲାଗିଲି ।

ସେହି ଅଗ୍ରବଦ୍ୱାରା ନେଇ ସମେ ସତ୍ୟଭାମା ସେତେବେଳେ
 ସୁଧାରୁଟିକୁ ଦେଖିଲେ, ସ୍ୱର ଅବଶେଷାସୀ ଲାଗିଲା ତାଙ୍କୁ । ଏତେବେଳେ
 ସୁଧାରା କରି ରହିଥିବା ସରଟି, ନିଜର ପିଲାମାନେ, ବହୁବାନ୍ଧବ ସମସ୍ତେ
 ଭାରି ପ୍ରମୋଦିତ, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟମୟ ମନେହୁଏ । ଏପରିକି ନିଜ ବୈଧବ୍ୟର
 ଅଧିକାରୀ ସନ୍ତୋଷପୂର୍ବକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ କଟେଇଥିବା ଅନେକାନ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ଭାବ
 ପଟାସମ୍ପର୍କ ତାଙ୍କୁ ଭାବୁଛି ମଧ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ମନେହୁଏ । ସେ ଶୁଣିଲେ
 ସ୍ୱାମୀ ମରାଯାଉଛି ସେ ସେତେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହେଇପାରିଥିଲା, ଠିକ୍
 ସେଇମିତି ରହିପାରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାର ରଥକୁ ଟାଣି ନେବାପାଇଁ
 ଏ ପିଲାଗୁଡ଼ା ଅମଣିଆ ବନ୍ଦେ ଭଳି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଅନୁପସ୍ଥାନ ହେଇପଡ଼ିଛନ୍ତି ।
 ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ଭରଜୁ ଓ ଯୋଧା ଆସୁଥିଲା ବେପରୁଆ ଭାବୁଟା । ପ୍ରତି ।
 ଭାବୁଟାର ନଜର, ତନ୍ତୁର ମାଉସୀ ହିଁ ଅଟାକୁ ବା' ହେଇଥିଲେ କେତେ
 ସୁଖେ ରହିଥାନ୍ତେ ସମସ୍ତେ । ଟୋକଟାର ରୂପ ନାହିଁ ବୋଲି ଜମା ହେ
 ଦେଲେ । ସିନା ମଉସା ଶରୀର କୁଆଡ଼େ କୋଟିପତି । ନିଜର ଜୁଟି
 ହିଁ ଅଟା ପାଇଁ ଲେଉଟେଇଲା ଜୋର୍ ପାଇଥିଲେ ଏଇ ବୋହେଇ
 କଣିଦେଇଥାନ୍ତେ । ନାବନସାରା ପାହା ବେନଗାର କରିପାରିନା,
 ଗୋଟାଏ ଦିନରେ ପାଇଥାନ୍ତା । ପଡ଼ିଆର ମୁହଁ ଧରୁଥିବା ପାଇଁ ବଡ଼
 ହେଇପାରିଥାନ୍ତା, ଏମିତି ଥିବାଲା ସମ୍ଭବ ଦେଖି । ହେଲେ ଟୋକାଟା
 କିନ୍ତୁ ଧରିଲେ କେବଳ ହିଁ ଅଟା ବାହାଦୁର ବୋଲି । ଅଗତ୍ୟା, ବାପଦେଉଡ଼ି
 ପିଲା ମନରେ ବାନ୍ଧି ଆସାତ ପାଇବ ବୋଲି ସତ୍ୟଭାମା ହେ ହେଇଗଲେ

ସିନା ହେଲେ ତାଙ୍କ ମନରେ ଜମା ଶାନ୍ତି ରହିଲା ନାହିଁ । ବୋହୂ
 ମଳିମାର ବାପଘର ଏମିତି ଛୋଟାରି ଯେ, ନିଜ ପଦ୍ମରେ ଝିଅ
 ବାହାହେଲା ବୋଲି ଏକଦମ୍ ଲଙ୍ଗଳା କରି ଶାଲି ହାତରେ ପଠେଇଦେଲେ
 ଝୁରୁ ଘର । ଦେହରେ ଗୋରାପାଣି ଟିକେ ପଡ଼ିଛି ଆଉ ସ୍ବାମୀକି ହାତରେ
 ରଖିଛି ବୋଲି ଏପରି ଉପଭ୍ରମ ହେଉଥାଏ ଯେ, ତାକୁ ଦେଖିଲେ
 ହାତରେ ସବୁ ଦେଇ ନିଆଁ ଲଗିଯାଏ ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କର । ସେଇଭଳିଆ
 ମହର୍ଷିମାନଙ୍କୁ ତ ମୁଁ ଜଗି ବସିଥାଏ । ଏଥର ତାଙ୍କ ମନରେ ଅଭିଭୂତ
 କଲ୍ୟାଣ ସବୁ ସୃଷ୍ଟି କରି ଚାଲିଲା ମୁଁ । ସତ୍ୟଭାମା ସିନା ଜାଣିପାରି ନଥାନ୍ତି;
 କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଠିକ୍ ଜାଣିପାରିଥାଏ, ତାଙ୍କ ବୋହୂଟି ପୁରୁଷଲୋକେ ତାଙ୍କ
 ଝିଅ ଥିଲା । କିମ୍ବଦନ୍ତ ଅନୁସାରେ ତେଜନର ମେଳିମୁଲେ କେମାନଙ୍କ
 ଆଡ଼କୁ ଶବ୍ଦମାନେ ତ ବଳେ ବଳେ ଟାଣିଦେଇ ଆସନ୍ତି । ସେଇ କର୍ମର
 ଅବଧ୍ୟ କିମ୍ବଦନ୍ତ ଅନୁସାରେ ଝିଅଜନ୍ମର ବାକିଆ ସେବା ସାରିବାକୁ ବଳେ
 ବଳେ ବୋହୂ ହେଇ ଆସିଥାଏ ମଳିମା, ନିଜ ପୁରୁଷଲୋକ ମା' ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କ
 ଘରକୁ । ଅନ୍ତତଃ ତିନି ଜନ୍ମ ପାଇଁ ସମ୍ପର୍କ ସବୁ ପୁରୁଷର
 ଧରତ୍ୟୁ ଆମ ପ୍ରେତଲୋକରେ । ତେଣୁ ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କ ହାତରେ ଗୋଟାଏ
 ଅଭିଭୂତ କର୍ମ କରାଇ ମୋର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ କରିବାକୁ ମୁଁ ମନେ ମନେ
 ସ୍ଥିର କଲି ।

ଅତସ୍ତୁତ ବୋହୂ ତା' ବାପଘରକୁ ଯାଇଥିବା ସମୟରେ ସତ୍ୟଭାମା
 ନିଜ ଝିଅ ସାଙ୍ଗରେ ଯାଇ ମନ୍ତ୍ରଣା କରିଆସିଲେ । ସେଇ ଅନୁସାରେ ସିନା,
 ମା' ଓ ତାଙ୍କୁ ଉପସ୍ଥିତିରେ ଗୋପନ କଥାଟିଏ ଘୋଷଣା
 କଲା ଯେ, ବାହାଘର ଆଗରୁ ଥରେ କୁଆଡ଼େ ସିଏ ନିଜେ ମଳିମାର ଗର୍ଭ
 ନଷ୍ଟ କରିଥିଲା । ଏହା ଶୁଣି ସତ୍ୟଭାମା ଶୁଭ୍ କାନ୍ଦିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କର
 ଦୁଃଖମୟା ପୁଅକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶନରେ ଜଣେଇଦେଲେ ଯେ ତନ୍ମୟର
 ମଉସା ତାକୁ ଜୋର କରିବାକୁ ଏବେ ବି ଆସୁଛି । ତେଣୁ ସେ ମଳିମାକୁ
 ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନେ ଚାହିଁ କରାକୁ ଏବେ ବି ଆସୁଛି । ବୋହୂ ମଳିମା ପ୍ରତିବାଦ ପରେ ତା' ଉପରେ
 ଆରମ୍ଭ ହେଇଗଲା ମା-ପୁଅଙ୍କ ଅତ୍ୟାଚାର । ମାତ୍ର ସିଏ ଏଡ଼େ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ
 ଝିଅ ଯେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନକୁ ଜମା ବେଳ ହେଲେ, ଏପରିକି ତା'ର
 ମାଗିଣିଆ ବାପ ବି ବୋର୍ଡ଼ କଟେରର ଧମକ ଦେଖେଇଲା । ଶେଷକୁ

ଅନନ୍ୟାପାତ୍ର ଦେଇ ସତ୍ୟଭାମା ପିତୃ ପରମର୍ଶର ଶାନ୍ତ୍ୟରେ ବସି ମିଶେଇ
 ତାକୁ ହତ୍ୟା କଲେ । ନିଜର ଭାଗ୍ୟବତୀ ଓ ସ୍ବାମୀଙ୍କ ପ୍ରତିପତ୍ନିଶାଳୀ
 ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିରୀକ୍ଷାରେ ସେହିଠିକୁ ସ୍ବାଗତର ମୃତ୍ୟୁର ରୂପ ଦେଖାଇ ଖୁବ୍
 ଶୀଘ୍ର ଶବଦାହର ଆୟୋଜନ କଲେ । ସେମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ
 ସମ୍ପର୍କରେ ବନ୍ଧୁ ଧାରଣା ଥିବା ଅନ୍ଧପୁଣ୍ୟ ଏଥର ବି ଭାଙ୍ଗି ପାରିଲେ ।
 ଅନ୍ୟ ଦେଇ ଦେଇଥିଲେ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଅସୁବିଧା ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ପିତୃର
 ମନ୍ତ୍ରୀ-ଶ୍ରେୟଙ୍କ ବନସ୍ତବିତ ବନ୍ଧୁଙ୍କା ନେଇ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ହସ୍ତଗତ
 କଲେ । ଅନ୍ଧପୁଣ୍ୟଙ୍କ ଦୁଇପୁଅ ସାମିଲ ଦେଇଥିବା ନିକଟସ୍ଥ ସୁନ୍ଦର
 ଯେଉଁ ସତ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଉକ୍ତ ବନ୍ଧୁଙ୍କା ଗୋଷ୍ଠୀର ଲୋକେ ଶବ ପୋଡ଼ାଇ
 ନଦେବାପାଇଁ ଅଡ଼ିବସିଲେ । ଅଗରୁ ପଲ୍ଲୀ ସବୁ ନେଇ ନିଷ୍ପ୍ରାୟ ଦେଇ
 ବସିଥିବା ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କୁ ନେଇମାନେ ପାଇ ଧାନାରେ ଦେଉଡ଼ି କଲେ ଓ
 ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କ ପରିବାରକୁ ଗିରଫ କରିବାପାଇଁ ଡାକା କଲେ । ସୁନ୍ଦର
 ଲଜ୍ଜାକୁତ ଚଳମ୍ବରୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦେଇ ନେଇମାନେ ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କ ଘର ଗୁରୁ
 ତା' ଭିତରୁ ମା', ସୁଅ ଓ ଝିଅଙ୍କୁ ଟାଣି ବାହାର କଲେ ଓ ଧାନାଅଡ଼େ
 ଘୋଷାଡ଼ି ଘୋଷାଡ଼ି ନେବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଅନେକ ଲୋକଙ୍କର ଟଣା-
 ଓଟରେ ମା', ଝିଅଙ୍କର ଦେହରୁ ସବୁ ଲୁଗାପଟା ଚିଗିଗଲା । ତଥାପି
 ସେମାନଙ୍କ ଉଲ୍ଲୁ ଦେହ ଉପରେ ଜନତାଙ୍କର ଅତ୍ୟାଚାର କରି ନଥାଏ ।
 ଗୋଇଠାବିଧାରେ ତାକୁ ଅବଶ୍ୟ ଏହି ରକ୍ତାକ୍ତ ଦେଇପାଇଥାଏ ଯେ,
 ମା' ଓ ଲଜ୍ଜାଙ୍କ ଲଜ୍ଜାକର ହିତ ତା' ଅଣ୍ଟିରେ ପଡ଼ୁନଥାଏ । ସତ୍ୟଭାମା
 ଅନେକଦିନରୁ ଭୁଲିଯାଇଥିବା ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରାଣନା ଦେଖାନ୍ତି ଏହି
 ଲଜ୍ଜାକର ପରିସ୍ଥିତିର ଅବସାନ ପାଇଁ ।

ହଠାତ୍ ସେଇ ଘୋଷାଟଣା ଭିତରେ ସତ୍ୟଭାମା ସେ ରସ୍ତାରେ
 ପଡ଼ିଗଲେ, ଆଉ ଉଠିପାରୁନା ନାହିଁ । କାରଣ ସେଇ ଗୋଟିଏ
 ଆଘାତରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣବାୟୁ ଉଡ଼ିଗଲା । ନିଜ ଶବଦେଶରେ ନିଜର
 ସନ୍ତାନ, ଏ ଜନ୍ମର ବୋହୂ ତଥା ସୁଦୃଢ଼ର ଝିଅକୁ ହତ୍ୟା କରିଥିବାକୁ
 ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ସିଏ ଅନ୍ତର ଜଣେ ପିଣ୍ଡାନ୍ତ ଦେଲେ । ସତ୍ୟଭାମା ଦେଲେ
 ମୋର ପ୍ରଥମ ରକ୍ଷଣୀ ଯେ । ମୋର ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଦୁଇ ଦେଲେ । କାମ-
 ବାସନା କିଛି ପରିମାଣରେ ବୃଦ୍ଧ ଦେଲେ; କିନ୍ତୁ ଏ ବୃଦ୍ଧି କାଣ ନିବନ୍ଧନ-

ଯାଏଁ ତ ମୋର ମୁକ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ପୁଣି ନୂଆ ନୂଆ ପିଣ୍ଡାତ ଓ
 ବହୁରାଶି ପତ୍ନୀ ଅନୁରୋଧରେ ଲାଗି ରହିଲି । କଳିକାଳର ଲୋକଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ
 ତ ଧନ୍ୟ କହେ । ସତ୍ୟସ୍ବାମୀଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କଲ୍ପପତ୍ରେ ମଧ୍ୟ
 ଅନେକାନେକ ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁରୁଷ ମୁଁ ବଢେଇଥିବା ଶତପଥର ଜାଲରେ ଆପେ
 ଆପେ ଆସି ଧସି ଦଉଛନ୍ତି ।

ଅପଲ କଥା ହେଲେ କଳିକାଳର ଲୋକଗୁଡ଼ା ଝୁନବଳ ପାପୀ ।
 ଗଡ଼ଜାତର ପୁଣ୍ୟ ତ ନଥାଏ, ତେଣୁ ମଗଜରେ ଗୁରୁ ବି କମ୍ । ଏ
 ଜନ୍ମରେ ମାତ, ନୟନ, ଶରୀରବିଶ୍ୱାସ ଓ ପ୍ରାର୍ଥନା ଅଭାବରୁ ଯାହା
 ଅଳ୍ପକିଛି ସୁଖଶାନ୍ତି ଥାଏ, ତା' ବି ହାସ ଦେଇଯାଏ । ମୁଁ ବି କାହାକୁ
 ଲୋଭ ଦେଖେଇ, କାହା ମନରେ ଶିଶୁ ସୃଷ୍ଟିକରି, ବା କାମୋନ୍ମତ୍ତ କରି
 ବୁଦ୍ଧି ତରଳ କରିପାଆଏ । ମୋର କାମକୁ ଅତୁର ସହଜ କରିବା
 ପେଇଁ ଏ ଯୁଗରେ ଟି.ଭି., ପ୍ରିନ୍, ଷ୍ଟ୍ରକ୍ଚର, କାର୍, ଓ ଆତୁର ଅନେକ
 ଦେହ-ସଜ୍ଜନ ଜନିତ ଏମିତି ବୋହେଇ ଦେଇ ରହିଛି ଯେ, ଶତ୍ରୁକୃତ୍ତି
 ବଳେ ବଳେ ବଞ୍ଚିପ୍ର ଦେଇଯିବ । ଲୋକେ ସ୍ୱଧର୍ମ ଛାଡ଼ିଛନ୍ତି କେମିତି ଶୁଦ୍ଧ
 ଶାସ୍ତ୍ର ତଳେତଳେ କଉଶଳେ ଧଳା ହେବେ, ଦେଇଥିପାଇଁ ଲାଗିପଡ଼ନ୍ତି ।
 ଥରେ ଦେହ-ସଜ୍ଜନରେ ମନ ଲାଗିଗଲେ ଏମିତି ଅଭ୍ୟାସରେ ପଡ଼ିଯିବ ଯେ
 ତାକୁ ଛାଡ଼ି ବଞ୍ଚିବବଳ ! ତେଣୁ ସେଗୁଡ଼ାକୁ ହରେଇବାର ଭୟ ଗ୍ରାସ
 କରିଯିବ । ଏଇ ଭୟର ପାଇଦା ନେଇ ତ ମୁଁ ପଶିଯାଏ ମନରେ ।
 କାହାକୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣୋର, କାହାକୁ ସୁଧଣୋର କରେ ତ କାହାକୁ କରେ
 ନିଶାପକ୍ତ, ଅଳସୁଆ । ଲୋଭ ଦେଖେଇ କୋଉଠି ଝିଅଗୁଡ଼ାକୁ ଚରିତସ୍ଥାନ
 କଲିଣି ତ କୋଉଠି ସଧବାମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱାମୀକ୍ରନ୍ତା । ମୋର ଏଇ ଆନନ୍ଦ ସେ,
 ସେଗୁଡ଼ାକ ମଲ୍ଲପରେ ସବୁ ସହଜରେ ମୋର ଅନୁଭବ ଦେଇଯାଆନ୍ତି ।
 ଜୀବନରେ ଯେତିକି ଅଳସ କରି ମଜର ଗଢ଼ି ଥାନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ାକୁ ମୋର
 ସେବା କରି କରି ଶୁଣନ୍ତି । ଦିନରାତି ଚରିତସ୍ଥା ତ ମୋ ସେବାକୁ
 ପୁରୁଷତ ନାହିଁ । ତା' ଉପରେ ମୋତେ ହିଁଲ୍ଲମାନେ ମୋ ତେଜକୁ ନିଆଁ
 ଜଳିବା ଭଳି ଯୋଉ ଯନ୍ତ୍ରଣା । ଆଉ ନିଜର ଝିଅବୋହୁଙ୍କୁ ଜାଳପୋଡ଼
 ଯେଉଁମାନେ ମାରନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ାକଙ୍କୁ ମୋର ପତ୍ନୀ ହେଇ ମୋର ଚୁଡ଼
 ନକଟରେ ରହିବାକୁ ପଡ଼େ । ଯେମାନଙ୍କ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ କଥା କ'ଣ କହେ ।

ନୂତନ ଅଗ୍ନିପିଣ୍ଡ ଭଳି ମୋର ଶିଶୁରେ ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ
 ସାରାସ୍ତ୍ର ଭମଣ କରେ, ସେମାନଙ୍କ ପରଶାର ପରିଧି ଭିତର କୋଣ-
 ଅନୁକୋଣକୁ ବ୍ୟାପିଥାଏ । ମଣିଷ ଜୀବନର କର୍ମ ପାଇଁ ସେମାନେ କେତେ
 ସେ ପଶ୍ଚାତାପ କଲେ ଚା'ର ବୁଲନା ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳକୁ ସବୁ
 ନେତୃମୁଖ ବଢ଼ଣୀକୁ ବଢ଼ିଯାଇଥାଏ । ଲକ୍ଷେ ନର୍ଦ୍ଦର ପରଶା ସେମାନଙ୍କ
 ଚେତନାକୁ ଶ୍ରାବ କରିବାର ଦେଖି ମୁଁ ଭୂପ୍ତିର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହସଟିଏ ହସେ ।

